

**USTAWA O KOMORNIKACH
SĄDOWYCH**
**USTAWA O KOSZTACH
KOMORNICZYCH**
**KODEKS ETYKI ZAWODOWEJ
KOMORNIKA SĄDOWEGO**
Komentarz

redakcja naukowa
Jarosław Świeczkowski
Marzena Świeczkowska-Wójcikowska

Andrzej Antkiewicz, Rafał Fronczek, Wiesław Grajdura
Dariusz Erwin Kotłowski, Andrzej Kurzych, Marek Lewandowski
Rafał Łyszczek, Wojciech Piłat, Andrzej Powalowski
Małgorzata Rybicka-Pakuła, Krzysztof Sadowski
Joanna Szachta, Małgorzata Świeczkowska-Wójcikowska
Jarosław Świeczkowski, Marcin Uliasz, Hanna Wolska

KOMENTARZE

WYDANIE **2**

**USTAWA O KOMORNIKACH
SĄDOWYCH
USTAWA O KOSZTACH
KOMORNICZYCH
KODEKS ETYKI ZAWODOWEJ
KOMORNIKA SĄDOWEGO**

Komentarz

**redakcja naukowa
Jarosław Świeczkowski
Marzena Świeczkowska-Wójcikowska**

Andrzej Antkiewicz, Rafał Fronczek, Wiesław Grajdura
Dariusz Erwin Kotłowski, Andrzej Kurzych, Marek Lewandowski
Rafał Łyszczek, Wojciech Piłat, Andrzej Powałowski
Małgorzata Rybicka-Pakuła, Krzysztof Sadowski
Joanna Szachta, Małgorzata Świeczkowska-Wójcikowska
Jarosław Świeczkowski, Marcin Uliasz, Hanna Wolska

KOMENTARZE

WYDANIE 2

Stan prawny na 1 stycznia 2024 r.

Recenzent

Dr hab. Kinga Flaga-Gieruszyńska, prof. Uniwersytetu Szczecińskiego

Wydawca

Magdalena Stojek-Siwińska

Redaktor prowadzący

Joanna Cybulska

Opracowanie redakcyjne

JustLuk

Projekt okładek serii

Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

Poszczególne części książki napisali:

Ustawa o komornikach sądowych

Andrzej Antkiewicz – art. 1–4, 8–10, 261 pkt 9–12, 28–38, art. 269, 296; Rafał Fronczek – art. 60–62; Dariusz Erwin Kotłowski – art. 71–87; Andrzej Kurzych – art. 26, 39–44, 63, 116, 134–137, 141, 285; Marek Lewandowski – art. 165, 166, 261 pkt 1–8, 13–27, 39, art. 298, 305; Rafał Łyszczek – art. 88–103; Wojciech Piłat – art. 5, 6, 59, 195, 197–221; Andrzej Powalowski – art. 33, 196, 301 ust. 1; Małgorzata Rybicka-Pakuła – art. 27, 31, 32, 35–37, 48, 50, 53, 54, 58, 153, 161, 162, 181–186; Krzysztof Sadowski – art. 7, 11–24, 65–70, 129–133; Joanna Szachta – art. 25, 28–30, 38, 45–47, 51, 52, 55–57, 64, 104–115, 117–128, 138–140, 142–144, 152, 154–160, 163–164a, 167–180, 187, 188, 190–194, 262–268, 270–284, 286–295, 297, 299, 300, 302, 306; Marzena Świeczkowska-Wójcikowska – wstęp, art. 145–148, 189, 222–260, 301 ust. 2–4; Jarosław Świeczkowski – wstęp, art. 49, 149–151, 303, 304; Hanna Wolska – art. 34

Ustawa o kosztach komorniczych

Rafał Fronczek – art. 1–10; Wiesław Grajdura – art. 11–17, 45–50; Marcin Uliasz – art. 18–44, 51–54

**Rozporządzenie w sprawie ramowego programu aplikacji komorniczej
oraz zakresu przedmiotowego szkolenia na aplikacji komorniczej**

Rafał Łyszczek – § 1–8

Rozporządzenie w sprawie organizacji i przebiegu aplikacji komorniczej

Rafał Łyszczek – § 1–11

**Rozporządzenie w sprawie określenia szczegółowych zasad prowadzenia biurowości,
rachunkowości i ewidencji operacji finansowych kancelarii komorniczych**

Rafał Fronczek – § 1–18, 22; Joanna Szachta – § 19–21, 23–52

Kodeks Etyki Zawodowej Komornika Sądowego

Marzena Świeczkowska-Wójcikowska – preambuła, § 1–31

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2024

ISBN 978-83-8358-149-1

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. +48 728 313 462; e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	21
Wstęp	27
Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1691 ze zm.)	29
Rozdział 1. Przepisy ogólne	31
Art. 1. [Przedmiot ustawy]	31
Art. 2. [Komornik jako funkcjonariusz publiczny; nadzór sądowy nad wykonywaniem czynności przez komornika]	41
Art. 3. [Komornik jako organ władzy publicznej; zasada osobistego wykonywania czynności przez komornika; zadania komorników; skarga na czynności komornika]	51
Art. 3a. [Doręczenie za pośrednictwem komornika]	67
Art. 3b. [Ustalanie przez komornika aktualnego miejsca zamieszkania adresata]	80
Art. 4. [Protokół stanu faktycznego]	83
Art. 5. [Tytuł używany przez komornika]	88
Art. 6. [Pieczęć komornika]	89
Art. 7. [Kancelaria komornicza]	93
Art. 8. [Rewiry komornicze]	95
Art. 9. [Zakaz odmowy wykonania czynności w zakresie właściwości komornika]	102
Art. 10. [Prawo wyboru komornika; odmowa wszczęcia egzekucji przez komornika wybranego przez wierzyciela]	107
Rozdział 2. Powoływanie i odwoływanie komorników	125
Art. 11. [Wymagania na stanowisku komornika]	125
Art. 12. [Powołanie komornika; informowanie o zwolnionym stanowisku komorniczym]	132
Art. 13. [Dokumenty i oświadczenia dołączane do wniosku o powołanie na stanowisko komornika]	135

Art. 14.	[Informacja z Krajowego Rejestru Karnego]	138
Art. 15.	[Utworzenie lub objęcie kancelarii komorniczej]	138
Art. 16.	[Termin złożenia wniosku o powołanie na stanowisko komornika]	140
Art. 17.	[Zawiadomienie o zgłoszeniu przez komornika utworzenia lub objęcia kancelarii; ślubowanie komornika]	140
Art. 18.	[Zawieszenie komornika w czynnościach]	141
Art. 19.	[Odwołanie komornika z zajmowanego stanowiska]	147
Art. 20.	[Wygaśnięcie powołania na stanowisko komornika]	152
Art. 21.	[Rezygnacja komornika z pełnienia obowiązków]	153
Art. 22.	[Odsunięcie komornika od wykonywania czynności]	154
Art. 23.	[Przeniesienie komornika do innego rewiru]	155
Art. 24.	[Ponowne powołanie na stanowisko komornika]	155
Rozdział 3.	Prawa i obowiązki komorników	157
Art. 25.	[Podstawowe obowiązki komornika; delegacja ustawowa – minimum szkoleniowe komorników i asesorów]	157
Art. 26.	[Skierowanie komornika na badanie lekarskie]	162
Art. 27.	[Możliwość zwolnienia komornika z obowiązku zachowania tajemnicy służbowej]	165
Art. 28.	[Prawo legitymowania osób]	172
Art. 29.	[Identyfikator komornika]	174
Art. 30.	[Czas pracy komornika; dni i godziny przyjęć interesantów]	175
Art. 31.	[Termin przekazania wierzycielowi wyegzekwowanych należności; odsetki za opóźnienie]	178
Art. 32.	[Oświadczenie majątkowe]	185
Art. 33.	[Zakaz wykonywania przez komornika działalności gospodarczej, pełnienia funkcji członka zarządu lub rady nadzorczej oraz posiadania ponad 10% udziałów lub akcji spółki prawa handlowego]	189
Art. 34.	[Ograniczenie możliwości podejmowania dodatkowego zatrudnienia]	194
Art. 35.	[Obowiązek poinformowania o sprawie sądowej lub postępowaniu karnym prowadzonym przeciwko komornikowi]	198
Art. 36.	[Obowiązek naprawienia szkody wyrządzonej przez komornika]	201
Art. 37.	[Obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej]	213
Art. 38.	[Składki miesięczne na rzecz samorządu komorniczego]	217
Art. 39.	[Uprawnienie do wypoczynku]	221
Art. 40.	[Nieobecność komornika związana z wykonywaniem obowiązków w ramach samorządu komorniczego]	233
Art. 41.	[Wykaz służbowy komornika; usprawiedliwiona nieobecność komornika]	236

Rozdział 4. Zastępstwo komornika	241
Art. 42. [Zastępca komornika]	241
Art. 43. [Wyznaczenie i zmiana zastępcy komornika]	245
Art. 44. [Wyznaczenie zastępcy komornika z urzędu]	254
Art. 45. [Wyznaczenie zastępcy komornika w związku z odwołaniem komornika ze stanowiska, wygaśnięciem powołania, przeniesieniem lub zawieszeniem komornika w czynnościach]	257
Art. 46. [Zmiana zastępcy komornika przez Ministra Sprawiedliwości]	262
Art. 47. [Zarządzenie o wyznaczeniu zastępcy komornika; sprzeciw Ministra Sprawiedliwości]	263
Art. 48. [Dochód zastępowanego komornika należny zastępcy komornika]	265
Art. 49. [Podejmowanie dodatkowego zatrudnienia przez komornika zawieszonego w czynnościach]	270
Art. 50. [Odpowiedzialność odwołanego, przeniesionego komornika lub komornika, którego powołanie wygaśło z mocy prawa za zobowiązania związane z prowadzoną działalnością egzekucyjną]	274
Art. 51. [Postępowania prowadzone przez kuratora kancelarii]	279
Art. 52. [Spisy sporządzane przez kuratora kancelarii]	281
Art. 53. [Prawo kuratora kancelarii do korzystania z pomieszczeń i ruchomości kancelarii komorniczej]	284
Art. 54. [Przekazanie spraw przez kuratora kancelarii komornikowi obejmującemu kancelarię]	286
Art. 55. [Przekazanie komornikowi obejmującemu kancelarię zaliczek na wydatki, opłat i innych sum]	289
Art. 56. [Sprawozdanie z pełnienia funkcji kuratora kancelarii]	291
Rozdział 5. Likwidacja kancelarii	293
Art. 57. [Przesłanki przeprowadzenia likwidacji kancelarii zastępowanego komornika]	293
Art. 58. [Przekazanie niezakończonych spraw prezesowi sądu apelacyjnego]	295
Art. 59. [Przekazanie Krajowej Radzie Komorniczej akt zakończonych spraw oraz innej dokumentacji likwidowanej kancelarii]	297
Art. 60. [Rozdzielenie między komorników niezakończonych spraw pozostałych po likwidacji kancelarii]	299
Art. 61. [Przekazanie pobranych zaliczek na wydatki, opłat i innych sum komornikom, którzy otrzymali sprawy w wyniku rozdzielenia spraw niezakończonych]	304
Art. 62. [Zamknięcie rachunków bankowych likwidowanej kancelarii]	305
Art. 63. [Rozwiązanie umów o pracę przez kuratora likwidowanej kancelarii]	306
Art. 64. [Sprawozdanie z likwidacji kancelarii]	308

Rozdział 6. Aplikanci komorniczy	312
Oddział 1. Egzamin wstępny	312
Art. 65. [Egzamin wstępny jako sposób naboru na aplikację]	312
Art. 66. [Limity przyjęć na aplikację]	312
Art. 67. [Komisje kwalifikacyjne; zakres i terminy egzaminu wstępnego]	313
Art. 68. [Ogłoszenie o egzaminie wstępnym; elementy zgłoszenia o przystąpieniu do egzaminu wstępnego]	314
Art. 69. [Złożenie zgłoszenia o przystąpieniu do egzaminu wstępnego]	317
Art. 70. [Opłata za udział w egzaminie wstępnym]	318
Art. 71. [Zwrot części opłaty za udział w egzaminie wstępnym]	319
Art. 72. [Zawiadomienie o terminie i miejscu przeprowadzenia egzaminu wstępnego]	320
Art. 73. [Zespół do przygotowania pytań testowych na egzamin wstępny]	321
Art. 74. [Zobowiązanie do zachowania w tajemnicy wszelkich informacji dotyczących przygotowywanych pytań testowych; wynagrodzenie za udział w pracach zespołu do przygotowania pytań testowych]	323
Art. 75. [Wykaz tytułów aktów prawnych będących podstawą opracowania pytań testowych na egzamin wstępny; przygotowanie zestawu pytań testowych]	324
Art. 76. [Wydruk i doręczenie zestawów pytań testowych – zakres stosowania przepisów o zamówieniach publicznych]	326
Art. 77. [Delegacja ustawowa]	327
Art. 78. [Powołanie komisji kwalifikacyjnej]	328
Art. 79. [Skład, zadania, kadencja i obsługa administracyjna komisji kwalifikacyjnej]	329
Art. 80. [Wygaśnięcie członkostwa w komisji kwalifikacyjnej; odwołanie członka komisji kwalifikacyjnej]	331
Art. 81. [Wyłączenie członka komisji kwalifikacyjnej z jej prac]	333
Art. 82. [Zwolnienie od pracy w celu uczestniczenia w egzaminie wstępnym]	334
Art. 83. [Obecność członków komisji egzaminacyjnej na egzaminie wstępnym; konsekwencje nieobecności lub spóźnienia się na egzamin wstępny; zakaz korzystania z pomocy na egzaminie wstępnym; wykluczenie z egzaminu wstępnego]	334
Art. 84. [Rozwiązanie i sprawdzenie testu na egzaminie wstępnym]	335
Art. 85. [Protokół z przebiegu egzaminu wstępnego]	336
Art. 86. [Uchwała o wyniku egzaminu wstępnego; publikacja wyników egzaminu wstępnego]	336
Art. 87. [Delegacja ustawowa]	338

Oddział 2. Aplikacja	339
Art. 88. [Wymagania wobec aplikantów; wniosek o wpis na listę aplikantów komorniczych]	339
Art. 89. [Uchwała w sprawie wpisu na listę aplikantów komorniczych]	345
Art. 90. [Doręczenie Ministrowi Sprawiedliwości uchwały o wpisie na listę aplikantów komorniczych]	353
Art. 91. [Sprzeciw Ministra Sprawiedliwości]	354
Art. 92. [Ślubowanie aplikanta]	355
Art. 93. [Czas trwania aplikacji; szkolenie z zakresu działania sądownictwa powszechnego]	357
Art. 94. [Ramowy program aplikacji]	358
Art. 95. [Opłaty za aplikację]	362
Art. 96. [Obowiązek zatrudnienia aplikanta]	363
Art. 97. [Obowiązki aplikantów]	365
Art. 98. [Praktyczne przygotowanie do wykonywania zawodu aplikanta]	368
Art. 99. [Zawieszenie aplikanta w czynnościach]	372
Art. 100. [Wygaśnięcie z mocy prawa prawa wpisu na listę aplikantów komorniczych]	375
Art. 101. [Skreślenie z listy aplikantów komorniczych]	377
Art. 102. [Rezygnacja aplikanta z odbywania aplikacji]	382
Art. 103. [Delegacja ustawowa – organizacja i przebieg aplikacji]	383
Oddział 3. Egzamin komorniczy	387
Art. 104. [Zespół do przygotowania pytań testowych na egzamin komorniczy]	387
Art. 105. [Zgłaszanie propozycji zadań]	390
Art. 106. [Wydruk i doręczenie zadań na egzamin komorniczy – zakres stosowania przepisów o zamówieniach publicznych]	392
Art. 107. [Delegacja ustawowa – tryb i sposób działania, obsługa administracyjna zespołu do przygotowania pytań testowych na egzamin komorniczy, wynagrodzenie członków zespołu, tryb i sposób zgłaszania propozycji zadań]	393
Art. 108. [Warunki przystąpienia do egzaminu komorniczego; termin egzaminu komorniczego]	394
Art. 109. [Powołanie komisji egzaminacyjnych]	396
Art. 110. [Skład komisji egzaminacyjnej]	397
Art. 111. [Obsługa administracyjna komisji egzaminacyjnej; koszty przeprowadzenia egzaminu komorniczego]	399
Art. 112. [Ogłoszenie o egzaminie komorniczym]	400
Art. 113. [Złożenie wniosku o dopuszczenie do egzaminu komorniczego]	401
Art. 114. [Dokumenty i oświadczenia dołączane do wniosku o dopuszczenie do egzaminu komorniczego]	403
Art. 115. [Opłata za udział w egzaminie komorniczym]	407

Art. 116.	[Płatny urlop na przygotowanie się do egzaminu komorniczego]	408
Art. 117.	[Części egzaminu komorniczego]	410
Art. 118.	[Obecność członków komisji egzaminacyjnej na egzaminie komorniczym; konsekwencje nieobecności lub spóźnienia się na egzamin komorniczy; dozwolone pomoce na egzaminie komorniczym; wykluczenie z egzaminu komorniczego]	411
Art. 119.	[Ocena egzaminu komorniczego]	413
Art. 120.	[Uchwała o wyniku egzaminu komorniczego; publikacja wyników egzaminu komorniczego]	415
Art. 121.	[Ponowne przystąpienie do egzaminu komorniczego]	416
Art. 122.	[Protokół z przebiegu egzaminu komorniczego]	417
Art. 123.	[Delegacja ustawowa – zgłaszanie kandydatów na członków komisji egzaminacyjnej, dokumenty dołączane do wniosku o dopuszczenie do egzaminu komorniczego, tryb i sposób przeprowadzania egzaminu komorniczego]	418
Art. 124.	[Odwołanie do komisji odwoławczej]	419
Art. 125.	[Powołanie komisji odwoławczej]	420
Art. 126.	[Skład komisji odwoławczej]	421
Art. 127.	[Zadania komisji odwoławczej; podejmowanie uchwał; skarga do sądu administracyjnego]	423
Art. 128.	[Delegacja ustawowa – zgłaszanie kandydatów na członków komisji odwoławczej, wynagrodzenie, tryb działania komisji odwoławczej]	424
Rozdział 7. Asesorzy		426
Art. 129.	[Wymagania na stanowisku asesora]	426
Art. 130.	[Złożenie wniosku o powołanie na stanowisko asesora]	429
Art. 131.	[Decyzja o powołaniu na stanowisko asesora; czas trwania asesury komorniczej]	431
Art. 132.	[Odmowa powołania na stanowisko asesora]	432
Art. 133.	[Wykaz asesorów komorniczych]	433
Art. 134.	[Obowiązek zatrudnienia asesora]	433
Art. 135.	[Obowiązek zawarcia umowy o pracę z komornikiem]	436
Art. 136.	[Ślubowanie asesora]	441
Art. 137.	[Konsekwencje odmowy złożenia lub niezłożenia ślubowania]	442
Art. 138.	[Kompetencje asesora]	443
Art. 139.	[Wystawienie zlecenia dokonania czynności przez asesora]	452
Art. 140.	[Kontrola prawidłowości czynności dokonywanych przez asesora]	454
Art. 141.	[Skierowanie asesora na badania lekarskie]	455
Art. 142.	[Zawieszenie asesora w czynnościach]	456
Art. 143.	[Ustanie zawieszenia asesora w czynnościach]	459
Art. 144.	[Przesłanki odwołania asesora z zajmowanego stanowiska]	460

Art. 145. [Odwołanie asesora z zajmowanego stanowiska będące następstwem prawomocnego skazania]	463
Art. 146. [Wygaśnięcie z mocy prawa powołania na stanowisko asesora]	465
Art. 147. [Rezygnacja asesora]	467
Art. 148. [Ponowne powołanie na stanowisko asesora]	470
Rozdział 8. Koszty działalności egzekucyjnej komornika i zasady prowadzenia kancelarii	473
Art. 149. [Opłata egzekucyjna]	473
Art. 150. [Wynagrodzenie prowizyjne przysługujące komornikowi]	482
Art. 151. [Obowiązek rozliczenia przez komornika podatków a wysokość wynagrodzenia prowizyjnego]	489
Art. 152. [Koszty działalności egzekucyjnej komornika]	493
Art. 153. [Zatrudnianie osób przez komornika]	496
Art. 154. [Wyłączenie spod egzekucji ruchomości będących wyposażeniem kancelarii; przechowywanie wyegzekwowanych środków pieniężnych na odrębnym rachunku bankowym]	500
Art. 155. [Akta sprawy]	504
Art. 156. [Urządzenia ewidencyjne]	506
Art. 157. [Delegacja ustawowa – sposób i tryb prowadzenia oraz udostępniania dokumentacji]	509
Art. 158. [System teleinformatyczny do prowadzenia i przechowywania dokumentacji]	510
Art. 158a. [Delegacja ustawowa – tryb zakładania i udostępniania konta w systemie teleinformatycznym]	512
Art. 158b. [Wnoszenie pism procesowych za pomocą konta w systemie teleinformatycznym do prowadzenia i przechowywania dokumentacji]	513
Art. 159. [Dostęp Ministra Sprawiedliwości do informacji w systemie teleinformatycznym]	514
Art. 159a. [Zabezpieczenie danych osobowych zawartych w systemie informatycznym]	514
Art. 160. [Moc dokumentu uzyskanego z systemu teleinformatycznego]	515
Art. 161. [Przyznanie Skarbowi Państwa uprawnień do programów komputerowych obsługujących komornicze systemy informatyczne]	516
Art. 162. [Wynagrodzenie za uprawnienia do programu komputerowego przyznane Skarbowi Państwa]	519
Art. 163. [Dokumentacja przechowywana w siedzibie kancelarii]	522
Art. 164. [Przechowywanie akt spraw i urządzeń ewidencyjnych przez Krajową Radę Komorniczą]	523

Art. 164a. [Sposób wykonania przez komornika obowiązku informacyjnego dotyczącego przetwarzania danych osobowych; realizacja przez komornika obowiązku zapewnienia dostępu do przetwarzanych danych osobowych; żądanie sprostowania lub ograniczenia przetwarzania danych osobowych]	527
Rozdział 9. Nadzór nad komornikami	530
Art. 165. [Zakres nadzoru nad komornikami]	530
Art. 166. [Nadzór judykacyjny]	541
Art. 167. [Organy nadzoru administracyjnego]	560
Art. 168. [Czynności podejmowane w ramach nadzoru administracyjnego]	563
Art. 169. [Uprawnienia osób powołanych do sprawowania nadzoru nad działalnością komorników oraz organów nadzoru administracyjnego]	568
Art. 170. [Żądanie udzielenia wyjaśnień]	569
Art. 171. [Sprawowanie nadzoru zwierzchniego przez Ministra Sprawiedliwości]	572
Art. 172. [Uprawnienia nadzorcze Ministra Sprawiedliwości]	575
Art. 173. [Kontrola finansowa kancelarii]	577
Art. 174. [Zlecenie wizytacji lub lustracji w kancelarii]	578
Art. 175. [Nadzór odpowiedzialny]	579
Art. 176. [Okresowe kontrole kancelarii w ramach nadzoru odpowiedzialnego]	583
Art. 177. [Odstąpienie od przeprowadzenia kolejnej kontroli]	586
Art. 178. [Delegacja ustawowa – szczegółowy tryb przeprowadzania kontroli]	588
Art. 179. [Rozpatrywanie skarg na komornika]	589
Art. 180. [Sprawozdanie i zbiorcze dane o sygnalizacjach naruszeń prawa i wyknięciach uchybień]	591
Art. 181. [Uprawnienia nadzorcze prezesa sądu okręgowego]	592
Art. 182. [Uprawnienia nadzorcze prezesa sądu apelacyjnego]	593
Art. 183. [Uprawnienia sędziego wizytatora]	596
Art. 184. [Wymagania wobec sędziego pełniącego obowiązki sędziego wizytatora]	597
Art. 185. [Wyłączenie sędziego wizytatora z wizytacji lub lustracji kancelarii w przypadku wątpliwości co do bezstronności]	598
Art. 186. [Roczne sprawozdanie z działalności komornika]	599
Art. 187. [Delegacja ustawowa – szczegółowe zasady prowadzenia biurowości, rachunkowości i ewidencji operacji finansowych kancelarii]	600
Art. 188. [Nadzór nad komornikami sprawowany przez Krajową Radę Komorniczą]	601
Art. 189. [Zadania i uprawnienia rzecznika dyscyplinarnego]	605
Art. 190. [Wybór komorników wizytatorów]	605

Art. 191.	[Wymagania na stanowisku komornika wizytatora]	607
Art. 192.	[Wygaśnięcie powołania na funkcję komornika wizytatora]	608
Art. 193.	[Wizytacje lub lustracje dokonywane przez komorników wizytatorów]	609
Art. 194.	[Przekazywanie Krajowej Radzie Komorniczej i prezesom sądów okręgowych protokołów wizytacji i poleceń powizytacyjnych]	611
Rozdział 10.	Samorząd komorniczy	614
Art. 195.	[Zadania samorządu komorniczego]	614
Art. 196.	[Organy samorządu komorniczego; osobowość prawna; prowadzenie działalności gospodarczej]	627
Art. 197.	[Krajowa Rada Komornicza]	628
Art. 198.	[Wybór i kadencja członków Krajowej Rady Komorniczej]	632
Art. 199.	[Wybór Prezesa i wiceprezesa Krajowej Rady Komorniczej]	637
Art. 200.	[Podejmowanie i wykonywanie uchwał Krajowej Rady Komorniczej; podział czynności między członków Krajowej Rady Komorniczej; regulamin pracy]	639
Art. 201.	[Kompetencje Prezesa Krajowej Rady Komorniczej]	643
Art. 202.	[Zakres działania Krajowej Rady Komorniczej]	645
Art. 203.	[Potwierdzanie danych do weryfikacji podpisu elektronicznego używanego przez komornika]	654
Art. 204.	[Krajowa Komisja Rewizyjna]	655
Art. 205.	[Izba komornicza]	657
Art. 206.	[Organy izby komorniczej]	659
Art. 207.	[Zwołanie walnego zgromadzenia izby komorniczej; udział asesorów i aplikantów w walnym zgromadzeniu]	660
Art. 208.	[Kompetencje walnego zgromadzenia izby komorniczej]	662
Art. 209.	[Uchwały walnego zgromadzenia izby komorniczej]	669
Art. 210.	[Skład rady izby komorniczej; podział czynności między członków izby komorniczej; regulamin pracy]	670
Art. 211.	[Rada izby komorniczej]	672
Art. 212.	[Zakres działania rady izby komorniczej]	675
Art. 213.	[Komisja rewizyjna w izbie komorniczej]	679
Art. 214.	[Nadzór zwierzchni nad samorządem komorniczym sprawowany przez Ministra Sprawiedliwości]	680
Art. 215.	[Uchylenie przez Sąd Najwyższy sprzecznej z prawem uchwały organu samorządu komorniczego]	685
Art. 216.	[Prowadzenie list komorników, zastępców komorników i aplikantów oraz wykazu asesorów]	689
Art. 217.	[Lista komorników]	691
Art. 218.	[Lista zastępców komorników]	692
Art. 219.	[Wykaz asesorów komorniczych]	693
Art. 220.	[Lista aplikantów komorniczych]	694

Art. 221.	[Ujawnianie na liście komorników informacji o niezatartych karach dyscyplinarnych; dostęp sądów i Ministra Sprawiedliwości do list i wykazu prowadzonych przez Krajową Radę Komorniczą]	695
Rozdział 11.	Odpowiedzialność dyscyplinarna	698
Art. 222.	[Przesłanki odpowiedzialności dyscyplinarnej]	698
Art. 223.	[Stosowanie przepisów Kodeksu karnego i Kodeksu postępowania karnego w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej]	712
Art. 224.	[Kary dyscyplinarne; podanie treści orzeczenia dyscyplinarnego do wiadomości publicznej; obowiązek przeproszenia pokrzywdzonego; zatarcie kar dyscyplinarnych]	714
Art. 225.	[Odpowiedzialność dyscyplinarna aplikantów i asesorów]	717
Art. 226.	[Kary dyscyplinarne dla aplikantów i asesorów; obowiązek przeproszenia pokrzywdzonego; zatarcie kar dyscyplinarnych]	719
Art. 227.	[Przedawnienie dyscyplinarne]	721
Art. 228.	[Wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego]	723
Art. 229.	[Pełnomocnicy Ministra Sprawiedliwości w postępowaniu dyscyplinarnym]	725
Art. 230.	[Komisja dyscyplinarna]	726
Art. 231.	[Powołanie członków komisji dyscyplinarnej; obsługa komisji dyscyplinarnej]	727
Art. 232.	[Odwołanie członka komisji dyscyplinarnej przed upływem kadencji]	730
Art. 233.	[Niezawisłość członków komisji dyscyplinarnej; ustalenia dokonywane przez komisję dyscyplinarną]	733
Art. 234.	[Zadania przewodniczącego komisji dyscyplinarnej]	736
Art. 235.	[Strony w postępowaniu dyscyplinarnym]	737
Art. 236.	[Rzecznik dyscyplinarny]	741
Art. 237.	[Sprawozdanie z działalności rzecznika dyscyplinarnego]	744
Art. 238.	[Odwołanie zastępców rzecznika dyscyplinarnego]	746
Art. 239.	[Obrońca obwinionego]	746
Art. 240.	[Wszczęcie dochodzenia dyscyplinarnego]	747
Art. 241.	[Kara pieniężna nakładana na świadka lub biegłego; przymusowe sprowadzenie świadka]	750
Art. 242.	[Zawieszenie komornika w czynnościach]	754
Art. 243.	[Złożenie wniosku o ukaranie]	756
Art. 244.	[Umorzenie dochodzenia dyscyplinarnego]	758
Art. 245.	[Jawność postępowania dyscyplinarnego; wyznaczenie rozprawy]	762
Art. 246.	[Zasada rozpoznania sprawy na jednej rozprawie; odroczenie rozprawy]	766
Art. 247.	[Odbycie rozprawy mimo niestawiennictwa stron]	768
Art. 248.	[Skarga na przewlekłość postępowania]	771

Art. 249. [Odstąpienie od przeprowadzenia postępowania dowodowego]	775
Art. 250. [Wymierzenie kary przez komisję dyscyplinarną]	776
Art. 251. [Uzasadnienie orzeczenia komisji dyscyplinarnej]	781
Art. 252. [Odwołanie do sądu apelacyjnego od orzeczenia komisji dyscyplinarnej]	782
Art. 253. [Kasacja do Sądu Najwyższego]	786
Art. 254. [Podstawy kasacji]	788
Art. 255. [Wniesienie i rozpoznanie kasacji]	790
Art. 256. [Wytknięcie uchybienia składowi komisji dyscyplinarnej]	791
Art. 257. [Rezygnacja z pełnienia obowiązków a bieg postępowania dyscyplinarnego; zawieszenie i umorzenie postępowania dyscyplinarnego]	793
Art. 258. [Doręczenie odpisu orzeczenia komisji dyscyplinarnej; przechowywanie akt postępowania dyscyplinarnego]	795
Art. 259. [Koszty postępowania dyscyplinarnego]	797
Art. 260. [Wykonanie prawomocnego orzeczenia wydanego w postępowaniu dyscyplinarnym]	798
Rozdział 12. Zmiany w przepisach	804
Art. 261. [Kodeks postępowania cywilnego]	804
Art. 262. [Ustawa o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników]	1022
Art. 263. [Prawo energetyczne]	1022
Art. 264. [Kodeks postępowania karnego]	1023
Art. 265. [Ordynacja podatkowa]	1024
Art. 266. [Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych]	1025
Art. 267. [Kodeks karny skarbowy]	1025
Art. 268. [Ustawa o giełdach towarowych]	1028
Art. 269. [Prawo o ustroju sądów powszechnych]	1029
Art. 270. [Ustawa o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi]	1037
Art. 271. [Ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych]	1038
Art. 272. [Ustawa o obrocie instrumentami finansowymi]	1040
Art. 273. [Ustawa o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych]	1041
Art. 274. [Ustawa o świadczeniu usług na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej]	1043
Art. 275. [Ustawa o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych]	1044
Art. 276. [Ustawa o ewidencji ludności]	1047
Art. 277. [Ustawa o cudzoziemcach]	1053
Art. 278. [Ustawa o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej]	1054
Art. 279. [Ustawa o Sądzie Najwyższym]	1055

Rozdział 13. Przepisy przejściowe i dostosowujące	1056
Art. 280. [Komornicy i asesory komorniczy powołani przed dniem wejścia w życie ustawy; osoby będące aplikantami komorniczymi przed dniem wejścia w życie ustawy]	1056
Art. 281. [Wygaśnięcie powołania na stanowisko komornika w przypadku osób, które ukończyły 65 lat]	1057
Art. 282. [Ważność zastępstwa komornika ustanowionego na dotychczasowych zasadach]	1060
Art. 283. [Opłaty egzekucyjne prawomocnie ustalone przed dniem wejścia w życie ustawy]	1061
Art. 284. [Niezakończone postępowania w sprawie likwidacji kancelarii]	1068
Art. 285. [Rozwiązanie przez kuratora likwidowanej kancelarii umów o pracę zawartych na czas określony]	1068
Art. 286. [Aplikacja niezakończona przed dniem wejścia w życie ustawy]	1069
Art. 287. [Utrata mocy upoważnień udzielonych aplikantom oraz zleceń udzielonych asesorom przed dniem wejścia w życie ustawy]	1071
Art. 288. [Egzamin komorniczy w 2019 r.]	1073
Art. 289. [Niezakończone postępowania administracyjne wszczęte na podstawie uchylanych przepisów]	1074
Art. 290. [Postępowania dyscyplinarne niezakończone przed dniem wejścia w życie ustawy]	1075
Art. 291. [Rzecznik dyscyplinarny, jego zastępcy oraz członkowie komisji dyscyplinarnej powołani przed dniem wejścia w życie ustawy]	1076
Art. 292. [Komornicy wizytatorzy wyznaczeni przed dniem wejścia w życie ustawy]	1077
Art. 293. [Władze i organy samorządu komorniczego wybrane przed dniem wejścia w życie ustawy]	1078
Art. 294. [Wyłączenie stosowania przepisu o skutkach upływu czasu trwania asesury komorniczej wobec osób zatrudnionych na stanowisku asesora w dniu wejścia w życie ustawy]	1079
Art. 295. [Tworzenie, przetwarzanie, przechowywanie i udostępnianie dokumentacji na dotychczasowych zasadach]	1081
Art. 296. [Dopuszczalność stosowania dotychczasowych pieczęci]	1081
Art. 297. [Niezakończone postępowania przed sądem rejonowym, w którym nie utworzono wydziału egzekucyjnego]	1082
Art. 298. [Postępowania niezakończone przed dniem wejścia w życie ustawy – stosowanie znowelizowanych przepisów k.p.c.]	1083
Art. 299. [Postępowania niezakończone przed dniem wejścia w życie ustawy – stosowanie dotychczasowych przepisów o ewidencji ludności]	1087
Art. 300. [Utrzymanie w mocy przepisów wykonawczych]	1087

Art. 301.	[Zakończenie prowadzenia działalności gospodarczej przez Krajową Radę Komorniczą; obowiązek zbycia nadmiernych ilości udziałów lub akcji w spółkach prawa handlowego; obowiązek dostosowania się do przepisów ograniczających możliwość dodatkowego zatrudnienia]	1088
Art. 302.	[Przekazanie prezesom sądów rejonowych informacji o dodatkowych zajęciach komorników; sprzeciw wobec kontynuacji zatrudnienia w szkole wyższej]	1091
Art. 303.	[Obowiązek uzupełnienia wykształcenia]	1095
Art. 304.	[Obowiązek złożenia wniosku o wykreślenie w księdze wieczystej wpisu o wszczęciu egzekucji]	1097
Rozdział 14.	Przepisy końcowe	1101
Art. 305.	[Przepis derogacyjny]	1101
Art. 306.	[Wejście w życie]	1102
Ustawa z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1357 ze zm.)		1107
Rozdział 1.	Przepisy ogólne	1109
Art. 1.	[Przedmiot ustawy]	1109
Art. 2.	[Podział kosztów komorniczych na wydatki i opłaty komornicze]	1115
Art. 3.	[Postanowienie w przedmiocie kosztów komorniczych]	1117
Art. 4.	[Egzekucja kosztów komorniczych]	1126
Rozdział 2.	Wydatki	1133
Art. 5.	[Uprawnienie komornika do zwrotu wydatków]	1133
Art. 6.	[Katalog wydatków]	1136
Art. 7.	[Zaliczka na pokrycie wydatków]	1148
Art. 8.	[Wydatki w przypadku podejmowania czynności poza rewirem komorniczym]	1153
Art. 9.	[Termin podjęcia czynności, w związku z którą zażądano zaliczki; przeznaczenie uiszczonej zaliczki]	1155
Art. 10.	[Postanowienie o przyznaniu należności]	1158
Art. 11.	[Wynagrodzenie i zwrot wydatków przysługujące biegłemu i tłumaczowi]	1163
Art. 12.	[Ustalenie wysokości należności z tytułu kosztów ogłoszeń i transportu specjalistycznego]	1165
Art. 13.	[Ustalenie wysokości należności przysługujących osobom powołanym do udziału w czynnościach]	1168
Art. 14.	[Zwrot wydatków za przedstawienie dokumentu na żądanie komornika; wynagrodzenie z tytułu udzielenia informacji komornikowi]	1170
Art. 15.	[Wysokość kosztów przejazdu poza miejscowość będącą siedzibą kancelarii komorniczej]	1174

Art. 16.	[Rozliczenie zaliczki]	1177
Art. 17.	[Uzależnienie złożenia w postępowaniu egzekucyjnym lub zabezpieczającym wniosku o wpis w księdze wieczystej od uiszczenia kwoty na pokrycie opłaty sądowej]	1181
Rozdział 3.	Opłaty komornicze	1184
Oddział 1.	Przepisy ogólne	1184
Art. 18.	[Katalog opłat komorniczych]	1184
Art. 19.	[Rodzaje opłat komorniczych]	1197
Art. 20.	[Zakaz podwyższania opłaty egzekucyjnej]	1200
Art. 21.	[Ściągnięcie opłaty egzekucyjnej za egzekucję świadczeń pieniężnych]	1201
Art. 22.	[Opłaty komornicze uiszczane wraz z wnioskiem o wszczęcie egzekucji, wykonanie zabezpieczenia roszczenia, wszczęcie innego postępowania albo dokonanie innej czynności]	1208
Art. 23.	[Obliczanie opłaty stosunkowej]	1211
Art. 24.	[Opłata stosunkowa w przypadku połączenia postępowań egzekucyjnych co do nieruchomości lub przyłączenia się wierzyciela do postępowania egzekucyjnego co do nieruchomości]	1219
Art. 25.	[Minimalna wysokość opłaty stosunkowej]	1222
Art. 26.	[Termin zwrotu opłaty lub jej części]	1227
Oddział 2.	Opłaty egzekucyjne w sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych	1230
Art. 27.	[Opłata stosunkowa w sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych; premia dla dłużnika dobrowolnie spełniającego świadczenie do rąk komornika]	1230
Art. 28.	[Minimalna wysokość opłaty w sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych]	1238
Art. 29.	[Opłata stosunkowa w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego]	1244
Art. 30.	[Opłata stosunkowa obciążająca wierzyciela w przypadku oczywiście niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego lub wskazania osoby niebędącej dłużnikiem]	1276
Art. 31.	[Opłata od wniosku o wykonanie zabezpieczenia roszczenia pieniężnego lub europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym]	1288
Art. 32.	[Opłata stosunkowa przy egzekucji świadczeń pieniężnych w przypadku wcześniejszego pobrania opłaty od wniosku o zabezpieczenie]	1296
Oddział 3.	Opłaty egzekucyjne w sprawach o egzekucję świadczeń niepieniężnych	1300
Art. 33.	[Opłata stała od wniosku o wszczęcie egzekucji wydania rzeczy ruchomej]	1300

Art. 34.	[Opłata stała od wniosku o wszczęcie egzekucji wprowadzenia w posiadanie nieruchomości albo opróżnienia lokalu lub innego pomieszczenia]	1303
Art. 35.	[Opłata stała od wniosku o wprowadzenie syndyka masy upadłości w posiadanie majątku albo zarządcy w posiadanie majątku lub w zarząd nieruchomości]	1307
Art. 36.	[Opłata stała za udział w usunięciu oporu dłużnika oraz wykonanie polecenia sądu w sprawie osadzenia dłużnika w areszcie]	1311
Art. 37.	[Opłata stała od wniosku o wszczęcie egzekucji innego świadczenia niepieniężnego]	1314
Art. 38.	[Opłata stała od wniosku o wykonanie innego zabezpieczenia]	1316
Art. 39.	[Zwrot części uiszczonej opłaty w przypadku spełnienia świadczenia przez dłużnika przed planowanym wykonaniem tytułu wykonawczego]	1317
Oddział 4.	Pozostałe opłaty	1321
Art. 40.	[Opłata stała od wniosku o wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu spadku lub o sporządzenie spisu inwentarza]	1321
Art. 41.	[Opłata stała za doręczenie zawiadomień sądowych na zlecenie sądu]	1325
Art. 42.	[Opłata stała za sporządzenie protokołu stanu faktycznego]	1329
Art. 43.	[Opłata stała od wniosku o przeprowadzenie licytacji przedmiotu zastawu rejestrowego]	1330
Art. 44.	[Opłata stała za poszukiwanie majątku dłużnika na zlecenie wierzyciela]	1332
Rozdział 4.	Zwolnienie od kosztów komorniczych i obniżenie opłaty	1334
Art. 45.	[Przesłanki zwolnienia od kosztów komorniczych; wniosek o zwolnienie od kosztów komorniczych]	1334
Art. 46.	[Tymczasowa wypłata komornikowi sum należnych od osoby zwolnionej od kosztów komorniczych]	1341
Art. 47.	[Opłaty, do których poniesienia zobowiązana jest strona zwolniona od kosztów komorniczych]	1345
Art. 48.	[Miarkowanie opłaty egzekucyjnej za egzekucję świadczeń pieniężnych]	1346
Rozdział 5.	Przepisy zmieniające i przejściowe oraz przepis końcowy	1350
Art. 49.	[Kodeks postępowania cywilnego]	1350
Art. 50.	[Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych]	1358
Art. 51.	[Ustawa o restytucji narodowych dóbr kultury]	1361
Art. 52.	[Postępowania niezakończone przed dniem wejścia w życie ustawy]	1361
Art. 53.	[Utrzymanie w mocy przepisów wykonawczych]	1375
Art. 54.	[Wejście w życie]	1376

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 grudnia 2018 r. w sprawie ramowego programu aplikacji komorniczej oraz zakresu przedmiotowego szkolenia na aplikacji komorniczej (Dz.U. poz. 2407)	1377
Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 grudnia 2018 r. w sprawie organizacji i przebiegu aplikacji komorniczej (Dz.U. z 2023 r. poz. 442)	1385
Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 grudnia 2018 r. w sprawie określenia szczegółowych zasad prowadzenia biurowości, rachunkowości i ewidencji operacji finansowych kancelarii komorniczych (Dz.U. poz. 2517 ze zm.)	1401
Uchwała nr 1603/V Krajowej Rady Komorniczej z dnia 6 września 2016 r. – Kodeks Etyki Zawodowej Komornika Sądowego	1565
Bibliografia	1619
Autorzy	1645

Wykaz skrótów

Akty prawne

- k.c. – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2023 r. poz. 1610 ze zm.)
- k.e.a. – załącznik do uchwały nr 2/XVIII/98 Naczelnej Rady Adwokackiej z 10.10.1998 r. – Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (Kodeks Etyki Adwokackiej) (tekst jednolity ogłoszony uchwałą nr 230/2022 Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z 22.09.2022 r.)
- k.e.r.p. – załącznik do uchwały nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z 22.11.2014 r. – Kodeks Etyki Radcy Prawnego (tekst jednolity ogłoszony uchwałą nr 884/XI/2023 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z 7.02.2023 r.)
- k.e.s.a.s. – załącznik do uchwały nr 16/20003 Krajowej Rady Sądownictwa z 19.02.2003 r. – Zbiór Zasad Etyki Zawodowej Sędziów i Asesorów Sądowych (tekst ujednolicony ogłoszony uchwałą nr 25/2017 Krajowej Rady Sądownictwa z 13.01.2017 r.)
- k.e.z.k.s. – załącznik do uchwały nr 1603/V Krajowej Rady Komorniczej z 6.09.2016 r. ze zm. – Kodeks Etyki Zawodowej Komornika Sądowego
- k.e.z.n. – załącznik do uchwały nr 19 Krajowej Rady Notarialnej z 12.12.1997 r. – Kodeks Etyki Zawodowej Notariusza (tekst jednolity ogłoszony uchwałą nr VII/21/2011 Krajowej Rady Notarialnej z 5.03.2011 r. ze zm.)
- k.k. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2022 r. poz. 1138 ze zm.)
- k.k.s. – ustawa z 10.09.1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz.U. z 2023 r. poz. 654 ze zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)

k.p.	– ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2023 r. poz. 1465)
k.p.a.	– ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2023 r. poz. 775 ze zm.)
k.p.c.	– ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2023 r. poz. 1550 ze zm.)
k.p.k.	– ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2022 r. poz. 1375 ze zm.)
k.s.h.	– ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2022 r. poz. 1467 ze zm.)
k.z.p.	– załącznik do uchwały Krajowej Rady Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym z 12.12.2017 r. – Zbiór Zasad Etyki Zawodowej Prokuratorów
nowela z 2019 r.	– ustawa z 4.07.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469 ze zm.)
nowela z 9.03.2023 r.	– ustawa z 9.03.2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 614)
nowela z 7.08.2023 r.	– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 7.08.2023 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia szczegółowych zasad prowadzenia biurowości, rachunkowości i ewidencji operacji finansowych kancelarii komorniczych (Dz.U. poz. 1635)
o.p.	– ustawa z 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2023 r. poz. 2383 ze zm.)
p.p.s.a.	– ustawa z 30.08.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2023 r. poz. 1634 ze zm.)
pr. adw.	– ustawa z 26.05.1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz.U. z 2022 r. poz. 1184 ze zm.)
pr. bank.	– ustawa z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. z 2023 r. poz. 2488)
pr. not.	– ustawa z 14.02.1991 r. – Prawo o notariacie (Dz.U. z 2022 r. poz. 1799 ze zm.)
pr. prok.	– ustawa z 28.01.2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz.U. z 2023 r. poz. 1360 ze zm.)
pr. przed.	– ustawa z 6.03.2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2023 r. poz. 221 ze zm.)
pr. restr.	– ustawa z 15.05.2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2022 r. poz. 2309 ze zm.)
pr. up.	– ustawa z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2022 r. poz. 1520 ze zm.)
Protokół nr 1 do EKPC	– Protokół nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 20.03.1952 r. (Dz.U. z 1995 r. Nr 36 poz. 175/2 ze zm.)

-
- p.u.s.p. – ustawa z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2023 r. poz. 217 ze zm.)
- r.k.e. – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 21.12.2018 r. w sprawie komisji egzaminacyjnej II stopnia przy Ministrze Sprawiedliwości do rozpatrywania odwołań od wyników egzaminu komorniczego (Dz.U. z 2023 r. poz. 999)
- r.KRK – uchwała Krajowej Rady Komorniczej nr 2959/VIII z 2.02.2023 r. w sprawie uchwalenia regulaminu działania Krajowej Rady Komorniczej
- r.m.s.k. – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 24.01.2019 r. w sprawie minimum szkoleniowego komorników sądowych i asesorów komorniczych oraz sposobu dokumentowania wykonywania przez nich obowiązku podnoszenia kwalifikacji zawodowych (Dz.U. z 2023 r. poz. 921)
- RODO – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.Urz. UE. L 119, s. 1, ze zm.)
- r.o.p.a.k. – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 14.12.2018 r. w sprawie organizacji i przebiegu aplikacji komorniczej (Dz.U. z 2023 r. poz. 442)
- r.p.e.k. – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 16.04.2019 r. w sprawie przeprowadzania egzaminu komorniczego (Dz.U. poz. 898 ze zm.)
- r.p.s.p.z. – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 10.03.2009 r. w sprawie przeprowadzenia sprzedaży przedmiotu zastawu rejestrowego w drodze przetargu publicznego (Dz.U. Nr 45, poz. 371)
- r.r.p.a.k. – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 14.12.2018 r. w sprawie ramowego programu aplikacji komorniczej oraz zakresu przedmiotowego szkolenia na aplikacji komorniczej (Dz.U. poz. 2407)
- r.r.u.s.p. – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 18.06.2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. z 2022 r. poz. 2514)
- r.s.u.n.p. – rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 15.05.1996 r. w sprawie sposobu usprawiedliwiania nieobecności w pracy oraz udzielania pracownikom zwolnień od pracy (Dz.U. z 2014 r. poz. 1632)
- r.t.s.d. – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 6.05.2020 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu doręczania pism sądowych w postępowaniu cywilnym (Dz.U. poz. 819 ze zm.)
-

- r.u.a.;
rozporządzenie
w sprawie
udostępniania
akt
- rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 14.12.2018 r. w sprawie sposobu i trybu prowadzenia oraz udostępniania przez komornika sądowego uczestnikom postępowania oraz organom nadzoru akt i urzędów ewidencyjnych (Dz.U. poz. 2455)
- r.u.p.k.
- rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 15.03.2019 r. w sprawie udzielania pomocy komornikowi przez Policję lub Straż Graniczną przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych (Dz.U. poz. 551)
- r.w.o.c.k.
- rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 10.03.2006 r. w sprawie wysokości opłat za czynności komorników niebędące czynnościami egzekucyjnymi (Dz.U. Nr 42, poz. 289) – nie obowiązuje
- r.z.o.d.
- rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 14.12.2018 r. w sprawie zapisu obrazu i dźwięku z przebiegu czynności komornika sądowego (Dz.U. poz. 2449)
- r.z.p.b.r.
- rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 18.12.2018 r. w sprawie określenia szczegółowych zasad prowadzenia biurowości, rachunkowości i ewidencji operacji finansowych kancelarii komorniczych (Dz.U. poz. 2517 ze zm.)
- r.z.p.b.r.
z 2005 r.
- rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 20.12.2005 r. w sprawie określenia szczegółowych przepisów o biurowości i ewidencji operacji finansowych kancelarii komorniczych (Dz.U. z 2014 r. poz. 1625) – nie obowiązuje
- u.d.e.
- ustawa z 18.11.2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz.U. z 2023 r. poz. 285 ze zm.)
- u.e.l.
- ustawa z 24.09.2010 r. o ewidencji ludności (Dz.U. z 2022 r. poz. 1191 ze zm.)
- u.f.i.
- ustawa z 27.05.2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi (Dz. U. z 2023 r. poz. 681 ze zm.)
- u.f.p.
- ustawa z 27.08.2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1270 ze zm.)
- u.k.k.
- ustawa z 28.02.2018 r. o kosztach komorniczych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1357 ze zm.)
- u.k.s.
- ustawa z 22.03.2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1691 ze zm.)
- u.k.s.c.
- ustawa z 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1144 ze zm.)
- u.k.s.e.
- ustawa z 29.08.1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 2018 r. poz. 1309 ze zm.) – nie obowiązuje

u.o.i.f.	– ustawa z 29.07.2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U. z 2023 r. poz. 646 ze zm.)
u.p.e.a.	– ustawa z 17.06.1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. z 2023 r. poz. 2505 ze zm.)
u.p.t.u.	– ustawa z 11.03.2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2023 r. poz. 1570 ze zm.)
u.r.	– ustawa z 29.09.1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2023 r. poz. 120 ze zm.)
u.r.p.	– ustawa z 6.07.1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2022 r. poz. 1166 ze zm.)
u.s.k.o.k.	– ustawa z 5.11.2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1278 ze zm.)
u.s.n.p.	– ustawa z 17.06.2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. z 2023 r. poz. 1725)
u.s.p.	– ustawa z 29.06.1995 r. o statystyce publicznej (Dz.U. z 2023 r. poz. 773)
u.ś.o.z.	– ustawa z 27.08.2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2022 r. poz. 2561 ze zm.)
u.u.i.g.	– ustawa z 9.04.2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych (Dz.U. z 2023 r. poz. 2160)
z.t.p., Zasady techniki prawodawczej	– załącznik do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 20.06.2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz.U. z 2016 r. poz. 283)

Czasopisma i publikatory

AUW PPIA	– Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji
Biul. SN	– Biuletyn Informacyjny Sądu Najwyższego
Dz.Urz. MS	– Dziennik Urzędowy Ministra Sprawiedliwości
M. Praw.	– Monitor Prawniczy
NP	– Nowe Prawo
ONSA	– Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
ONSAiWSA	– Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego i wojewódzkich sądów administracyjnych
OSASz	– Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Szczecinie
OSN	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna

OSNC-ZD	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna – Zbiór Dodatkowy
OSNKW	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
OSNSD	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Dyscyplinarnych
OSNSK	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych
OSNP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPiKA	– Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK-A	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, Seria A
PiP	– Państwo i Prawo
PME	– Prawo Mediów Elektronicznych
PPC	– Polski Proces Cywilny
PPE	– Przegląd Prawa Egzekucyjnego
PPP	– Przegląd Prawa Publicznego
Pr. Bank.	– Prawo Bankowe
Prok. i Pr.	– Prokuratura i Prawo
Prok. i Pr.-wkł.	– Prokuratura i Prawo – wkładka
PS	– Przegląd Sądowy
ST	– Samorząd Terytorialny

Inne

KRK	– Krajowa Rada Komornicza
KRZ	– Krajowy Rejestr Zadłużonych
KSSiP	– Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury
przeciętne wynagrodzenie miesięczne	– przeciętne wynagrodzenie miesięczne w gospodarce narodowej w roku poprzednim, ogłaszane przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” zgodnie z art. 5 ust. 7 ustawy z 4.03.1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz.U. z 2023 r. poz. 998 ze zm.)
NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
SA	– sąd apelacyjny
SN	– Sąd Najwyższy
SO	– sąd okręgowy
SR	– sąd rejonowy
TK	– Trybunał Konstytucyjny
WSA	– wojewódzki sąd administracyjny
ZUS	– Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Wstęp

Pięcioletni okres obowiązywania ustaw o komornikach sądowych i o kosztach komorniczych potwierdził, że uregulowania w nich zawarte w najmniejszym stopniu nie przyczyniły się do zapowiadanego przez autorów ich projektów znacznego wzrostu sprawności i skuteczności prowadzonych egzekucji. Wprost przeciwnie, skutkiem wprowadzenia tych ustaw jest brak zainteresowania osób posiadających wykształcenie prawnicze wykonywaniem zawodu komornika sądowego. Wręcz symboliczna liczba kandydatów na aplikację komorniczą powoduje nie tylko to, że wprowadzone limity przyjęć są wykorzystywane w niewielkim procencie, co dobrze ukazuje, jak dalece pomylił się ustawodawca, wprowadzając komentowane uregulowania. Długofalowymi skutkami tych działań prawodawcy będzie brak komorników sądowych. Proste wyliczenia wskazują, że nawet gdyby każdy z aplikantów po skończeniu aplikacji i odbyciu asesury został komornikiem, to każda z osób aktualnie wykonujących ten zawód, aby znalazł się następca, musiałaby pracować średnio przez około 40 lat. I nic tutaj nie pomoże wyjątkowo wysoka, w porównaniu z innymi zawodami prawniczymi, zdawalność egzaminu komorniczego. Znaczne obniżenie wymagań wpłynie jedynie na niższą jakość kształcanej kadry.

Obowiązkiem państwa jest stanowienie prawa zapewniającego jak najskuteczniejszą ochronę prawną i to polegającą nie tylko na rozpoznawaniu i rozstrzyganiu spraw, lecz także na wykonywaniu wydanych w postępowaniu rozpoznawczym orzeczeń. Potwierdza to Trybunał Konstytucyjny, który w wyroku z 27.05.2008 r., P 59/07, OTK-A 2008/4, poz. 64, oraz w wyroku z 24.02.2003 r., K 28/02, OTK-A 2003/2, poz. 18, wskazał, że ustanowione w art. 45 Konstytucji RP prawo do sądu obejmuje swym zakresem nie tylko postępowanie rozpoznawcze, ale także postępowanie egzekucyjne. Według Trybunału prawo do sądu należy rozpatrywać nie tylko w perspektywie możliwości wydania konkretnego rozstrzygnięcia (orzeczenia sądowego), lecz także możliwości jego egzekucji. Brak takiej możliwości czyni prawo do sądu iluzorycznym. Zadaniem ustawodawcy jest stworzenie takiej normatywnej sytuacji, w której zapewnione będą nie tylko prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (wyroku), ale i możliwość jego wykonania.

Decydujące znaczenie ma przy tym udzielenie skutecznej ochrony prawnej i do osiągnięcia tego celu postępowania ustawodawca przede wszystkim winien dostosować środki, bacząc aby były one współmierne dla osiągnięcia tego celu.

Konieczne jest też, aby wszystkie przyjmowane rozwiązania były zgodne z Konstytucją RP. Tymczasem szereg rozwiązań zawartych w komentowanych ustawach budzi poważne zastrzeżenia w tym zakresie.

Błędem prawodawcy było także odejście w komentowanych ustawach od obowiązujących wcześniej stawek procentowych, i to zarówno w przypadku regulacji o kosztach, jak i w ustawie o komornikach. Uzasadnienie, że inflacja jest na bardzo niskim poziomie, a wysokość określana w formie kwotowej jest bardziej zrozumiała dla stron, jest nieprzekonujące. W wielu innych aktach prawnych w tym samym czasie wprowadzono uregulowania przewidujące opłaty określone procentowo (np. Prawo upadłościowe i naprawcze). Bardzo wysoka inflacja powoduje potrzebę niezwłocznej nowelizacji zarówno ustawy o komornikach sądowych, jak i ustawy o kosztach komorniczych. Niedostrzeżenie tego doprowadzi w niedługim czasie do załamania systemu egzekucji sądowej w Polsce. Samozadowolenie twórców projektu ustaw ze stworzonego dzieła, którego zresztą niemała część stanowiła powielenie uregulowań zawartych w innych ustawach, procesu tego nie jest w stanie zatrzymać.

*dr Jarosław Świeczkowski,
Marzena Świeczkowska-Wójcikowska*

USTAWA

z dnia 22 marca 2018 r.

o komornikach sądowych

(Dz.U. z 2023 r. poz. 1691; zm.: Dz.U. z 2023 r. poz. 1860)

ROZDZIAŁ 1

Przepisy ogólne

Art. 1. [Przedmiot ustawy]

1. Ustawa określa:

- 1) zasady pełnienia służby na stanowisku komornika sądowego, zwanego dalej „komornikiem”,
- 2) prawa i obowiązki komorników,
- 3) zasady naboru do zawodu komornika i przygotowania do wykonywania tego zawodu,
- 4) funkcjonowanie samorządu komorniczego,
- 5) zasady sprawowania nadzoru nad komornikami i samorządem komorniczym – z uwzględnieniem konieczności zapewnienia należytego wykonywania zadań państwa w zakresie sprawnej, skutecznej i rzetelnej egzekucji sądowej.

2. Minister Sprawiedliwości realizuje politykę państwa w zakresie zadań powierzonych komornikom.

1. Ustawa o komornikach sądowych zastąpiła ustawę z 29.08.1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 2018 r. poz. 1309 ze zm., nie obowiązuje) w zakresie ustroju i zasad wykonywania zawodu komornika sądowego. Problematyka opłat i kosztów postępowania egzekucyjnego jest przedmiotem odrębnej regulacji, tj. ustawy z o kosztach komorniczych, chociaż ustawa o komornikach sądowych w art. 149 definiuje opłatę egzekucyjną i reguluje tryb jej odprowadzania do budżetu państwa, w art. 150 ustala wysokość i sposób pobierania wynagrodzenia prowizyjnego należnego za pełnioną służbę, a w art. 152 definiuje koszty działalności egzekucyjnej. Uchwalenie dwóch odrębnych ustaw regulujących materię egzekucyjną uregulowaną w ustawie o komornikach sądowych i egzekucji wynikało z potrzeby uporządkowania tej materii i jej podziału na zagadnienia ustrojowe (ustawa o komornikach sądowych) i problematykę kosztów egzekucji (ustawa o kosztach komorniczych). Przy okazji reformy egzekucji sądowej w ustawie o komornikach sądowych znowelizowano również przepisy dotyczące

zasad prowadzenia postępowania egzekucyjnego zawarte w Kodeksie postępowania cywilnego. W ten sposób regulacje prawne dotyczące postępowania egzekucyjnego mają tworzyć przejrzysty system (zob. uzasadnienie projektu ustawy o kosztach komorniczych). W uzasadnieniu projektu ustawy o komornikach sądowych jako przesłankę opracowania nowych ustaw wskazano na liczne nowelizacje ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, które zdaniem projektodawcy naruszyły wewnętrzną spójność ustawy oraz jej przejrzystość. Wskazano również na potrzebę wprowadzenia rozwiązań przywracających zaufanie do zawodu komornika sądowego jako funkcjonariusza publicznego oraz zwiększających nadzór nad komornikami.

W przeciwieństwie do swojej poprzedniczki ustawa o komornikach sądowych w art. 1 ust. 1 określa od razu przedmiot regulacji, wskazując ponadto, iż czyni to „z uwzględnieniem konieczności zapewnienia należytego wykonywania zadań państwa w zakresie sprawnej, skutecznej i rzetelnej egzekucji sądowej”. Przepis ten stanowi zatem swoistą preambułę, która określa cel ustawy – zapewnienie sprawnej, skutecznej i rzetelnej egzekucji sądowej, i wyznacza kryteria działalności komorników sądowych. Z wartościami tymi koresponduje treść art. 2 ust. 3 u.k.s., który nakazuje komornikom przy wykonywaniu ich zadań kierować się dobrem wymiaru sprawiedliwości oraz interesem publicznym¹.

2. Ustawa o komornikach sądowych składa się z 14 rozdziałów. Rozdział 1 zawiera przepisy ogólne, określa zakres przedmiotowy ustawy oraz reguluje podstawowe instytucje prawne związane z ustrojem i zasadami wykonywania zawodu komornika sądowego. Z przepisów tych wynika główny zamysł ustawodawcy. Komornik dalej pozostaje funkcjonariuszem publicznym, korzystającym ze szczególnej ochrony prawnokarnej i poddanym zasadom odpowiedzialności prawnokarnej właściwym dla funkcjonariuszy publicznych². Utrzymana została zasada wyłączności komorników sądowych jako jedynych (obok sądów) organów egzekucyjnych wykonujących orzeczenia wydane w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej, przy czym podtrzymano dotychczasowe rozdzielanie kompetencji tych organów, w wyniku czego komornika nadal należy uznawać za organ z jednej strony w miarę samodzielny (w sprawach przekazanych do właściwości komorników), a z drugiej strony za organ pomocniczy i wykonawczy sądu. Wskazuje na to m.in. podkreślenie w ustawie o komornikach sądowych zasady, że doręczanie przez komornika korespondencji odbywa się wyłącznie na zlecenie organów procesowych (wylimitowano doręczenia na zlecenie innych podmiotów), co uległo jeszcze znacznemu rozszerzeniu na skutek uchwalenia noweli z 2019 r., która dodając art. 139¹ k.p.c. i zmieniając treść art. 3 u.k.s., istotnie poszerzyła pole działania komor-

¹ Zob. R. Reiwer [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, red. R. Reiwer, Warszawa 2019, komentarz do art. 1 u.k.s., nb 3.

² Szerzej w tym przedmiocie na gruncie poprzedniego stanu prawnego zob. np. W. Tomalak [w:] *Metodyka pracy komornika sądowego*, red. A. Marciniak, M. Michalska-Marciniak, Sopot 2015, s. 41–54.

ników sądowych w ramach doręczenia korespondencji na potrzeby cywilnych postępowań sądowych. W przepisach ogólnych ustawy o komornikach sądowych zostało również wyraźnie wskazane, że w zakresie wykonywania czynności w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym komornicy wykonują władzę publiczną i są jej organem (art. 3 ust. 1 u.k.s.). Uregulowano również m.in. zakres i sposób sporządzania protokołu stanu faktycznego (art. 4 u.k.s.).

W zakresie nadzoru administracyjnego pozostawiono zasadę, że komornik nadal pozostaje funkcjonariuszem publicznym działającym przy określonym sądzie rejonowym (art. 2 ust. 1 u.k.s.), przy czym podkreślono rolę prezesa sądu rejonowego jako najważniejszego i podstawowego ogniwa nadzoru administracyjnego (nadzór odpowiedzialny – art. 2 ust. 2 i art. 175 u.k.s.). W związku z tym prezes sądu rejonowego został wyposażony w dodatkowe szerokie kompetencje nadzorcze, które szczegółowo zostały uregulowane w rozdziale 9 ustawy. W rozdziale tym zawarto także przepisy o dodatkowych kompetencjach sądu jako organu nadzoru judykacyjnego, które z jednej strony mają na celu poprawę komunikacji między sądem a prezesem sądu, przy którym działa komornik, a z drugiej strony pozwalają na skuteczniejsze egzekwowanie wytycznych sądów wobec komorników (zob. zwłaszcza art. 166 u.k.s.).

Ponadto nowa ustawa kładzie nacisk na osobiste wykonywanie czynności przez komornika, co wynika m.in. z art. 3 ust. 2 u.k.s., zgodnie z którym czynności w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym, jak również inne ustawowe zadania komornik wykonuje co do zasady osobiście. Wynika to z tego, że tylko komornik, nie zaś zatrudniony przez niego asesor, aplikant czy inny pracownik, jest funkcjonariuszem publicznym. Zasada osobistego wykonywania czynności przez komornika (i nielicznych od niej wyjątków) znajduje rozwinięcie w szczegółowych przepisach ustawy, dotyczących zwłaszcza asesorów komorniczych, przy uwzględnieniu zasady, że asesura służy praktycznemu przygotowaniu do samodzielnego wykonywania zawodu komornika. Jednocześnie w sposób stanowczy odstąpiono od dotychczas obowiązującej regulacji pozwalającej na podejmowanie niektórych czynności egzekucyjnych upoważnionym aplikantom komorniczym.

W zakresie właściwości miejscowej komorników ustawa zasadniczo podtrzymuje rozwiązania przyjęte w dotychczas obowiązującej regulacji, przy czym z uwagi na indywidualny charakter prowadzonej działalności oraz konieczność osobistego podejmowania czynności wprowadzono dalsze ograniczenia możliwości przyjmowania spraw spoza rewiru (art. 10 u.k.s.).

W rozdziale 2 zostały szczegółowo uregulowane kwestie związane z powoływaniem i odwoływaniem komorników, przy czym nadal głównym organem decyzyjnym w tej kwestii pozostaje Minister Sprawiedliwości (art. 12 u.k.s.).

W rozdziale 3 określono obowiązki i prawa komorników. Regulacje w tym zakresie w dużej mierze odzwierciedlają dotychczasowe rozwiązania prawne. Nowością są przepisy normujące czas pracy komorników (art. 30 u.k.s.), dodatkowe zatrudnienie, podejmowanie innych zajęć i sposobów zarobkowania (art. 34 u.k.s.) oraz prawo do wypoczynku (art. 39 u.k.s.) i usprawiedliwianie nieobecności na służbie (w kancelarii – art. 40 i 41 u.k.s.). Na zaznaczenie zasługuje to, że w art. 27 ust. 3 u.k.s. wyraźnie przewidziano możliwość zwolnienia komornika z obowiązku zachowania tajemnicy służbowej.

W rozdziale 4 uregulowano kompleksowo zasady wyznaczania zastępcy komornika, co stanowi odzwierciedlenie założenia, że komornik powinien wykonywać powierzone mu zadania osobiście, a czynności w ramach postępowania egzekucyjnego mogą być wykonywane przez asesorów komorniczych jedynie na zasadzie wyjątku.

W rozdziale 5 unormowana została w szerokim zakresie problematyka likwidacji kancelarii.

W rozdziale 6 omówiono aplikację komorniczą, w tym zagadnienia związane z egzaminem wstępnym na aplikację komorniczą i egzaminem komorniczym.

W odrębnym rozdziale 7 zawarto regulacje dotyczące asesorów komorniczych. Wyrażają one koncepcję przebudowania systemu kształcenia komorników oraz stanowią odzwierciedlenie zasady, że komornicy wykonują czynności osobiście, asesura komornicza zaś służy jedynie przygotowaniu zawodowemu (tak uzasadnienie projektu ustawy).

W rozdziale 8 uregulowano zasady prowadzenia kancelarii komorniczej oraz koszty działalności egzekucyjnej komornika w ujęciu ustrojowym. Koszty te w ujęciu proceduralnym zostały bowiem omówione w ustawie o kosztach komorniczych i art. 770 k.p.c.

Ze względu na znaczne rozproszenie zagadnień dotyczących nadzoru nad komornikami w poprzedniej ustawie oraz wzmocnienie kompetencji nadzorczych prezesów sądów, zwłaszcza zaś prezesa sądu rejonowego, w osobnym rozdziale 9 kompleksowo uregulowano nadzór nad komornikami (administracyjny i samorządowy oraz po części judykacyjny).

Rozdział 10 ustawy poświęcono zagadnieniom związanym z samorządem komorniczym, przy czym regulacje zawarte w ustawie w znacznym stopniu odpowiadają poprzednim rozwiązaniom w tym zakresie.

W rozdziale 11 uregulowano problematykę odpowiedzialności dyscyplinarnej komorników, w tym postępowanie dyscyplinarne.

W rozdziale 12 zawarto przepisy wprowadzające zmiany w innych ustawach, a w rozdziale 13 – przepisy przejściowe. W rozdziale 14 zamieszczono przepisy końcowe.

3. Komornik sądowy, jak uwypuklono to w art. 2 ust. 1 u.k.s., jest funkcjonariuszem publicznym³. Wykonuje powierzone mu przez państwo zadania organu egzekucyjnego w sprawach cywilnych jako organ władzy publicznej (art. 3 ust. 1 u.k.s.). Mają zatem wobec niego zastosowanie te przepisy Konstytucji, które dotyczą władzy publicznej, tj. przede wszystkim art. 7, według którego organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa, oraz art. 77 ust. 1, zgodnie z którym każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej. Obowiązek działania komornika na podstawie i w granicach prawa oznacza, że przy wykonywaniu czynności komornika wiążą przepisy Konstytucji, ustaw, ratyfikowanych umów międzynarodowych oraz rozporządzeń⁴. Komornik jest pomocniczym organem wymiaru sprawiedliwości⁵, albowiem działając w granicach określonych ustawowo kompetencji, realizuje jedno z głównych zadań państwa, jakim jest zapewnienie przestrzegania prawa przez przymusowe wprowadzanie wyroków sądowych w życie. Z tego względu w wielu przepisach ustawy o komornikach sądowych pojawia się nieznane dotąd pojęcie służby na stanowisku komornika. Pełnienie służby oznacza, że komornik nie kieruje się w swojej działalności charakterystycznym dla działalności gospodarczej nastawieniem na zysk, ale dobrem wymiaru sprawiedliwości i interesem publicznym (art. 2 ust. 3 u.k.s.). Z tego względu w art. 33 ust. 1 u.k.s. wyraźnie stwierdzono, że komornik nie jest przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów regulujących podejmowanie i wykonywanie działalności gospodarczej, a w ust. 2 tego artykułu jednoznacznie zaznaczono, że komornik nie może prowadzić działalności gospodarczej⁶. Ustawodawca przesądził jednocześnie, że czynności z zakresu wykonywania orzeczeń sądowych i dalsze, wskazane w ustawie, nie są realizowane przez komorników jako „przedstawicieli zawodu zbliżonego do tzw. wolnych zawodów prawniczych”⁷. O tym, że komornicy sądowi nie należą do tzw. wolnych zawodów prawniczych, przesądzają m.in.: ścisły nadzór administracyjny nad komornikami, nadzór judykacyjny z elementami kierowania czynnościami

³ Co ma określone konsekwencje prawnokarne – zob. np. S. Kowalski, *Odpowiedzialność karna komornika sądowego*, Sopot 2021, s. 15–18.

⁴ Zob. A. Marciniak, *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, LEX 2014, komentarz do art. 1.

⁵ Zob. M. Jabłoński, *Status prawny komornika sądowego – funkcjonariusz publiczny czy obywatel prowadzący działalność gospodarczą?* [w:] *Założenia projektu nowej ustawy o komornikach sądowych. Materiały ogólno-polskiej konferencji naukowej* Założenia projektu nowej ustawy o komornikach sądowych pod patronatem Ministra Sprawiedliwości, Warszawa 21 października 2013 r., red. A. Marciniak, Sopot 2013, s. 29; K. Flaga-Gieruszyńska, *Status prawny komornika sądowego w polskim systemie prawnym* [w:] *Aktualne problemy egzekucji sądowej w Polsce i na Litwie. Zbiór studiów*, red. A. Marciniak, V. Nekrošius, Sopot 2017, s. 22.

⁶ Szerzej na ten temat zob. K. Pawłowicz, *Swoboda świadczenia usług i swoboda przedsiębiorczości a zawód komornika sądowego*, PPE 2022/3, s. 73–87.

⁷ Zob. w tym zakresie A. Marciniak, *Ustawa...*, 2008, s. 20, oraz wyrok TK z 3.12.2003 r., K 5/02, OTK-A 2003/9, poz. 98.

komornika i w istocie przejmowania odpowiedzialności za sposób prowadzenia egzekucji (art. 759 § 2 *in fine* oraz § 3 k.p.c.) oraz quasi-pracownicze podporządkowanie prezesowi sądu, przy którym komornik działa⁸. Czynności te należą do kompetencji komorników jako funkcjonariuszy publicznych (art. 2 ust. 1 u.k.s.) i organów władzy publicznej (art. 3 ust. 1 u.k.s.). Co więcej, według zamysłu ustawodawcy w ustawie o komornikach sądowych komornik został jeszcze ściślej związany ze swoim rewirem, tj. obszarem, na którym jest właściwy miejscowo (art. 9 ust. 1 u.k.s.), z wyjątkami, które muszą być wykładane ściśle (zob. art. 8 ust. 1 i 2 w zw. z art. 10 ust. 1, 4, 9–11 u.k.s.). Inaczej, niż ma to miejsce w grupie tzw. wolnych zawodów prawniczych, komornicy w zakresie spraw z rewiru nie mają prawa do odmowy ich przyjęcia, choćby przewidywali, że egzekucja w tych sprawach może okazać się nieskuteczna częściowo lub całkowicie. W uzasadnieniu projektu ustawy o komornikach sądowych wskazano, że „mimo, iż komornik nadal prowadzić będzie kancelarię na własny rachunek, przepisy art. 43 ustawy nadają jego relacji względem przełożonego prezesa sądu rejonowego jedynie quasi-pracowniczy charakter”.

W uzasadnieniu projektu ustawy o komornikach sądowych wskazano, że komornik sądowy nie jest zawodem zaufania publicznego w rozumieniu art. 17 ust. 1 Konstytucji RP, choć posiada pewne cechy właściwe tym zawodom. Należy jednak zwrócić uwagę na to, że w obowiązującym nadal Kodeksie Etyki Zawodowej Komornika⁹ kilka razy wspomniano, że komornik sądowy wykonuje zawód zaufania publicznego (zob. preambuła i § 6 ust. 1). Również według Trybunału Konstytucyjnego zawód komornika jest zawodem zaufania publicznego¹⁰. Komornik jest zawodem, który spełnia wymogi stawiane przed zawodami zaufania publicznego¹¹. Jest on jednak także funkcjonariuszem publicznym, będąc jednocześnie podmiotem, którego status zbliżony jest do zawodu mającego status zawodu wolnego¹².

⁸ Tak słusznie R. Reiwer [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 2 u.k.s., nb 13. Zob. też E. Staszewska, *Charakter prawny służby komorniczej* [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych*, red. A. Marciniak, Sopot 2018, s. 51–68; E. Staszewska, *Quasi-pracownicze uprawnienia komornika na gruncie ustawy o komornikach sądowych* [w:] *Komornicy sądowi i egzekucja w nowej rzeczywistości prawnej*, red. R. Kułski, Sopot 2019, s. 17–45.

⁹ Zob. https://www.komornik.pl/?page_id=187 (dostęp: 29.10.2023 r.).

¹⁰ Zob. np. wyroki TK: z 3.12.2003 r., K 5/02; z 11.05.2007 r., K 2/07, OTK-A 2007/5, poz. 48; z 14.05.2009 r., K 21/08, OTK-A 2009/5, poz. 67; z 25.07.2012 r., K 14/10, OTK-A 2012/7, poz. 83.

¹¹ Szerzej na ten temat A. Monarcha-Matlak, D. Skoczylas, *Zasady postępowania egzekucyjnego a standardy wykonywania zawodu komornika sądowego*, Sopot 2021, s. 46–52, oraz M. Jabłoński, *Nowy status prawny komornika sądowego w Polsce* [w:] *Aktualne problemy egzekucji sądowej w Polsce i na Ukrainie. Zbiór studiów*, red. S. Fursa, A. Marciniak, Sopot 2021, s. 98–99.

¹² Tak słusznie J. Sobczak, *Czy zawód komornika jest zawodem zaufania publicznego bądź wolnym zawodem?* [w:] *Studia z postępowania egzekucyjnego*, red. A. Góra-Błaszczkowska, Sopot 2018, s. 57. Por. też K. Gutbier, *Komornik sądowy jako wykonujący zawód zaufania publicznego a obowiązek rejestracji wizualnej i dźwiękowej czynności egzekucyjnych* [w:] *Nowy model zawodu komornika sądowego i finansowania egzekucji sądowej*, red. A. Góra-Błaszczkowska, K. Flaga-Gieruszyńska, I. Gil, Sopot 2018, s. 179–185, oraz M. Jabłoński, *Komornik sądowy – funkcjonariusz publiczny czy „trójkształtny fenomen polskiego sy-*

Rozwiązania związane ze szczególnym statusem komornika sądowego, który jest funkcjonariuszem publicznym i organem egzekucyjnym, wprowadzono w art. 34 u.k.s. Rozwiązania te są analogiczne do obowiązujących regulacji dotyczących sędziów i prokuratorów. Według tego artykułu komornik nie może podejmować dodatkowego zatrudnienia, z wyjątkiem zatrudnienia na stanowisku dydaktycznym, naukowo-dydaktycznym lub naukowym w łącznym wymiarze nieprzekraczającym pełnego wymiaru czasu pracy pracowników zatrudnionych na tych stanowiskach, jeżeli wykonywanie tego zatrudnienia nie przeszkadza w pełnieniu obowiązków komornika. Komornikowi nie wolno również podejmować innego zajęcia ani sposobu zarobkowania, które przeszkadzałoby w pełnieniu obowiązków komornika, mogło osłabiać zaufanie do jego bezstronności lub przynieść ujmę godności zawodu komornika.

Działalność komornika jako organu egzekucji sądowej, funkcjonariusza publicznego, a także osoby wykonującej zawód zaufania publicznego wymaga łączenia wiedzy i umiejętności z wysokimi standardami etycznymi. Status prawny komornika jest skomplikowany. Dynamika ujęć poszczególnych kwestii w zakresie wolnego zawodu, statusu funkcjonariusza publicznego, osoby pracującej na własny rachunek, płatnika daniny publicznej, osoby sprawującej służbę dla dobra wymiaru sprawiedliwości oraz uczestników postępowania egzekucyjnego nie pozwala dokonać prostych klasyfikacji i ujednoznacznienia¹³. W związku z niejednolitym ujęciem statusu komornika sądowego w ustawie, w doktrynie sformułowano tezy o hybrydalnym¹⁴ lub dualistycznym¹⁵ statusie tego organu, albowiem z jednej strony komornik pełni funkcję organu władzy publicznej na gruncie postępowania egzekucyjnego i zabezpieczającego, a z drugiej strony jest piastunem tego organu¹⁶, który ze względu na swoją sytuację osobistą i majątkową wykonuje pracę w ramach określonej więzi zatrudnieniowej¹⁷. Przyjęte rozwiązania ustawowe pozwalają na identyfikację komornika sądowego z osobą pełniącą służbę publiczną. Jednocześnie jednak status komornika sądowego musi być definiowany na – co najmniej – trzech kolejnych płaszczyznach. Mianowicie, niezależnie

stemu prawa” [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych*, red. A. Marciniak, Sopot 2018, s. 51–68.

¹³ Tak słusznie T. Orlik, *Kilka uwag o statusie prawnym komornika sądowego*, PPE 2021/4, s. 44–45. O złożoności statusu komornika sądowego w poprzednim stanie prawnym zob. np. A. Surówka, *Pozycja ustrojowa komornika jako funkcjonariusza publicznego* [w:] *Status prawny komornika sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej – wybrane zagadnienia*, red. J. Koczanowski [i in.], Sopot 2013, s. 11–19.

¹⁴ Zob. A. Marciniak, *Ocena projektu ustawy o komornikach sądowych* [w:] *Opinia na temat projektu ustawy o komornikach sądowych*, projekt z 22.11.2016 r., UD 146, <https://legislacja.rcl.gov.pl/dosc//2/12292407/1239366/12393269/dokument271673.pdf> (dostęp 2.03.2020 r.) oraz M. Jabłoński, *Aktualne wyzwania definiowania statusu komornika sądowego*, „Nowa Currenda” 2020/12, s. 8–19.

¹⁵ Zob. M. Ryłski, *Stosunek zatrudnienia komornika sądowego. Zagadnienia konstrukcyjne i wybrane uprawnienia quasi-pracownicze*, Sopot 2020, s. 20–34.

¹⁶ Zob. wyrok TK z 20.01.2004 r., SK 26/03, OTK-A 2004/1, poz. 3, oraz W. Tomalak, *Status ustrojowy i procesowy komornika sądowego*, Warszawa 2014, s. 129–131.

¹⁷ Tak np. M. Ryłski, *Stosunek zatrudnienia...*, s. 34.

od pozycji państwowego i monokratycznego organu egzekucyjnego, wyposażonego we władztwo publicznoprawne, w ustawie przyjęto – wbrew odmiennym deklaracjom projektodawcy, zawartym w uzasadnieniu projektu ustawy – regulacje świadczące o ujęciu statusu komorników sądowych również w kategoriach quasi-przedsiębiorcy i quasi-pracownika oraz pracodawcy¹⁸.

4. W ustawie (rozdziały 6 i 7) uregulowano bardzo drobiazgowo zasady naboru do zawodu komornika i przygotowania do tego zawodu. Szczegółowo unormowano przeprowadzenie egzaminu wstępnego i przebieg aplikacji komorniczej (art. 93 i 94 u.k.s.), obowiązki aplikantów dotyczące realizacji programu szkoleniowego (art. 97 u.k.s.) oraz zakres czynności wykonywanych przez aplikantów komorniczych w ramach stosunku pracy nawiązanego z komornikami. Ustawa określa również praktyczny etap szkolenia komorników, który następuje po zdaniu przez nich egzaminu komorniczego (art. 117–122 u.k.s.), w ramach asesury komorniczej (art. 130–133 u.k.s.).
5. Zgodnie z art. 165 ust. 1 u.k.s. nadzór nad komornikami dzieli się nadal na nadzór judykacyjny (sądowy), administracyjny i samorządowy (wewnętrzny). Współpracę między tymi organami podkreśla np. art. 166 u.k.s., który m.in. w ust. 2 przewiduje sądową sygnalizację w przypadku stwierdzenia oczywistego naruszenia prawa przez komornika. Organami nadzoru administracyjnego w myśl art. 167 ust. 1 u.k.s. nadal pozostają Minister Sprawiedliwości i prezesi wszystkich szczebli sądów powszechnych, przy czym art. 167 ust. 2 u.k.s. ustanawia zasadę, że prezesi sądów wszystkich szczebli w ramach nadzoru administracyjnego podejmują wszelkie niezbędne czynności pozwalające zapewnić prawidłowość działania komorników, których kancelarie mają siedziby na obszarze ich właściwości. Nadzór zwierzchni nadal sprawuje Minister Sprawiedliwości (art. 171 u.k.s.), czyniąc to nie tylko przez swój urząd (Ministerstwo Sprawiedliwości), lecz także za pośrednictwem prezesów sądów powszechnych wszystkich szczebli, sędziów wizytatorów oraz sędziów, referendarzy sądowych i prokuratorów delegowanych do Ministerstwa Sprawiedliwości (art. 172 ust. 1 i 3 u.k.s.), a w zakresie kontroli finansowej – przez służby podległe ministrowi oraz upoważnione osoby i instytucje (art. 173 ust. 1 u.k.s.). W ustawie Minister Sprawiedliwości uzyskał też uprawnienie do bezpośredniego ingerowania w konkretne czynności nadzorcze innych organów nadzoru administracyjnego wszystkich szczebli oraz wizytatora¹⁹, albowiem w art. 168 ust. 3 u.k.s. wprowadzono zasadę, że Minister Sprawiedliwości może „w drodze zarządzenia, uchylić lub zmienić zarządzenia nadzorcze prezesa właściwego sądu albo zalecenia powizytacyjne lub polustracyjne wizytatorów, jeżeli naruszają

¹⁸ Tak M. Jabłoński, *Nowy status...*, s. 95–97, który omawia szerzej te kwestie. Problemy związane z quasi-pracowniczym charakterem służby komornika omawia np. M. Janus, *Wybrane problemy quasi-pracowniczego charakteru służby komornika*, „Nowa Currenda” 2020/12, s. 20–28.

¹⁹ Co stanowi przejaw centralizacji uprawnień nadzorczych – zob. J. Urban [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Komentarz*, red. G. Sikorski, Sopot 2019, s. 537.

one przepisy ustawy”²⁰. Przepis ten w praktyce trudno będzie jednak wdrożyć, skoro nie przewidziano np. obowiązku przesyłania przez prezesa sądu rejonowego do Ministerstwa Sprawiedliwości protokołu kontroli okresowej, o której mowa w art. 176 ust. 1 u.k.s.

6. W art. 1 ust. 1 pkt 4 u.k.s. zapowiedziano szczegółowe uregulowanie w dalszych przepisach problematyki funkcjonowania samorządu komorniczego, co znalazło potwierdzenie w rozdziale 10. Już jednak w art. 12 ust. 1 u.k.s. wskazano, że komornika powołuje Minister Sprawiedliwości na wniosek zainteresowanego, po zasięgnięciu opinii rady właściwej izby komorniczej o zainteresowanym. Zaznaczyć należy, że postulat uwzględnienia konieczności zapewnienia należytego wykonywania zadań państwa w zakresie sprawnej, skutecznej i rzetelnej egzekucji sądowej zawarty w art. 1 ust. 1 u.k.s. odnosi się również do funkcjonowania samorządu komorniczego, co ma być zapewnione m.in. przez odpowiednią organizację tego samorządu i zapewnienie mu źródeł finansowania oraz udziału w szkoleniu przyszłych komorników.
7. Tak jak na gruncie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, tak w świetle ustawy o komornikach sądowych Minister Sprawiedliwości jako członek Rady Ministrów jest podmiotem, który nie tylko sprawuje zwierzchni nadzór nad działalnością komorników sądowych i działalnością tworzonego przez nich samorządu (por. art. 171 i 64 ust. 1 u.k.s.), lecz także realizuje politykę państwa w zakresie funkcjonowania systemu egzekucji sądowej. Z tego względu w art. 1 ust. 2 u.k.s. wprost zaznaczono, że realizuje on politykę państwa w zakresie zadań powierzonych komornikom. Minister w szczególności wykonuje kompetencje związane z powoływaniem i odwoływaniem komorników sądowych, zawieszaniem ich w czynnościach oraz posiada szczególne kompetencje w postępowaniu dyscyplinarnym dotyczącym komorników (zob. np. art. 12 ust. 1, art. 18, 19, 172 ust. 1 i 2 pkt 3, art. 173 ust. 1 u.k.s.). Ustawa nie wprowadza w tym zakresie żadnego *novum*, ale zachowuje kompetencje Ministra Sprawiedliwości istniejące już w poprzednim stanie prawnym.

Minister Sprawiedliwości bierze odpowiedzialność za dobór kadry komorniczej. Powołuje zainteresowanego, który spełnia ustawowe warunki (określone w art. 11 ust. 1–4 u.k.s.), na stanowisko komornika przy określonym sądzie rejonowym, czym określa jego właściwość miejscową i jednocześnie wskazuje podmioty odpowiedzialne za nadzór judykacyjny nad czynnościami komornika i administracyjny nad komornikiem. Czyni to w drodze decyzji administracyjnej, od której w pierwszej kolejności przysługuje środek odwoławczy w postaci wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy oraz skarga na decyzję Ministra Sprawiedliwości do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie.

²⁰ Szerzej zob. R. Reiwer [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 2 u.k.s., nb 15.

Ustawa zwiększa nadzór Ministra Sprawiedliwości nad działaniami organów samorządu komorniczego, uwypukla wpływ Ministra Sprawiedliwości oraz Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury na kształcenie aplikantów komorniczych, czego przejawem jest zatwierdzanie przez Ministra Sprawiedliwości ramowego programu szkolenia aplikantów komorniczych ustalonego przez Krajową Radę Komorniczą w porozumieniu z Krajową Szkołą Sądownictwa i Prokuratury. Ponadto Minister Sprawiedliwości miał stworzyć system teleinformatyczny służący do prowadzenia i przechowywania akt egzekucyjnych oraz urządzeń ewidencyjnych, o których mowa w art. 155 ust. 1 i art. 156 u.k.s. (art. 158 ust. 1 u.k.s.). Przy wyliczeniu funkcjonalności systemu teleinformatycznego, które miały być zapewnione przez Ministra Sprawiedliwości, w art. 158 ust. 1 u.k.s. nie wymieniono możliwości wnoszenia pism drogą elektroniczną (za pośrednictwem systemu teleinformatycznego), o czym stanowi art. 760 § 1 zdanie drugie k.p.c. Naprawiając tę omyłkę, w art. 26 pkt 1 ustawy z 6.12.2018 r. o Krajowym Rejestrze Zadłużonych (Dz.U. z 2021 r. poz. 1909 ze zm.), która w omawianym zakresie weszła w życie 1.12.2021 r. (zob. art. 36 tej ustawy), wprowadzono zmianę do art. 158 ust. 1 u.k.s., na mocy której wprowadzenie do wyliczenia otrzymało brzmienie: „Minister Sprawiedliwości tworzy system teleinformatyczny, obsługujący postępowania egzekucyjne i zabezpieczające prowadzone przez komorników, w którym jest prowadzona i przechowywana dokumentacja, o której mowa w art. 155 ust. 1 i art. 156, oraz są prowadzone konta, za pomocą których można wnosić pisma, jak również wykonuje zadania polegające na projektowaniu, wdrażaniu, eksploatacji, integracji, rozwoju i udostępnianiu tego systemu, zabezpieczaniu danych osobowych przetwarzanych w tym systemie oraz zapewnieniu możliwości wymiany danych między użytkownikami systemu, a w szczególności:”. Na mocy art. 26 pkt 2 tej samej ustawy po art. 158 został dodany art. 158a w brzmieniu: „Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji określi, w drodze rozporządzenia, tryb zakładania i udostępniania konta w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 158 ust. 1, za pomocą którego można wnosić pisma, z uwzględnieniem sprawności postępowania, ochrony praw stron postępowania oraz możliwości składania jednorazowo wielu pism”.

Przepisy art. 155–162 u.k.s. porządkują zasady prowadzenia akt egzekucyjnych oraz urządzeń ewidencyjnych, przy założeniu, że docelowo dokumenty te powinny być prowadzone wyłącznie w systemie teleinformatycznym, do którego dostęp mieć będą sądy oraz organy nadzoru. Według uzasadnienia projektu ustawy prowadzenie akt egzekucyjnych w systemie teleinformatycznym i umożliwienie wglądu do tych akt stronom postępowania w tym systemie stanowić ma pełniejszą realizację prawa do sądu i znacznie ułatwi obronę praw stron postępowania. System teleinformatyczny obsługujący postępowanie egzekucyjne nie został do tej pory utworzony przez Ministra Sprawiedliwości. Do dnia jego utworzenia prawo do uzyskania informacji o stanie sprawy może być nadal realizowane przez komorników na dotychczasowych zasadach, np. za

pośrednictwem Monitora Postępowania Egzekucyjnego – oprogramowania, którym posługują się niektóre kancelarie komornicze do prowadzenia elektronicznego biura podawczego i automatycznego pozyskiwania przez strony postępowania informacji o sprawie²¹. Do dnia utworzenia wymienionego wyżej systemu teleinformatycznego komornicy nadal mogą posługiwać się również programami komputerowymi, które wspomagają pracę biura komornika sądowego, tj. programem Komornik SQL i Kancelaria Komornika²². Systemy te w tej chwili nie pozwalają na tworzenie i prowadzenie akt elektronicznych, a jedynie wspomagają pracę komornika sądowego w tworzeniu akt w formie papierowej. W praktyce generowane przez komornika pisma w postaci papierowej przechowywane są w systemie komputerowym w historii sprawy, a wszystkie wpływające dokumenty podlegają skanowaniu i umieszczane są również w postaci elektronicznej po przyporządkowaniu do danej sygnatury. Akta prowadzone są więc w sposób hybrydowy (jednocześnie w postaci papierowej i elektronicznej). Z technicznego punktu widzenia cyfrowe odwzorowanie wszystkich wpływających do komornika pism nie wydaje się problematyczne, jednak nadal istnieje konieczność zakładania pełnych papierowych akt sprawy, np. w sytuacji przekazywania ich poza kancelarię komornika na wezwanie sądu czy prokuratora²³. Obecne regulacje prawne i funkcjonujące systemy komornicze nie zapewniają więc możliwości tworzenia w pełni akt elektronicznych²⁴.

Art. 2. [Komornik jako funkcjonariusz publiczny; nadzór sądowy nad wykonywaniem czynności przez komornika]

- 1. Komornik jest funkcjonariuszem publicznym działającym przy sądzie rejonowym.**
- 2. Komornik podlega nadzorowi sądu oraz nadzorowi odpowiedzialnemu prezesa sądu rejonowego, przy którym działa, zwanego dalej „prezesem właściwego sądu rejonowego”.**

²¹ Zob. szerzej na temat tego oprogramowania G. Sikorski, T. Sobieszczyk, *Jedyna szansa na obniżenie kosztów kancelarii i przyspieszenie postępowania. Elektroniczne biuro podawcze komornika – Monitor Postępowania Egzekucyjnego (MPE)*, „Nowa Currenda” 2016/8–9, s. 57–59; M. Mikołajczak, *Monitor Postępowania Egzekucyjnego – system wymiernych korzyści*, „Nowa Currenda” 2016/10, s. 67–72; N. Stojanowska, *Monitor Postępowania Egzekucyjnego – narzędzie stworzone z myślą o komornikach sądowych*, „Nowa Currenda” 2018/1, s. 32–33.

²² Szerzej co do tych programów zob. A. Klich, M. Borek, *Wpływ informatyzacji postępowania egzekucyjnego na wykonywanie zawodu komornika sądowego – zagadnienia wybrane [w:] Współczesny model egzekucji sądowej i postępowania egzekucyjnego. Zbiór studiów*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, I. Gil, A. Góra-Błaszczkowska, Sopot 2017, s. 77–102, oraz Ł. Czarnecki, *Rozwiązania informatyczne wspierające działalność egzekucyjną komorników sądowych w Polsce [w:] Aktualne problemy egzekucji sądowej w Polsce i na Litwie. Zbiór studiów*, red. A. Marciniak, V. Nekrošius, Sopot 2017, s. 121–122.

²³ Zob. M. Sztandur, *Akta elektroniczne w kancelarii komorniczej*, „Nowa Currenda” 2019/2, s. 49.

²⁴ Zob. A. Antkiewicz, *Elektroniczne akta egzekucyjne od 1 stycznia 2019 r.*, „Nowa Currenda” 2019/4, s. 38–47; J. Studzińska, *Elektroniczne akta komornicze – dotychczasowe rozwiązania i aktualny stan prawny*, „Nowa Currenda” 2019/12, s. 57–65; J. Studzińska, *Elektroniczne akta komornicze – prawa i obowiązki stron i organów. Przewidywane skutki nowej regulacji*, „Nowa Currenda” 2020/2, s. 35–44.

3. Komornik przy wykonywaniu zadań kieruje się dobrem wymiaru sprawiedliwości oraz interesem publicznym.

1. Aby ocenić aktualną regulację w zakresie statusu i usytuowania komornika sądowego wśród innych organów państwowych, przyjrzeć się najpierw należy, jaki status posiadał przed 1.01.2019 r. Nie ulegało wątpliwości, że komornik był, obok sądu, organem egzekucyjnym, a więc organem upoważnionym do wykonywania tytułów wykonawczych za pomocą przymusu państwowego (art. 759 § 1 k.p.c.). Komornik sądowy zgodnie z art. 1 u.k.s.e. był też funkcjonariuszem publicznym²⁵ działającym przy sądzie rejonowym. Komornik jako organ egzekucyjny wykonywał powierzone mu funkcje w imieniu państwa jako jego organ. Czynności komornika miały w zasadzie ten sam charakter co czynności egzekucyjne sądu. Powinny być zatem wykonywane w trybie i formie określonej przez przepisy egzekucyjne dla danego rodzaju czynności. Komornik przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych zajmował samodzielne stanowisko. Samodzielność ta wynikała z przyznanych mu kompetencji²⁶. Komornik ponosił odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu czynności (art. 23 u.k.s.e.). Co do zasady pełnił czynności osobiście, z wyjątkiem przypadków określonych w przepisach prawa. Powoływał go Minister Sprawiedliwości na wniosek zainteresowanego. Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z 20.01.2004 r., SK 26/03, OTK-A 2004/1, poz. 3, stwierdził, że komornik jest szczególnym organem państwowym, monokratycznym organem wyposażonym przez państwo w określone władcze kompetencje zarówno wobec osób (art. 761 i 764 k.p.c.), jak i wobec innych instytucji publicznych (art. 761 i 765 k.p.c.). Komornik został upoważniony do nakładania kar, co jest atrybutem władzy publicznej. Zarówno art. 758 k.p.c., jak i art. 1 u.k.s.e. podkreślają organizacyjne i funkcjonalne powiązania komornika z władzą sądowniczą, konstytucyjnie wyodrębnioną postacią władzy publicznej. Komornicy działają przy sądach rejonowych, nie są jednak w ich strukturze. Nie są też organem władzy sądowniczej (z uwagi na odmienną funkcję, niepolegającą na wymierzaniu sprawiedliwości – art. 175 ust. 1 Konstytucji RP). Są strukturą wyodrębnioną, wyposażoną we władztwo, o własnych kompetencjach. Komornik jest podległy sądowi (podlega ustawie i orzeczeniom sądu – art. 3 u.k.s.e.). Natomiast prezes właściwego sądu rejonowego nadzoruje (nie tylko kontroluje) jego działalność. Ponadto symbolicznym wyrazem publicznoprawnego statusu komornika jest prawo do używania pieczęci urzędowej z godłem państwa (art. 4 u.k.s.e.). Stron postępowania egzekucyjnego (wierzyciela i dłużnika) nie łączy z komornikiem stosunek o charakterze prywatnoprawnym, lecz stosunek publicznoprawny. Z tego, że świadczenia egzekwowane przez komornika mają charakter cywilnoprawny, nie wynika, że także sama egzekucja tych

²⁵ Szerzej na ten temat w poprzednim stanie prawnym zob. np. A. Surówka, *Pozycja ustrojowa komornika...*, s. 13–19, oraz M. Jabłoński, *Status prawny komornika...*, s. 26–30.

²⁶ Miał np. prawo zawiesić lub nawet umorzyć postępowanie egzekucyjne – zob. Z. Szczurek, *Egzekucja sądowa w sprawach cywilnych. Część ogólna*, Sopot 2011.

świadczeń ma taki sam charakter. Wierzyciela i komornika nie łączy w szczególności cywilnoprawny stosunek zlecenia. Komornik posiada – w ramach wykonywanych zadań i pełnionej funkcji – władcze kompetencje wobec innych podmiotów stosunków prawnych. W celu wykonywania swych zadań dysponuje zespołem środków osobowych i rzeczowych w postaci kancelarii komorniczej. Od pozycji prawnej komornika jako organu państwa (organu egzekucji sądowej) oddzielić należy kwestie osobistego i majątkowego statusu komornika jako określonej osoby, tzw. piastuna organu. Osoba pełniąca funkcję komornika jest funkcjonariuszem publicznym, co oznacza szczególną karnoprawną ochronę (art. 222 i n. k.k.), ale jednocześnie szczególną odpowiedzialność (art. 231 k.k.). Co bardzo istotne, komornik prowadził swoją działalność zawodową na własny rachunek (art. 3a u.k.s.e.), choć nie był przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

W poprzednim stanie prawnym nie budziło wątpliwości, że komornik sądowy, choć nie sprawował wymiaru sprawiedliwości, na płaszczyźnie rozwiązań ustawowych charakteryzował się specyficznym statusem, który w orzecznictwie i doktrynie identyfikowano z organem władzy publicznej, albowiem wykonywał on bezpośrednio jej zadania oraz pełnił jej funkcje i w zakresie swojego działania był wyposażony w możliwość stosowania środków przymusu. Z drugiej strony podkreślano, że poza stosunkiem zatrudnienia komornik prowadzi swoją działalność na własny rachunek, w oderwaniu od zasady budżetowego związania ze Skarbem Państwa²⁷.

Pod kątem zawodowym uznawano, że komornik sądowy wykonuje zawód regulowany, ponieważ jego wykonywanie (w końcowym okresie obowiązywania ustawy o komornikach sądowych i egzekucji) wymagało wykształcenia prawniczego i odpowiedniej praktyki oraz spełnienia przez kandydata do tego zawodu innych jeszcze wymogów kwalifikacyjnych²⁸. Przyjmowano, że komornik sądowy wykonuje zawód zaufania publicznego w rozumieniu art. 17 ust. 1 Konstytucji RP, albowiem powierzono mu zadania o szczególnym charakterze i szczególnej doniosłości z punktu widzenia troski o realizację nie tylko interesu prywatnego, lecz także publicznego. Państwo, przekazując komornikowi do realizacji określonego rodzaju zadania i przyznając mu w tym celu odpowiedni status prawny oraz kompetencje, obdarzyło go zaufaniem publicznym, czyli przekonaniem o pełnym i integralnym przestrzeganiu prawa. Zaufanie to było szczególnego rodzaju kwalifikowanym i ukierunkowanym zaufaniem społecznym, jakie mają osoby powierzające swoje sprawy i informacje osobom wykonującym ten za-

²⁷ Zob. M. Jabłoński, A. Marciniak, *Wstęp* [w:] *Status prawny komornika sądowego. Wyzwania współczesności*, red. M. Jabłoński, A. Marciniak, Sopot 2016, s. 11–12; M. Jabłoński, *Konstytucyjna zasada rzetelności i sprawności działania instytucji publicznych a model funkcjonowania komorników sądowych w Polsce* [w:] *Status prawny komornika sądowego. Wyzwania współczesności*, red. M. Jabłoński, A. Marciniak, Sopot 2016, s. 30.

²⁸ Zob. K. Lubiński, *Zawód komornika sądowego wolnym zawodem?*, PPE 2017/4, s. 12 i 26.

wód w przekonaniu, że komornik ma odpowiednią wiedzę i umiejętności oraz kwalifikacje moralne, dzięki którym nie zawiedzie i wykorzysta przekazane informacje w celu zgodnym z prawem i zasadami sztuki zawodowej załatwienia sprawy²⁹. W doktrynie uznawano również, że komornik sądowy wykonuje wolny zawód, ponieważ wykonuje go poza stosunkiem pracy i na własny rachunek. Za takim poglądem przemawiały też następujące okoliczności: szeroko zakreślone przez prawo samodzielność i niezależność w wykonywaniu zawodu, wysokie kwalifikacje zawodowe, samorządowy model organizacji i funkcjonowania zawodu, uregulowanie jego wykonywania w odrębnej ustawie, określającej zasady uzyskania i utraty prawa do wykonywania zawodu, gwarancje wykonywania tego zawodu oraz odpowiedzialność zawodowa komornika³⁰. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 24.02.2003 r., K 28/02, OTK-A 2003/2, poz. 13, stwierdził natomiast, że status komornika sądowego zbliża się do statusu przedstawicieli innych tzw. wolnych zawodów, jednak nim nie jest.

2. Analiza przepisów ustawy o komornikach sądowych wskazuje, że w nowym systemie prawnym co do zasady powtórzono przepisy dotyczące usytuowania komornika sądowego w systemie prawa, jego statusu, praw i obowiązków, jedynie nieznacznie je modyfikując, co sprawia, że większość uwag przytoczonych w tezie 1 można odnieść również do komornika sądowego obecnie – z wyjątkiem zaliczenia komornika do wolnych zawodów. Treść art. 2 ust. 1 u.k.s. jest powtórzeniem brzmienia art. 1 u.k.s.e. Nie zmodyfikowano też znacznie koncepcji sprawowania nadzoru nad komornikami poza tym, że wzmocniono go i poszerzono, a nadzór prezesa sądu rejonowego nazwano wprost odpowiedzialnym. W podobny sposób uregulowano kompetencje komornika, jego odpowiedzialność cywilną (deliktową) i karną, posługiwanie się pieczęcią urzędową i prowadzenie działalności przy pomocy kancelarii. Jeśli więc chodzi o generalny sposób ukształtowania pozycji prawnej komornika, można powiedzieć, że utrzymano dotychczasowy *status quo*, o co wnoszono na etapie projektowania ustawy³¹. Inaczej niż uprzednio ustalono zasady wynagradzania komornika (art. 150 u.k.s.), choć utrzymano podobny system opłat i kosztów komorniczych. Rozwiązania przyjęte w ustawie o komornikach sądowych wskazują również na znaczące ograniczenie dotychczasowej samodzielności ustrojowo-organizacyjnej komorników, co przejawia się rozbudowanym zakresem kompetencji nadzorczych prezesa sądu rejonowego, przy którym komornik działa³². Przejawem tego nadzoru jest podległość służbowa komornika wobec prezesa właściwego sądu rejonowego, która wynika m.in. z treści art. 17 ust. 6 u.k.s.,

²⁹ K. Lubiński, *Zawód...*, s. 12 i 26–27. Zob. też literatura powołana w tezie 3 komentarza do art. 1.

³⁰ K. Lubiński, *Zawód...*, s. 24 i 27.

³¹ Zob. A. Herbet, *Między etatyzacją a przedsiębiorstwem. Uwagi o statusie komornika sądowego i kancelarii komorniczej de lege lata i de lege ferenda* [w:] *Status prawny komornika sądowego. Wyzwania współczesności*, red. M. Jabłoński, A. Marciniak, Sopot 2016, s. 76; zob. też M. Jabłoński, *Komornik sądowy – funkcjonariusz publiczny czy „trójkształtny fenomen polskiego systemu prawa”* [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych*, red. A. Marciniak, Sopot 2018, s. 53.

³² E. Staszewska, *Quasi-pracownicze...*, s. 18.

według którego z dniem złożenia ślubowania nawiązuje się stosunek podległości służbowej między tymi podmiotami. Ustawa o komornikach sądowych zmierza w kierunku „urzędniczego” modelu statusu prawnego komornika, ograniczając jego samodzielność ustrojowo-organizacyjną³³.

Nowością w ustawie jest zapis art. 2 ust. 3 u.k.s., którego nie było wprost w ustawie o komornikach sądowych i egzekucji, choć zasada w nim wyrażona wynikała również ze statusu prawnego i pozycji ustrojowej komornika w poprzednim stanie prawnym. Na gruncie poprzednio obowiązującej ustawy uznawano również, że podstawową regułą, którą kieruje się komornik sądowy w zakresie wykonywanych czynności, jest zasada postępowania zgodnie z interesem publicznym³⁴. Podkreślano, że jego działalność musi charakteryzować się rzetelnością i sprawnością, a elementem składowym tych zasad był postulat zagwarantowania przez komornika sądowego szybkiego i zarazem skutecznego postępowania egzekucyjnego. Zasady rzetelności i sprawności działania komornika wiązano z wymogiem zachowania przez niego uczciwości i bezstronności³⁵.

W tym zakresie nie jest to więc zmiana merytoryczna, a jedynie ustawowe wyrażenie zasady, która i tak obowiązywała komornika. Artykuł 2 ust. 3 u.k.s. jest wyrazem większej troski o wymiar społeczny i etyczny pracy komornika, czego wyrazem jest też nacisk na przygotowanie etyczne podczas aplikacji i nieskazitelny charakter komornika, co podkreślali twórcy ustawy na etapie jej projektowania³⁶.

W mojej ocenie w obecnym stanie prawnym zawód komornika sądowego pozostał zawodem regulowanym i zawodem zaufania publicznego, natomiast ograniczenie jego samodzielności powoduje, że komornik utracił status, który zbliżał wykonywanie przez niego zawodu do statusu wolnego zawodu³⁷.

3. W art. 2 ust. 1 u.k.s. ustawodawca utrzymał zasadę, że komornik sądowy jest funkcjonariuszem publicznym działającym przy sądzie rejonowym, a w art. 3 ust. 1 wyraził wprost to, co podkreślano w poprzednim stanie prawnym – że w zakresie wykonywania czynności w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym komornik jest organem władzy publicznej. Komornik wykonuje władzę publiczną, gdyż nie będąc

³³ E. Staszewska, *Charakter prawny służby komorniczej* [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych*, red. A. Marciniak, Sopot 2018, s. 80–82; H. Langa-Bieszki [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, s. 25.

³⁴ Tak M. Jabłoński, *Konstytucyjna...*, s. 31.

³⁵ M. Jabłoński, *Konstytucyjna...*, s. 37–38, oraz Z. Knypl, Z. Merchel, *Nowy komentarz do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji*, Sopot 2010, s. 271, oraz wyrok TK z 7.01.2004 r., K 14/03, OTK-A 2004/1, poz. 1.

³⁶ Zob. R. Reiwer, *Komornik sądowy w nowej ustawie regulującej wykonywanie tego zawodu* [w:] *Status prawny komornika sądowego. Wyzwania współczesności*, red. M. Jabłoński, A. Marciniak, Sopot 2016, s. 16–17.

³⁷ Zob. też H. Langa-Bieszki [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, s. 27–28.

organem sądowym, organem wymiaru sprawiedliwości, pozostając poza strukturą organizacyjną sądów rejonowych, podejmuje czynności właściwe wyłącznie dla organów władzy publicznej³⁸. Komornika dotyczy art. 7 Konstytucji RP, w myśl którego organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. Zasady dotyczące komornika sądowego jako funkcjonariusza publicznego wyrażono w art. 25 ust. 1 u.k.s. Według tego przepisu komornik jest obowiązany postępować zgodnie z przepisami prawa, orzeczeniami sądu wydanymi w trybie nadzoru judykacyjnego, zarządzeniami lub zaleceniami uprawnionych organów nadzoru administracyjnego, złożonym ślubowaniem i zasadami etyki zawodowej oraz podnosić kwalifikacje zawodowe³⁹. Status komornika na gruncie ustawy charakteryzuje to, że pełni on służbę publiczną, co wynika z art. 7 ust. 1 u.k.s. Z art. 17 ust. 6 u.k.s. wynika zaś, że z dniem złożenia ślubowania nawiązuje się stosunek podległości służbowej komornika wobec prezesa właściwego sądu rejonowego. Ta podległość ma charakter publicznoprawny, a nie pracowniczy w rozumieniu Kodeksu pracy, a zatem relacje komornika z tym prezesem mają jedynie charakter quasi-pracowniczy⁴⁰.

4. Komornik sądowy jako funkcjonariusz publiczny korzysta ze szczególnej ochrony prawnokarnej, która przysługuje komornikom⁴¹. Artykuł 115 § 13 pkt 3 k.k. wprost wymienia komornika obok innych funkcjonariuszy publicznych, takich jak sędzia, ławnik, prokurator. Asesor komorniczy z racji bycia asesorem nie jest funkcjonariuszem publicznym⁴². Posiada on status funkcjonariusza publicznego w rozumieniu art. 115 § 13 k.k. jedynie wówczas, gdy pełni zlecone mu obowiązki zastępcy komornika bądź prowadzi czynności egzekucyjne zlecone mu przez komornika⁴³.
5. Status funkcjonariusza publicznego powoduje, że komornik odpowiada w sposób szczególny (zastrzony) za przestępstwa związane z pełnioną funkcją. Dotyczy to np. przestępstwa działania na szkodę interesu publicznego lub prywatnego przez przekroczenie uprawnień lub niedopełnienie obowiązków (art. 231 k.k.)⁴⁴.
6. Stosunek służbowy między komornikiem a prezesem sądu, przy którym działa, nawiązuje się z chwilą złożenia ślubowania przed prezesem właściwego sądu apelacyjnego (art. 17 ust. 2 i 6 u.k.s.). W uzasadnieniu projektu ustawy wprost zaznaczono, że stosunku tego nie należy jednak utożsamiać ze stosunkiem pracy. Możliwość uznania

³⁸ R. Reiwer [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 2 u.k.s., nb 4.

³⁹ Na ten ostatni aspekt zwracał szczególną uwagę na etapie projektowania ustawy R. Reiwer, *Komornik...*, s. 16–17.

⁴⁰ E. Staszewska, *Quasi-pracownicze...*, s. 19.

⁴¹ Zob. szerzej S. Kowalski, *Odpowiedzialność karna...*, s. 17–23.

⁴² Tak słusznie R. Reiwer [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 2 u.k.s., nb 9.

⁴³ Zob. uchwała SN z 30.04.2003 r., I KZP 12/03, OSNKW 2003/5–6, poz. 42.

⁴⁴ Szerzej zob. V. Konarska-Wrzošek, *Odpowiedzialność karna komornika sądowego*, PPE 2006/12, s. 71 i n.; S. Kowalski, *Odpowiedzialność karna...*, s. 71–168.

komornika wprost za pracownika sądu wykluczają według projektodawcy sposób finansowania działalności egzekucyjnej komornika – uzyskiwanie wynagrodzenia prowizyjnego, i sposób organizacji pracy kancelarii komorniczej. Mechanizm ustalania wynagrodzenia jest określony ustawowo, komornik potrąca je sam z uzyskiwanych opłat egzekucyjnych, a prezes sądu nie ma wpływu na jego wysokość. Również w zakresie ustalania tychże opłat komornik działa w sposób władczy na podstawie przepisów ustawy. W art. 17 ust. 6 u.k.s. wskazano, że komornik pozostaje w stosunku podległości służbowej wobec prezesa właściwego sądu rejonowego. W doktrynie wskazuje się, że komornik pełni służbę w ramach niepracowniczego stosunku służbowego. Ustawodawca w żadnym z przepisów nie rozstrzyga jednoznacznie, jaki jest charakter pełnionej przez komornika służby, zmierzając w kierunku „hybrydowego” statusu prawnego komorników sądowych o niejednolitym charakterze⁴⁵. Mimo że przychód komornika stanowi przede wszystkim wynagrodzenie prowizyjne, nowela nie powróciła do pracowniczego charakteru stosunku łączącego komornika z prezesem sądu rejonowego, jaki istniał przed ustawą z 18.09.2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 130, poz. 1452)⁴⁶.

Mimo wykonywania przez komorników obowiązków w ramach stosunku służbowego nie mają oni zagwarantowanego stałego wynagrodzenia, a jedynie wynagrodzenie prowizyjne zależne od efektów pracy. Jeżeli czynności komornika miałyby być służbą, to wynagrodzenie powinno mu przysługiwać za samo pełnienie tej służby (gotowość do jej pełnienia). Na to ustawodawca jednak się nie zdecydował. Komornicy nie mają też zagwarantowanego wynagrodzenia za czas korzystania np. z prawa do odpoczynku⁴⁷ oraz w dniach wolnych od pracy w związku z wykonywaniem obowiązków w ramach organów samorządu komorniczego (art. 40 u.k.s.), a także w razie usprawiedliwionej nieobecności w pracy z powodu choroby (art. 41 ust. 2 i 3 u.k.s.).

7. Na gruncie ustaw o komornikach sądowych i o kosztach komorniczych mechanizm pobierania prowizji jest złożony. Komornik, działając zawsze w interesie państwa, z którego imperium korzysta, na podstawie wniosku wierzyciela podejmuje działania zmierzające do wykonania przez dłużnika wyroku sądu. Kończąc prowadzoną egzekucję, komornik w postanowieniu o jej zakończeniu ustala należną opłatę egzekucyjną (art. 21 ust. 1 u.k.k.; np. przy egzekucji świadczeń pieniężnych jest ona stosunkowa i zgodnie z art. 27 ust. 1 u.k.k. co do zasady wynosi 10% wyegzekwowanej należności, ale nie mniej niż 300 zł – art. 28 ust. 3 u.k.k.). Ściągnięta opłata trafia na nieoprocenowane

⁴⁵ E. Staszewska, *Charakter...*, s. 80, 82.

⁴⁶ Zob. M. Pietrzak, P. Borecki, *Opinia prawna w sprawie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji*, VII kadencja, druk sejm. nr 2516, Warszawa 2.09.2014 r., cyt. za: J. Sobczak, *Czy zawód...*, s. 53.

⁴⁷ E. Staszewska, *Charakter...*, s. 79.

konto kancelarii komorniczej, wskazane w art. 154 ust. 2 u.k.s. Opłata ta jest *de facto* niepodatkową należnością budżetową i to dopiero Skarb Państwa, zgodnie z przyjętymi rozwiązaniami, „wypłaca” komornikowi wynagrodzenie prowizyjne, a pozostała kwota jest odprowadzana na rachunek urzędu skarbowego właściwego ze względu na siedzibę kancelarii komorniczej (art. 149 ust. 2 u.k.s.). Zgodnie z art. 150 ust. 3 i 4 u.k.s. wynagrodzenie prowizyjne komornik potrąca sam z uzyskanych opłat egzekucyjnych. Komornik przekazuje należne mu wynagrodzenie prowizyjne na odrębny rachunek bankowy służący pokryciu kosztów działalności egzekucyjnej, najpóźniej w terminie do 10. dnia miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu, w którym opłaty egzekucyjne zostały uzyskane. Komornik świadczy „usługę” na rzecz wierzyciela, ekonomiczny ciężar zapłaty za tę „usługę” ponosi dłużnik, lecz bezpośrednim beneficjentem opłaty nie jest komornik, lecz Skarb Państwa. Dopiero następnie swoje wynagrodzenie otrzymuje komornik⁴⁸. Wysokość prowizji zależy od sumy opłat egzekucyjnych osiągniętych przez komornika w danym roku kalendarzowym. W pierwszych miesiącach roku kalendarzowego komornicy będą potrącać wyższe prowizje – aż do osiągnięcia progu 500 000 zł łącznej sumy opłat prowizja wynosi 99%, a zatem opłata budżetowa wynosi jedynie 1% (zob. art. 150 u.k.s.). Zwiększenie sumy opłat w danym roku spowoduje procentowe zmniejszenie wysokości prowizji i zwiększenie opłaty budżetowej. Procentowa wartość prowizji będzie miała więc charakter regresywny, tj. procentowo wyrażona prowizja będzie tym niższa, im większa będzie suma uzyskanych w danym roku opłat egzekucyjnych. Przyjęta przez ustawodawcę metodologia stoi na przeszkodzie nazywaniu działalności prowadzonej przez komornika działalnością gospodarczą – trudno bowiem za taką nazwać działalność polegającą na tym, że z tytułu większej kwoty uzyskanych opłat egzekucyjnych komornik będzie otrzymywał mniejsze (procentowo) wynagrodzenie, większe wzbogacenie uzyska zaś Skarb Państwa⁴⁹. Przyjęte rozwiązanie stanowi powrót, w zmodyfikowanej postaci, do rozwiązań obowiązujących na gruncie ustawy z 29.08.1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji przed ustawą z 18.09.2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie niektórych innych ustaw oraz ustawą z 24.09.2004 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 236, poz. 2356), kiedy to uchylono art. 59 ust. 4 u.k.s.e., stanowiący, że część ściągniętych opłat stanowiła dochód Skarbu Państwa⁵⁰. Nowe rozwiązanie służy podkreśleniu zasady, że w świetle nowego modelu komornicy nie są „przedsiębiorcami” działającymi na własną rękę, lecz funkcjonariuszami publicznymi wykonującymi zadania jako organ władzy publicznej w ramach powierzonego im imperium państwowego. Konsekwencją tego jest przyjęcie, że komornicy otrzymują swoje wynagrodzenie z wyegzekwowanych

⁴⁸ Zob. W. Modzelewski, *Status prawnopodatkowy komorników sądowych na gruncie ustawy o podatku od towarów i usług w świetle planowanych zmian legislacyjnych* [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych*, red. A. Marciniak, Sopot 2018, s. 239–240.

⁴⁹ W. Modzelewski, *Status...*, s. 238.

⁵⁰ Zob. A. Antkiewicz [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, s. 462.

należności publicznych w zależności od wyników ich pracy (uzasadnienie projektu ustawy).

Wynagrodzenie prowizyjne gromadzone na osobnym rachunku bankowym (należącym do komornika, a nie kancelarii) stanowi przychód komornika, z którego pokrywane są koszty działalności egzekucyjnej, o których mowa w art. 152 ust. 1 u.k.s. (zob. art. 152 ust. 2 u.k.s.). Przychód ten jest opodatkowany podatkiem dochodowym od osób fizycznych. Komornik odprowadza też z niego składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne według zasad dotyczących osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą (art. 33 ust. 3 u.k.s.). Wynagrodzenie prowizyjne i rachunek bankowy, na którym jest ono gromadzone, mogą być przedmiotem egzekucji.

8. Identycznie jak w poprzednim stanie prawnym istnieją trzy rodzaje nadzoru nad komornikami: judykacyjny (sądowy), administracyjny i wewnętrzny samorządu komorniczego (art. 165 ust. 1 u.k.s.).

Według art. 167 ust. 1 u.k.s. organami nadzoru obok prezesa sądu rejonowego są: Minister Sprawiedliwości, prezesi właściwych sądów apelacyjnych oraz prezesi właściwych sądów okręgowych. W tym zakresie nie dokonano zmian w stosunku do poprzedniego stanu prawnego. Według założeń ustawy nadzór administracyjny nad komornikami, mimo że powierzony kilku organom (z pierwszeństwem nadzoru odpowiedzialnego prezesa sądu rejonowego), miał być spójny, a nie rozproszony. Temu celowi służy przyjęcie w art. 167 ust. 2 u.k.s. zasady, że właściwi prezesi sądów wszystkich szczebli w ramach nadzoru administracyjnego podejmują wszelkie niezbędne czynności pozwalające zapewnić prawidłowość działania komorników, których kancelarie mają siedziby na obszarze właściwości ich sądów. Zgodność z tą zasadą ma również zapewnić art. 168 ust. 3 u.k.s., według którego Minister Sprawiedliwości może w drodze zarządzenia uchylić lub zmienić zarządzenia nadzorcze prezesa właściwego sądu, jeżeli naruszają one przepisy ustawy⁵¹.

9. Nadzór odpowiedzialny prezesa sądu rejonowego, przy którym działa komornik, ma charakter kontrolny, korygujący oraz quasi-pracowniczego stałego nadzoru (prowadzenie wykazu służbowego komornika, zgoda na dodatkowe zatrudnienie, odsunięcie od czynności), a także represyjny (uprawnienie prezesa do składania wniosków dyscyplinarnych czy wniosków o odwołanie komornika z zajmowanego stanowiska⁵²). Pojęcie nadzoru odpowiedzialnego zawiera dwa zasadnicze elementy. Pierwszy z nich to przesądzenie, iż nadzór administracyjny nad komornikiem odbywa się przede wszystkim na poziomie sądu rejonowego, przy którym komornik działa. Po drugie,

⁵¹ Tak R. Reiwer [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 2 u.k.s., nb 15.

⁵² Tak R. Reiwer [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 2 u.k.s., nb 14.

nadzór ten oznacza przyznanie prezesowi sądu rejonowego kompetencji, które pozwalają mu na właściwe i kompleksowe poznanie istotnych aspektów pracy komornika i poszczególnych składających się na nią czynności, oraz prawo i obowiązek reagowania na uchybienia w pracy komornika w granicach środków przewidzianych dla nadzoru administracyjnego⁵³.

Kompetencje prezesa sądu rejonowego w zakresie nadzoru nad komornikami precyzują art. 175–176, 179–180 u.k.s.

10. W art. 2 ust. 2 u.k.s. wprost stwierdzono, że komornik obok nadzoru odpowiedzialnego prezesa sądu rejonowego, przy którym działa, podlega również nadzorowi sądu, w tym przede wszystkim rejonowego, co wynika z przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Nadzór ten sprawowany jest w ramach skargi na czynności komornika (art. 767 k.p.c.) albo z urzędu (art. 759 § 2 k.p.c.).

Dla podkreślenia znaczenia nadzoru judykacyjnego w art. 166 ust. 1 u.k.s. określono, że w ramach tego nadzoru komornik przy wykonywaniu czynności podlega orzeczeniom sądu, w tym wydanym w trybie art. 759 § 2 k.p.c. Zasada ta wydawała się oczywista również w poprzednim stanie prawnym, jednakże ze względu na przypadki jej kwestionowania przez niektórych komorników dobrze się stało, że została wprost wyartykułowana w przepisach ustawy o komornikach sądowych.

W ramach nadzoru judykacyjnego sąd egzekucyjny został wyposażony w nowe instrumenty prawne wymienione w art. 166 u.k.s. W przypadku stwierdzenia oczywistego naruszenia prawa przez komornika sąd ma obowiązek zasygnalizować ten fakt prezesowi właściwego sądu rejonowego. Ma też przysyłać temu prezesowi z urzędu odpisy orzeczeń wydanych w trybie art. 759 § 2 k.p.c., chyba że stwierdzi uchybienie mniejszej wagi albo wydane orzeczenie dotyczy kwestii organizacyjno-technicznych, np. biurowych. W przypadku zaś stwierdzenia rażącej obrazę przepisów przez komornika sąd wytyka mu uchybienie. Wytknięcie to przybiera formę postanowienia i wymaga uzasadnienia. Przed wytknięciem sąd poucza komornika o możliwości złożenia pisemnych wyjaśnień w terminie 7 dni. Prawo wytyku nie przysługuje referendarzowi sądowemu. Dostrzegając potrzebę udzielenia komornikowi wytyku, referendarz przekazuje sprawę sądowi, przy czym nie wymaga się w tym przypadku postanowienia ani uzasadnienia.

Oprócz sygnalizacji, wytknięcia uchybień i zarządzeń naprawczych sądy egzekucyjne wyposażono także w nowy instrument, tj. możliwość zobowiązania komornika do składania sprawozdań z czynności podjętych w wyniku wydanych zarządzeń (zob. dodany art. 759 § 3 k.p.c.).

⁵³ Tak R. Reiwer [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 2 u.k.s., nb 15.

11. Według art. 165 ust. 2 u.k.s. nadzór administracyjny nie może wkraczać w działania wchodzące w zakres nadzoru judykacyjnego. Wyrazem tego jest też m.in. treść art. 179 u.k.s., według którego prezes sądu rejonowego rozpoznaje jedynie skargi na komornika niestanowiące przedmiotu rozpoznania sądu w trybie art. 767 k.p.c. Skargi stanowiące przedmiot rozpoznania sądu prezes ma obowiązek przekazać właściwemu komornikowi w celu rozpatrzenia lub nadania dalszego biegu. Ustawodawca jasno oddzielił więc nadzór judykacyjny od administracyjnego, przewidując jednak obowiązek wzajemnego informowania się przez prezesa sądu rejonowego, przy którym działa komornik, i sąd egzekucyjny o stwierdzonych uchybieniach komorników (zob. art. 166 ust. 2 i art. 175 ust. 2 pkt 1 u.k.s.).

Art. 3. [Komornik jako organ władzy publicznej; zasada osobistego wykonywania czynności przez komornika; zadania komorników; skarga na czynności komornika]

1. Komornik jest organem władzy publicznej w zakresie wykonywania czynności w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym. Czynności te wykonuje komornik, z uwzględnieniem wyjątków przewidzianych w ustawach.

2. Czynności w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym oraz inne ustawowe zadania komornik wykonuje osobiście. W przypadkach przewidzianych w ustawach komornik może zlecić wykonywanie określonych czynności asesorowi komorniczemu, zwanemu dalej „asesorem”. Zlecenie wykonywania tych czynności jest dopuszczalne jedynie w celu przygotowania do wykonywania zawodu komornika.

3. Komornikom powierza się następujące zadania:

- 1) wykonywanie orzeczeń sądowych w sprawach o roszczenia pieniężne i niepieniężne oraz zabezpieczenie roszczeń, w tym europejskich nakazów zabezpieczenia na rachunku bankowym, z uwzględnieniem wyjątków przewidzianych w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, z późn. zm.);
- 2) wykonywanie innych tytułów wykonawczych oraz tytułów egzekucyjnych, które podlegają wykonaniu w drodze egzekucji sądowej bez zaopatrywania ich w klauzulę wykonalności;
- 2a) wykonywanie postanowień o zabezpieczeniu środka dowodowego oraz postanowień nakazujących wydanie środka dowodowego w postępowaniu w sprawach własności intelektualnej;
- 3) wykonywanie postanowień o zabezpieczeniu spadku lub sporządzanie spisu inwentarza;
- 4) wykonywanie zadań określonych w innych ustawach.

4. Komornik, poza zadaniami określonymi w ust. 3, wykonuje następujące czynności:

- 1) na zlecenie sądu albo wniosku powoda zobowiązanego przez sąd na podstawie art. 139¹ § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania

cywilnego – osobiście doręcza bezpośrednio adresatowi zawiadomienia sądowe, pisma procesowe oraz inne dokumenty sądowe za potwierdzeniem odbioru i oznaczeniem daty, albo stwierdza, że adresat pod podanym adresem nie zamieszkuje;

- 1a) na zlecenie podmiotu, o którym mowa w pkt 1, podejmuje czynności zmierzające do ustalenia aktualnego adresu zamieszkania adresata;
- 2) sporządza protokół stanu faktycznego;
- 3) na wniosek organizatora licytacji – sprawuje urzędowy nadzór nad dobrowolnymi publicznymi licytacjami, z przybicciem najniższej lub najwyższej oferty.

5. Na czynności komornika, o których mowa w ust. 4 pkt 1–2, przysługuje skarga do sądu rejonowego. Przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, w szczególności art. 759 § 2 i art. 767–767⁴, stosuje się odpowiednio. Zażalenie na postanowienie sądu nie przysługuje, z wyjątkiem postanowień w przedmiocie kosztów komorniczych.

6. Czynności sądu, o których mowa w ust. 5, może wykonywać także referendarz sądowy.

1. Komentowany artykuł:

- 1) reguluje, obok art. 2 u.k.s., status komornika sądowego (ust. 1), umieszczając go wśród organów władzy publicznej właściwych do podejmowania czynności w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym;
- 2) powtarza zasadę znaną już ustawie o komornikach sądowych i egzekucji (zob. art. 2 ust. 2 u.k.s.e.), że czynności te komornik wykonuje co do zasady osobiście, oraz
- 3) podobnie jak art. 2 ust. 3 i 4 u.k.s.e. statuuje kompetencje komorników sądowych.

2. **Pozycja ustrojowa komornika sądowego.** W celu podkreślenia statusu komornika sądowego ustawa stanowi wprost, że jest on organem władzy publicznej, jednakże tylko w zakresie wykonywania czynności w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym. Status organu państwowego oznacza, że komornik działa w imieniu państwa i w ramach czynności podejmowanych w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym może stosować przymus (władcze działanie, upoważnienie do nakładania kar, co niewątpliwie jest atrybutem władzy publicznej) przede wszystkim w stosunku do stron postępowań egzekucyjnych, a nadto wobec innych podmiotów i instytucji⁵⁴. Potwierdzeniem tego jest treść art. 761 § 1¹ k.p.c., według którego komornik może żądać informacji dotyczących stanu majątkowego dłużnika lub umożliwiających identyfikację składników jego majątku oraz danych adresowych od różnych podmiotów. Poza postępowaniem egzekucyjnym i zabezpieczającym komornik sądowy nie jest organem władzy publicznej, choć nadal pozostaje funkcjonariuszem publicznym korzystającym ze szczególnej ochrony prawnokarnej i podlega zasadom odpowiedzialności

⁵⁴ Zob. H. Langa-Bieszki [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, komentarz do art. 3, nb 1.

prawnokarnej właściwym dla funkcjonariuszy publicznych. Wykonuje zadania w oparciu o swój urząd zwany kancelarią (art. 7 u.k.s.). Symbolem komorniczego urzędu jest okrągła pieczęć z godłem Rzeczypospolitej, którą posługuje się komornik⁵⁵. Mimo że jest organem władzy publicznej, komornik pozostaje poza strukturą administracji publicznej. Ze względu na prawo do wykonania prawomocnych orzeczeń sądowych jest uznawany za pomocniczy organ wymiaru sprawiedliwości⁵⁶. Do komornika sądowego odnosi się wprost art. 7 Konstytucji RP, wymagający od wszystkich organów władzy publicznej działania na podstawie i w granicach prawa. Stosuje się również do niego art. 87 ust. 1 oraz art. 77 Konstytucji RP w zakresie, w jakim dotyczą odpowiedzialności za szkody wyrządzone niezgodnym z prawem działaniem organu władzy publicznej. Ustawa o komornikach sądowych, konkretyzując ten przepis, w art. 36 ust. 2 stwierdza, że Skarb Państwa odpowiada za szkodę solidarnie z komornikiem⁵⁷.

3. Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji w art. 2 ust. 3 i 4 zawierała otwarty katalog zadań komorników, wymieniając je przykładowo. W ustawie o komornikach sądowych podjęto próbę wyczerpującego wyliczenia wszystkich zadań komorników, chociaż w art. 3 ust. 3 pkt 4 u.k.s. odesłano do innych ustaw, co przesądza, że katalog zadań i czynności zawarty w ust. 3 i 4 komentowanego artykułu jest nadal otwarty. Jako przykład zadań określonych w innych ustawach można podać czynności komornika dokonywane w postępowaniu upadłościowym (art. 174 pr. up.), szacowanie nieruchomości w postępowaniu karnym wykonawczym na zlecenie urzędu skarbowego (art. 190 § 2 k.k.w.), czynności związane ze sprzedażą przedmiotu zastawu rejestrowego w drodze przetargu publicznego (art. 24 ustawy z 6.12.1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, Dz.U. z 2018 r. poz. 2017) czy umieszczanie danych dłużników, wobec których umorzono postępowanie egzekucyjne prowadzone przez komornika sądowego z uwagi na fakt, że z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych, w Krajowym Rejestrze Zadłużonych, który jest prowadzony w systemie teleinformatycznym od 1.12.2020 r. (zob. art. 9 ust. 3 ustawy z 6.12.2018 r. o Krajowym Rejestrze Zadłużonych, Dz.U. z 2021 r. poz. 1909 ze zm.). Główne zadania komorników określono w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 i 2a u.k.s., które wprost odnoszą się do zwrotu użytego w ust. 1: „czynności w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym”. Również pozostałe zadania i czynności komorników pozostały niezmiennie w stosunku do poprzedniego stanu prawnego, lecz inaczej je usystematyzowano, przenosząc sporządzanie protokołu stanu faktycznego z katalogu zadań do katalogu czynności oraz wprowadzając do ustawowego katalogu zadań wykonywanie postanowień o zabezpieczeniu spadku i sporządzanie spisu inwentarza. Uprawnienie do wykonywania przez komornika tych ostatnich zadań było bowiem wcześniej uregulowane jedynie w Ko-

⁵⁵ Zob. R. Reiwer [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 3 u.k.s., nb 2.

⁵⁶ Por. K. Lubiński, *Status publicznoprawny komornika sądowego* [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych i egzekucji*, red. K. Lubiński, Sopot 2000, s. 14.

⁵⁷ R. Reiwer [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 3 u.k.s., nb 4.

deksie postępowania cywilnego (zob. art. 638² § 1 i 4, art. 638³ § 1 i 2, art. 638⁴–638⁸, które w zakresie w nich nieuregulowanym odsyłają do przepisów o postępowaniu egzekucyjnym) i rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 15.10.2015 r. w sprawie niektórych czynności dokonywanych w ramach zabezpieczenia spadku (Dz.U. poz. 1643). Z treści art. 3 ust. 3 i 4 u.k.s. można by wywieść wniosek, że kompetencje komornika wynikają jedynie z ustawy, tymczasem w § 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 30.11.2018 r. w sprawie czynności Krajowej Rady Komorniczej umożliwiających komornikom prowadzenie egzekucji na podstawie elektronicznego tytułu wykonawczego oraz czynności komornika dokonywanych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego w postępowaniu egzekucyjnym (Dz.U. z 2023 r. poz. 500) uregulowano kompetencje komornika w zakresie sprawdzania zgodności dokumentu weryfikacyjnego z elektronicznym tytułem wykonawczym, jeżeli wniosek o wszczęcie egzekucji na podstawie elektronicznego tytułu wykonawczego nie został złożony za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, a dalsze paragrafy tego rozporządzenia regulują inne czynności komornika w egzekucji prowadzonej na podstawie elektronicznego tytułu wykonawczego. Kompetencje te są uregulowane zatem szczegółowo w akcie prawnym niższym rangą niż ustawa, chociaż ustawa o komornikach sądowych (w art. 203 ust. 2) i Kodeks postępowania cywilnego (w art. 797 § 3 i 4) również o tych kompetencjach w sposób ogólny stanowią.

Ustawą z 13.02.2020 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 288 ze zm.) przy okazji wprowadzenia do Kodeksu postępowania cywilnego postępowania w sprawach własności intelektualnej poszerzono kompetencje komorników sądowych, dodając w art. 3 ust. 3 pkt 2a oraz w art. 9 ust. 1 pkt 3a, w których powierzono komornikom wykonywanie postanowień o zabezpieczeniu środka dowodowego oraz postanowień nakazujących wydanie środka dowodowego w postępowaniu w sprawach własności intelektualnej.

4. Artykuł 2 ust. 1 u.k.s.e. stanowił, że „komornik wykonuje czynności egzekucyjne w sprawach cywilnych oraz inne czynności przekazane na podstawie odrębnych przepisów”. Ustawa ta posługiwała się więc wprost pojęciem czynności egzekucyjnej. W ustawie o komornikach sądowych zwrot „wykonuje czynności egzekucyjne” zastąpiono szerszym zwrotem „wykonuje czynności w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym”. Przez czynności egzekucyjne należy rozumieć podejmowanie działań przez uprawnione do tego organy w zakresie przyznanych im kompetencji w celu doprowadzenia do przymusowego zaspokojenia wierzyciela⁵⁸. Innymi słowy, czynnością egzekucyjną jest każde określone co do formy, treści, miejsca i czasu dzia-

⁵⁸ Zob. I. Gil, *Ograniczenia prawa wyboru komornika sądowego do dokonywania czynności egzekucyjnych i wykonywania pozostałych zadań* [w:] *Cechą sprawiedliwości jest nie krzywdzić ludzi. Księga pamiątkowa ku czci Zenona Knypla*, red. Z. Szczurek, G. Sikorski, Sopot 2017, s. 33.

lanie powołanego do tego organu egzekucyjnego w stosunku do osób podlegających egzekucji sądowej, podjęte w toczącej się egzekucji na podstawie przyznanых mu uprawnień władczych dla zapewnienia wierzycielowi zaspokojenia⁵⁹. Czynności dokonane w ramach postępowania egzekucyjnego niespełniające powołanych kryteriów nie są czynnościami egzekucyjnymi, choć należą do czynności postępowania egzekucyjnego. Są to np. czynności komornika podejmowane w związku z uzupełnieniem braków formalnych lub fiskalnych wniosku egzekucyjnego, czynności wyjaśniające (przed wszczęciem egzekucji) czy też związane z zakończeniem postępowania egzekucyjnego (po zakończeniu egzekucji): umorzenie postępowania egzekucyjnego, ustalenie kosztów postępowania egzekucyjnego, ale także czynności decyzyjne rozstrzygające kwestie wypadkowe, jak np. w przedmiocie zawieszenia postępowania egzekucyjnego. Są to więc czynności podejmowane w postępowaniu egzekucyjnym, ale poza egzekucją z konkretnego składnika majątkowego dłużnika. Czynności egzekucyjne to np. zajęcie składnika majątkowego dłużnika, jego sprzedaż, opis i oszacowanie nieruchomości, przeszukanie mieszkania, rzeczy, schowków, odzieży dłużnika. Dzieli się je na decyzyjne (postanowienia, przybicie, sporządzenie planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji) i wykonawcze (przeszukanie, zajęcie, odebranie ruchomości od dłużnika i wydanie jej wierzycielowi). Egzekucja to zastosowanie przez powołane do tego organu państwowe środków przewidzianych prawem w celu uzyskania na podstawie tytułu wykonawczego świadczenia należnego wierzycielowi. Postępowanie egzekucyjne to ogół czynności związanych z egzekucją, rozpoczętych złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji⁶⁰.

Postępowanie zabezpieczające ma na celu przeciwdziałanie udaremnieniu przez dłużnika wykonania orzeczenia, które dopiero w przyszłości ma zapaść. Jego celem jest zabezpieczenie przyszłej egzekucji wierzytelności, jeszcze prawnie niewykazanej⁶¹. Rola komornika w postępowaniu zabezpieczającym sprowadza się wyłącznie do przeprowadzenia czynności wykonawczych (technicznych)⁶².

Czynności egzekucyjne i zabezpieczające wykonywane są w ramach zadań wymienionych w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 i 2a u.k.s.

5. Pozostałe czynności komornika sądowego, poza głównymi zadaniami jako organu egzekucyjnego, określone zostały w art. 3 ust. 3 pkt 3 oraz w ust. 4 u.k.s. Nowela z 2019 r. poszerzyła te czynności o stwierdzanie przez komornika, że adresat doręczanej korespondencji pod podanym adresem nie zamieszkuje (pkt 1 *in fine*), oraz

⁵⁹ Tak H. Langa-Bieszka [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, s. 34–35.

⁶⁰ J. Jankowski, *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, Warszawa 2000, s. 14.

⁶¹ Zob. H. Langa-Bieszka [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, s. 35.

⁶² Zob. K. Flaga-Gieruszyńska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, red. Z. Szczurek, Sopot 2017, s. 18–19.

o czynności podejmowane w celu ustalenia aktualnego adresu zamieszkania adresata (pkt 1a). W zakresie tych czynności komornik nie działa jako organ egzekucyjny⁶³, zatem nie może stosować przymusu państwowego.

6. Już art. 2 ust. 2 u.k.s.e. stanowił, że komornik pełni czynności osobiście z wyjątkiem przypadków określonych w przepisach prawa. Jako przykład takiego przepisu wskazywano art. 33 u.k.s.e., który dawał możliwość zlecenia przeprowadzenia egzekucji w niektórych sprawach lub dokonywania określonych czynności asesorowi komorniczemu. Ustawa reguluje omawianą kwestię podobnie, również statuując zasadę osobistego wykonywania zadań przez komorników, jednakże w sposób bardziej szczegółowy normuje zagadnienie powierzania wykonywania określonych zadań asesorom komorniczemu. Katalog czynności, których samodzielne wykonanie komornik może zlecić asesorowi komorniczemu, jak również katalog czynności, których asesor nie może wykonywać, zawiera art. 138 u.k.s. Ograniczenia dotyczą czynności w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym, albowiem według art. 138 ust. 4 u.k.s. komornik może zlecić asesorowi przeprowadzenie wszystkich czynności pozaegzekucyjnych. W art. 3 ust. 2 *in fine* u.k.s. wskazano jednak, że zlecenie wykonywania wszelkich czynności asesorowi jest dopuszczalne jedynie w celu przygotowania do wykonywania zawodu komornika. W praktyce mogą powstać problemy z interpretacją tego zapisu. Określenie tego celu w sposób jednoznaczny będzie zależało od okoliczności konkretnej sprawy⁶⁴. Zbyt wąskie uregulowanie uprawnień asesorów spotkało się z krytyką doktryny⁶⁵. Ze względu na odpowiedzialność odszkodowawczą komornika za działania osób zatrudnionych, w tym asesorów i aplikantów (art. 153 ust. 3 u.k.s.), komornik ma obowiązek bieżącego kontrolowania wykonywania przez te osoby powierzonych im zadań (art. 153 ust. 5 u.k.s.). Doprecyzowaniem treści art. 153 ust. 5 są art. 98 ust. 5 i art. 140 u.k.s., według których komornik w każdym stanie sprawy ma obowiązek badania prawidłowości czynności podjętych przez aplikanta i asesora, a w przypadku stwierdzenia uchybień – podjęcia niezbędnych czynności, w zakresie przewidzianym przepisami prawa, mających na celu uchylenie lub zmianę wadliwie dokonanych czynności. Powołane przepisy nie stanowią samoistnej podstawy do zmiany lub uchylenia czynności asesora lub aplikanta, ale stanowią ją przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, tj. np. art. 359 § 1 lub art. 767 § 5⁶⁶.
7. Artykuł 3 ust. 2 u.k.s. nic nie mówi o możliwości powierzania czynności aplikantom komorniczemu, mimo że przewidziano taką możliwość w art. 98 ust. 3 u.k.s. Tłumaczy się to tym, że aplikant w ramach praktycznego przygotowania do wykonywania zawodu komornika ma wykonywać przede wszystkim czynności o charakterze kance-

⁶³ Uzasadnienie uchwały SN z 11.07.2000 r., III CZP 24/00, OSNC 2000/11, poz. 198.

⁶⁴ Tak słusznie H. Langa-Bieszki [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, s. 36.

⁶⁵ H. Langa-Bieszki [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, s. 38.

⁶⁶ Tak słusznie P. Dzienis [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 153 u.k.s., nb 4.

laryjno-biurowym i przygotowawczym oraz asystować w czynnościach egzekucyjnych przeprowadzanych przez komornika. Nie są to czynności egzekucyjne, które charakteryzuje stosowanie państwowego przymusu⁶⁷, dlatego być może uznano, że nie warto wspominać o tym wyjątku w treści art. 3 ust. 2 u.k.s.

8. W art. 3 ust. 4 pkt 1 u.k.s. wprowadzono ograniczenie podmiotowe i przedmiotowe doręczania dokumentów przez komornika. Artykuł 2 ust. 4 u.k.s.e. nie zawierał ograniczeń podmiotowych i przedmiotowych. Uznawano zatem, że niezależnie od możliwości dokonywania doręczeń na zlecenie sądu komornicy byli również uprawnieni do dokonywania doręczeń na wniosek innych organów lub podmiotów⁶⁸. Artykuł 3 ust. 4 pkt 1 u.k.s. przewidywał pierwotnie możliwość zlecenia komornikom doręczeń jedynie na zlecenie sądu. Nowela z 2019 r. poszerzyła krąg uprawnionych do występowania z wnioskiem do komornika o doręczenie korespondencji o podmioty zobowiązane do tego przez sąd na podstawie art. 139¹ § 1 k.p.c.⁶⁹ W poprzednim stanie prawnym art. 2 ust. 4 u.k.s.e. zezwalał na doręczanie przez komornika nie tylko dokumentów sądowych, lecz także protestów, zażaleń i innych dokumentów. W praktyce zlecano komornikom np. doręczanie wezwań do wykupu weksla. W art. 3 ust. 4 pkt 1 u.k.s. ograniczono kompetencje komornika jedynie do doręczania zawiadomień sądowych, pism procesowych oraz innych dokumentów sądowych. Jako przykład tych innych dokumentów można podać wezwania na rozprawę czy odpisy nakazu zapłaty. Artykuł 139¹ § 1 k.p.c. stanowił pierwotnie o doręczeniu przez komornika pozwanemu jedynie odpisów pism procesowych, a więc pochodzących od stron, w tym odpisów pozwu. Hipoteza art. 3 ust. 4 pkt 1 u.k.s. jest szersza, gdyż oprócz pism procesowych odnosi się również do zawiadomień sądowych i innych dokumentów sądowych. Jeszcze przed zmianą przepisów Kodeksu postępowania cywilnego nowelą z 9.03.2023 r. nie ulegało wątpliwości, że sąd mógł za pośrednictwem komornika doręczyć pozwanemu każdy dokument, np. odpis postanowienia o przekazaniu sprawy innemu sądowi. Artykuł 139¹ § 1 k.p.c. nie dotyczył w pierwotnym brzmieniu dokumentów sądowych, dlatego wyrażono pogląd, że nie można było zobowiązać powoda do doręczenia pozwanemu przez komornika dokumentu pochodzącego od sądu, albowiem art. 139¹ § 1 k.p.c. nie zawierał luki w tym zakresie⁷⁰. W praktyce przyjmowano inaczej i doręczano przez komornika również odpisy orzeczeń sądowych, np. nakazów zapłaty.

⁶⁷ Zob. R. Reiwer [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 3 u.k.s., nb 7.

⁶⁸ Z. Knypl, Z. Merchel, *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, Sopot 2007, s. 23.

⁶⁹ Omówienie noweli w tym zakresie zob. np.: Z. Merchel, *Zmiany w ustawie o komornikach sądowych i ustawie o kosztach komorniczych wynikające z ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw. Komornik jako organ doręczający*, „Nowa Currenda” 2019/9, s. 10; P. Sławicki, P. Sławicki, *Doręczenia pism za pośrednictwem komornika sądowego w postępowaniu zabezpieczającym, klauzulowym i egzekucyjnym*, PS 2020/11–12, s. 75–85; J. Lipińska, *Doręczenie komornicze. Postulaty de lege ferenda*, PPE 2022/10, s. 69–91.

⁷⁰ Co do tej kwestii zob. D. Markiewicz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. T. Szanciło, t. 1, Art. 1–505³⁹, Warszawa 2019, s. 570.

Nowelą z 9.03.2023 r. dokonano zmiany art. 139¹ § 1 k.p.c., doprecyzowując tę regulację przez wskazanie, że za pośrednictwem komornika sądowego doręczane mają też być orzeczenia sądowe, które albo są pierwszymi w sprawie (np. postanowienie o przekazaniu sprawy), albo podlegają doręczeniu wraz z pozwem (np. nakazy zapłaty)⁷¹. *Verba legis* mogą to być również inne orzeczenia sądowe, albowiem w zmienionym art. 139¹ § 1 k.p.c. ustawodawca posłużył się ogólnym pojęciem orzeczenia wywołującego potrzebę podjęcia obrony praw pozwanego⁷².

Pozwanemu doręcza się jedynie odpisy pism procesowych i odpisy dokumentów sądowych, a nie ich oryginały, które pozostają w aktach sądowych. Artykuł 139¹ § 1 k.p.c. posługuje się zamiennie pojęciem pisma i odpisu. Artykuł 3 ust. 4 pkt 1 u.k.s. stanowi jedynie o pismach, zawiadomieniach sądowych i dokumentach sądowych. Nie ulega wątpliwości, że chodzi tu jednak o odpisy. Odpisem pisma jest jego wierne odzwierciedlenie. Może to być również kopia. Odpis pisma nie musi być podpisany przez autora oryginału. Powód nie ma prawa potwierdzać odpisu pisma za zgodność z oryginałem. Może to uczynić jego fachowy pełnomocnik (adwokat lub radca prawny). Odpis dokumentu sądowego powinien zawierać adnotację pracownika sądu, że jest zgodny z oryginałem.

Według § 31 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z 19.06.2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej (Dz.Urz. MS poz. 138 ze zm.) odpisy dokumentów z akt sądowych sporządza się poprzez wykonanie ich kopii i opatrzenie pieczęcią urzędową (okrągłą) oraz podpisem osoby uwierzytelniającej wraz z danymi wskazanymi w § 21 ust. 1 tego zarządzenia. Odpisy w postaci elektronicznej dokumentów, które zostały złożone do akt sądowych w postaci papierowej, sporządza się poprzez wykonanie ich elektronicznej kopii i opatrzenie podpisem elektronicznym osoby uwierzytelniającej. Tytuły wykonawcze, orzeczenia podlegające wykonaniu na podstawie przepisów Kodeksu postępowania karnego i ustawy z 24.08.2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz.U. z 2022 r. poz. 1124 ze zm.) oraz pisma określone w przepisach szczególnych uwierzytelnia się przez opatrzenie ich pieczęcią urzędową (okrągłą) oraz podpisem osoby uwierzytelniającej wraz z danymi wskazanymi w § 21 ust. 1 zarządzenia. Wydawane na wniosek odpisy orzeczeń, protokołów i zaświadczeń sporządzane na podstawie akt i ksiąg biurowych, odpisy ksiąg wieczystych, zaświadczenia z ksiąg wieczystych zamkniętych, które nie podlegały migracji, oraz z ksiąg wieczystych dawnych uwierzytelnia się przez opa-

⁷¹ Zob. uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, IX kadencja, druk sejm. 2650, pkt I, uwaga 17.

⁷² Szerzej w tym zakresie zob. S. Kotas-Turoboyska, *Nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego 2023. Przewodnik po zmianach*, Warszawa 2023, s. 32–38; Ł. Zamojski, *Doręczenie korespondencji sądowej pozwanemu za pośrednictwem komornika sądowego po zmianach dokonanych na mocy ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*, PPE 2023/10, s. 57–87.

trzenie ich pieczęcią urzędową (okrągłą) oraz podpisem osoby uwierzytelniającej wraz z danymi wskazanymi w § 21 ust. 1 zarządzenia. Pisma sądowe i ich wysyłane odpisy, sporządzone w danej sprawie, inne niż wskazane w ust. 2, uwierzytelnia się przez opatrzenie ich podpisem osoby uwierzytelniającej wraz z danymi wskazanymi w § 21 ust. 1 zarządzenia. Wysyłane pisma i odpisy, określone w § 100a ust. 1–3 r.r.u.s.p. i w załączniku nr 3 do zarządzenia, jak również przesyłane drogą elektroniczną, nie wymagają do uwierzytelnienia podpisu i pieczęci. Na polecenie przewodniczącego wydziału lub kierownika sekretariatu pieczęć urzędowa (okrągła) może być zamieszczona również na innych pismach niż wskazane w § 31 ust. 1 i 2 zarządzenia. Wydawane z akt sądowych kopie pism, co do których wnioskujący o ich wydanie nie żąda poświadczenia, nie wymagają uwierzytelnienia w sposób wskazany w § 31 ust. 1–4 zarządzenia. Według § 22 ust. 1 cytowanego zarządzenia z wyłączeniem pism sądowych wskazanych w załączniku nr 3 do zarządzenia pisma wychodzące z sądu są podpisywane wraz ze wskazaniem funkcji lub stanowiska służbowego osoby podpisującej, a w przypadku ich sporządzania z upoważnienia przewodniczącego wydziału lub kierownika sekretariatu – ze wskazaniem upoważnienia. Zgodnie z ust. 2 tego samego paragrafu pisma w poszczególnych sprawach sporządzane w wykonaniu zarządzenia sędziego, asesora sądowego lub referendarza sądowego są podpisywane przez kierownika sekretariatu, sekretarza sądowego lub asystenta sędziego ze wskazaniem, że czyni on to na zarządzenie sędziego, asesora sądowego lub referendarza sądowego, chyba że na podstawie odrębnych przepisów jest wymagany podpis sędziego, asesora sądowego lub referendarza sądowego. Pisma w sprawie nadesłania dokumentów i przedmiotów podpisuje kierownik sekretariatu lub upoważniony pracownik. Inne pisma wychodzące z wydziału podpisuje kierownik sekretariatu lub upoważniony pracownik, chyba że przewodniczący wydziału określi odmienne reguły podpisywania pism (ust. 3). Według § 21 ust. 4–8 wskazanego zarządzenia pisma sądowe, które mogą być wysyłane bez podpisu, określa załącznik nr 3 do zarządzenia. Pisma wysyłane bez podpisu zgodnie z § 100a ust. 1–3 r.r.u.s.p. powinny być opatrzone informacją o treści: „Niniejsze pismo nie wymaga podpisu na podstawie § 100a ust. 1–3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych jako właściwie zatwierdzone w sądowym systemie teleinformatycznym”. Według § 26 cytowanego zarządzenia dopuszcza się stosowanie drukowanych na piśmie informacji zastępujących pieczęć imienne lub pieczęć z danymi sądu lub jego komórek organizacyjnych. Dane drukowane zamiast pieczęci imiennej powinny określać stanowisko służbowe lub pełnioną funkcję oraz imię i nazwisko podpisującego. Dane drukowane zamiast pieczęci oznaczającej sąd lub jego komórkę organizacyjną powinny wskazywać co najmniej nazwę sądu lub komórki organizacyjnej wraz z adresem siedziby. W miarę możliwości powinny być zamieszczane również kontaktowe numery telefonu, adres strony internetowej sądu i kontaktowy adres poczty elektronicznej. Zgodnie z § 27 cytowanego zarządzenia dopuszcza się drukowanie na wydawanych odpisach treści klauzuli wykonalności zamiast pieczęci z treścią tej klauzuli, stwierdzenia prawomocności lub innych podobnych informacji.

Prawo do doręczania korespondencji sądowej komornik może scedować w konkretnej sprawie na asesora komorniczego (art. 138 ust. 4 u.k.s.), aplikanta komorniczego (art. 98 ust. 2 u.k.s.), a nawet na pracownika kancelarii, który według dodanego przez nowelę z 2019 r. art. 153 ust. 1a u.k.s. powinien przepracować w kancelarii komorniczej konkretnego komornika 6 miesięcy, o ile nie był skazany prawomocnym wyrokiem za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe (wymóg 6-miesięcznego okresu zatrudnienia został usunięty z art. 153 ust. 1a nowelą z 9.03.2023 r. od 15.04.2023 r.).

Przy doręczaniu korespondencji adresatowi komornik i osoby przez niego upoważnione do dokonania doręczania mają prawo do legitymowania osób w celu ustalenia ich tożsamości (art. 28, 98 ust. 2, art. 138 ust. 5 i art. 153 ust. 1b u.k.s.).

9. Nowelą z 2019 r. w art. 3 ust. 4 pkt 1 u.k.s. doprecyzowano, że komornik sądowy przy doręczaniu korespondencji sądowej ma prawo stwierdzić, że adresat pod podanym adresem nie zamieszkuje. Wydaje się, że komornik był do tego upoważniony również przed zmianą tego przepisu. Zmiana potwierdza jedynie to uprawnienie komornika, a nie kreuje go. W związku ze zmianą przepisów Kodeksu postępowania cywilnego (dodaniem art. 139¹ k.p.c.) poszerzono kompetencje komorników o możliwość podejmowania na zlecenie sądu lub na wniosek powoda zobowiązanego przez sąd na podstawie art. 139¹ § 1 k.p.c. czynności zmierzających do ustalenia aktualnego adresu zamieszkania adresata.

Mimo że art. 98 ust. 2 u.k.s. stanowi, że „komornik może upoważnić aplikanta do doręczania korespondencji”, a zatem nie wymienia wprost, iż aplikant może być również upoważniony do „stwierdzania, że adresat pod podanym adresem nie zamieszkuje”, o czym stanowi po zmianie dokonanej nowelą z 2019 r. art. 3 ust. 4 pkt 1 *in fine* u.k.s., przyjąć należy, że aplikant komorniczy w razie zlecenia mu przez komornika doręczenia korespondencji sądowej jest również upoważniony do stwierdzania, że adresat pod podanym adresem nie zamieszkuje. Za taką wykładnią przemawia to, że w art. 153 ust. 1a u.k.s. przewidziano możliwość upoważnienia pracownika kancelarii z mniejszym przygotowaniem do pracy w kancelarii komorniczej do samodzielnego dokonywania wszystkich czynności, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1 u.k.s. Nie ulega wątpliwości, że do stwierdzania, że adresat pod podanym adresem nie zamieszkuje, kompetentny jest również asesor komorniczy, któremu komornik zleci doręczenie korespondencji sądowej (art. 138 ust. 4 u.k.s. daje możliwość upoważnienia asesora do przeprowadzania wszystkich czynności wymienionych w art. 3 ust. 4 u.k.s.).

Podejmowanie czynności zmierzających do ustalenia aktualnego adresu zamieszkania adresata komornik może zlecić jedynie asesorowi komorniczemu (art. 138 ust. 4 u.k.s.) i aplikantowi komorniczemu po upływie roku od dnia rozpoczęcia aplikacji (art. 98 ust. 3 pkt 4 i 5 u.k.s.).

- 10. Sporządzanie protokołu stanu faktycznego.** Protokół stanu faktycznego pozwala na uzyskanie dowodu w postępowaniu cywilnym (art. 309 k.p.c.) i w postępowaniu karnym (art. 205 i 206 k.p.k.). Pozwala na ustalenie faktów mogących mieć znaczenie dla postępowania i rozstrzygnięcia sprawy bez potrzeby zabezpieczania dowodów na podstawie art. 310 i n. k.p.c.⁷³ Przy wykonywaniu tej czynności komornik nie działa jako organ egzekucyjny (organ władzy publicznej), dlatego nie może w tym przypadku stosować środków przymusu (art. 4 u.k.s.). Z wnioskiem o sporządzanie takiego protokołu może wystąpić każdy, a więc nie tylko sąd lub prokurator. Komornik nie może odmówić wykonania czynności związanych ze sporządzeniem protokołu stanu faktycznego, jeżeli jest właściwy terytorialnie do ich podjęcia i zostały one zlecone przez sąd lub prokuratora (art. 9 ust. 2 u.k.s.). Możliwość odmowy wykonania tych czynności w pozostałych przypadkach wynika z tego, że jest to czynność pozaegzekucyjna, a więc taka, której wykonania komornik może się podjąć, ale nie musi⁷⁴.

Komornik może zlecić sporządzenie protokołu stanu faktycznego asesorowi komorniczemu (art. 138 ust. 4 u.k.s.). Nie może scedować tego uprawnienia na inne osoby. Szczegółowe kwestie związane z protokołem stanu faktycznego uregulowano w art. 4 u.k.s.

- 11.** W ust. 5 komentowanego artykułu w pierwotnym brzmieniu wprowadzono wprost możliwość złożenia skargi do sądu na czynności wymienione w art. 3 ust. 4 pkt 1 i 2 u.k.s., przewidując odpowiednie stosowanie do takiej skargi art. 759 § 2 i art. 767–767⁴ k.p.c. Odpowiedniość stosowania wymienionych przepisów oznaczać będzie stosowanie wprost art. 767 § 1–6 k.p.c., tj. rozwiązań dotyczących organu, do którego należy zgłosić skargę, wymogów formalnych skargi, terminu jej wniesienia, terminu do rozpoznania skargi, możliwości jej odrzucenia, zaskarżenia postanowienia referendarza sądowego w przedmiocie skargi. Odesłanie do art. 767⁴ § 1 k.p.c. jest niewłaściwe, skoro art. 3 ust. 5 zdanie trzecie u.k.s. samodzielnie reguluje dopuszczalność zażalenia na rozstrzygnięcie sądu w przedmiocie skargi. Odpowiedniość stosowania do wymienionych czynności nieegzekucyjnych art. 759 § 2 k.p.c. polegać może na możliwości wydawania komornikowi z urzędu zarządzeń zmierzających do zapewnienia należytego wykonania zadań określonych w art. 3 ust. 4 pkt 1 i 2 u.k.s. oraz usunięcia dostrzeżonych uchybień. Ocena prawna wyrażona przez sąd w ramach wydanych zarządzeń również w tym przypadku będzie dla komornika wiążąca⁷⁵. Skargę na czynności zlecone komornikowi przez sąd procesowy rozpoznaje sąd egzekucyjny, a nie sąd zlecający. Według zamiarów ustawodawcy mógł to być inny wydział sądu, a po powołaniu wydziałów egzekucyjnych jedynie w niektórych sądach rejonowych

⁷³ Zob. Z. Knypl, Z. Merchel, *Komentarz do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji*, Sopot 2014, s. 28.

⁷⁴ Tak słusznie H. Langa-Bieszki [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, s. 48.

⁷⁵ Tak słusznie R. Reiwer [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 3 u.k.s., nb 9.

na podstawie art. 12 § 1 pkt 7 oraz art. 20 pkt 10 p.u.s.p. nawet inny sąd rejonowy. Po 2019 r. nowych wydziałów egzekucyjnych jednak nie powołano prawdopodobnie ze względu na związane z tym wydatki i braki kadrowe, zwłaszcza w zakresie etatów referendarskich. Obecnie więc jedynie w niektórych, większych sądach rejonowych takie wydziały funkcjonują.

Z mocy regulacji szczególnej (art. 3 ust. 5 zdanie trzecie u.k.s.) na postanowienie sądu w przedmiocie skargi na czynności komornika wymienione w art. 3 ust. 4 pkt 1 i 2 u.k.s. nie przysługuje zażalenie, z wyjątkiem ustalonych przez komornika kosztów postępowania.

Na skutek dodania ust. 6 do komentowanego artykułu skargi przewidziane w ust. 5 może rozpoznawać również referendarz sądowy. Skarga na orzeczenia referendarza w przedmiocie skargi na czynności komornika jest co do zasady niedopuszczalna, z wyjątkiem rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania (zob. art. 767^{3a} zdanie pierwsze k.p.c. w zw. z art. 3 ust. 5 u.k.s.).

W pierwotnym brzmieniu art. 3 ust. 5 u.k.s. przewidziano, że na czynności komornika wymienione w art. 3 ust. 4 pkt 1a i 3 u.k.s. nie przysługuje skarga, o której mowa w art. 767 k.p.c. W tych przypadkach zainteresowanemu (zlecającemu, tj. sądowi lub powodowi zobowiązanemu przez sąd do doręczenia korespondencji przez komornika lub organizatorowi licytacji publicznej albo jego uczestnikowi) przysługiwała tylko skarga administracyjna do prezesa sądu rejonowego, przy którym komornik działa (z art. 179 u.k.s.). Nowela z 9.03.2023 r. dokonała zmiany w art. 3 ust. 5 u.k.s., uzupełniając odesłanie tam zawarte, tak aby swoim zakresem obejmowało również dodany nowelą z 2019 r. pkt 1a art. 3 ust. 4 u.k.s. Intencją ustawodawcy była bowiem możliwość zaskarżenia także czynności komornika sądowego, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1a u.k.s.⁷⁶

- 12. Zmiana art. 3 przez nowelę z 2019 r.** Wspomnianą nowelą w art. 3 u.k.s. zmieniono ust. 4 pkt 1 oraz dodano pkt 1a i ust. 6. Zmiana ta stanowi konsekwencję wprowadzenia do Kodeksu postępowania cywilnego art. 139¹, który co do zasady wyklucza możliwość pierwszego doręczenia korespondencji pozwanemu będącemu osobą fizyczną w postępowaniu cywilnym w trybie zastępczym (przez awizo). Stanowi on bowiem, że jeśli pozwany pomimo dwukrotnego awizowania przesyłki nie odebrał pozwu lub innego pisma procesowego wywołującego potrzebę podjęcia obrony jego praw, a w sprawie nie doręczono mu wcześniej żadnego pisma w sposób przewidziany w ar-

⁷⁶ Zob. uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, IX kadencja, druk sejm. 2650, pkt XV, uwaga 1, s. 88; zob. też M. Dziurda, *Komentarz do niektórych przepisów ustawy o komornikach sądowych* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Praktyczny komentarz do nowelizacji z 2023 roku*, LEX 2023, komentarz do art. 3 ust. 5, teza 2.

tykułach poprzedzających i nie ma zastosowania art. 139 § 2–3¹ k.p.c. lub inny przepis szczególny przewidujący skutek doręczenia, przewodniczący zawiadamia o tym powoda, przesyłając mu przy tym odpis pisma dla pozwanego i zobowiązując do doręczenia tego pisma pozwanemu za pośrednictwem komornika (§ 1). Powód w terminie 2 miesięcy od dnia doręczenia mu zobowiązania, o którym mowa w § 1, składa do akt potwierdzenie doręczenia pisma pozwanemu za pośrednictwem komornika albo zwraca pismo i wskazuje aktualny adres pozwanego lub dowód, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie. Po bezskutecznym upływie terminu stosuje się art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c.

W uzasadnieniu projektu noweli z 2019 r.⁷⁷ podkreślono, że regulacja ta jest konsekwencją kluczowego dla całego dalszego postępowania znaczenia doręczenia pierwszego pisma w sprawie, ponieważ z założenia powoduje ono uznanie za doręczone wszystkich kolejnych pism sądowych – łącznie z tymi, które wywołują potrzebę obrony swych praw przez stronę. W dotychczasowej praktyce ocena sądowa, czy przesyłka taka została prawidłowo doręczona, była nader utrudniona i opierała się wyłącznie na wierze w prawdomówność powoda co do aktualności adresu pozwanego. Zwrócono uwagę, że liczba sytuacji, w których pierwsze pismo jest zwracane bez doręczenia, jest znacząca w skali całego sądownictwa. Jest to konsekwencją faktu, że spora część mieszkańców mniejszych miejscowości przebywa na stałe poza Polską, z reguły nie zgłaszając tego organom ewidencji ludności. Oceniając dopuszczalność uznania pisma za doręczone, sąd nie ma możliwości odróżnienia takiej sytuacji od sytuacji, w której pozwany po prostu uchyla się od udziału w postępowaniu. W tej sytuacji, pod presją nacisku na „załatwianie spraw”, w sądach regułą stało się uznawanie, że ma miejsce ta druga sytuacja, i uznawanie pisma za doręczone na podstawie, w istocie, samego tylko oświadczenia powoda. Komplikacje związane z takim fikcyjnym doręczeniem muszą być dopiero rozwiązywane na etapie postępowania egzekucyjnego, kiedy pozwany składa do sądu wnioski o przywrócenie mu terminu do złożenia środków zaskarżenia (sprzeciwu od wyroku zaocznego, apelacji od wyroku, zarzutów bądź sprzeciwu od nakazu zapłaty). Ustawodawca uznał, że przewidziane przed nowelą środki służące obronie dłużnika w tych sytuacjach, znowelizowane zresztą ustawą o komornikach sądowych (art. 346, 820³ i 824 § 1 pkt 5 k.p.c.), są niewystarczające. Z tych względów wprowadzono obowiązek doręczenia pozwanemu (uczestnikowi postępowania – art. 13 § 2 k.p.c.) pierwszego pisma sądowego przez komornika, a na wypadek, gdyby okazało się to nieskuteczne – możliwość zlecenia komornikowi przez sąd lub powoda (wnioskodawcę) ustalenia adresu przeciwnika. Powód (wnioskodawca) może uniknąć procedury doręczenia dokumentów przez komornika tylko wówczas, gdy wskaże inny adres pozwanego (uczestnika) lub wykaże dowodem, że adres, na który wysłano pierwszą korespondencję pozwanemu

⁷⁷ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, VIII kadencja, druk sejm. nr 3137.

(uczestnikowi), jest prawidłowy. Ze względu na to, że doręczenie w tym trybie odbywa się bez aktywnego udziału pozwanego (uczestnika), za dowód taki uznawano dokument w rozumieniu art. 773 k.c. (np. potwierdzenie odbioru innej korespondencji przez pozwanego w tym samym czasie pod adresem podanym w pozwie, jego pismo ze wskazaniem tego adresu zamieszkania⁷⁸, płyta CD z nagraniem, że dłużnik pod wskazanym adresem w konkretnej dacie przebywał), wykluczony był natomiast dowód osobowy z zeznań świadka⁷⁹. Nowelą z 9.03.2023 r. doprecyzowano, że może być to jedynie dowód na piśmie. W uzasadnieniu projektu tej ustawy wskazano, że dowodem takim jest w szczególności treść informacji przekazanych przez komornika w sposób przewidziany w art. 3a ust. 5 u.k.s. albo art. 3b u.k.s. W uzasadnieniu projektu zaznaczono również, że dotychczasowe doświadczenie wskazuje, że katalog sytuacji, w których powód może uchylić się od doręczenia pisma za pośrednictwem komornika, został ukształtowany nazbyt szeroko. W konsekwencji przyjęto rozwiązanie, że jedynym wyjątkiem zwalniającym stronę zobowiązku doręczenia pisma za pośrednictwem komornika powinien być przypadek, gdy powód wykaże, że pozwany zamieszkuje pod adresem wskazanym w pozwie⁸⁰. Powód nie może zatem obecnie zapobiec zawieszeniu postępowania sądowego ze względu na niemożliwość doręczenia korespondencji pozwanemu przez komornika, podając inny adres pozwanego. Praktyka taka prowadziła bowiem do zbędnego przedłużania postępowania sądowego, gdyż powodowie podawali często nieaktualne (niezweryfikowane) adresy pozwanych, aby nie dopuścić do zawieszenia postępowania przez sąd. Zmiana w tym zakresie zasługuje więc na aprobatę.

W doktrynie wyrażono zapatrywanie, że art. 139¹ k.p.c. nie tylko dotyczy procesu, lecz także poprzez art. 13 § 2 k.p.c. odnosi się do innych postępowań uregulowanych w Kodeksie postępowania cywilnego, w tym przede wszystkim do postępowania nieprocesowego. Nie wskazano przy tym żadnych ograniczeń⁸¹. W pierwszym wydaniu tego komentarza zwrócono w związku z tym uwagę na to, że odpowiednie stosowanie art. 139¹ k.p.c. do innych postępowań powinno być racjonalne, gdyż np. w postępowaniu nieprocesowym sąd rozstrzyga często w postępowaniach niespornych (takimi zazwyczaj są np. postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, zwłaszcza na podstawie ustawy). Przy omawianej regulacji ustawodawca zapomniał o specyfice postępowań nieprocesowych. Opowiedziano się zatem za poglądem, że w tych postępowaniach przepis ten nie powinien mieć co do zasady zastosowania, gdyż nie ma potrzeby wprowadzania gwarancji osobistego odbioru odpisu wniosku przez wszystkich uczestników i przerzucania na wnioskodawcę ciężaru doręczania dokumentów przez komornika tym wszystkim uczestnikom, którzy nie odbierają korespondencji sądowej doręcza-

⁷⁸ Tak słusznie D. Markiewicz [w:] *Kodeks...*, red. T. Szanciło, t. 1, komentarz do art. 139¹, nb 3.

⁷⁹ D. Markiewicz [w:] *Kodeks...*, red. T. Szanciło, t. 1, komentarz do art. 139¹ k.p.c., nb 3.

⁸⁰ Zob. uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, IX kadencja, druk sejm. 2650, pkt I, uwaga 17.

⁸¹ D. Markiewicz [w:] *Kodeks...*, red. T. Szanciło, t. 1, komentarz do art. 139¹, nb 3.

nej przez pocztę mimo dwukrotnego awizowania. Stwierdzono, że art. 139¹ k.p.c. powinien znaleźć zastosowanie tylko w tych postępowaniach nieprocesowych, które są sporne. Jako inne kryterium, które mogłoby być brane pod uwagę, wskazano stopień zainteresowania wynikiem sprawy czy istnienie sprzeczności interesów uczestników (art. 520 k.p.c.). Zaznaczono, że decyzję w tym względzie należy pozostawić sądowi orzekającemu w konkretnej sprawie, który *in casu* zdecyduje, czy istnieje potrzeba doręczenia korespondencji przez komornika⁸². Uwagi te zostały uwzględnione przez ustawodawcę, który w noweli z 9.03.2023 r. dodał art. 511^{1a} k.p.c. w brzmieniu: „Przepis art. 139¹ stosuje się, jeżeli w razie nieodebrania przesyłki przez uczestnika postępowania przewodniczący uzna doręczenie pisma za pośrednictwem komornika za konieczne”. W noweli tej nie uwzględniono jednak wszystkich postulatów doktryny w zakresie zmiany regulacji art. 139¹ k.p.c.⁸³

Tryb doręczenia korespondencji adresatowi przez komornika reguluje art. 3a u.k.s. O opłacie od zlecenia sądu albo wniosku powoda o bezpośrednie i osobiste doręczenie korespondencji przez komornika stanowi art. 41 ust. 1 u.k.s., zmieniony przez nowelę z 2019 r. Przepis ten przewiduje opłatę stałą w wysokości 60 zł od zlecenia lub wniosku. Opłatę pobiera się za doręczenie na jeden adres oznaczonego pisma w sprawie, niezależnie od liczby adresatów tego pisma zamieszkałych pod tym adresem i liczby podjętych prób doręczenia. O sposobie ustalenia przez komornika aktualnego adresu zamieszkania adresata stanowi art. 3b u.k.s., który odsyła do art. 761 § 1¹ pkt 3–6 k.p.c., dając komornikowi możliwość pozyskiwania informacji w celu ustalenia adresu pozwanego od odpowiednich podmiotów, jednakże tylko w ograniczonym zakresie (tylko od organów podatkowych, rentowych, banków i spółdzielczych kas oszczędnościowo-

⁸² Doręczanie pism procesowych przez komornika sądowego w postępowaniach pozaprocessowych zostało szczegółowo omówione np. przez Piotra Sławickiego i Pawła Sławickiego w następujących artykułach: *Doręczenia pism za pośrednictwem komornika sądowego w postępowaniu nieprocesowym*, PS 2021/2, s. 20–32, oraz *Doręczenia pism za pośrednictwem komornika sądowego w postępowaniu zabezpieczającym, klauzulowym i egzekucyjnym*, PS 2020/11–12, s. 75–85. Regulację zawartą w art. 139¹ k.p.c. szczegółowo omówili np.: M. Borodziuk, *Doręczenie komornicze w praktyce sądowej po zmianach procedury cywilnej dokonanych 7 listopada 2019 roku*, Prok. i Pr. 2021/3; J. Lipińska, *Doręczenie komornicze. Zakres przedmiotowy i podmiotowy doręczenia komorniczego w świetle art. 139¹ k.p.c.*, „Acta Iuris Stetinensis” 2022/37(1); M. Michalska-Marciniak [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, red. A. Marciniak, t. 1, *Komentarz. Art. 1–205*, Legalis 2019; P. Rylski, *O nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego ustawą z 4.07.2019 r. w ogólności*, „Palestra” 2019/11–12; S. Sołtysik, *Doręczenie komornicze (art. 139¹ k.p.c.) – próba oceny regulacji ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystania przez ustawodawcę konstrukcji doręczenia autonomicznego* [w:] *Praktyka wobec nowelizacji postępowania cywilnego. Konsekwencje zmian*, red. M. Dziurda, T. Zembrzusi, Warszawa 2021; J. Szachta, *Doręczenie korespondencji pozwanemu przez komornika sądowego. Zagadnienia wybrane. Problemy praktyczne*, „Forum Prawnicze” 2019/6; M. Uliasz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z dnia 4.07.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*, red. J. Gołaczyński, D. Szostek, Warszawa 2019, komentarz do art. 139¹ k.p.c.; Ł. Zamojski, *Doręczenie pozwanemu pierwszego pisma procesowego wywołującego potrzebę obrony na podstawie art. 139¹ KPC*, „Monitor Prawa Handlowego” 2019/3.

⁸³ Zob. np. J. Lipińska, *Doręczenie komornicze...*, s. 69–91.

-kredytowych). Projektodawca nie wytłumaczył, dlaczego w tym przypadku dokonano tak znacznego zawężenia podmiotów, do których komornik może zwrócić się w celu ustalenia adresu pozwanego, i dlaczego wybrano właśnie tylko te podmioty wskazane w 3b u.k.s. Ustawa o kosztach komorniczych w art. 41 ust. 2 przewiduje opłatę stałą w wysokości 40 zł od wniosku o podjęcie czynności zmierzających do ustalenia aktualnego adresu zamieszkania adresata przez komornika. Ponieważ informacje udzielane przez podmioty wymienione w art. 761 § 1¹ pkt 3–6 k.p.c. są odpłatne, sąd lub powód (wnioskodawca) zobowiązany będzie zazwyczaj do uiszczenia zaliczki na pokrycie wydatków związanych z ustaleniem aktualnego adresu zamieszkania pozwanego (uczestnika). O kosztach tych powinien orzec sąd w tym postępowaniu, w którym podjęto próbę ustalenia adresu zamieszkania pozwanego (uczestnika). W noweli z 9.03.2023 r. zmieniono art. 46 u.k.k., wskazując w ust. 5, że wysokość kosztów komorniczych powstałych w związku z dokonywaniem czynności, o których mowa w art. 41 tej ustawy, pokrytych tymczasowo za stronę zwolnioną od kosztów komorniczych, komornik ustala przy zakończeniu sprawy. Po uprawomocnieniu się postanowienia komornik niezwłocznie przesyła jego odpis sądowi, który zobowiązał stronę zwolnioną od kosztów do dokonania czynności. Koszty te wlicza się z mocy prawa do kosztów sądowych postępowania, w związku z prowadzeniem którego powstały. Podobne zasady rozliczania tych kosztów zaproponowano przed zmianą art. 46 u.k.k.⁸⁴

Konsekwencją zmiany art. 3 u.k.s. i dodania art. 3a i 3b u.k.s. była nowelizacja dalszych przepisów ustawy o komornikach sądowych przez nowelę z 2019 r. W zmienionym art. 9 ust. 2 u.k.s. zastrzeżono, że komornik nie może odmówić wykonania czynności, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1 i 2 u.k.s., jeżeli jest właściwy do ich podjęcia i zostały one zlecone przez sąd, prokuratora albo osobę zobowiązaną przez sąd do złożenia wniosku do komornika. Prawdopodobnie na skutek omyłki zapomniano przy nowelizacji tego przepisu dodać czynności, o których mowa w art. 3 ust. 2 pkt 1a u.k.s. W przypadku zlecenia sądu lub wniosku powoda o podjęcie przez komornika tych czynności komornik mógł więc odmówić ich dokonania, chociażby był właściwy terytorialnie do ich podjęcia. Nowelą z 9.03.2023 r. usunięto tę omyłkę. Intencją ustawodawcy było, aby komornik sądowy nie mógł odmówić wykonania czynności z art. 3 ust. 4 pkt 1a, tj. zmierzających do ustalenia aktualnego miejsca zamieszkania adresata, zleconych przez podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1⁸⁵.

Odesłanie w ust. 6 art. 3 u.k.s. do czynności sądu, o których mowa w ust. 5, jest nieprecyzyjne. W treści art. 3 ust. 5 u.k.s. wspomniano bowiem tylko o jednej czynności sądu, tj. o postanowieniu. Odesłanie to jest zbyt wąskie, gdyż dotyczy tylko

⁸⁴ Zob. A. Antkiewicz, *O potrzebie i kierunkach zmian w u.k.k.*, „Nowa Currenda” 2020/12, s. 85–92.

⁸⁵ Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, IX kadencja, druk sejm. 2650, pkt XV, uwaga 4.

czynności sądu, a pomija ewentualne czynności przewodniczącego. Słusznie jednak zaznaczono, że należy odwołać się w tym przypadku do reguł wykładni celowościowej i przyjąć, iż przepis ten upoważnia referendarza sądowego do wykonywania wszystkich czynności przewodniczącego lub sądu w postępowaniach wszczętych na skutek skargi, o której mowa w art. 3 ust. 5 u.k.s.⁸⁶

Art. 3a. [Doręczenie za pośrednictwem komornika]

1. Doręczenia, o którym mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1, komornik dokonuje w terminie 14 dni od dnia otrzymania zlecenia.

1a. Wraz z wnioskiem, o którym mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1, przedkłada się komornikowi zobowiązanie do dokonania doręczenia, o którym mowa w art. 139¹ § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego. Przedłożenie zobowiązania adresowanego do pełnomocnika procesowego jest równoznaczne z wykazaniem przez pełnomocnika procesowego umocowania do wystąpienia z wnioskiem o dokonanie doręczenia.

1b. Jeżeli z informacji posiadanych przez komornika przed próbą doręczenia wynika, że podany adres jest nieaktualny, komornik doręcza pismo adresatowi pod znanym mu adresem, o ile komornik ten jest właściwy do dokonania doręczenia, albo zwraca pismo podmiotowi zlecającemu doręczenie, informując o dokonanych ustaleniach.

2. Jeżeli adresata nie zastano przy próbie doręczenia, komornik ustala, czy adresat zamieszkuje pod wskazanym adresem. W tym celu komornik może żądać niezbędnych informacji od podmiotów wymienionych w art. 761 § 1¹ pkt 13 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego pod rygorem przewidzianym w art. 762 tej ustawy. Treść dokonanych ustaleń komornik wciąga do protokołu, do którego przepis art. 809 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego stosuje się odpowiednio.

3. Jeżeli próba doręczenia okaże się bezskuteczna, a zgodnie z ustaleniami komornika adresat zamieszkuje pod podanym adresem, w oddawczej skrzynce pocztowej adresata, w drzwiach lub w innym odpowiednim miejscu umieszcza się zawiadomienie o podjętej próbie doręczenia wraz z informacją o możliwości odbioru pisma w kancelarii komornika oraz pouczeniem, że należy je odebrać w terminie 14 dni od dnia umieszczenia zawiadomienia. Jeżeli pod podanym adresem zastano dorosłego domownika adresata, komornik może doręczyć pismo temu domownikowi, chyba że z posiadanych informacji wynika, że pismo powinno zostać doręczone do rąk własnych adresata. W przypadku bezskutecznego upływu terminu do odbioru pisma, pismo uważa się za doręczone w ostatnim dniu tego terminu, a komornik

⁸⁶ Tak słusznie M. Uliasz [w:] *Kodeks...*, red. J. Gołaczyński, D. Szostek, Legalis 2019, komentarz do art. 3 u.k.s., teza 6.

zwraca pismo podmiotowi zlecającemu doręczenie, informując go o dokonanych ustaleniach oraz o dacie doręczenia.

4. Jeżeli próba doręczenia okaże się bezskuteczna, a zgodnie z ustaleniami komornika adresat nie zamieszkuje pod wskazanym adresem, komornik zwraca pismo podmiotowi zlecającemu doręczenie informując go o dokonanych ustaleniach. To samo dotyczy przypadku, gdy komornikowi mimo podjęcia wymaganych czynności nie udało się ustalić, czy adresat zamieszkuje pod wskazanym adresem.

5. W przypadkach, o których mowa w ust. 1b, 3 i 4, komornik udziela podmiotowi zlecającemu informacji o dokonanych ustaleniach przez nadesłanie kopii protokołu.

1. Treść art. 3a u.k.s. jest skorelowana z treścią art. 139¹ § 1 k.p.c. w brzmieniu nadanym nowelą z 2019 r. Komentowany przepis określa sposób doręczeń dokonywanych za pośrednictwem komornika na zlecenie sądu albo powoda (wnioskodawcy w postępowaniu nieprocesowym) zobowiązanego przez sąd do doręczenia pozwanemu (uczestnikowi) pisma procesowego. Artykuł 139¹ § 1 k.p.c. znajduje odpowiednie zastosowanie w postępowaniu nieprocesowym (zob. komentarz do art. 3 u.k.s., teza 12). Wątpliwe było, czy ma on zastosowanie w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym przez sąd (art. 13 § 2 k.p.c.) ze względu na dodany nowelą z 2019 r. przepis art. 759² § 2 k.p.c. Literalne brzmienie tego przepisu wskazywało, że art. 139¹ k.p.c. nie stosuje się w ogóle w postępowaniu egzekucyjnym, a więc nie tylko w sprawach prowadzonych przez komorników, lecz także w sprawach prowadzonych przez sąd, choć wydaje się, że celem ustawodawcy było to, aby wykluczyć jego stosowanie do doręczeń dokonywanych przez komornika w prowadzonych przez niego postępowaniach egzekucyjnych i pozaegzekucyjnych. Chodziło zatem o wyeliminowanie sytuacji, w której komornik będący organem egzekucyjnym w konkretnym postępowaniu miałby zobowiązywać wierzyciela do doręczenia dłużnikowi pisma inicjującego postępowanie egzekucyjne za pośrednictwem innego komornika⁸⁷. Do doręczeń w sprawach prowadzonych przez komorników znajdują bowiem odpowiednie zastosowanie (poprzez art. 13 § 2 k.p.c.) przepisy o doręczeniach w procesie⁸⁸ oraz rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 6.05.2020 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu doręczania pism sądowych w postępowaniu cywilnym (Dz.U. poz. 819 ze zm.). W § 1 ust. 2 tego rozporządzenia wprost stwierdzono, że jego przepisy dotyczące sądu wysyłającego stosuje się odpowiednio do komornika. Jest wątpliwe, czy Minister Sprawiedliwości miał uprawnienie do zawarcia takiego odesłania w tym rozporządzeniu, albowiem delegacja do jego wydania (art. 131 § 2 k.p.c.) nie dawała takiego upoważnienia. Minister miał jedynie określić szczegółowy tryb i sposób doręczenia pism sądowych przez podmioty wymienione w art. 131 § 1 k.p.c., a więc przez operatora pocztowego w rozumieniu ustawy

⁸⁷ Tak słusznie M. Uliasz [w:] *Kodeks...*, red. J. Gołaczyński, D. Szostek, komentarz do art. 759² k.p.c., teza 3. Zob. też P. Sławicki, P. Sławicki, *Doręczenia pism za pośrednictwem komornika sądowego w postępowaniu zabezpieczającym, klauzulowym i egzekucyjnym*, s. 75–85.

⁸⁸ Tak słusznie M. Uliasz [w:] *Kodeks...*, red. J. Gołaczyński, D. Szostek, komentarz do art. 3a u.k.s., teza 1.

z 23.11.2012 r. – Prawo pocztowe (Dz.U. z 2023 r. poz. 1640), osoby zatrudnione w sądzie, komornika i sądową służbę doręczeniową. Nawet jednak przy braku zapisu § 1 ust. 2 rozporządzenia z 6.05.2020 r. przyjąć należało, że jego przepisy mają zastosowanie do postępowań prowadzonych przez komorników na mocy odesłania z art. 13 § 2 k.p.c. Skoro przepisy tego Kodeksu o doręczeniach w procesie mają odpowiednie zastosowanie do postępowań prowadzonych przez komorników, stosuje się do tych postępowań odpowiednio również przepisy wykonawcze wydane na podstawie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego o doręczeniach.

Przepisy o procesie mają wprowadzić odpowiednie zastosowanie również do postępowań egzekucyjnych prowadzonych przez komorników, jednakże treść art. 139¹ § 1 k.p.c. wskazywała, że ma on zastosowanie jedynie do postępowań sądowych. Trudno bowiem byłoby uznać, aby komornik mógł zobowiązać wierzyciela do doręczenia dłużnikowi odpisu pisma złożonego przez wierzyciela lub pisma sporządzonego przez tego komornika za pośrednictwem innego komornika. W noweli z 9.03.2023 r. wyeliminowano omawiane wątpliwości, nowelizując art. 759² k.p.c., którego § 2 otrzymał następujące brzmienie: „Do pism wysyłanych przez komornika w postępowaniu egzekucyjnym przepisu art. 139¹ nie stosuje się”. Nie ma zatem obecnie wątpliwości, że doręczenia przez komornika stosuje się również w postępowaniach egzekucyjnych prowadzonych przez sąd.

2. Według art. 3 ust. 4 pkt 1 u.k.s. komornik doręcza odpisy pism procesowych lub dokumenty sądowe osobiście. Zasada ta wynika również z treści art. 3 ust. 2 zdanie pierwsze u.k.s. Ustawa przewiduje od niej jednak wyjątki. Prawo do doręczania korespondencji sądowej komornik może bowiem scedować w konkretnej sprawie na asesora komorniczego (art. 138 ust. 4 u.k.s.), aplikanta komorniczego (art. 98 ust. 2 u.k.s.), a nawet na pracownika kancelarii, o ile nie był skazany prawomocnym wyrokiem za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe (dodany przez nowelę z 2019 r. art. 153 ust. 1a u.k.s., znowelizowany przez ustawę z 9.03.2023 r.). To ostatnie rozwiązanie spotkało się z krytyką⁸⁹. Prawo to przysługuje również asesorowi komorniczemu działającemu jako zastępca komornika, albowiem zgodnie z art. 43 ust. 4 u.k.s. w zakresie wykonywania czynności, o których mowa w art. 3 u.k.s., asesorowi pełniącemu funkcję zastępcy komornika przysługują prawa i obowiązki komornika.

Według art. 138 ust. 4 u.k.s. komornik może zlecić asesorowi przeprowadzenie każdej czynności wymienionej w art. 3 ust. 4 u.k.s. Asesor może więc również stwierdzać, czy adresat kierowanej do niego korespondencji nie zamieszkuje pod podanym

⁸⁹ Zob. P. Szymaniak, *Nie tylko listonosz i komornik. Pozew doręczy nawet osoba zajmująca się sprzątniem*, „Gazeta Prawna” z 10.10.2019 r., <https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/1434201,doreczenie-pisma-sadowego-za-posrednictwem-komornika.html> (dostęp: 1.11.2023 r.).

adresem, jak też podejmować czynności zmierzające do ustalenia aktualnego adresu zamieszkania tej osoby.

Mimo że art. 98 ust. 2 stanowi, iż „komornik może upoważnić aplikanta do doręczenia korespondencji”, a zatem nie wymienia wprost, że aplikant może być również upoważniony do „stwierdzania, że adresat pod podanym adresem nie zamieszkuje”, o czym stanowi po zmianie dokonanej nowelą z 2019 r. art. 3 ust. 4 pkt 1 *in fine* u.k.s., przyjąć należy, że aplikant komorniczy w razie zlecenia mu przez komornika doręczenia korespondencji sądowej jest również upoważniony do stwierdzania, że adresat pod podanym adresem nie zamieszkuje. Za taką wykładnią przemawia to, że w art. 153 ust. 1a u.k.s. przewidziano możliwość upoważnienia pracownika kancelarii z mniejszym przygotowaniem do pracy w kancelarii komorniczej do samodzielnego dokonywania wszystkich czynności, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1 u.k.s.

Podejmowanie czynności zmierzających do ustalenia aktualnego adresu zamieszkania adresata komornik może zlecić jedynie aplikantowi komorniczemu po upływie roku od dnia rozpoczęcia aplikacji (art. 98 ust. 3 pkt 4 i 5 u.k.s.).

3. Artykuł 28, 98 ust. 2, art. 138 ust. 5 i art. 153 ust. 1b u.k.s. dają komornikowi (asesorowi komorniczemu, aplikantowi komorniczemu i pracownikowi kancelarii upoważnionemu na piśmie przez komornika do samodzielnego dokonywania doręczeń i stwierdzania, że adresat nie zamieszkuje pod podanym adresem) prawo do legitymowania osób w celu ustalenia ich tożsamości. Prawo takie nie przysługuje zatem tym osobom przy wykonywaniu czynności, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1a u.k.s.
4. Według pierwotnego brzmienia art. 3 ust. 4 pkt 1 u.k.s. komornik doręczał przesyłkę bezpośrednio adresatowi. Wyłączone było w tym przypadku doręczenie pisma w sposób zastępczy, tj. domownikowi adresata albo innym osobom, choćby nawet podjęły się przekazania przesyłki adresatowi⁹⁰. Nowelą z 9.03.2023 r. zmieniono art. 3a ust. 3 u.k.s., rezygnując z dotychczasowej formuły pouczenia dorosłego domownika adresata, którego komornik zastał pod wskazanym adresem, o możliwości odbioru pisma na rzecz doręczenia pisma temu domownikowi, z wyjątkiem sytuacji, gdy komornik będzie posiadał wiedzę, że pismo powinno zostać doręczone do rąk własnych adresata. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu noweli, jest to rozwiązanie zbliżone do tego z art. 137 § 1 k.p.c., gdzie doręczający, nie zastawszy adresata w mieszkaniu, może doręczyć pismo sądowe dorosłemu domownikowi. Nic nie stoi na przeszkodzie, aby podobny mechanizm został zastosowany przy doręczeniach przez komornika sądowego. Może to także przyczynić się do zwiększenia skuteczności doręczenia⁹¹.

⁹⁰ Tak słusznie M. Uliasz [w:] *Kodeks...*, red. J. Gołaczyński, D. Szostek, komentarz do art. 3a u.k.s., teza 2.

⁹¹ Tak też H. Bednorz-Godyń, *Doręczenia za pośrednictwem komornika sądowego*, M. Praw. 2023/8, s. 501, oraz Ł. Zamojski, *Doręczenie korespondencji sądowej...*, s. 80.

5. Przewidziany w art. 3a ust. 1 u.k.s. termin 14 dni jest terminem instrukcyjnym, gdyż nie uregulowano negatywnych skutków jego upływu. Oznacza to, że doręczenie pisma po jego upływie jest skuteczne. Przepis ten odgrywa zatem rolę „dyscyplinującą” wobec komornika. Trafnie wskazano, że w niektórych przypadkach zachowanie tego terminu może być niemożliwe⁹². Jego bieg należy liczyć dopiero od dnia, w którym wniosek zostanie należycie opłacony i wniesiony bez braków formalnych. Artykuł 3a ust. 1 u.k.s. – prawdopodobnie na skutek omyłki – nie stanowi o otrzymaniu przez komornika wniosku powoda zobowiązanego przez sąd na podstawie art. 139¹ § 1 k.p.c., a jedynie o otrzymaniu zlecenia. Przyjąć jednak należy, że termin 14 dni dotyczy zarówno zlecenia sądu, jak i wniosku powoda. Zwrot „od otrzymania zlecenia” oznacza zlecenie skuteczne, a nie dotknięte brakami (np. podpisu) lub nieopłacone. Komornik nie może podejmować czynności na podstawie nieopłaconego wniosku lub zlecenia (art. 22 ust. 3 u.k.k.).
6. O opłacie od zlecenia sądu albo wniosku powoda o bezpośrednie i osobiste doręczenie korespondencji przez komornika stanowi art. 41 ust. 1 u.k.k., dodany przez nowelę z 2019 r. Przepis ten przewiduje opłatę stałą w wysokości 60 zł od zlecenia lub wniosku. Opłatę pobiera się za doręczenie na jeden adres oznaczonego pisma w sprawie, niezależnie od liczby adresatów tego pisma zamieszkałych pod tym adresem i liczby podjętych prób doręczenia. Niezależnie od opłaty komornik może zażądać od wnioskodawcy zaliczki na poczet wydatków związanych z doręczeniem (np. na koszty przejazdu komornika).

Ustawa o kosztach komorniczych w art. 41 ust. 2 przewiduje opłatę stałą w wysokości 40 zł od wniosku o podjęcie czynności zmierzających do ustalenia aktualnego adresu zamieszkania adresata przez komornika. Ponieważ informacje udzielane przez podmioty wymienione w art. 761 § 1¹ pkt 3–6 k.p.c. są odpłatne, sąd lub powód (wnioskodawca) zobowiązany będzie zazwyczaj do uiszczenia zaliczki na pokrycie wydatków związanych z ustaleniem aktualnego adresu zamieszkania pozwanego (uczestnika). O kosztach tych powinien orzec sąd w tym postępowaniu, w którym podjęto próbę ustalenia adresu zamieszkania pozwanego (uczestnika).

Zgodnie z art. 22 ust. 1 i 2 u.k.k. opłatę od wniosku wnioskodawca uiszcza wraz z jego złożeniem. Jeżeli od wniosku nie uiszczono należnej opłaty, komornik wzywa wnioskodawcę do jej uiszczenia w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania. Jeżeli wniosek złożyła osoba zamieszkała lub mająca siedzibę za granicą, która nie ma w kraju przedstawiciela, komornik wyznacza termin na uiszczenie opłaty nie krótszy niż miesiąc. W wezwaniu komornik określa wysokość należnej opłaty, termin jej uiszczenia oraz poucza wnioskodawcę o skutkach niewykonania wezwania. Komornik nie może

⁹² Zob. M. Uliasz [w:] *Kodeks...*, red. J. Gołaczyński, D. Szostek, komentarz do art. 3a u.k.s., teza 3.

podejmować czynności na podstawie nieopłaconego wniosku (art. 22 ust. 3 u.k.k.). Ponieważ opłacie podlega również zlecenie sądu doręczenia korespondencji pozwanemu (uczestnikowi), do pobierania opłaty od zlecenia należy stosować odpowiednio art. 22 u.k.k., co oznacza, że i w tym przypadku komornik powinien wezwać do uiszczenia opłaty pod rygorem zwrotu wniosku (art. 22 ust. 1 stanowi wprost o opłacie, o której mowa w art. 44 u.k.k.).

Nowelą z 9.03.2023 r. dodano w art. 41 u.k.k. ust. 3, co jest konsekwencją wprowadzenia art. 3a ust. 1a u.k.s. Zdaniem projektodawcy, także w przypadku gdy ustalenie aktualnego adresu zamieszkania adresata jest wynikiem informacji posiadanych przez komornika jeszcze przed próbą doręczenia (tj. posiadania ich z urzędu, np. na skutek prowadzenia postępowania egzekucyjnego przeciwko adresatowi), komornik pobiera od wnioskującego o podjęcie czynności doręczenia opłatę w kwocie 40 zł. Należy bowiem zwrócić uwagę, że informacje posiadane przez komornika są wynikiem podejmowania przez niego wcześniejszych czynności (np. zwrócenia się do odpowiednich podmiotów w toku sprawy egzekucyjnej). Jednocześnie przewidziano wyłączenie konieczności uiszczania powyższej opłaty przez wnioskodawcę już na etapie składania wniosku o dokonanie czynności doręczenia (wyłączenie art. 22 ust. 1 u.k.k.)⁹³.

7. **Rodzaje pism doręczanych przez komornika.** Artykuł 139¹ § 1 k.p.c. stanowił o doręczeniu przez komornika pozwanemu jedynie odpisów pism procesowych, a więc pochodzących od stron, w tym odpisów pozwu. W poprzednim wydaniu tego komentarza zwrócono uwagę, że hipoteza art. 3 ust. 4 pkt 1 u.k.s. jest szersza, gdyż oprócz pism procesowych odnosi się również do zawiadomień sądowych i innych dokumentów sądowych. Przyjęto zatem, że sąd może za pośrednictwem komornika doręczyć pozwanemu każdy dokument, np. odpis postanowienia o przekazaniu sprawy innemu sądowi. Artykuł 139¹ § 1 k.p.c. nie dotyczył w pierwotnym brzmieniu dokumentów sądowych, dlatego wyrażono pogląd, że nie można było zobowiązać powoda do doręczenia pozwanemu przez komornika dokumentu pochodzącego od sądu, albowiem art. 139¹ § 1 k.p.c. nie zawierał luki w tym zakresie⁹⁴. W praktyce przyjmowano inaczej i doręczano przez komornika również odpisy orzeczeń sądowych, np. nakazów zapłaty. Nowelą z 9.03.2023 r. dokonano zmiany art. 139¹ § 1 k.p.c., doprecyzowując tę regulację przez wskazanie, że za pośrednictwem komornika sądowego doręczane mają też być orzeczenia sądowe, które albo są pierwszymi w sprawie (np. postanowienie o przekazaniu sprawy), albo podlegają doręczeniu wraz z pozwem (np. nakazy zapłaty)⁹⁵. *Verba legis* mogą to być również inne orzeczenia sądowe, albowiem w zmienionym art. 139¹

⁹³ Zob. uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, IX kadencja, druk sejm. 2650, pkt XV, uwaga 1.

⁹⁴ Co do tej kwestii zob. D. Markiewicz [w:] *Kodeks...*, red. T. Szanciło, t. 1, Art. 1–505³⁹, s. 570.

⁹⁵ Zob. IX kadencja, druk sejm. nr 2650, pkt I, uwaga 17.

§ 1 k.p.c. ustawodawca posłużył się ogólnym pojęciem orzeczenia wywołującego potrzebę podjęcia obrony praw pozwanego.

Pozwanemu doręcza się jedynie odpisy pism procesowych i odpisy dokumentów sądowych, a nie ich oryginały, które pozostają w aktach sądowych. Artykuł 139¹ § 1 k.p.c. posługuje się zamiennie pojęciami pisma i odpisu. Artykuł 3 ust. 4 pkt 1 u.k.s. stanowi jedynie o pismach, zawiadomieniach sądowych i dokumentach sądowych. Nie ulega wątpliwości, że chodzi tu jednak o odpisy. Odpisem pisma jest jego wierne odwzwiedlenie. Może to być również kopia. Odpis pisma nie musi być podpisany przez autora oryginału. Powód nie ma prawa potwierdzać odpisu pisma za zgodność z oryginałem. Może to uczynić jego fachowy pełnomocnik (adwokat lub radca prawny). Odpis dokumentu sądowego powinien zawierać adnotację pracownika sądu, że jest zgodny z oryginałem. Według § 31 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z 19.06.2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej (Dz.Urz. MS poz. 138 ze zm.) odpisy dokumentów z akt sądowych sporządza się poprzez wykonanie ich kopii i opatrzenie pieczęcią urzędową (okrągłą) oraz podpisem osoby uwierzytelniającej wraz z danymi wskazanymi w § 21 ust. 1 tego zarządzenia. Odpisy w postaci elektronicznej dokumentów, które zostały złożone do akt sądowych w postaci papierowej, sporządza się poprzez wykonanie ich elektronicznej kopii i opatrzenie podpisem elektronicznym osoby uwierzytelniającej. Tytuły wykonawcze, orzeczenia podlegające wykonaniu na podstawie przepisów Kodeksu postępowania karnego i Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia oraz pisma określone w przepisach szczególnych uwierzytelnia się poprzez opatrzenie ich pieczęcią urzędową (okrągłą) oraz podpisem osoby uwierzytelniającej wraz z danymi wskazanymi w § 21 ust. 1 zarządzenia. Wydawane na wniosek odpisy orzeczeń, protokołów i zaświadczeń sporządzane na podstawie akt i ksiąg biurowych, odpisy ksiąg wieczystych, zaświadczenia z ksiąg wieczystych zamkniętych, które nie podlegały migracji, oraz z ksiąg wieczystych dawnych uwierzytelnia się poprzez opatrzenie ich pieczęcią urzędową (okrągłą) oraz podpisem osoby uwierzytelniającej wraz z danymi wskazanymi w § 21 ust. 1 zarządzenia. Pisma sądowe i ich wysyłane odpisy, sporządzone w danej sprawie, inne niż wskazane w § 31 ust. 2 zarządzenia, uwierzytelnia się poprzez opatrzenie ich podpisem osoby uwierzytelniającej wraz z danymi wskazanymi w § 21 ust. 1 zarządzenia. Wysyłane pisma i odpisy, określone w § 100a ust. 1–3 r.r.u.s.p. i w załączniku nr 3 do zarządzenia, jak również przesyłane drogą elektroniczną, nie wymagają do uwierzytelnienia podpisu i pieczęci. Na polecenie przewodniczącego wydziału lub kierownika sekretariatu pieczęć urzędowa (okrągła) może być zamieszczona również na innych pismach niż wskazane w § 31 ust. 1 i 2 zarządzenia. Wydawane z akt sądowych kopie pism, co do których wnioskujący o ich wydanie nie żąda poświadczenia, nie wymagają uwierzytelnienia w sposób wskazany w § 31 ust. 1–4 zarządzenia. Co do dalszych wymogów przy podpisywaniu pism sądowych zob. komentarz do art. 3 u.k.s., teza 8.

8. Artykuł 3a ust. 3 u.k.s. reguluje tryb doręczenia pisma adresatowi przez komornika w formie awiza. Jest to odpowiednik przepisów zawartych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 6.05.2020 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu doręczania pism sądowych w postępowaniu cywilnym (Dz.U. poz. 819 ze zm.), wydanych na podstawie art. 131 § 2 k.p.c., regulujących tryb doręczenia zastępczego przez awizo. Przepisy tego rozporządzenia nie mają zastosowania do doręczeń sądowych przez komorników, albowiem nowela z 2019 r. zmieniła podstawę do wydania tego rozporządzenia. Zmieniony art. 131 § 2 k.p.c. stanowi bowiem, że Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw łączności określi w drodze rozporządzenia szczegółowy tryb i sposób doręczenia pism sądowych przez podmioty, o których mowa w § 1 zdanie pierwsze art. 131 k.p.c. Ten ostatni przepis nie wymienia już natomiast komorników sądowych jako osoby, za pomocą których sąd dokonuje doręczeń. Regulacja o doręczeniach za pośrednictwem komornika znalazła się na skutek noweli z 2019 r. w zdaniu drugim § 1 art. 131 k.p.c. Zmiana art. 131 k.p.c. wymusiła zatem uregulowanie trybu doręczeń sądowych przez komorników w ustawie o komornikach sądowych.
9. Jeżeli próba doręczenia korespondencji przez komornika okaże się bezskuteczna ze względu na nieobecność adresata, a z ustaleń komornika wynika, że adresat zamieszkuje pod podanym adresem, komornik przystępuje do doręczenia przez awizo, tj. umieszcza w oddawczej skrzynce pocztowej adresata, w drzwiach lub w innym odpowiednim miejscu zawiadomienie o podjętej próbie doręczenia wraz z informacją o możliwości odbioru pisma w kancelarii komornika oraz pouczeniem, że należy je odebrać w terminie 14 dni od dnia umieszczenia zawiadomienia. Komornik awizuje przesyłkę tylko raz, dlatego termin do jej odbioru wynosi aż 14 dni. Podobna regulacja obowiązuje na gruncie Kodeksu postępowania administracyjnego. Dodatkowo art. 3a ust. 3 u.k.s. wymaga, aby komornik pouczył dorosłego domownika adresata o możliwości odbioru pisma, jeżeli takiego domownika zastanie. Jest to dodatkowy obowiązek obok obowiązku umieszczenia pisemnego zawiadomienia w oddawczej skrzynce pocztowej. Czynności te są zatem zbliżone do czynności doręczyciela pocztowego w razie niezastania adresata, ale w tym przypadku są one poprzedzone ustaleniem, że adresat mieszka pod wskazanym adresem. Doręczyciel pocztowy nie ma obowiązku dokonywania takich ustaleń⁹⁶. Przepis w pierwotnej wersji nie mówił, w jakiej formie komornik miał pouczyć dorosłego domownika adresata o możliwości odbioru pisma. Przyjmowano, że skoro z tej czynności sporządza się protokół, co wynika z art. 3a ust. 5 u.k.s., to wystarczyły pouczenie ustne i odpowiednia wzmianka w protokole o tym pouczeniu. W noweli z 9.03.2023 r. zrezygnowano z pouczenia dorosłego domownika adresata, którego komornik zastał pod wskazanym adresem, o możliwości odbioru pisma na rzecz doręczenia pisma temu domownikowi, z wyjątkiem sytuacji,

⁹⁶ Tak M. Uliasz [w:] *Kodeks...*, red. J. Gołaczyński, D. Szostek, komentarz do art. 3a u.k.s., teza 9.

gdy komornik będzie posiadał wiedzę, że pismo powinno zostać doręczone do rąk własnych adresata.

10. Artykuł 3a ust. 3 zdanie trzecie u.k.s. przewiduje skutek doręczenia pisma przez awizo w ostatnim dniu terminu 14-dniowego. Jest to więc regulacja podobna jak w postępowaniu administracyjnym. Po upływie tego terminu komornik zwraca odpis pisma, który miał być doręczony podmiotowi zlecającemu doręczenie, informując go o dokonanych ustaleniach. Komornik robi to przez przesłanie kopii protokołu ustaleń, o których mowa w art. 3a ust. 2 i 3 u.k.s., oraz informuje o dacie doręczenia. Artykuł 139¹ § 2 k.p.c. stanowi, że powód składa do akt sądowych potwierdzenie doręczenia pisma pozwanemu za pośrednictwem komornika. Artykuł 3a u.k.s. nie wymaga wystawienia dokumentu o nazwie „potwierdzenie doręczenia pisma” na podobieństwo potwierdzenia odbioru, o którym mowa w rozporządzeniu w sprawie szczegółowego trybu i sposobu doręczania pism sądowych w postępowaniu cywilnym. Potwierdzeniem doręczenia pozwanemu pisma, o którym mowa w art. 139¹ § 2 k.p.c., mogą być zatem protokół ustaleń poczynionych w trybie art. 3a ust. 2 i 3 u.k.s. oraz informacja komornika o dacie doręczenia pisma. Informacja taka może być zawarta we wskazanym protokole albo w osobnym piśmie komornika. Potwierdzenie odbioru przesyłki sądowej, opatrzone adnotacją i podpisem doręczyciela, traktować należy jako dokument urzędowy określony w art. 244 k.p.c., który korzysta tym samym z domniemania prawdziwości⁹⁷. Dokumenty komornika potwierdzające doręczenie pisma pozwanemu przez awizo stanowią dowód tego, co zostało w nich zaświadczone (art. 244 § 1 k.p.c.). Oznacza to, że jeśli pozwany będzie chciał zaprzeczyć prawdziwości tych dokumentów albo wykazać, że doręczenie nie jest skuteczne, powinien te okoliczności udowodnić, np. w związku ze złożeniem wniosku o przywrócenie terminu do dokonania czynności procesowej, w tym do złożenia środka zaskarżenia. Kluczowe dla uznania skuteczności doręczenia w trybie art. 3a ust. 3 u.k.s. będzie ustalenie komornika, że adresat zamieszkuje pod podanym adresem. Komornik powinien więc w tym zakresie wykazać dużą ostrożność i nie może postępować pochopnie. Pozwany, chcąc wykazać nieskuteczność doręczenia *per awizo*, będzie musiał podważyć to ustalenie.

W mojej ocenie sąd procesowy, na którego potrzeby dokonywane jest doręczenie przez komornika, nie jest związany ustaleniem przez niego, że adresat przesyłki zamieszkuje pod adresem podanym przez powoda lub sąd, ani podaną przez komornika datą doręczenia. Sąd ma obowiązek czuwać z urzędu nad prawidłowością doręczeń i samodzielnie bada skuteczność doręczenia stronom odpisów pism lub dokumentów sądowych, np. przy ustalaniu, czy upłynął termin do zaskarżenia danej czynności. Może zatem samodzielnie ustalić, że do doręczenia korespondencji pozwanemu przez komornika nie doszło mimo odmiennego stwierdzenia przez komornika, np. jeśli posiada wie-

⁹⁷ Zob. postanowienie SN z 23.04.2009 r., IV CZ 31/09, LEX nr 738364.

dzę z dostępnych dokumentów, że adres, na który komornik doręczał pismo, nie był prawidłowy. Sąd może również przyjąć inną datę doręczenia korespondencji przez awizo, niż stwierdził to komornik. Do skuteczności doręczenia przez awizo konieczne jest ściśle zachowanie procedury opisanej w art. 3a ust. 3 u.k.s. Jeśli sąd stwierdzi w tym zakresie uchybienia, np. brak pozostawienia zawiadomienia o podjętej próbie doręczenia w oddawczej skrzynce pocztowej adresata, doręczenie przez awizo okaże się nieskuteczne i trzeba będzie je ponowić.

11. Artykuł 3a u.k.s. nie reguluje sytuacji, kiedy komornik zastanie adresata w mieszkaniu i doręczy mu pismo albo inny dokument. Według art. 3 ust. 4 pkt 1 u.k.s. w brzmieniu nadanym nowelą z 2019 r. w przypadku skutecznego doręczenia pisma komornik powinien wystawić potwierdzenie odbioru i oznaczyć datę odbioru pisma (dokumentu). Potwierdzenie to komornik ma obowiązek przekazać podmiotowi (sądowi albo powodowi) zlecającemu doręczenie. Przepisy nie przewidują formularza potwierdzenia odbioru, inaczej niż rozporządzenie w sprawie szczegółowego trybu i sposobu doręczania pism sądowych w postępowaniu cywilnym. Do potwierdzenia odbioru należy stosować art. 142 § 1–3 k.p.c., zatem odbiorca winien potwierdzić odbiór i jego datę własnoręcznym podpisem. Jeżeli tego nie będzie mógł lub nie będzie chciał uczynić, komornik powinien sam oznaczyć datę doręczenia oraz wskazać przyczyny braku podpisu. Stwierdzenia te komornik powinien opatrzyć swoim podpisem.
12. Przepisy nie normują również tego, co należy uczynić, jeśli adresat odmawia przyjęcia przesyłki doręczanej przez komornika. W przepisach ustawy o komornikach sądowych nie przewiduje się w takim przypadku skutku doręczenia. Moim zdaniem należy wówczas stosować przez analogię § 11 ust. 1 rozporządzenia w sprawie szczegółowego trybu i sposobu doręczania pism sądowych w postępowaniu cywilnym. Oznacza to, że komornik powinien wówczas sporządzić protokół tej czynności (art. 3a u.k.s. w takiej sytuacji nie wymaga protokołu, ale należy go sporządzić w oparciu o art. 809 k.p.c.), w którym zawrze adnotację o przyczynie niedoręczenia przesyłki, umieści datę i złoży swój podpis. Protokół ten komornik powinien przekazać niezwłocznie podmiotowi zlecającemu. Względy celowościowe przemawiają za przyjęciem, że takie doręczenie będzie skuteczne⁹⁸.
13. Zgodnie z art. 3a ust. 2 zdanie drugie u.k.s. w celu ustalenia, czy adresat zamieszkuje pod adresem podanym przez powoda lub sąd, komornik może żądać niezbędnych informacji od podmiotów wymienionych w art. 761 § 1¹ pkt 13 k.p.c. Może zatem zwracać się wyłącznie do innych instytucji i osób niż wskazane w art. 761 § 1¹ pkt 1–12 k.p.c. Ograniczenie to wydaje się niezrozumiałe z uwagi na to, że informacje o adresie zamieszkania pozwanego mogą być np. w posiadaniu organów podat-

⁹⁸ Tak słusznie M. Uliasz [w:] *Kodeks...*, red. J. Gołaczyński, D. Szostek, komentarz do art. 3a u.k.s., teza 6.

kowych, rentowych czy organów administracji publicznej. Zaznaczyć należy, że na gruncie art. 3b u.k.s. komornik może w celu ustalenia aktualnego adresu zamieszkania adresata zwracać się do szerszego grona podmiotów, w tym do organów podatkowych i rentowych. Nie wiadomo, jakie względy zdecydowały o tym, że komornik nie może zweryfikować adresu pozwanego u tych podmiotów w celu ustalenia, czy adres podany przez powoda lub sąd zlecający doręczenie jest nadal aktualny. W doktrynie wskazuje się, że ograniczenie to oznacza, iż w praktyce komornik powinien pozyskiwać informację o tym, czy adresat zamieszkuje pod podanym komornikowi adresem, od osób przebywających pod adresem, pod którym ma nastąpić doręczenie, sąsiadów albo innych osób, które według pozyskanych już informacji mogą mieć wiedzę na temat miejsca zamieszkania adresata (np. członkowie rodziny adresata zamieszkujący w tej samej miejscowości). Ustalenia te komornik powinien poczynić w trakcie próby doręczenia pisma albo w późniejszym terminie⁹⁹. Jeżeli osoba, od której komornik żąda informacji, uchyła się od jej udzielenia, komornik może jej wymierzyć grzywnę na podstawie art. 762 k.p.c.

14. W razie ustalenia przez komornika, że adresat nie zamieszkuje pod wskazanym adresem, albo w sytuacji braku możliwości ustalenia tej okoliczności komornik zwraca pismo (dokument) podmiotowi zlecającemu doręczenie, informując go o dokonanych ustaleniach (art. 3a ust. 4 u.k.s.). W opisanych sytuacjach komornik ma obowiązek przesłania zlecającemu kopii protokołu dokonanych ustaleń (art. 3a ust. 5 u.k.s.). W takim przypadku podmiot zlecający doręczenie może wystąpić do komornika z wnioskiem o podjęcie czynności zmierzających do ustalenia aktualnego adresu zamieszkania adresata (art. 3b u.k.s.). Brak inicjatywy powoda w tym zakresie spowoduje zawieszenie postępowania sądowego (art. 139¹ § 2 zdanie drugie k.p.c.).
15. Przepisy Kodeksu postępowania cywilnego nie regulują właściwości miejscowej komornika do dokonania czynności wymienionych w art. 3 ust. 4 pkt 1 i 1a u.k.s., dlatego obowiązuje tu ogólna zasada wynikająca z art. 8 ust. 1 u.k.s., że komornik co do zasady działa na terenie swojego rewiru (wyjątek z art. 10 ust. 1 u.k.s. nie ma tu zastosowania). Oznacza to, że zakaz odmowy wykonania czynności, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1 u.k.s., dotyczy komornika właściwego. Komornik niewłaściwy nie ma bowiem prawa podejmować poza swoim rewirem czynności wymienionych w art. 3 ust. 4 pkt 1 u.k.s.¹⁰⁰ Komornik taki ma więc obowiązek odmowy wykonania tych czynności na mocy art. 8 ust. 1 u.k.s. Taki sam pogląd, z tych samych względów, należy przyjąć w odniesieniu do komornika spoza rewiru również w zakresie czynności wymienionych w art. 3 ust. 4 pkt 1a u.k.s., który został dodany nowelą z 2019 r.

⁹⁹ Zob. M. Uliasz [w:] *Kodeks...*, red. J. Gołaczyński, D. Szostek, komentarz do art. 3a u.k.s., teza 7.

¹⁰⁰ Tak słusznie M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 9 u.k.s., nb 2, s. 42.

Konsekwencją zmiany art. 3 u.k.s. i dodania art. 3a i 3b była nowelizacja dalszych przepisów ustawy o komornikach sądowych przez nowelę z 2019 r. W zmienionym art. 9 ust. 2 u.k.s. zastrzeżono, że komornik (właściwy terytorialnie) nie może odmówić wykonania czynności, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1 i 2 u.k.s., jeżeli jest właściwy do ich podjęcia i zostały one zlecone przez sąd, prokuratora albo osobę zobowiązaną przez sąd do złożenia wniosku do komornika. Prawdopodobnie na skutek omyłki zapomniano przy nowelizacji tego przepisu dodać czynności, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1a u.k.s. Przyjmowano więc, że w przypadku zlecenia sądu lub wniosku powoda o podjęcie przez komornika tych czynności komornik może odmówić ich dokonania, chociażby był właściwy terytorialnie do ich podjęcia. Nowelą z 9.03.2023 r. dokonano zmiany art. 9 ust. 2 u.k.s. W uzasadnieniu projektu ustawy wskazano, że zmiana ta jest wynikiem dodania pkt 1a w art. 3 ust. 4 u.k.s. (nowela z 2019 r.), co spowodowało konieczność uzupełnienia odwołania zawartego w art. 9 ust. 2 u.k.s., tak aby swoim zakresem obejmowało również pkt 1a art. 3 ust. 4 u.k.s. Intencją ustawodawcy jest bowiem, aby komornik sądowy nie mógł odmówić wykonania czynności z art. 3 ust. 4 pkt 1a u.k.s., tj. zmierzających do ustalenia aktualnego miejsca zamieszkania adresata zleconej przez podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1 u.k.s.¹⁰¹

16. Odmowa przyjęcia spraw, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1–2 u.k.s., następuje w formie postanowienia, co wynika jednak nie z art. 354 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., ale wprost z art. 10 ust. 12 u.k.s., który stanowi *lex specialis* wobec art. 354 k.p.c. Z powołanego art. 10 ust. 12 u.k.s. wynika, że postanowienie to doręcza się tylko osobie składającej wniosek, zwracając równocześnie tytuł wykonawczy, tytuł zabezpieczenia lub tytuł egzekucyjny, który podlega wykonaniu w drodze egzekucji sądowej bez zapopatrywania w klauzulę wykonalności. Przepisy ustawy o komornikach sądowych nie regulują natomiast formy odmowy komornika przyjęcia wniosku o wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu spadku oraz wniosku o sporządzenie spisu inwentarza, jak też wniosku o wykonanie czynności, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1 i 1a u.k.s. Słusznie zawrócono uwagę, że odmowa przyjęcia spraw, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 3 u.k.s., powinna również przybrać formę postanowienia, co wynika z odpowiedniego stosowania w tych postępowaniach art. 354 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Trafnie też zauważono, że odmowa wykonania czynności, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1 i 2 u.k.s., nie wymaga formy postanowienia – wystarczy zawiadomienie wnioskodawcy o odmowie podjęcia wnioskowanej czynności¹⁰², albowiem w tym przypadku brak jest podstaw do stosowania art. 354 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., gdyż komornik działa tu

¹⁰¹ Zob. uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, IX kadencja, druk sejm. 2650, pkt XV, uwaga 4.

¹⁰² Tak słusznie M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 9 u.k.s., nb 3.

poza postępowaniem egzekucyjnym¹⁰³. Taki sam pogląd należy wyrazić w stosunku do czynności, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1a u.k.s. (nie trzeba wydawać postanowienia, wystarczy zawiadomienie wnioskodawcy o odmowie podjęcia żądanej czynności).

- 17. Zaskarżalność odmowy przyjęcia wniosku lub czynności.** Według art. 10 ust. 12 zdanie trzecie u.k.s. skarga na czynności komornika nie przysługuje jedynie na postanowienie o odmowie wszczęcia egzekucji, wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia albo wykonanie europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym, wydane na podstawie art. 10 ust. 4 i 8 u.k.s., a więc przez komornika spoza rewiru. Oznacza to, że zarówno na postanowienie komornika właściwego o odmowie przyjęcia sprawy egzekucyjnej (zabezpieczającej), o odmowie przyjęcia wniosku o wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu spadku albo sporządzenie spisu inwentarza, jak i na czynność komornika właściwego o odmowie podjęcia czynności, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1 i 2 u.k.s., przysługuje skarga na czynność. W przypadku sprawy egzekucyjnej (zabezpieczającej), o wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu spadku i o sporządzenie spisu inwentarza skarga służy na mocy ogólnego przepisu art. 767 § 1 k.p.c. (w postępowaniu zabezpieczającym w zw. z art. 743 § 1 k.p.c., a w postępowaniu o zabezpieczenie spadku, zmianę środka zabezpieczenia lub sporządzenie spisu inwentarza spadku w zw. z art. 638² § 4 k.p.c.), natomiast w przypadku czynności komornika, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1 i 2 u.k.s., na podstawie szczególnego przepisu art. 3 ust. 5 u.k.s. Tylko w tym ostatnim przypadku zażalenie na postanowienie sądu nie przysługuje (zob. art. 3 ust. 5 zdanie trzecie u.k.s.). Na rozstrzygnięcia sądu w przedmiocie pozostałych spraw służy zażalenie, gdyż postanowienie sądu w przedmiocie odmowy wszczęcia egzekucji, wykonania tytułów zabezpieczenia, wykonania postanowienia o zabezpieczeniu spadku albo sporządzenia spisu inwentarza, kończy postępowanie w sprawie (art. 394 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). Artykuł 3 ust. 5 u.k.s. w pierwotnym brzmieniu nie dopuszczał skargi na czynności komornika, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1a u.k.s. Nie wiadomo, czy było to przeoczenie ustawodawcy przy nowelizacji przepisów tej ustawy nowelą z 2019 r., czy celowy zabieg legislatora. W noweli z 9.03.2023 r. luka ta została zlikwidowana i obecnie na czynności komornika, o których mowa w ust. 4 pkt 1–2, przysługuje skarga do sądu rejonowego.

Postanowienie sądu lub referendarza sądowego wydane w przedmiocie skargi na czynności komornika, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1 u.k.s., nie podlega zaskarżeniu, chyba że dotyczy kosztów komorniczych (art. 3 ust. 5 u.k.s.).

¹⁰³ Odmienne co do odmowy sporządzenia protokołu stanu faktycznego K. Kazimierczak [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, s. 66, który wskazuje na potrzebę wydania i w tym zakresie przez komornika postanowienia, co jednak nie wydaje się konieczne i słuszne.

18. Artykuł 3a wszedł w życie od 7.11.2019 r. (art. 17 noweli z 2019 r. *in principio*).
19. Nowelą z 9.03.2023 r. doprecyzowano wymogi formalne wniosku o doręczenie korespondencji sądowej za pośrednictwem komornika. Wskazano wyraźnie, że wraz z wnioskiem, o którym mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1, przedkłada się komornikowi zobowiązanie do dokonania doręczenia, o którym mowa w art. 139¹ § 1 k.p.c. Brak dołączenia takiego zobowiązania powinien skutkować wezwaniem do zwrotu wniosku. Jak wskazano w doktrynie, nie jest jasne, czy w przypadku, w którym wniosek obciążony opisanym wyżej brakiem złożył powód reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika, komornik nie może go zwrócić *a limine*, tj. bez wzywania do usunięcia braków formalnych, na podstawie art. 130^{1a} § 1 k.p.c.¹⁰⁴

Słusznie w noweli z 9.03.2023 r. zrezygnowano równocześnie z obowiązku składania pełnomocnictwa procesowego razem z takim wnioskiem, albowiem – jak wskazano w dodanym ust. 1a – przedłożenie zobowiązania adresowanego do pełnomocnika procesowego jest równoznaczne z wykazaniem przez pełnomocnika procesowego umocowania do wystąpienia z wnioskiem o dokonanie doręczenia.

Z kolei w dodanym ust. 1b wyraźnie upoważniono komornika do doręczania korespondencji adresatowi pod innym adresem, o ile jest mu znany z urzędu, np. z innych akt komorniczych. Jeżeli z informacji posiadanych przez komornika przed próbą doręczenia wynika, że podany adres jest nieaktualny, komornik może doręczyć pismo adresatowi pod znanym mu adresem, o ile komornik ten jest właściwy do dokonania doręczenia (a więc w ramach swojego rewiru – co wynika z art. 9 ust. 2 ustawy), albo zwrócić pismo podmiotowi zlecającemu doręczenie, informując o dokonanych ustaleniach.

Art. 3b. [Ustalanie przez komornika aktualnego miejsca zamieszkania adresata]

W przypadku zwrotu przez komornika pisma, o którym mowa w art. 3a ust. 4, podmiot zlecający może wystąpić do tego komornika z wnioskiem o podjęcie czynności zmierzających do ustalenia aktualnego adresu zamieszkania adresata. W tym celu komornik może żądać niezbędnych informacji od podmiotów wymienionych w art. 761 § 1¹ pkt 3–6 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego. Komornik może także korzystać z informacji posiadanych z urzędu, jeżeli aktualny adres zamieszkania adresata jest mu znany.

¹⁰⁴ Zob. w tym zakresie Ł. Zamojski, *Doręczenie korespondencji sądowej...*, s. 79–80.

1. Artykuł 3b u.k.s. jest rozwinięciem art. 3 ust. 4 pkt 1a u.k.s., z tym że art. 3b posługuje się pojęciem wniosku, a art. 3 ust. 4 pkt 1a mówi o zleceniu. W istocie chodzi o to samo. Artykuł 3b u.k.s. jest dosyć lakoniczny i nie reguluje w sposób wyczerpujący trybu ustalania aktualnego adresu zamieszkania pozwanego (uczestnika postępowania nieprocesowego). Nie określa np., w jaki sposób komornik kończy postępowanie zainicjowane wnioskiem, o którym mowa w art. 3b. Nie wymaga też sporządzenia protokołu dokonanych czynności ani przesłania jego kopii wnioskodawcy, co zostało uregulowane szczegółowo w art. 3a u.k.s.
2. Artykuł 3b u.k.s. w celu ustalenia przez komornika aktualnego adresu zamieszkania adresata odsyła do art. 761 § 1¹ pkt 3–6 k.p.c., dając komornikowi możliwość uzyskania informacji w celu ustalenia adresu pozwanego od odpowiednich podmiotów, jednakże tylko w ograniczonym zakresie (tylko od organów podatkowych, rentowych, banków i spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych). Trafnie zauważano, że w uzasadnieniu projektu noweli z 2019 r. nie wskazano, dlaczego w tym przypadku dokonano tak znacznego zawężenia podmiotów, do których komornik może zwrócić się w celu ustalenia adresu pozwanego i dlaczego wybrano właśnie tylko te podmioty wskazane w 3b u.k.s.¹⁰⁵ Trudno uzasadnić racjonalność takiego zawężenia kręgu podmiotów, od których komornik może pozyskać informację o adresie zamieszkania adresata. Ograniczenie to może mieć negatywny wpływ na skuteczność czynności komornika¹⁰⁶.
3. Artykuł 3b u.k.s. ustanawia tylko jeden warunek złożenia wniosku o podjęcie czynności w celu ustalenia aktualnego adresu zamieszkania adresata. Jest nim zwrócenie przez komornika pisma, które miało być doręczone pozwanemu, na skutek bezskutecznej próby jego doręczenia w trybie art. 3a u.k.s., co ma miejsce w sytuacji, gdy komornik ustali, że adresat nie zamieszkuje pod wskazanym adresem albo nie jest w stanie ustalić tej okoliczności. Zgodnie z art. 3a ust. 4 u.k.s. komornik zwraca wówczas pismo podmiotowi zlecającemu doręczenie z informacją o dokonanych ustaleniach. W razie niespełnienia przez wnioskodawcę opisanego wyżej warunku albo złożenia wniosku przez osobę, która wcześniej nie zlecała doręczenia komornikowi, wniosek powinien zostać przez komornika oddalony¹⁰⁷.
4. Co do opłaty od wniosku (zlecenia) o podjęcie czynności zmierzających do ustalenia aktualnego adresu zamieszkania pozwanego oraz innych kosztów tego postępowania zob. komentarz do art. 3a u.k.s., teza 6. Trafnie zwrócono uwagę w piśmiennictwie, że chociaż nie wskazano tego w uzasadnieniu projektu ustawy z 9.03.2023 r., wydaje

¹⁰⁵ Zob. M. Uliasz [w:] *Kodeks...*, red. J. Gołaczyński, D. Szostek, komentarz do art. 3b u.k.s., teza 1.

¹⁰⁶ Tak słusznie M. Uliasz [w:] *Kodeks...*, red. J. Gołaczyński, D. Szostek, komentarz do art. 3b u.k.s., teza 4.

¹⁰⁷ Tak słusznie M. Uliasz [w:] *Kodeks...*, red. J. Gołaczyński, D. Szostek, komentarz do art. 3b u.k.s., teza 3.

się, że ustalenie adresu pozwanego na podstawie art. 3b zdanie trzecie u.k.s. upoważnia komornika do pobrania opłaty w wysokości 40 zł na podstawie art. 41 ust. 3 u.k.k.¹⁰⁸

5. Co do właściwości miejscowej komornika do dokonania czynności wymienionych w art. 3 ust. 4 pkt 1a i art. 3b u.k.s. zob. komentarz do art. 3a u.k.s., teza 15. Nie wiadomo, dlaczego w art. 3b u.k.s. ograniczono prawo wyboru sądu lub powoda do złożenia wniosku o ustalenie aktualnego adresu pozwanego wyłącznie do tego komornika, który podejmował bezskutecznie czynności w celu doręczenia dokumentów adresatowi. Nie istnieją bowiem przeciwwskazania natury społecznej, aby czynności zmierzające do ustalenia aktualnego adresu zamieszkania pozwanego miał podejmować inny komornik z tego samego rewiru.
6. Co do prawa do odmowy przyjęcia wniosku lub wykonania czynności, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1a i art. 3b u.k.s., formy odmowy oraz możliwości zaskarżenia tych czynności komornika zob. komentarz do art. 3a u.k.s., tezy 16 i 17.
7. Trafnie w doktrynie wyrażono postulat, aby rozszerzyć zakres art. 3a i 3b u.k.s. w taki sposób, aby komornik mógł dokonywać doręczeń nie tylko w miejscu zamieszkania adresata, lecz także w miejscu pracy adresata albo miejsca prowadzenia przez niego działalności. Proponowane rozwiązanie mogłoby się przyczynić do zwiększenia efektywności tych czynności¹⁰⁹.
8. Słusznie zwrócono uwagę w piśmiennictwie, że choć z komentowanego przepisu to nie wynika, komornik powinien poinformować podmiot zlecający ustalenie adresu o wyniku tych ustaleń¹¹⁰. W razie ustalenia adresu podmiot ten może ponownie złożyć wniosek do komornika o doręczenie pisma. Może jednak również przekazać tę informację do sądu (zob. art. 139¹ § 2 k.p.c.), aby zapobiec zawieszeniu postępowania.
9. Artykuł 3a wszedł w życie 7.11.2019 r. (art. 17 noweli z 2019 r. *in principio*).
10. Słusznie w uzasadnieniu projektu ustawy z 9.03.2023 r. wskazano, że komornik powinien mieć możliwość wykorzystania posiadanej już wiedzy z urzędu (z innych spraw egzekucyjnych lub innych czynności doręczeń przesyłek sądowych do tego samego adresata) co do aktualności adresu zamieszkania adresata. Celem dodanego zdania trzeciego art. 3b u.k.s. jest wyeliminowanie zbędnych czynności ze strony komornika sądowego, np. zwracania się do podmiotów wymienionych w art. 761 § 1¹ pkt 3–6 k.p.c., które ostatecznie doprowadzą do ustaleń znanych już komornikowi¹¹¹.

¹⁰⁸ Tak M. Dziurda, *Komentarz do niektórych przepisów...*, komentarz do art. 3b, teza 2.

¹⁰⁹ Tak M. Uliasz [w:] *Kodeks...*, red. J. Gołaczyński, D. Szostek, komentarz do art. 3b u.k.s., teza 5.

¹¹⁰ M. Uliasz [w:] *Kodeks...*, red. J. Gołaczyński, D. Szostek, komentarz do art. 3b u.k.s., teza 6.

¹¹¹ Tak M. Dziurda, *Komentarz do niektórych przepisów...*, komentarz do art. 3b u.k.s., teza 1.

Art. 4. [Protokół stanu faktycznego]

Protokół stanu faktycznego, o którym mowa w art. 3 ust. 4 pkt 2, jest zapisem naocznych spostrzeżeń komornika poczynionych w toku osobistych oględzin. Przedmiotem protokołu nie mogą być spostrzeżenia poczynione na podstawie dostępnych komornikowi rejestrów i innych publicznych źródeł informacji, jak też hipotezy dotyczące określonych zjawisk, relacji oraz związków przyczynowo-skutkowych. W toku osobistych oględzin komornikowi nie wolno stosować środków przymusu ani przełamywać oporu osób uczestniczących w czynnościach. Przepis art. 809 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego stosuje się odpowiednio.

1. Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji w art. 2 ust. 3 pkt 3 wymieniała sporządzanie protokołu stanu faktycznego wśród zadań komorników sądowych, dodając, że ma to być wykonywane na zarządzenie sądu lub prokuratora przed wszczęciem procesu sądowego lub przed wydaniem orzeczenia. Ustawa ta nie definiowała natomiast, na czym polega sporządzenie protokołu stanu faktycznego. Na gruncie powołanego przepisu ustawy o komornikach sądowych i egzekucji powstały więc wątpliwości, w jakich sytuacjach protokół ten może być sporządzony, czy można go sporządzić tylko „na zarządzenie sądu lub prokuratora”, jak sugerowało literalne brzmienie przepisu, czy też na wniosek innych podmiotów, jeśli jest to potrzebne do wytoczenia powództwa, oraz jaka powinna być jego treść. Dochodziło też niekiedy do wypaczeń w tym zakresie, albowiem instytucja ta była wykorzystywana do innych celów niż przewidziane przez ustawodawcę, np. do ustalenia adresu dłużnika. W związku z tymi wątpliwościami ustawodawca uznał, że konieczne jest zdefiniowanie instytucji protokołu stanu faktycznego, co uczyniono właśnie w art. 4 u.k.s. W przepisie tym ustawodawca zdefiniował protokół stanu faktycznego jako „zapis naocznych spostrzeżeń komornika poczynionych w toku osobistych oględzin”. Oznacza to, że protokół stanowi zwykły opis faktu, zdarzenia i spostrzeżeń komornika, którego celem jest utrwalenie danego stanu faktycznego. Jednocześnie komornik w ramach sporządzenia protokołu nie może opierać się na żadnych powszechnie dostępnych źródłach informacji, hipotezach, relacjach czy związkach przyczynowo-skutkowych¹¹². Protokół stanu faktycznego jest odzwierciedleniem bezpośrednich spostrzeżeń zmysłowych komornika, wolnym w miarę możliwości od opinii, interpretacji faktów czy przypuszczeń¹¹³. Istotą instytucji protokołu stanu faktycznego jest urzędowe zabezpieczenie dowodów, niezależnie od tego, czy dochodzi do jego sporządzenia z inicjatywy strony, czy też w sposób przewidziany w art. 310 i n. k.p.c.¹¹⁴ Protokół stanu faktycznego

¹¹² Tak B. Falkowski [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, red. M. Simbierowicz, M. Śwйтkowski, Warszawa 2018, komentarz do art. 4 u.k.s., nb 1.

¹¹³ M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 4 u.k.s., nb 2.

¹¹⁴ Por. J. Świeczkowski [w:] *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, red. J. Świeczkowski, Warszawa 2012, komentarz do art. 2, teza 9; E. Marszałkowska-Krzesz, I. Gil, *Wykorzystanie w praktyce protokołu stanu faktycznego sporządzanego przez komornika sądowego*, PPE 2017/12, s. 7–36.

jest opisem zdarzenia, rzeczy lub faktów¹¹⁵, zatem powinien być bezstronny i pozbawiony osobistych komentarzy komornika. Co do zasady nie powinien zawierać ocen, choć może zawierać sformułowania odnoszące się do przybliżonych odległości, głębokości, powierzchni, liczby, koloru lub opisów zjawisk lub dźwięków, gdy dokładne podanie wartości w jednostkach metrycznych jest niemożliwe lub zbędne¹¹⁶.

2. Forma i treść protokołu stanu faktycznego. Ustawodawca przesądził, że protokół stanu faktycznego komornik sporządza w sposób określony w art. 809 k.p.c., a zatem powinien on być sporządzony na piśmie i zawierać:

- 1) oznaczenie miejsca i czasu czynności;
- 2) imiona i nazwiska stron oraz innych osób uczestniczących w czynności;
- 3) sprawozdanie z przebiegu czynności, czyli opis stanu faktycznego będący zapisem naocznych spostrzeżeń komornika;
- 4) oświadczenia obecnych podczas czynności osób;
- 5) podpis komornika¹¹⁷;
- 6) dokładne określenie, na czyje żądanie został sporządzony oraz w jakim celu¹¹⁸.

Ponadto protokół ten powinien zawierać oznaczenie komornika i adres kancelarii komorniczej, sygnaturę akt sprawy, w której jest sporządzany (wniosek o sporządzenie tego protokołu rejestrowany jest w repertorium Kmn), podpis komornika lub upoważnionego przez niego asesora komorniczego z podaniem imienia, nazwiska oraz stanowiska, a także wymagane prawem pouczenia. Są to konieczne elementy protokołu stanu faktycznego.

Trafnie wskazano, że z uwagi na charakter tego protokołu, który jest zapisem naocznych spostrzeżeń komornika, nie jest wymagane odczytywanie go oraz odbieranie podpisów od osób obecnych. To komornik zaświadcza bowiem własnym podpisem wiarygodność zawartych w nim spostrzeżeń¹¹⁹.

Do protokołu stanu faktycznego mogą być dołączone jako załączniki różne dokumenty: zdjęcia, plany, szkice, mapy, rysunki itp.¹²⁰ Wydaje się, że choć ustawa tego nie wy-

¹¹⁵ Tak H. Langa-Bieszki [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, s. 49.

¹¹⁶ Tak słusznie M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 4 u.k.s., nb 4.

¹¹⁷ Zob. B. Falkowski [w:] *Ustawa...*, red. M. Simbierowicz, M. Świtkowski, Warszawa 2018, komentarz do art. 4 u.k.s., nb 1, oraz H. Langa-Bieszki [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, s. 50.

¹¹⁸ Z. Merchel [w:] A. Antkiewicz, Z. Merchel, *Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Sopot 2019, s. 194.

¹¹⁹ M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, komentarz do art. 4 u.k.s., nb 5.

¹²⁰ R. Kułski, *Protokół stanu faktycznego (uwagi de lege lata i de lege ferenda)* [w:] *Założenia projektu nowej ustawy o komornikach sądowych*, red. A. Marciniak, Sopot 2013, s. 192; A. Durda, *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, Warszawa 2016, s. 22; H. Langa-Bieszki [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, s. 50.

maga, przebieg protokolowanych czynności komornika może być nagrany, a nośnik nagrania dołączony również jako załącznik do protokołu¹²¹.

Jeśli protokół zawiera załączniki, komornik powinien uczynić o tym wzmiankę w jego treści.

3. Ze względu na zmianę stanu prawnego obecnie nie ma wątpliwości, że wniosek o sporządzenie protokołu stanu faktycznego może złożyć każdy zainteresowany (nie tylko sąd i prokurator), nie jest też wymagane, aby wykazywał on interes prawny¹²². Czynność tę może również zlecić komornikowi sąd lub prokurator. Sporządzenie protokołu stanu faktycznego może także nastąpić w drodze zabezpieczenia dowodu (art. 310 k.p.c.).
4. Komornik, sporządzając protokół stanu faktycznego, nie działa jako organ postępowania¹²³, lecz występuje jako pomocniczy organ ochrony prawnej¹²⁴, dlatego nie działa w ramach przyznanego mu przez państwo imperium. Jest to czynność pozaegzekucyjna. Z tego względu w treści art. 4 u.k.s. wprost zaznaczono, że przy sporządzaniu tego protokołu komornikowi nie wolno używać środków przymusu ani przełamywać oporu osób uczestniczących w czynnościach. Nie mają więc w tym przypadku zastosowania art. 761–765 oraz 814 k.p.c. Wyłączona jest np. możliwość wydalenia z miejsca czynności oraz ukarania takiej osoby grzywną (art. 764 k.p.c.), wezwania pomocy Policji lub innych organów w celu przełamania oporu (art. 765 k.p.c.) czy przymusowego otwarcia mieszkania i innych pomieszczeń (art. 814 k.p.c.). Nie jest dopuszczalne w ramach tej instytucji poddawanie osób oględzinom wbrew ich woli lub ustalanie stanu majątkowego. Nie jest też możliwe pokonywanie zabezpieczeń i wchodzenie do pomieszczeń. Komornik w toku dokonywanych oględzin powinien jedynie przybrać rolę niezaangażowanego obserwatora, a w razie niedających się przezwyciężyć przeszkód wycofać się i zaniechać oględzin¹²⁵.
5. Zgodnie z art. 3 ust. 2 u.k.s. komornik wykonuje swoje zadania co do zasady osobiście, jednakże ustawa dopuszcza możliwość wykonania tej czynności przez asesora komorniczego, o czym stanowi wprost art. 138 ust. 4 u.k.s., według którego komornik może zlecić asesorowi przeprowadzenie wszystkich czynności pozaegzekucyjnych, w tym wymienionych w art. 3 ust. 4 pkt 2 u.k.s. Aplikant komorniczy nie może zostać

¹²¹ Tak też E. Marszałkowska-Krześ, I. Gil, *Wykorzystanie...*, s. 37.

¹²² M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 4 u.k.s., nb 6; Z. Merchel [w:] A. Antkiewicz, Z. Merchel, *Ustawa...*, s. 193.

¹²³ I. Kunicki, *Glosa do uchwały SN z 11.07.2000 r., III CZP 24/00*, OSP 2001/7–8, poz. 111; R. Kulski, *Protokół...*, s. 183.

¹²⁴ E. Marszałkowska-Krześ, I. Gil, *Wykorzystanie...*, s. 31.

¹²⁵ Tak trafnie M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 4 u.k.s., nb 10.

upoważniony do samodzielnego sporządzania protokołu stanu faktycznego, ale może asystować przy tej czynności komornika (art. 98 ust. 1 pkt 7 u.k.s.) lub pełnić obowiązki protokolanta albo utrzymywać tę czynność za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk (art. 98 ust. 1 pkt 8 u.k.s.).

6. Protokół stanu faktycznego ma moc dokumentu urzędowego w rozumieniu art. 244 § 1 k.p.c., co oznacza, że stanowi dowód tego, co zostało w nim stwierdzone¹²⁶. Podzielić należy jednak pogląd, że protokół stanu faktycznego nie ma mocy dokumentu urzędowego w postępowaniu karnym, albowiem stałoby to w sprzeczności z zasadą bezpośredniości¹²⁷. Według art. 244 § 1 k.p.c. dokumenty urzędowe, sporządzone w przepisanej formie przez powołane do tego organy władzy publicznej i inne organy państwowe w zakresie ich działania, stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Protokół stanu faktycznego korzysta więc z domniemania prawdziwości i zgodności z prawdą tego, co zostało w nim stwierdzone, co wiąże się ze zmianą ciężaru dowodu. Dokument taki jest trudny do podważenia przez osobę, która zaprzecza jego prawdziwości albo twierdzi, że zawarte w nim oświadczenia organu, od którego dokument ten pochodzi, są niezgodne z prawdą. Aby to uczynić, osoba ta musi okoliczności te udowodnić innymi dowodami (art. 252 k.p.c.).
7. Stosowanie reguły wykładni *a contrario* do przepisu art. 9 ust. 2 u.k.s. oznacza, że w razie złożenia przez inne podmioty niż sąd lub prokurator wniosku o podjęcie czynności, o której mowa w art. 3 ust. 4 pkt 2 u.k.s., komornik ma prawo odmówić jej dokonania, gdyż jest to czynność pozaegzekucyjna. Przepisy ustawy o komornikach sądowych nie określają, czy komornik może odmówić sporządzenia protokołu stanu faktycznego bez podania przyczyny, czy też może to uczynić jedynie z ważnego powodu. Słusznie w tym kontekście zwrócono jednak uwagę na to, że co do zasady komornik nie powinien uchylać się od sporządzenia protokołu na zlecenie podmiotów prywatnych, chyba że w okolicznościach sprawy jest to uzasadnione, np. gdy zachodzi przyczyna wyłączenia komornika¹²⁸ albo z innych obiektywnie ważnych przyczyn leżących po stronie komornika, np. „gdy nie dysponuje on zdolnościami lub narzędziami do czynienia wymaganych spostrzeżeń, albo gdyby czynności miałyby kolidować z innymi już zaplanowanymi czynnościami komornika, a zachodziłaby jednocześnie konieczność sporządzenia protokołu w oznaczonym czasie lub najszybciej, jak to możliwe, jeśli miałyby się to wiązać z działaniami sprzecznymi z prawem lub zasadami etyki zawodowej”¹²⁹ (art. 25 ust. 1 u.k.s.). Przyjęcie poglądu, że komornik może odmówić

¹²⁶ Zob. R. Kułski, *Protokół...*, s. 193–195; E. Marszałkowska-Krześ, I. Gil, *Wykorzystanie...*, s. 35, oraz wyrok SA w Warszawie z 10.05.2016 r., I ACa 1063/15, LEX nr 2067042; wyrok SA w Krakowie z 19.07.2016 r., I ACa 451/16, LEX nr 2137112.

¹²⁷ Tak R. Kułski, *Protokół...*, s. 196–197.

¹²⁸ Zob. H. Langa-Bieszki [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, komentarz do art. 4, nb 33.

¹²⁹ Tak słusznie M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 4 u.k.s., nb 8.

sporządzenia protokołu stanu faktycznego bez żadnej przyczyny, mimo że czynności z tym związane miałyby być wykonane w ramach jego rewiru, oznaczałoby bowiem brak zapewnienia uprawnionym do skorzystania z tego instrumentu prawnego ochrony prawnej¹³⁰.

Słusznie też wskazano w doktrynie¹³¹, że ze względu na treść art. 8 ust. 1 w zw. z art. 10 ust. 4 u.k.s. należy przyjąć, że komornikowi wolno sporządzić protokół stanu faktycznego jedynie w granicach własnego rewiru. Komornik spoza rewiru powinien zatem odmówić przyjęcia wniosku o sporządzenie protokołu, jeżeli czynności miałyby być wykonywane poza nim. Przepisy Kodeksu postępowania cywilnego nie regulują właściwości miejscowej komornika do dokonania wymienionych czynności, dlatego obowiązuje tu ogólna zasada wynikająca z art. 8 ust. 1 u.k.s., że komornik co do zasady działa na terenie swojego rewiru (wyjątek z art. 10 ust. 1 u.k.s. nie ma tu zastosowania). Oznacza to, że zakaz odmowy wykonania tych czynności dotyczy komornika właściwego. Komornik niewłaściwy nie ma bowiem prawa podejmować poza swoim rewirem czynności wymienionych w art. 3 ust. 4 pkt 1 i 2 u.k.s.¹³²

Co do formy odmowy przyjęcia wniosku lub wykonania czynności, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1 i 2, oraz zaskarżalności odmowy zob. komentarz do art. 9 u.k.s., tezy 7 i 8.

8. Na podstawie art. 3 ust. 5 u.k.s. na sporządzenie protokołu stanu faktycznego przysługuje skarga do sądu rejonowego. Przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, w szczególności art. 759 § 2 i art. 767–767⁴ k.p.c., stosuje się odpowiednio. Zażalenie na postanowienie sądu nie przysługuje, z wyjątkiem postanowień w przedmiocie kosztów komorniczych. Od 7.11.2019 r., a więc od zmiany ustawy o komornikach sądowych nowelą z 2019 r., skargi na sporządzenie tego protokołu może rozpoznawać również referendarz sądowy (dodany ust. 6 do art. 3 u.k.s.). Skarga na orzeczenie referendarza sądowego w tym przedmiocie nie przysługuje.
9. Wniosek o sporządzenie protokołu stanu faktycznego przez komornika podlega opłacie stałej, która wynosi 400 zł (art. 42 u.k.k.). Opłata należna jest od wniosku (art. 22 ust. 1 u.k.k.), choć powołany przepis mówi o opłacie za sporządzenie protokołu. W przypadku braku opłaty stosuje się tryb naprawczy z art. 22 ust. 2–4 u.k.k.

Według art. 5 u.k.k. komornikowi należy się zwrot wydatków poniesionych w związku ze sporządzeniem protokołu stanu faktycznego. W celu wykonania tej czynności może

¹³⁰ Tak słusznie K. Kazimierzczak [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, s. 66.

¹³¹ M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 9 u.k.s., nb 2.

¹³² Tak słusznie M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 9 u.k.s., nb 2.

on żądać od wnioskodawcy niezbędnych zaliczek (art. 7 ust. 1 u.k.k.). Jeśli z wnioskiem w tym przedmiocie wystąpi sąd lub prokurator, którzy działają w imieniu państwa, opłaty od wniosku nie pobiera się, albowiem Skarb Państwa zwolniony jest od opłaty komorniczej według art. 45 ust. 1 u.k.k. w zw. z art. 94 u.k.s.c. Skarb Państwa nie jest zwolniony od wydatków, zatem sąd występujący o sporządzenie protokołu stanu faktycznego powinien uiścić zaliczkę na poczet wydatków, którą uprzednio powinien pobrać od strony postępowania sądowego. Prokurator nie ma obowiązku uiszczenia żadnych kosztów sądowych, a więc i wydatków (art. 96 ust. 1 pkt 6 u.k.s.c.), zatem z uwagi na treść art. 46 ust. 1 u.k.k. sąd rejonowy, przy którym działa komornik, wypłaci tymczasowo komornikowi, na jego wniosek, zaliczkę odpowiadającą wysokości wydatków, od których zwolniony jest prokurator. To samo dotyczy również opłaty komorniczej za sporządzenie protokołu, albowiem należy ona do opłat, od których uiszczenia zależy podjęcie czynności przez komornika.

Art. 5. [Tytuł używany przez komornika]

Komornik używa tytułu: „Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym ... Kancelaria Komornicza nr ... w ...” z podaniem imienia i nazwiska oraz adresu kancelarii komorniczej.

1. Komentowany przepis stanowi odpowiednik regulacji art. 17 u.k.s.e. W stosunku do zasad obowiązujących na gruncie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji tytuł, którego używa komornik, zawiera obecnie także numer prowadzonej przez niego kancelarii komorniczej, co wynika z ustawowego nadania każdej kancelarii numeru porządkowego (art. 7 ust. 5 u.k.s., por. komentarz do tego przepisu). Sposób i tryb nadawania numerów porządkowych kancelariom komorniczym oraz sposób gromadzenia i przetwarzania informacji w tym zakresie przez właściwe organy nadzoru został określony przez rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 4.01.2019 r. w sprawie nadawania numerów porządkowych kancelariom komorniczym (Dz.U. poz. 27).
2. W doktrynie słusznie wskazuje się, że tytuł komornika jest wyrazem z jednej strony związania komornika jako organu władzy publicznej z określonym obszarem właściwości miejscowej (rewirem, zasadniczo obszarem właściwości danego sądu rejonowego)¹³³, a z drugiej strony – jego organizacyjnego wyodrębnienia od sądu, jak też oddzielenia (samodzielności) od innych komorników, zwłaszcza tych działających w tym samym rewirze¹³⁴.

¹³³ Tak R. Reiwer [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, red. R. Reiwer, Warszawa 2021, komentarz do art. 5 u.k.s., teza 1.

¹³⁴ R. Reiwer [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2021, komentarz do art. 5 u.k.s., teza 1.

3. Jak trafnie wskazują M. Biezuński i P. Biezuński, obowiązek posługiwania się przez komornika tytułem urzędowym z dokładnym określeniem imienia i nazwiska wynika ze zniesienia w 2009 r. zasady, że w jednym rewirze mógł funkcjonować tylko jeden komornik. Obecnie brak jest ustawowego ograniczenia liczby komorników działających w jednym rewirze (por. art. 8 ust. 1–3; zob. jednak także art. 12 ust. 2). Omawiany obowiązek wprowadzono zatem w celu ułatwienia identyfikacji poszczególnych komorników¹³⁵.
4. Na tytuł używany przez komornika składają się: oznaczenie pełnionej funkcji (komornik sądowy), siedziba sądu rejonowego, przy którym dany komornik działa, oraz numer porządkowy i siedziba kancelarii komorniczej danego komornika. Uzupełnieniem tytułu są imię i nazwisko komornika oraz adres kancelarii komorniczej.
5. Należy się zgodzić z wyrażonym w doktrynie na gruncie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji poglądem, że tytuł komornika, pełniąc rolę identyfikacyjną oraz informacyjną, jest w tym zakresie zbliżony do firmy przedsiębiorcy lub nazwy przedsiębiorstwa – pomimo że komornik nie jest przedsiębiorcą, a prowadzona przez niego kancelaria nie jest przedsiębiorstwem¹³⁶. Pogląd ten zachowuje pełną aktualność na gruncie ustawy o komornikach sądowych, w szczególności w świetle regulacji art. 33 ust. 1–2, stanowiących, że komornik nie jest przedsiębiorcą i nie może prowadzić działalności gospodarczej (por. jednak komentarz do art. 195 u.k.s., teza 4).
6. Zawarte w komentowanym przepisie sformułowanie „komornik używa tytułu” wskazuje na to, że komornik powinien posługiwać się tytułem przy wykonywaniu wszelkich czynności związanych z pełnieniem służby na stanowisku komornika sądowego – zarówno egzekucyjnych, jak i nieegzekucyjnych.

Art. 6. [Pieczęć komornika]

- 1. Komornik używa okrągłej pieczęci urzędowej z godłem Rzeczypospolitej Polskiej, wskazującej w otoku pełnioną funkcję, sąd rejonowy, przy którym działa, siedzibę kancelarii oraz oznaczony cyfrą rzymską jej numer porządkowy. Komornik używa również pieczęci imiennej.**
- 2. Zastępca komornika używa pieczęci urzędowej zastępowanego komornika oraz własnej pieczęci imiennej, z zaznaczeniem, że działa w zastępstwie.**
- 3. Obowiązek używania pieczęci nie dotyczy pism w postaci elektronicznej.**

¹³⁵ M. Biezuński, P. Biezuński, *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, LEX 2010, komentarz do art. 17, teza 1.

¹³⁶ Tak A. Powołowski [w:] *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, red. J. Świeczkowski, LEX 2012, komentarz do art. 17, teza 1.

1. Komentowany przepis stanowi odpowiednik regulacji art. 4 ust. 1–2 u.k.s.e. Jednakże w odróżnieniu od uregulowań ustawy o komornikach sądowych i egzekucji urzędowa pieczęć komornika nie zawiera obecnie jego imienia i nazwiska, zawiera natomiast oznaczony cyfrą rzymską numer porządkowy kancelarii. Pieczęć urzędowa jest zatem obecnie „przypisana” nie do konkretnego komornika, lecz do konkretnej kancelarii komorniczej.
2. Trafnie wskazuje Z. Szczurek, że prawo do używania pieczęci urzędowej z godłem państwa jest symbolicznym wyrazem publicznoprawnego statusu komornika¹³⁷. Z kolei w wyroku z 17.05.2005 r., P 6/04, OTK-A 2005/5, poz. 50, Trybunał Konstytucyjny wskazał, że prawo do używania pieczęci urzędowej z godłem państwa jest symbolicznym wyrazem statusu komornika jako organu władzy publicznej.
3. Na mocy art. 6 u.k.s. komornik używa obecnie dwóch rodzajów pieczęci. Poza pieczęcią urzędową komornik posługuje się także pieczęcią imienną. Forma i zawartość pieczęci imiennej komornika nie są określone obowiązującymi przepisami. Powinna ona zatem zawierać imię i nazwisko komornika. Jak się zdaje, celowe byłoby też umieszczenie na niej oznaczenia pełnionej funkcji („komornik sądowy”). Uzasadnieniem używania przez komornika dwóch rodzajów pieczęci ma być potrzeba rozwiązania problemu posługiwania się przez zastępców komorników pieczęciami zastępowanych komorników, którzy zostali zawieszeni w swoich czynnościach¹³⁸. Zgodnie z ust. 2 komentowanego przepisu zastępca komornika używa pieczęci urzędowej zastępowanego komornika oraz własnej pieczęci imiennej, z zaznaczeniem, że działa w zastępstwie. Użycie pieczęci imiennej pozwoli uniknąć wątpliwości odnośnie do tego, kto faktycznie dokonał danej czynności.
4. W doktrynie wskazano trafnie, że w niektórych przypadkach zastępca komornika nie będzie posługiwał się pieczęcią urzędową zastępowanego komornika. Zgodnie z treścią art. 54 u.k.s. w przypadku powołania na stanowisko po innym komorniku kurator kancelarii przekazuje komornikowi obejmującemu kancelarię: sprawy niezakończone i urządzenia ewidencyjne niezbędne do prowadzenia spraw niezakończonych, wraz ze spisami (art. 52 ust. 1), zastrzeżeniami i uwagami (art. 52 ust. 3) oraz pieczęcią urzędową. Nowo powołany komornik może jednak albo utworzyć nową kancelarię komorniczą, albo objąć kancelarię po dotychczasowym komorniku. W przypadku utworzenia nowej kancelarii komorniczej Minister Sprawiedliwości będzie musiał nadać nowej kancelarii nowy numer porządkowy, a zatem posługiwanie się pieczęcią dotychczasowego komornika, z jego numerem porządkowym, będzie niedopuszczalne¹³⁹.

¹³⁷ Tak Z. Szczurek [w:] Z. Szczurek, *Egzekucja sądowa w sprawach cywilnych. Część ogólna*, LEX 2011, rozdział 10.2.

¹³⁸ Uzasadnienie projektu ustawy o komornikach sądowych, VIII kadencja, druk sejm. nr 1582.

¹³⁹ G. Julke [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, s. 330–331; tak również H. Langa-Bieszki [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, s. 37.

5. Pieczęć urzędowa komornika powinna być okrągła i odpowiadać wymogom określonym w ustawie z 31.01.1980 r. o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej oraz o pieczęciach państwowych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1509 ze zm.). Stosownie do regulacji art. 16c ust. 1 ustawy o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej oraz o pieczęciach państwowych urzędową pieczęcią jest metalowa, tłoczona pieczęć okrągła zawierająca pośrodku wizerunek orła ustalony dla godła Rzeczypospolitej Polskiej, a w otoku napis odpowiadający nazwie podmiotu uprawnionego do używania urzędowej pieczęci. Urzędowej pieczęci używają podmioty, o których mowa w art. 2a ustawy o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej oraz o pieczęciach państwowych.

Komornik sądowy wskazany jest *expressis verbis* w art. 2a pkt 6 ustawy o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej oraz o pieczęciach państwowych. W otoku urzędowej pieczęci komornika powinno zatem znaleźć się określenie „komornik sądowy” (nazwa pełnionej funkcji), a ponadto w otoku pieczęci powinny być wskazane sąd rejonowy, przy którym dany komornik działa, oraz siedziba kancelarii danego komornika.

6. Szczegółowe zasady dotyczące m.in. rozmiaru, wyrobu, przechowywania oraz używania pieczęci urzędowych uregulowane są w rozporządzeniu Rady Ministrów z 7.12.1955 r. w sprawie tablic i pieczęci urzędowych (Dz.U. Nr 47, poz. 316 ze zm.). Z przepisów zawartych w tymże rozporządzeniu wynika w szczególności, że:
- wymiar okrągłej pieczęci urzędowej komornika sądowego używanej do tłoczenia w papierze i do tuszu wynosi 36 mm średnicy (§ 11 ust. 1 pkt 5);
 - zamówienie na wykonanie pieczęci urzędowej komornik kieruje w formie pisemnej do Mennicy Państwowej za pośrednictwem Ministerstwa Sprawiedliwości (§ 17 ust. 1 pkt 4, § 19);
 - pieczęcie urzędowe należy przechowywać w żelaznych szafach lub kasetkach (§ 23);
 - podczas urzędowania pieczęcie powinny znajdować się w miejscu dostępnym tylko dla pracownika odpowiedzialnego za pieczęć (§ 23);
 - o utracie pieczęci komornik powinien niezwłocznie powiadomić prezesa sądu rejonowego, Mennicę Państwową, Policję lub prokuratora, z podaniem okoliczności utraty pieczęci i wskazaniem osoby, która dopuściła do utraty pieczęci (§ 24);
 - w przypadku uszkodzenia lub zużycia pieczęci komornik przekazuje ją za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości do Mennicy Państwowej (§ 25). Mennica Państwowa niszczy taką pieczęć i przesyła komornikowi protokół jej zniszczenia (§ 26).
7. W ust. 3 komentowanego artykułu wskazano, że obowiązek używania pieczęci urzędowej nie dotyczy pism w postaci elektronicznej. Pisma takie są podpisywane przez komornika kwalifikowanym podpisem elektronicznym (art. 816¹ k.p.c.). Zasady uży-

wania kwalifikowanego podpisu elektronicznego określone są w ustawie z 5.09.2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej (Dz.U. z 2021 r. poz. 1797 ze zm.).

8. Jak trafnie wskazuje m.in. B. Falkowski, co do zasady postępowanie egzekucyjne toczy się w „zwykłej” formie pisemnej, w związku z czym możliwość dokonania czynności komornika w formie elektronicznej lub sporządzania i doręczania pism w tej formie – a w konsekwencji również brak obowiązku użycia pieczęci urzędowej – musi wynikać wprost z ustawy¹⁴⁰.
9. W orzecznictwie sądów administracyjnych wyrażono pogląd, że brak opatrzenia pisma komornika pieczęcią urzędową (w ówczesnym stanie prawnym jedynym rodzajem pieczęci, do użycia której komornik był zobligowany ustawowo) stanowi jego brak formalny w sytuacji, w której stanowiło ono wniosek o udostępnienie informacji zawartych w aktach spraw podatkowych na podstawie art. 299 § 3 o.p.¹⁴¹ Choć pogląd ten jest uzasadniony, to nie można go bezrefleksyjnie zastosować do innych pism komornika z uwagi na unikalną specyfikę instytucji udostępniania informacji zawartych w aktach spraw podatkowych. Posłużenie się przez komornika pieczęcią urzędową jest w omawianym przypadku istotne, ponieważ potwierdza przynależność komornika do wąskiego grona podmiotów legitymowanych do uzyskania od organów skarbowych informacji będących w posiadaniu tych organów.
10. Nasuwa się natomiast pytanie, czy za brak formalny pisma należy uznać np. nieopatrzenie pieczęcią urzędową zażalenia na postanowienie sądu wniesionego przez komornika w trybie art. 767 § 6 k.p.c. Odpowiedź na tak postawione pytanie będzie przecząca. Stosownie do treści art. 126 § 1 i 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. do wymogów formalnych pisma inicjującego postępowanie zaliczają się m.in. imię i nazwisko lub nazwa stron, oznaczenie miejsca zamieszkania lub siedziby i adresy stron oraz podpis strony. Dane te mogą jednak być podane – i zazwyczaj będą – w komparycji wnoszonego przez komornika pisma.

Brak przybitej pieczęci urzędowej rozpatrywać można zatem jedynie w kontekście ewentualnej odpowiedzialności dyscyplinarnej komornika. Nie wydaje się jednak, by brak opatrzenia pisma komornika pieczęcią urzędową (naruszenie regulacji art. 6 ust. 1 u.k.s.) można było uznać za naruszenie prawa w stopniu rażącym.

¹⁴⁰ B. Falkowski [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, red. M. Simbierowicz, M. Świtekowski, LEX 2019, komentarz do art. 6 u.k.s., teza 3 *in fine*.

¹⁴¹ Tak WSA w Gliwicach w wyrokach: z 25.11.2008 r.: I SA/GI 734/08, LEX nr 538882, oraz I SA/GI 735/08, LEX nr 538883.

Art. 7. [Kancelaria komornicza]

1. Komornik, w ramach pełnionej służby, organizuje indywidualną kancelarię komorniczą, zwaną dalej „kancelarią”.
2. Kancelaria to zespół osób i środków materialnych służących do obsługi komornika w zakresie powierzonych mu zadań i czynności.
3. Siedziba kancelarii znajduje się w rewirze komorniczym, zwanym dalej „rewirem”, w którym komornik został powołany.
4. Komornik może prowadzić tylko jedną kancelarię. Komornik nie może tworzyć filii kancelarii, oddziałów ani innych jednostek organizacyjnych służących jej obsłudze.
5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób i tryb nadawania numerów porządkowych kancelariom oraz sposób gromadzenia i przetwarzania informacji w tym zakresie przez właściwe organy nadzoru, mając na względzie zapewnienie przejrzystości numeracji oraz zagwarantowanie właściwego przepływu informacji między organami nadzoru.

1. Jak wynika z ust. 1, komornik sądowy swoje zadania realizuje przy pomocy kancelarii komorniczej, która stanowi jednostkę organizacyjną pracodawcy – w ujęciu osobowym, materialnym i organizacyjno-technicznym, w ramach której i za pomocą której pracodawca realizuje swoje zadania (zakład pracy w ujęciu przedmiotowym). Oznacza to, że wykonywanie obowiązków komorniczych przy pomocy kancelarii jest obowiązkowe¹⁴². Kancelaria komornicza jest aparatem pomocniczym komornika sądowego i tym samym pełni w stosunku do niego jako funkcjonariusza publicznego funkcję usługową.
2. Komornik dysponuje swoistym przedsiębiorstwem – zapleczem osobowym i materialnym w postaci kancelarii, którą ma obowiązek utrzymywać na poziomie odpowiednim do godności urzędu i posiadanych środków. Ustawa wymaga zatem od komornika czynienia stosownych nakładów, ograniczając jednocześnie swobodę poszukiwania dodatkowych źródeł dochodów. Komornicy poddani są bowiem ograniczeniom podejmowania dodatkowego zajęcia lub zatrudnienia. Rozwiązanie to gwarantuje m.in. dyspozycyjność komornika¹⁴³. Tym samym prowadzenie działalności na własny rachunek oznacza, że istnieje sfera działalności komornika niezwiązana z funkcją publiczną funkcjonariusza, poza zakresem czynności wykonywanych w ramach władztwa publicznego, gdzie komornik występuje jako równoprawny podmiot obrotu gospodarczego czy strona stosunków cywilnoprawnych (np. koszt prowadzenia i wyposażenia

¹⁴² Zob. wyrok SN z 19.04.2010 r., II PK 298/09, LEX nr 602256.

¹⁴³ Zob. wyrok TK z 13.12.2011 r., SK 44/09, Dz.U. Nr 279, poz. 1646.

kancelarii, jak również osiągane dochody), wykonuje on bowiem czynności w sposób zorganizowany, ciągły i na własny rachunek w celach zarobkowych¹⁴⁴.

3. W ust. 2 ustawodawca zdecydował się na wprowadzenie *novum* w stosunku do poprzedniej ustawy przez zdefiniowanie pojęcia kancelarii. Jak wynika z uzasadnienia dołączonego do projektu ustawy, w celu rozstrzygnięcia dotychczasowych wątpliwości interpretacyjnych (kancelaria komornicza jest zbliżona do swegoistego urzędu obsługującego komornika) wprowadzono ustawową definicję kancelarii komorniczej, w ust. 1 tego artykułu zaś położono nacisk na indywidualny charakter prowadzonej działalności¹⁴⁵. Niemniej jednak należy postawić pytanie, czy na pewno udało się ustawodawcy rozstrzygnąć dotychczasowe wątpliwości interpretacyjne. Zgodnie z brzmieniem komentowanego ustępu kancelaria to zespół osób i środków materialnych służących do obsługi komornika w zakresie powierzonych mu zadań i czynności.
4. Zespół osób to oczywiście pracownicy zatrudnieni w kancelarii komorniczej, których łączy umowa o pracę z komornikiem i dla których jest on pracodawcą w rozumieniu art. 3 k.p.
5. Środki materialne służące do obsługi komornika w zakresie powierzonych mu zadań i czynności to w najszerszym ujęciu zasoby rzeczowe, które są wykorzystywane do realizacji określonych celów. Przede wszystkim będą to aktywa trwałe w zakresie wyposażenia kancelarii komorniczej, urządzenia techniczne czy też środki transportu¹⁴⁶. W tym miejscu wskazać należy, że kancelaria komornicza w rozumieniu art. 55¹ k.c. pełni funkcję zbliżoną do przedsiębiorstwa służącego wykonywaniu działalności gospodarczej. W jej skład wchodzi wszelkie środki rzeczowe i składniki majątku służące wykonywaniu działalności danego komornika i podejmowaniu przezeń czynności egzekucyjnych.
6. Ustawodawca w definicji kancelarii komorniczej pominął środki niematerialne. Jednakże należy zauważyć, że środki niematerialne to jeden z typów zasobów będących w dyspozycji kancelarii komorniczej. Charakteryzują się one brakiem postaci fizycznej oraz trudnością w ich oszacowaniu. Natomiast zalicza się do nich m.in.: relacje, reputacje, prawa autorskie, a także szeroko rozumiane oprogramowanie komputerowe. Aby komornik sądowy mógł prawidłowo wykonywać powierzone zadania oraz czynności, niezbędne jest korzystanie przez niego z profesjonalnego oprogramowania komputerowego systemowego (operacyjnego) i użytkowego.

¹⁴⁴ Zob. wyrok WSA w Gliwicach z 20.08.2013 r., IV SAB/GI 46/13, LEX nr 1365361.

¹⁴⁵ VIII kadencja, druk sejm. nr 1582.

¹⁴⁶ Zob. B. Falkowski [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, red. M. Simbierowicz, M. Świtekowski, LEX 2018, komentarz do art. 7 u.k.s.

7. Oprogramowanie systemowe (operacyjne) jest integralną częścią zestawu komputerowego, bez którego nie może on funkcjonować samodzielnie. Oznacza to, że oprogramowanie zwiększa wartość początkową środka trwałego (komputera lub zestawu komputerowego) i nie stanowi osobnej wartości niematerialnej i prawnej. Natomiast odrębną wartość niematerialną i prawną stanowi oprogramowanie użytkowe, np. oprogramowanie biurowe, finansowo-księgowe czy też kadrowe. Uznać zatem należy, że pojęcie kancelarii komorniczej powinno zostać poszerzone o środki niematerialne.
8. W myśl ust. 3 siedziba kancelarii komorniczej znajduje się w rewirze komorniczym, w którym komornik został powołany. Natomiast zgodnie z art. 8 ust. 2 u.k.s. rewirem komorniczym jest obszar właściwości sądu rejonowego, przy którym działa komornik sądowy. Zauważyć należy, że poprzednio obowiązująca ustawa o komornikach sądowych i egzekucji nie zawierała definicji siedziby kancelarii komorniczej.
9. Zgodnie z literalnym brzmieniem ust. 4 komornik sądowy organizuje tylko jedną indywidualną kancelarię komorniczą. Ponadto ustawodawca zastrzegł, że komornik sądowy nie może tworzyć filii kancelarii, oddziałów ani innych jednostek organizacyjnych służących jej obsłudze.
10. W ust. 5 komentowanego artykułu ustawodawca zobowiązał Ministra Sprawiedliwości do określenia, w drodze rozporządzenia, sposobu i trybu nadawania numerów porządkowych kancelariom oraz sposobu gromadzenia i przetwarzania informacji w tym zakresie przez właściwe organy nadzoru, mając na względzie zapewnienie przejrzystości numeracji oraz zagwarantowanie właściwego przepływu informacji między organami nadzoru. W wykonaniu przedmiotowej delegacji Minister Sprawiedliwości wydał 4.01.2019 r. rozporządzenie w sprawie nadawania numerów porządkowych kancelariom komorniczym (Dz.U. poz. 27).

Art. 8. [Rewiry komornicze]

1. Komornik działa na obszarze swojego rewiru, z uwzględnieniem art. 10.
2. Rewirem jest obszar właściwości sądu rejonowego, przy którym działa komornik.
3. W rewirze może działać więcej niż jeden komornik.
4. Komornicy, których siedziby kancelarii są położone w obszarze właściwości nowo utworzonego sądu rejonowego, z chwilą jego utworzenia stają się z mocy prawa komornikami przy tym sądzie.
5. Jeżeli w obszarze właściwości nowo utworzonego sądu rejonowego nie ma siedziby kancelarii, do czasu powołania komornika w tym rewirze, czynności egzekucyjne wykonują komornicy dotychczas właściwi.

6. W przypadku zniesienia sądu rejonowego komornicy dotychczas działający przy tym sądzie stają się z mocy prawa komornikami przy sądzie, który swoją właściwością objął obszar właściwości zniesionego sądu.

7. Minister Sprawiedliwości na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości prowadzi i na bieżąco aktualizuje wykaz komorników, w którym wskazuje rewiry położone w obszarach właściwości poszczególnych sądów apelacyjnych, imiona i nazwiska komorników działających w tych rewirach oraz numery porządkowe, siedziby i adresy ich kancelarii.

8. Prezes sądu rejonowego na stronie internetowej sądu prowadzi i na bieżąco aktualizuje wykaz komorników działających przy tym sądzie, w którym wskazuje imiona i nazwiska komorników oraz numery porządkowe, siedziby i adresy ich kancelarii. Wykaz podaje się również do publicznej wiadomości na tablicy informacyjnej w budynku sądu rejonowego.

9. W przypadku gdy w danym półroczu zaistnieją przesłanki odmowy przyjmowania przez komornika spraw z wyboru, na stronie internetowej sądu niezwłocznie zamieszcza się stosowną wzmiankę o tym fakcie. O zaistnieniu tych przesłanek komornik niezwłocznie powiadamia, w formie pisemnej, prezesa właściwego sądu rejonowego.

1. Przepisy art. 8 ust. 1–3 u.k.s. są odpowiednikami art. 7 ust. 1 oraz art. 8 ust. 1 i 2 u.k.s.e. i regulują podobnie właściwość terytorialną komorników sądowych. Ustępy 4 i 6 komentowanego artykułu są odpowiednikami art. 7 ust. 2 i 3 u.k.s.e., regulując identycznie sytuację komorników w razie utworzenia sądu rejonowego i jego zniesienia. Pierwowzorem regulacji zawartej w ust. 5 art. 8 u.k.s. była treść art. 7 ust. 2a u.k.s.e. Prowadzenie przez Ministra Sprawiedliwości wykazu komorników na stronie internetowej było bardzo podobnie unormowane w art. 7 ust. 6 u.k.s.e. Wprowadzone w tym zakresie zmiany dotyczą jedynie sposobu oznaczania kancelarii w wykazach przez oznaczenie jej dodatkowo numerem porządkowym, co jest konsekwencją zasady przyjętej w ustawie, że każda kancelaria komornicza ma być oznaczona takim numerem wyrażonym cyfrą rzymską (zob. art. 5 i 6 ust. 1 u.k.s.). Treść art. 8 ust. 8 u.k.s. jest odpowiednikiem art. 7 ust. 7 poprzedniej ustawy. Nowością w stosunku do poprzedniego stanu prawnego jest jedynie regulacja zawarta w ust. 9 komentowanego artykułu.
2. Rewir wyznacza zasadniczą właściwość terytorialną komornika¹⁴⁷. Rewir „stanowi podstawową jednostkę terytorialną, wyznaczającą komornikowi przestrzenne granice jego ustawowego władztwa (imperium)”¹⁴⁸. Rewir to zasadniczy obszar właściwości komornika, który pokrywa się z obszarem właściwości sądu rejonowego, przy którym

¹⁴⁷ Por. wyrok NSA z 3.10.2005 r., II GSK 183/05, LEX nr 217337.

¹⁴⁸ A. Marciniak, *Ustawa...*, 2008, s. 61.

komornik działa¹⁴⁹. Zapis, że komornik działa na obszarze swojego rewiru, który pokrywa się z obszarem właściwości sądu rejonowego, przy którym komornik działa, jest konsekwencją organizacyjnego i funkcjonalnego powiązania komornika z władzą sądowniczą. Zgodnie bowiem z art. 2 ust. 1 i 2 u.k.s. komornik jest funkcjonariuszem publicznym działającym przy sądzie rejonowym i podlega nadzorowi judykacyjnemu tego sądu oraz nadzorowi odpowiedzialnemu prezesa tego sądu. Minister Sprawiedliwości powołuje komornika do konkretnego rewiru objętego wnioskiem komornika i ogłoszeniem o zwolnionym stanowisku komornika (art. 15 ust. 1–3 u.k.s.), wyznaczając w ten sposób zasadniczy obszar jego działania. Powiązanie komornika z rewirem, do którego został powołany, wynika również z tego, że siedziba utworzonej przez komornika kancelarii może znajdować się wyłącznie w tym rewirze (art. 7 ust. 3 u.k.s.), choć nie musi być w tej samej miejscowości, w której znajduje się siedziba sądu. Musi znajdować się jedynie w okręgu tego sądu, przy którym komornik działa¹⁵⁰. To, przy którym sądzie komornik konkretnie działa, wynika już z tytułu, którego komornik używa (art. 5 u.k.s.) i jego pieczęci (art. 6 ust. 1 u.k.s.). Komornika uznaje się za organ pomocniczy i wykonawczy sądu. W sprawach przekazanych do właściwości komornika jako organu egzekucyjnego komornik podejmuje określone czynności, które wiążą się ze spełnianą przez niego funkcją. Natomiast w sprawach należących do właściwości sądu, przy którym działa (sądu egzekucyjnego), komornik wykonuje pod nadzorem sądu jego polecenia (art. 759 § 2, art. 767, 855 § 1²–1⁴, art. 960 zdanie drugie i art. 1027 § 3 k.p.c.)¹⁵¹. Właściwość miejscowa komorników z mocy ustawy wynika nie tylko z komentowanego artykułu, lecz także z przepisów Kodeksu postępowania cywilnego i nie musi pokrywać się z właściwością sądu, przy którym dany komornik działa. Właściwość miejscową sądu procesowego wyznaczają art. 27–46 k.p.c. Kodeks postępowania cywilnego nie zawiera ogólnych przepisów o właściwości miejscowej sądu egzekucyjnego. Sąd w postępowaniu egzekucyjnym może występować jako organ egzekucyjny dokonujący czynności egzekucyjnych (np. w art. 1049–1051 k.p.c.) lub jako sąd egzekucyjny wykonujący czynności, które nie zmerają bezpośrednio do realizacji tytułu wykonawczego (np. art. 759 § 2, art. 767, 768, 821, 914 k.p.c.). W odniesieniu do pełnienia funkcji sądu egzekucyjnego Sąd Najwyższy w uchwałach z 18.04.2000 r., III CZP 5/00, OSP 2000/11, poz. 165, i z 21.02.2003 r., III CZP 89/02, OSNC 2003/11, poz. 147 (z krytyczną glosą B. Janiszewskiej, PS 2004/1, s. 182), stwierdził, że w świetle art. 758 i 759 k.p.c. należy przyjmować, że – wobec braku jednoznacznego uregulowania miejscowej właściwości sądu egzekucyjnego – sądem egzekucyjnym jest zawsze sąd, przy którym działa komornik prowadzący egzekucję ze względu na istniejącą pomiędzy tym sądem a komornikiem więź procesową. W wypadku prowadzenia egzekucji przez komornika właściwego według ustawy sądem egzekucyjnym jest więc sąd,

¹⁴⁹ R. Reiwer [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 8 u.k.s., teza 1.

¹⁵⁰ A. Antkiewicz [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, s. 56.

¹⁵¹ W. Tomalak [w:] *Metodyka...*, red. A. Marciniak, M. Michalska-Marciniak, s. 44.

w którego okręgu ten komornik działa, w wypadku zaś dokonania przez wierzyciela wyboru komornika na podstawie art. 8 u.k.s.e. (obecnie art. 10 u.k.s.) sądem takim jest sąd, w którego okręgu działa wybrany komornik. Przytoczony pogląd mógł budzić wątpliwości w świetle przepisów Kodeksu postępowania cywilnego obowiązujących w chwili jego zaprezentowania. Zauważyć jednak należy, że nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego wprowadzona przez ustawę o komornikach sądowych zmieniła właściwość miejscową sądu rozpoznającego skargę na czynności komornika. W sprawach egzekucyjnych wszczętych po 31.12.2019 r. (data wejścia w życie ustawy o komornikach sądowych – zob. art. 298 ust. 1 i 4 oraz art. 306 u.k.s.) właściwy miejscowo do rozpoznania skargi jest sąd rejonowy właściwy ze względu na siedzibę kancelarii komornika (art. 767 § 1 zdanie trzecie k.p.c.). W wyniku nowelizacji skreślono zdanie czwarte art. 767 § 1 k.p.c., według którego w wypadku dokonania wyboru komornika poza właściwością ogólną skargę rozpoznawał sąd, który byłby właściwy według ogólnych zasad. Zmiana miała na celu usunięcie wątpliwości, które powstawały w przeszłości na tle określenia sądu właściwego do rozpoznania skargi. Po dokonanej zmianie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego w nowych sprawach egzekucyjnych sądem egzekucyjnym właściwym do rozpoznania skargi na czynności komornika będzie wyłącznie sąd rejonowy właściwy ze względu na siedzibę kancelarii komornika prowadzącego egzekucję.

3. Określenie zakresów właściwości sądów poszczególnych szczebli i rodzajów, w tym sądów rejonowych, należy do ustaw procesowych, jednakże należy stwierdzić, że sądy rejonowe są co do zasady sądami o jednakowym zakresie rozpoznawanych spraw oraz o porównywalnych granicach wielkości, przy czym – co istotne – na szczeblu sądu rejonowego usytuowane są sprawy egzekucyjne i nadzór judykacyjny nad egzekucją prowadzoną przez komorników¹⁵². Po 1.01.2020 r. nie każdy sąd rejonowy miał być właściwy do rozpoznawania spraw egzekucyjnych i sprawowania nadzoru judykacyjnego nad komornikami, którzy działają przy tym sądzie, albowiem art. 12 § 1 pkt 7 i art. 20 pkt 10 p.u.s.p., które weszły w życie 1.01.2020 r. (art. 306 pkt 2 u.k.s.), dawały możliwość utworzenia wydziałów egzekucyjnych do rozpoznawania spraw egzekucyjnych (zdefiniowanych w art. 12 § 1 pkt 7 p.u.s.p.) tylko w niektórych sądach rejonowych. W takim przypadku jeden sąd rejonowy miał być właściwy dla tych spraw z obszaru właściwości kilku sądów rejonowych. W takiej sytuacji sprawowanie nadzoru judykacyjnego i nadzoru administracyjnego przez prezesa sądu rejonowego (nadzoru odpowiedzialnego) należałoby do organów mających różne siedziby. Utrudnić to mogłoby wzajemną współpracę tych organów, wynikającą choćby z art. 166 ust. 2, 3, 4 i 6 u.k.s. Z powołania w całym kraju wydziałów egzekucyjnych jednak na razie zrezygnowano, choć nadal istnieje taka możliwość.

¹⁵² Tak T. Ereciński, *Prawo o ustroju sądów powszechnych. Regulamin urzędowania sądów powszechnych*, Warszawa 2009, s. 14.

4. Przepisy procesowe dotyczące ustawowej właściwości miejscowej komorników zamieszczone są w regulacjach odnoszących się do poszczególnych sposobów egzekucji. W Kodeksie postępowania cywilnego brak jest ogólnych przepisów, które określałyby właściwość miejscową komornika we wszystkich sprawach egzekucyjnych¹⁵³. Właściwość ta wynika np. z następujących przepisów: art. 844 § 1, art. 880, 895 § 1 i 2, art. 921 § 1, art. 1041 § 1, art. 1046 § 1 i art. 1081 § 1 k.p.c.
5. Wyjątek od zasady, że komornik działa na obszarze swojego rewiru, wynika obecnie nie tylko z art. 10 ust. 1 u.k.s., albowiem w przypadku wyboru komornik działa poza obszarem swojego rewiru (art. 10 ust. 2 u.k.s.), lecz także z treści art. 773¹ § 2 k.p.c., gdyż w przypadku zbiegu egzekucji między dwoma komornikami prowadzącymi sprawę z wyboru sprawa trafi do jednego z nich nawet w sytuacji, kiedy przekroczy on limity spraw z art. 10 ust. 4 u.k.s., w tym limit 5001 spraw¹⁵⁴, a więc kiedy prawo do skorzystania przez wierzyciela z wyboru komornika faktycznie nie istnieje. Artykuł 10 ust. 11 u.k.s. wyłącza stosowanie art. 775¹ k.p.c. w sytuacjach opisanych w art. 10 u.k.s. Przepis art. 775¹ k.p.c. w poprzednim stanie prawnym umożliwiał wyjątkowe przyjęcie wniosków egzekucyjnych w liczbie większej niż ustawowe limity obowiązujące na gruncie art. 8 u.k.s.e., a przez to wprowadzał również wyjątek od zasady działania komornika wyłącznie na obszarze swojego rewiru. Drugi wyjątek od tej zasady wynika z art. 844 § 2 k.p.c., gdyż wszczęcie egzekucji z ruchomości przez komornika, który był właściwy do tego sposobu egzekucji, nie daje podstaw do przekazania sprawy co do innych ruchomości innemu komornikowi, który byłby właściwy do egzekucji zgodnie z ogólną właściwością lub właściwością wyznaczoną miejscem położenia tych ruchomości¹⁵⁵.
6. Komornik sądowy może być powołany wyłącznie w jednym rewirze, a co za tym idzie – może działać tylko przy jednym sądzie rejonowym¹⁵⁶. Możliwość funkcjonowania wielu komorników w rewirze (na terenie właściwości sądu rejonowego) wprowadziła ustawa z 24.05.2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 112, poz. 769) od 28.12.2007 r. (zob. art. 17 tej ustawy). Do tej daty w rewirze mógł działać tylko jeden komornik, a powołanie nowego komornika oznaczało konieczność stworzenia dla niego rewiru. Z tych względów „w dniu wejścia w życie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji było niewielu ponad 582 komorników, a w momencie wejścia wskazanej wyżej nowelizacji ustawy o komornikach sądowych i egzekucji liczba ta wynosiła 661 osób”¹⁵⁷. Na tle regulacji w ustawie o komornikach sądowych i egzekucji identycznej z tą, która została zawarta

¹⁵³ Zob. szerzej M. Uliasz [w:] *Metodyka...*, red. A. Marciniak, M. Michalska-Marciniak, s. 188–189.

¹⁵⁴ Tak słusznie K. Kazimierczak [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, s. 77.

¹⁵⁵ Tak słusznie Z. Merchel [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, s. 792.

¹⁵⁶ M. Dziewulska [w:] *Ustawa...*, red. J. Świeczkowski, komentarz do art. 7, teza 2.

¹⁵⁷ Podaje za: R. Reiwer [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 8 u.k.s., teza 3.

w art. 8 ust. 2 i 3 u.k.s., liczba komorników w Polsce stale rosła – w 2015 r. było ich już 1414, co oznaczało wzrost o 143% w stosunku do roku 2000¹⁵⁸, natomiast na dzień 26.06.2019 r. liczba komorników w kraju wzrosła do 1790, a więc uległa prawie potrojeniu w stosunku do dnia, kiedy wprowadzono możliwość powołania wielu komorników w rewirze. Sytuacja ta może cieszyć wierzycieli ze względu na szerszą możliwość wyboru komornika do prowadzenia sprawy egzekucyjnej (spośród większej liczby osób) i absolwentów studiów prawniczych – ze względu na poszerzenie dostępu do zawodu komornika, jednakże nie jest dobrze oceniana przez niektórych komorników ze względu na „wzrastającą konkurencję” mimo statystycznego zwiększania się z roku na rok wpływu spraw do kancelarii¹⁵⁹.

7. Rewir komorniczy powstaje z mocy prawa w następstwie utworzenia nowego sądu rejonowego¹⁶⁰. Zgodnie z art. 20 pkt 1 p.u.s.p. Minister Sprawiedliwości po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa w drodze rozporządzenia tworzy i znosi sądy oraz ustala ich siedziby, obszary właściwości i zakres rozpoznawanych przez nie spraw. Według art. 10 § 1 p.u.s.p. sąd rejonowy tworzy się dla jednej lub większej liczby gmin, a w uzasadnionych przypadkach może być utworzony więcej niż jeden sąd rejonowy w obrębie tej samej gminy. Zgodnie z art. 10 § 1a p.u.s.p. sąd rejonowy tworzy się dla obszaru jednej lub większej liczby gmin zamieszkałych przez co najmniej 50 000 mieszkańców, jeżeli łączna liczba spraw cywilnych, karnych oraz rodzinnych i nieletnich wpływających do istniejącego sądu rejonowego z obszaru tej gminy lub kilku gmin wynosi co najmniej 5000 w ciągu roku kalendarzowego, z zastrzeżeniem § 1b–1d. W myśl § 1b art. 10 p.u.s.p. sąd rejonowy może być utworzony dla jednej lub większej liczby gmin zamieszkałych przez mniejszą niż 50 000 liczbę mieszkańców, jeżeli łączna liczba spraw cywilnych, karnych oraz rodzinnych i nieletnich wpływających do istniejącego sądu rejonowego z obszaru tej gminy lub kilku gmin wynosi co najmniej 5000 w ciągu roku kalendarzowego. Sąd rejonowy może być utworzony według kryteriów określonych w § 1b tylko wtedy, gdy zmiana obszaru właściwości sądu rejonowego właściwego dla tej gminy lub gmin nie spowoduje, że istniejący sąd rejonowy nie będzie spełniał kryteriów określonych w § 1a lub 1b (art. 10 § 1c p.u.s.p.). Sąd rejonowy może zostać zniesiony, jeżeli łączna liczba spraw cywilnych, karnych oraz rodzinnych i nieletnich wpływających w ciągu kolejnych 3 lat nie przekracza 5000 w każdym roku kalendarzowym (art. 10 § 1d p.u.s.p.).
8. Rozwiązania przyjęte w art. 8 ust. 4–6 u.k.s. w sposób automatyczny (z mocy prawa) określają na nowo „przynależność” komorników do poszczególnych sądów rejonowych.

¹⁵⁸ Zob. L. Kujawski *Pozycja ustrojowo-organizacyjna komornika sądowego a skuteczność egzekucji* [w:] *Status prawny komornika sądowego. Wyzwania współczesności*, red. M. Jabłoński, A. Marciniak, Sopot 2016, s. 52.

¹⁵⁹ Zob. L. Kujawski, *Pozycja...*, s. 53.

¹⁶⁰ A. Marciniak, *Ustawa...*, 2008, s. 72.

wych w przypadku utworzenia albo zniesienia sądu rejonowego¹⁶¹. Wydawanie decyzji w tym przedmiocie przez jakiegokolwiek organ, w tym przez Ministra Sprawiedliwości, jest więc zbędne.

9. Na skutek utworzenia przez Ministra Sprawiedliwości nowego sądu rejonowego, na obszarze właściwości którego położone są siedziby kancelarii komorników, powstaje obowiązek zmiany tytułu urzędowego używanego przez każdego z komorników, określonego w art. 5 u.k.s. To samo dotyczy także pieczęci urzędowej, określonej w art. 6 ust. 1 u.k.s., tablic informacyjnych kancelarii oraz identyfikatorów wydawanych przez Krajową Radę Komorniczą (zob. art. 29 u.k.s.).
10. Norma zawarta w ust. 5 komentowanego artykułu jest konsekwencją perturbacji, jakie miały miejsce w przeszłości, kiedy zdarzało się, że w obszarze właściwości nowo utworzonego sądu rejonowego nie miał siedziby żaden komornik i wierzyciele przez pewien czas nie mogli składać wniosków o prowadzenie egzekucji z tych sposobów, w których wyłącznie właściwy (według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego) był komornik z obszaru nowo utworzonego sądu¹⁶².
11. Przepisy zawarte w art. 8 ust. 7 i 8 u.k.s. nakładają na Ministra Sprawiedliwości i właściwego prezesa sądu rejonowego obowiązek prowadzenia w celach informacyjnych, w formie elektronicznej, wykazów komorników, a także obowiązek bieżącego ich aktualizowania. Prezes sądu rejonowego udostępnia ten wykaz również w formie papierowej, na tablicy informacyjnej w budynku sądu rejonowego. Aktualizacja wykazu elektronicznego przez prezesa sądu rejonowego pociąga więc za sobą każdorazową zmianę wykazu papierowego, albowiem treść obu powinna być zgodna. Aktualny wykaz komorników sądowych działających w Polsce dostępny jest na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości pod adresem: <https://www.ms.gov.pl/pl/lista-komornikow-sadowych>.
12. Istnieją wątpliwości, czy treść wykazów komorniczych, w szczególności wykazu prowadzonego przez prezesa sądu rejonowego, musi zawierać wyłącznie obligatoryjne dane sprecyzowane w art. 8 ust. 7 i 8 u.k.s., czy może zawierać również inne pożyteczne informacje, np. o godzinach pracy kancelarii lub godzinach przyjmowania interesantów przez komornika. Wydaje się, że ustawa nie zabrania podawania na stronach internetowych sądów tych informacji, przy czym ze względu na brzmienie art. 8 ust. 8 u.k.s. należy przyjąć, że dane te nie stanowią treści wykazu.

¹⁶¹ R. Reiwer [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 8 u.k.s., teza 4.

¹⁶² Zob. A. Antkiewicz, *Znaczenie zasady perpetuatio fori przy rozstrzyganiu zbiegu egzekucji sądowych (na przykładzie nowo utworzonych sądów rejonowych w Szczecinie)*, PPE 2009/10, s. 29–37. Szerzej co do tej zasady zob. R. Flejszar, *Utrwalenie właściwości komornika sądowego* [w:] *Sądowe postępowanie egzekucyjne. Nowe rozwiązania prawne*, red. R. Flejszar, Sopot 2020, s. 27–43.

13. Wykazów komorników, o których tu mowa, nie należy mylić z wykazami służbowymi komorników, które prowadzi prezes sądu rejonowego w celu odnotowywania dni, w których komornik był nieobecny w kancelarii, uregulowanymi w art. 41 ust. 1 u.k.s.
14. Nowe rozwiązanie przyjęte w ust. 9 komentowanego artykułu ma na celu zapewnienie wierzycielom możliwości dokonania wyboru tego komornika, który daje szanse na skuteczne i sprawne przeprowadzenie postępowania egzekucyjnego, spośród zarówno komorników danego rewiru, jak i innych komorników „wybieralnych” w ramach danej apelacji sądowej, z uwzględnieniem warunków wyboru z art. 10 ust. 1 i 4, 7 i 8 u.k.s.¹⁶³ Komentowana regulacja zapewnia bowiem wierzycielom pozyskanie informacji o tych komornikach, którzy mają obowiązek odmowy przyjęcia spraw z wyboru. Przyjęte rozwiązanie zasługuje na aprobatę, albowiem decydując się na wybór komornika spoza właściwego rewiru, wierzyciel może bez problemu ustalić, którzy komornicy z konkretnego rewiru nie mogą przyjmować spraw z wyboru. Zapobiegliwy wierzyciel ma więc szanse uniknąć odmowy wszczęcia egzekucji na podstawie art. 10 ust. 4 u.k.s., jeśli przed skierowaniem wniosku egzekucyjnego ustali, czy konkretny komornik, do którego zamierza złożyć wniosek, może przyjmować sprawy z wyboru.
15. W celu zapewnienia aktualności danych na stronie internetowej sądu komornicy są zobowiązani do niezwłocznego przekazywanych właściwym prezesom sądów rejonowych informacji o zaistnieniu sytuacji odmowy przyjmowania spraw z wyboru. Informacje takie prezes sądu może pozyskiwać również z rocznego sprawozdania komornika z jego działalności, którego kopię komornik ma obowiązek przekazać m.in. prezesowi właściwego sądu rejonowego (art. 186 ust. 1 i 2 u.k.s.), oraz w wyniku przeprowadzonej kontroli komornika. Może też w każdym czasie żądać przedstawienia w tym zakresie przez komornika wyjaśnień na mocy art. 169 ust. 1 i art. 170 ust. 1 u.k.s.

Art. 9. [Zakaz odmowy wykonania czynności w zakresie właściwości komornika]

1. Komornik nie może odmówić przyjęcia wniosku o:

- 1) wszczęcie egzekucji,
- 2) wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia,
- 3) wykonanie europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym,
- 3a) wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu środka dowodowego lub postanowienia nakazującego wydanie środka dowodowego w postępowaniu w sprawach własności intelektualnej,
- 4) wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu spadku,
- 5) sporządzenie spisu inwentarza

¹⁶³ R. Reiwer [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 8 u.k.s., teza 6.

– do przeprowadzenia których jest właściwy zgodnie z przepisami ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego.

2. Komornik nie może odmówić wykonania czynności, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1–2, jeżeli jest właściwy do ich podjęcia i zostały one zlecone przez sąd, prokuratora albo osobę zobowiązaną przez sąd do złożenia wniosku.

1. Materia uregulowana w komentowanym artykule była przedmiotem unormowania w art. 8 ust. 4 u.k.s.e. Zakres poprzedniej regulacji był węższy, albowiem dotyczył jedynie spraw o charakterze egzekucyjnym (obecny art. 9 ust. 1 pkt 1–3 u.k.s.). Do tych spraw ustawodawca słusznie początkowo postanowił dodać dwie dalsze sprawy, tj. sprawy o wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu spadku oraz o sporządzenie spisu inwentarza (art. 9 ust. 1 pkt 4 i 5 u.k.s.), ponieważ i w tych przypadkach komornik działa jako właściwy organ państwa¹⁶⁴. Ustawą z 13.02.2020 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 288 ze zm.) dodano trzecią kategorię spraw, tj. o wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu środka dowodowego lub postanowienia nakazującego wydanie środka dowodowego w postępowaniu w sprawach własności intelektualnej (dodany pkt 3a w ust. 1).
2. Choć ust. 1 stanowi jedynie o wniosku, należy przyjąć, że dotyczy on również polecenia sądu lub prokuratora. O poleceniu sądu stanowi np. art. 638² § 1 k.p.c. w odniesieniu do dokonania zabezpieczenia spadku, zmiany środka zabezpieczenia lub sporządzenia spisu inwentarza spadku.
3. *Ratio legis* ust. 1 omawianego artykułu jest zapewnienie obywatelom (wierzycielom, uprawnionym z mocy postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia albo europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym, postanowienia o zabezpieczeniu środka dowodowego lub postanowienia nakazującego wydanie środka dowodowego w postępowaniu w sprawach własności intelektualnej oraz podmiotom uprawnionym do złożenia wniosków o wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu spadku i wniosku o sporządzenie spisu inwentarza) prawa do uzyskania skutecznej ochrony prawnej. Gdyby bowiem komornik mógł odmówić wierzycielowi (uprawnionemu na mocy tytułu zabezpieczenia albo uprawnionemu do złożenia wniosku o wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu spadku lub wniosku o sporządzenie spisu inwentarza) przyjęcia jego wniosku, mimo że był on właściwy do jego przyjęcia i zrealizowania, ochrona przyznana tym podmiotom na etapie postępowania sądowego byłaby iluzoryczna. W przypadku skorzystania z takiego uprawnienia przez wszystkich komorników właściwych orzeczenia sądowe, inne tytuły wykonawcze i egzekucyjne nie mogłyby zostać w ogóle zrealizowane, do czego państwo nie może oczywiście dopuścić, musi zagwarantować skuteczną ochronę praw wymienionych podmiotów również w fazie

¹⁶⁴ Zob. M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 9 u.k.s., nb 1.

wykonawczej. Treść ust. 2 art. 9 u.k.s. jest konsekwencją tego, że przy wykonywaniu czynności nim objętych komornik działa na zlecenie sądu lub prokuratora albo na żądanie wnioskodawcy zobowiązanego przez sąd na podstawie art. 139¹ § 1 k.p.c. do podjęcia określonych czynności w celu uniknięcia zawieszenia postępowania, a więc jako organ pomocniczy wymiaru sprawiedliwości, i jest tym zleceniem albo wnioskiem o podjęcie czynności w celu doręczenia pisma, do którego zobowiązał sąd, związany. Celem tego przepisu jest więc zapewnienie skuteczności działania wymiaru sprawiedliwości. Słusznie w noweli z 2019 r. zmieniono ten przepis w związku z dodaniem art. 139¹ k.p.c.

4. Przepisy procesowe dotyczące ustawowej właściwości miejscowej komorników zamieszczone są w regulacjach odnoszących się do poszczególnych sposobów egzekucji. W Kodeksie postępowania cywilnego brak jest ogólnych przepisów, które określałyby właściwość miejscową komornika we wszystkich sprawach egzekucyjnych¹⁶⁵. Właściwość ta wynika np. z następujących przepisów: art. 844 § 1, art. 880, 895 § 1 i 2, art. 921 § 1, art. 1041 § 1, art. 1046 § 1 i art. 1081 § 1 k.p.c. W przypadku zabezpieczenia roszczeń przepisy te stosuje się odpowiednio w zależności od sposobu zabezpieczenia (art. 743 § 1 k.p.c.), a więc również w zakresie właściwości komornika. Słusznie wskazano¹⁶⁶, że do wykonania postanowienia o zabezpieczeniu spadku właściwy jest komornik, w którego rewirze położone są składniki majątku spadkowego podlegające zabezpieczeniu. Artykuł 638² k.p.c. nie określa bowiem jednoznacznie właściwości komornika, a zasadą wynikającą z art. 8 ust. 1 u.k.s. jest to, że komornik działa na obszarze swojego rewiru. Wniosek taki pośrednio można również wywieść z art. 633 § 1 k.p.c., według którego postanowienie o zabezpieczeniu spadku wydaje sąd, w którego okręgu znajdują się rzeczy będące w chwili otwarcia spadku we władaniu spadkodawcy. W odniesieniu do sporządzenia spisu inwentarza spadkowego przyjmuje się, że komornikiem właściwym do dokonania tej czynności jest komornik działający przy sądzie spadku ze względu na treść art. 637 § 1 i art. 637¹ § 1 k.p.c.¹⁶⁷ Wyjątkiem będzie sytuacja, gdy sąd spadku wezwie inny sąd do zamieszczenia w spisie inwentarza rzeczy znajdujących się w okręgu innego sądu (art. 638⁹ k.p.c.), wówczas do wykonania tych czynności właściwy będzie komornik działający przy tym sądzie.
5. Stosowanie reguły wykładni *a contrario* do przepisu art. 9 ust. 2 u.k.s. oznacza, że w razie złożenia przez inne podmioty niż sąd lub prokurator wniosku o podjęcie czynności, o której mowa w art. 3 ust. 4 pkt 2 u.k.s., komornik ma prawo odmówić jej dokonania, gdyż jest to czynność pozaegzekucyjna. Przepisy ustawy o komornikach sądowych nie określają, czy komornik może odmówić sporządzenia przez komornika protokołu

¹⁶⁵ Zob. szerzej M. Uliasz [w:] *Metodyka...*, red. A. Marciniak, M. Michalska-Marciniak, s. 188–189.

¹⁶⁶ M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 9 u.k.s., nb 2.

¹⁶⁷ Tak słusznie M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 9 u.k.s., nb 2, i H. Langa-Bieszk [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, komentarz do art. 9, nb 25.

stanu faktycznego bez podania przyczyny, czy też może to uczynić jedynie z ważnego powodu. Słusznie w tym kontekście zwraca się jednak uwagę na to, że co do zasady komornik nie powinien jednak uchylać się od sporządzenia protokołu na zlecenie podmiotów prywatnych, chyba że w okolicznościach sprawy jest to uzasadnione, np. gdy zachodzi przyczyna wyłączenia komornika¹⁶⁸, albo z innych obiektywnie ważnych przyczyn leżących po stronie komornika, np. „gdy nie dysponuje on zdolnościami lub narzędziami do czynienia wymaganych spostrzeżeń, albo gdyby czynności miałyby kolidować z innymi już zaplanowanymi czynnościami komornika, a zachodziłaby jednocześnie konieczność sporządzenia protokołu w oznaczonym czasie lub najszybciej, jak to możliwe, jeśli miałyby się to wiązać z działaniami sprzecznymi z prawem lub zasadami etyki zawodowej” (art. 25 ust. 1 u.k.s.¹⁶⁹). Przyjęcie poglądu, że komornik może odmówić sporządzenia protokołu stanu faktycznego bez żadnej przyczyny, mimo że czynności z tym związane miałyby być wykonane w ramach jego rewiru, oznaczałoby bowiem brak zapewnienia uprawnionym do skorzystania z tego instrumentu prawnego ochrony prawnej¹⁷⁰.

6. Słusznie wskazano¹⁷¹, że ze względu na treść art. 8 ust. 1 w zw. z art. 10 ust. 4 u.k.s. należy przyjąć, iż komornikowi wolno sporządzić protokół stanu faktycznego jedynie w granicach własnego rewiru. Komornik spoza rewiru powinien zatem odmówić przyjęcia wniosku o sporządzenie protokołu, jeżeli czynności miałyby być wykonywane poza nim.
7. Przepisy Kodeksu postępowania cywilnego nie regulują właściwości miejscowej komornika do dokonania czynności, o których mowa w ust. 2 komentowanego artykułu, dlatego obowiązuje tu ogólna zasada wynikająca z art. 8 ust. 1 u.k.s., że komornik co do zasady działa na terenie swojego rewiru (wyjątek z art. 10 ust. 1 u.k.s. nie ma tu zastosowania). Oznacza to, że zakaz odmowy wykonania tych czynności dotyczy komornika właściwego. Komornik niewłaściwy nie ma bowiem prawa podejmować poza swoim rewirem czynności wymienionych w art. 3 ust. 4 pkt 1–2 u.k.s.¹⁷² Do dokonywania doręczeń na zlecenie sądu albo na wniosek powoda zobowiązanego na podstawie art. 139¹ k.p.c. właściwy jest komornik, w którego rewirze znajduje się adres, pod którym ma być doręczone pismo¹⁷³. W zmienionym nowelą z 2019 r. art. 9 ust. 2 u.k.s. zastrzeżono, że komornik nie może odmówić wykonania czynności, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1–2, jeżeli jest właściwy do ich podjęcia i zostały one zlecone przez sąd, prokuratora albo osobę zobowiązaną przez sąd do złożenia wniosku do komor-

¹⁶⁸ Zob. H. Langa-Bieszki [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, komentarz do art. 4, nb 33.

¹⁶⁹ Tak słusznie M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 4 u.k.s., nb 8.

¹⁷⁰ Tak słusznie K. Kazimierzczak [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, s. 66.

¹⁷¹ M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 9 u.k.s., nb 2.

¹⁷² Tak słusznie M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 9 u.k.s., nb 2.

¹⁷³ Tak słusznie M. Uliasz [w:] *Kodeks...*, red. J. Gołaczyński, D. Szostek, komentarz do art. 9 u.k.s., teza 2.

nika. Prawdopodobnie na skutek omyłki zapomniano przy nowelizacji tego przepisu dodać czynności, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1a u.k.s. W przypadku zlecenia sądu lub wniosku powoda o podjęcie przez komornika tych czynności, komornik mógł więc odmówić ich dokonania, chociażby był właściwy terytorialnie do ich podjęcia. Ustawą z 13.02.2020 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw błąd ten usunięto, zmieniając treść art. 9 ust. 2.

8. Odmowa przyjęcia spraw, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2 oraz 2a u.k.s. (art. 9 ust. 1 pkt 1 i 2), następuje w formie postanowienia, co wynika jednak nie z art. 354 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.¹⁷⁴, ale wprost z art. 10 ust. 12 u.k.s., który stanowi *lex specialis* wobec art. 354 k.p.c. Z powołanego art. 10 ust. 12 u.k.s. wynika, że postanowienie to doręcza się tylko osobie składającej wniosek, zwracając równocześnie tytuł wykonawczy, tytuł zabezpieczenia lub tytuł egzekucyjny, który podlega wykonaniu w drodze egzekucji sądowej, bez zaopatrywania w klauzulę wykonalności. Przepisy ustawy o komornikach sądowych nie regulują natomiast formy odmowy przez komornika przyjęcia wniosku o wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu spadku oraz wniosku o sporządzenie spisu inwentarza, jak też wniosku o wykonanie czynności, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1 i 2 u.k.s. Słusznie zwrócono uwagę, że odmowa przyjęcia spraw, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 3 u.k.s. (art. 9 ust. 1 pkt 4 i 5), powinna również przybrać formę postanowienia, co wynika z odpowiedniego stosowania w tych postępowaniach art. 354 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.¹⁷⁵ Trafnie też zauważono, że odmowa wykonania czynności, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1 i 2 u.k.s., nie wymaga formy postanowienia – wystarczy zawiadomienie wnioskodawcy o odmowie podjęcia wnioskowanej czynności¹⁷⁶, albowiem w tym przypadku brak jest podstaw do stosowania art. 354 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., gdyż komornik działa tu poza postępowaniem egzekucyjnym¹⁷⁷.
9. Według art. 10 ust. 12 zdanie trzecie u.k.s. skarga na czynności komornika nie przysługuje jedynie na postanowienie o odmowie wszczęcia egzekucji, wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia albo wykonanie europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym, wydane na podstawie art. 10 ust. 4 i 8 u.k.s., a więc przez komornika spoza rewiru. Oznacza to, że zarówno na postanowienie komornika właściwego o odmowie przyjęcia sprawy egzekucyjnej (zabezpieczającej), o odmowie przyjęcia wniosku o wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu spadku albo sporządzenie spisu inwentarza, jak i na czynność komornika właściwego o odmowie

¹⁷⁴ Jak twierdzi M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 9 u.k.s., nb 3.

¹⁷⁵ Tak słusznie M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 9 u.k.s., nb 3.

¹⁷⁶ Tak słusznie M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 9 u.k.s., nb 3.

¹⁷⁷ Odmienne co do odmowy sporządzenia protokołu stanu faktycznego K. Kazimierzczak [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, s. 66, który wskazuje na potrzebę wydania i w tym zakresie przez komornika postanowienia, co jednak nie wydaje się konieczne i słuszne.

podjęcia czynności, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1–2 u.k.s., przysługuje skarga na czynność, przy czym w przypadku sprawy egzekucyjnej (zabezpieczającej), o wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu spadku oraz o sporządzenie spisu inwentarza, na mocy ogólnego przepisu art. 767 § 1 k.p.c. (w postępowaniu zabezpieczającym – w zw. z art. 743 § 1 k.p.c., a w postępowaniu o zabezpieczenie spadku, zmianę środka zabezpieczenia lub sporządzenie spisu inwentarza spadku – w zw. z art. 638² § 4 k.p.c.), natomiast w przypadku czynności komornika, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1, 1a i 2 u.k.s., na podstawie szczególnego przepisu art. 3 ust. 5 u.k.s. Tylko w tym ostatnim przypadku zażalenie na postanowienie sądu nie przysługuje (zob. art. 3 ust. 5 zdanie trzecie u.k.s.). Na rozstrzygnięcia sądu w przedmiocie pozostałych spraw zażalenie służy, gdyż postanowienie sądu w przedmiocie odmowy wszczęcia egzekucji, wykonania tytułów zabezpieczenia, wykonania postanowienia o zabezpieczeniu spadku albo sporządzenia spisu inwentarza kończy postępowanie w sprawie (art. 394 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). Zaznaczyć należy, że mimo zmiany art. 3 u.k.s. nowelą z 2019 r. i dodania w ust. 4 pkt 1a, nie zmieniono tą samą nowelą ust. 5 tego artykułu, co oznaczało, że wykluczono skargę na czynności komornika zmierzające do ustalenia aktualnego adresu zamieszkania adresata na zlecenie sądu lub na wniosek powoda zobowiązanego przez sąd na podstawie art. 139¹ § 1 k.p.c. Projektodawca nie wytłumaczył tej decyzji w uzasadnieniu projektu noweli z 2019 r. W poprzednim wydaniu tego komentarza poddano takie rozwiązanie krytyce, oceniając jako nieuzasadnione wykluczenie w tym przypadku skargi, skoro dopuszczono ją na czynności komornika, o których mowa w ust. 4 pkt 1 i 2. Nowela z 9.03.2023 r. uwzględniła tę krytykę, uzupełniając odesłanie w art. 3 ust. 5 o czynności z ust. 4 pkt 1a.

Art. 10. [Prawo wyboru komornika; odmowa wszczęcia egzekucji przez komornika wybranego przez wierzyciela]

1. W sprawach, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1–2a, wierzyciel ma prawo wyboru komornika na obszarze właściwości sądu apelacyjnego, na którym znajduje się siedziba kancelarii komornika właściwego zgodnie z przepisami ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, z wyjątkiem spraw:

- 1) o egzekucję z nieruchomości;
- 2) o wydanie nieruchomości;
- 3) o wprowadzenie w posiadanie nieruchomości;
- 4) o opróżnienie pomieszczeń, w tym lokali mieszkalnych, z osób lub rzeczy;
- 5) w których przepisy o egzekucji z nieruchomości stosuje się odpowiednio.

2. W przypadku wyboru komornik działa poza obszarem swojego rewiru.

3. Wierzyciel, dokonując wyboru komornika, składa wraz z wnioskiem o wszczęcie egzekucji pisemne oświadczenie, że korzysta z prawa wyboru komornika.

4. Komornik wybrany przez wierzyciela odmawia wszczęcia egzekucji, wykonania postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia albo wykonania europejskiego nakazu

zabezpieczenia na rachunku bankowym, jeżeli spełniony został przynajmniej jeden z poniższych warunków:

- 1) w zakresie prowadzonych przez niego egzekucji zaległość przekracza 6 miesięcy, chyba że łączna liczba wszystkich spraw, jakie wpłynęły do kancelarii w roku poprzednim, nie przekroczyła 1000;
 - 2) wpływ wszystkich spraw w danym roku przekroczył 2500, a skuteczność w zakresie prowadzonych przez niego egzekucji w roku poprzednim nie przekroczyła 35%;
 - 3) wpływ wszystkich spraw w danym roku przekroczył 5000.
5. Zaległość, o której mowa w ust. 4 pkt 1, oblicza się, dzieląc liczbę spraw niezadowolonych w poprzednim półroczu przez średni miesięczny wpływ spraw w poprzednim półroczu. Skuteczność, o której mowa w ust. 4 pkt 2, oblicza się, ustalając procentowy stosunek liczby spraw zadowolonych przez całkowite wyegzekwowanie dochodzonego świadczenia w roku poprzednim do liczby spraw, które wpłynęły w roku poprzednim.
6. W liczbie spraw, o których mowa w ust. 4 i 5, uwzględnia się sprawy, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1–2a, z wyłączeniem spraw:
- 1) o egzekucję świadczeń powtarzających się;
 - 2) w których komornik odmówił wszczęcia egzekucji na podstawie ust. 4 i 8;
 - 3) w których nastąpił zwrot wniosku;
 - 4) przejętych na skutek przekazania adnotacji w sprawie zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej.
7. W stosunku do komornika, który rozpoczął działalność, zaległość i skuteczność, o których mowa w ust. 4, oblicza się po upływie roku następującego po roku, w którym złożył ślubowanie. W pierwszych dwóch latach kalendarzowych działalności komornik nie może przyjąć więcej niż 2500 spraw z wyboru wierzyciela w każdym roku.
8. Komornik wybrany przez wierzyciela może odmówić danemu wierzycielowi przyjęcia sprawy, jeżeli liczba wniosków egzekucyjnych, jakie wpłynęły do kancelarii w danym roku od tego wierzyciela, przekroczyła 100.
9. Na wniosek wierzyciela komornik przekazuje sprawę egzekucyjną wskazanemu przez wierzyciela komornikowi właściwemu zgodnie z przepisami ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego. Do wniosku wierzyciela dołącza się pisemną zgodę wskazanego komornika na przyjęcie sprawy.
10. Jeżeli po wszczęciu postępowania komornik stwierdzi, że w momencie złożenia wniosku przez wierzyciela dłużnik zamieszkiwał poza jego rewirem, a zachodziły przesłanki do odmowy wszczęcia postępowania, o których mowa w ust. 4, komornik wyda postanowienie o przekazaniu sprawy komornikowi właściwości ogólnej dłużnika. W przypadku gdy w rewirze właściwości ogólnej dłużnika działa kilku komorników, przed wydaniem postanowienia komornik wezwie wierzyciela do wskazania w terminie 7 dni komornika właściwego, któremu sprawa ma zostać

przekazana. Jeżeli wierzyciel w określonym terminie nie wskaże komornika właściwego, komornik przekaze sprawę komornikowi właściwemu wybranemu według własnego uznania.

11. Przepisu art. 775¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego nie stosuje się.

12. W przypadku odmowy wszczęcia egzekucji, wykonania postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia albo wykonania europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym, komornik wydaje postanowienie. Postanowienie to doręcza się tylko wierzycielowi wraz z tytułem wykonawczym i wnioskiem egzekucyjnym. W przypadkach, o których mowa w ust. 4 i 8, skarga na postanowienie nie przysługuje.

1. W zakresie właściwości miejscowej komorników komentowana ustawa zasadniczo podtrzymuje rozwiązania przyjęte w dotychczas obowiązującej regulacji, przy czym z uwagi na indywidualny charakter prowadzonej działalności oraz konieczność osobistego podejmowania czynności (art. 3 ust. 2 zdanie pierwsze ustawy) wprowadzono dalsze ograniczenia możliwości przyjmowania spraw spoza rewiru. Z jednej strony bowiem przyjęto w art. 10 ust. 1 u.k.s., że komornik może przyjmować sprawy jedynie z obszaru apelacji, na terenie której działa (a nie jak uprzednio z obszaru całego kraju), z drugiej zaś strony w ust. 4 tego artykułu nastąpiło dalsze ograniczenie liczbowego przyjmowania spraw z wyboru wierzyciela. Jest to konsekwencją dalszego ograniczania zjawiska tzw. hurtowni komorniczych i preferowania kancelarii małych i średnich, jako cechujących się najwyższą sprawnością i skutecznością w zakresie prowadzonych egzekucji. Przepis powyższy harmonizuje zarazem przepisy o funkcjonowaniu kancelarii komorniczych z regulacjami dotyczącymi sądownictwa powszechnego w zakresie kryterium liczby spraw. Skoro w art. 10 § 1a–1d p.u.s.p. wprowadzono zasadę, że kryterium istnienia sądu rejonowego powinien stanowić wpływ co najmniej 5000 spraw, to według projektodawcy tożsama liczba spraw, jako maksymalna, uwzględniająca bardzo dobrą organizację pracy kancelarii komorniczej i wyróżniające efekty jej pracy (w rozumieniu art. 10 ust. 3 i 4 projektu), powinna być przyjęta jako górny limit przyjmowania spraw z wyboru wierzyciela. W przeciwnym razie brak wskazanych ograniczeń lub dopuszczenie znacznie wyższego limitu spraw przyjmowanych przez komornika utrwałyby stan, w którym rozmiary funkcjonujących w rewirze kancelarii komorniczych znacznie przewyższałyby rozmiary sądu, przy którym działają, co w praktyce mogłoby uniemożliwiać efektywne sprawowanie kontroli nad takim komornikiem przez prezesa sądu. Dodatkowo w art. 10 ust. 5 i 6 u.k.s. doprecyzowano zasady, na jakich ma się odbywać ustalanie warunków dopuszczalności przyjmowania spraw z wyboru wierzyciela, albowiem dotychczasowe przepisy w tym zakresie rodziły pewne rozbieżności interpretacyjne w doktrynie i praktyce¹⁷⁸.

¹⁷⁸ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o komornikach sądowych, VIII kadencja, druk sejm. nr 1582.

2. W doktrynie zwraca się uwagę na to, że pojęcie wyboru komornika przez wierzyciela używane jest w dwóch odmiennych kontekstach. Wierzyciel ma bowiem prawo do wyboru komornika spośród kilku działających w jednym rewirze, a zatem spośród kilku jednakowo właściwych do przeprowadzenia egzekucji. Ponadto ustawodawca wprowadził prawo wierzyciela do wyboru komornika poza rewirem, a więc komornika, który nie jest właściwy do prowadzenia egzekucji w świetle przepisów Kodeksu postępowania cywilnego¹⁷⁹. Rozróżnienie to zachowało aktualność również na gruncie ustawy o komornikach sądowych. Przepisy komentowanego artykułu odnoszą się wyłącznie do drugiego z wyróżnionych rodzajów wyboru komornika¹⁸⁰.
3. Możliwość wyboru komornika została wprowadzona ustawą z 24.05.2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie 28.12.2007 r. Funkcjonowanie tej instytucji w pierwszych 8 latach (do czasu zmiany art. 8 u.k.s.e. ustawą z 9.04.2015 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, Dz.U. poz. 624, która weszła w życie 8.11.2015 r.) doprowadziło do wielu niekorzystnych zjawisk, a nawet patologicznych sytuacji i niewątpliwie miało negatywny wpływ na skuteczność egzekucji, przed czym przestrzegano już na etapie projektowania ustawy z 24.05.2007 r.¹⁸¹ W piśmiennictwie wskazywano, że prawo do wyboru komornika na terytorium całego kraju stwarza pole do nadużyć i korupcji. Brak ustawowych mechanizmów zapewniających jednakowe obciążenie wszystkimi rodzajami spraw, zwłaszcza mało dochodowymi (do których zalicza się sprawy alimentacyjne, ze stosunków pracy i sprawy o należności sądowe), może powodować, że niektórzy komornicy staną się swoistymi windykatorami tylko niektórych wierzycieli. Prawo do wyboru komornika na terytorium całego kraju będzie powodować dla dłużników w wielu wypadkach znaczące ograniczenie dostępu do akt komorniczych i sądowych oraz udziału w czynnościach egzekucyjnych. Będzie to prowadzić w efekcie do ograniczenia lub pozbawienia konstytucyjnego prawa dłużnika do obrony i do sądu oraz do naruszenia zasady jawności postępowania i zasady równości stron postępowania egzekucyjnego¹⁸². Obawy te okazały się uzasadnione. Istniejąca regulacja wyboru komornika rzeczywiście doprowadziła do powstania tzw. hurtowni komor-

¹⁷⁹ I. Kunicki, *Prawo wierzyciela do wyboru komornika* [w:] *Założenia projektu nowej ustawy o komornikach sądowych*, red. A. Marciniak, Sopot 2013, s. 140.

¹⁸⁰ M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 10 u.k.s., teza 1; w poprzednim stanie prawnym zob. np. A. Marciniak, *Ustawa...*, 2014, komentarz do art. 8, nb 9.

¹⁸¹ Por. K. Lubiński, *Opinia prawna o niektórych rozwiązaniach przyjętych w ustawie z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 415)*, PPE 2007/4, s. 9 i n.; Z. Knypl, *Opinia prawna o projekcie ustawy o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 1287)*, PPE 2007/3, s. 61 i n.; A. Marciniak, *Uwagi na temat niektórych rozwiązań prawnych przyjętych w projekcie ustawy o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 1287)*, PPE 2007/3, s. 7 i n.; L. Starosta, P. Bielski, D. Błaszkievicz, W. Klawonn, P. Sut, *Opinia prawna o projekcie ustawy o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw*, PPE 2007/3, s. 37 i n.

¹⁸² Tak A. Marciniak, *Ustawa...*, 2014, komentarz do art. 8, nb 1.

nicznych, które z roku na rok przyjmowały coraz większą liczbę spraw, co zwiększyło dysproporcje między kancelariami komorniczymi. Począwszy od 2008 r. udział dużych kancelarii w ogólnej liczbie spraw stale rósł, co doprowadziło do powstania sytuacji, która zagrażała istnieniu wielu małych kancelarii, których funkcjonowanie opierało się na przyjmowaniu spraw z rewiru. W ostatnim roku funkcjonowania przepisów pozwalających na właściwie nieograniczone przyjmowanie spraw z wyboru wierzyciela, tj. w 2015 r., 10 największych kancelarii (na 1432 ogółem funkcjonujące) przyjęło 3 026 351 spraw (na ogólną liczbę 7 870 766 spraw, jakie trafiły w 2015 r. do egzekucji). Jednocześnie trzy największe kancelarie komornicze przyjęły w 2015 r. odpowiednio: 948 703, 557 245 oraz 478 248 spraw¹⁸³.

4. Przez wiele lat – do 2015 r. – udział dużych kancelarii we wpływie spraw systematycznie rósł¹⁸⁴, jednakże w latach 2016 i 2017 znacznie zmalał ze względu na nowelizację art. 8 u.k.s.e. ustawą z 9.04.2015 r., która weszła w życie 8.11.2015 r. i wprowadziła limity przyjmowania spraw z wyboru wierzyciela. Doprowadziło to do ograniczenia wielkości największych „hurtowych” kancelarii do rozmiaru średniego, o wpływie na poziomie kilku tysięcy spraw rocznie. Nie doprowadziło natomiast do ich upadku lub likwidacji. Przed wejściem w życie ustawy o komornikach sądowych 10% największych kancelarii w Polsce grupowało już tylko 30,46% ogółu spraw, podczas gdy w szczytowym 2015 r. było to aż 64,51% ogółu spraw¹⁸⁵. Zgodzić się należy z poglądem, że przed wejściem w życie ustawy z 9.04.2015 r. funkcjonowanie ogromnych kancelarii uniemożliwiało sprawowanie efektywnego nadzoru nad nimi przez prezesów sądów. Z drugiej zaś strony prowadziło to do wypaczenia istoty zawodu komornika jako funkcjonariusza publicznego powołanego do osobistego wykonywania czynności. Nawet kontrola przez komornika prawidłowości czynności podejmowanych przez asesorów i aplikantów komorniczych musiała być – z natury rzeczy – iluzoryczna. Taki stan rzeczy godził też w sposób nieproporcjonalny w interesy dłużników, albowiem aby zapoznać się z aktami sprawy lub złożyć wyjaśnienia, musieli oni liczyć się z koniecznością przebycia setek kilometrów z miejsca zamieszkania. Z tej perspektywy dalsze funkcjonowanie przysługujących wierzycielom uprawnień w zakresie wyboru komornika pozostawało w sprzeczności z interesem społecznym i dobrem wymiaru sprawiedli-

¹⁸³ Dane za: Ministerstwo Sprawiedliwości i M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 10 u.k.s., nb 3. Odsetek spraw, które wpłynęły do 10% największych kancelarii w kraju w latach 2006–2017, przedstawiono w *Sprawozdaniu o stanie egzekucji*, sporządzonym przez Krajową Radę Komorniczą za 2017 r., oraz w opracowaniu K. Kazimierczaka, *Struktura i wielkość kancelarii komorniczych, a skuteczność egzekucji w związku ze zmianami art. 8 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji*, cz. 1, PPE 2018/11, s. 38–39. Rys historyczny regulacji instytucji wyboru komornika w Polsce, o patologiach związanych z wyborem komornika w latach 2008–2014 i konieczności zmiany regulacji prawa wyboru komornika zob. A. Antkiewicz, K. Kazimierczak, Z. Woźniak, *Skuteczność egzekucji sądowej* [w:] *Wybrane zagadnienia egzekucji sądowej*, red. D. Olczak-Dąbrowska, Warszawa 2016, s. 151–164 i 170–177.

¹⁸⁴ Szczegółowe analizy na ten temat zob. L. Kujawski, *Pozycja...*, s. 53–55.

¹⁸⁵ Zob. K. Kazimierczak, *Struktura...*, s. 39.

wości¹⁸⁶. Trzeba też wskazać na to, że najlepszą skuteczność egzekucji (liczoną jako odsetek spraw załatwionych przez wyegzekwowanie świadczenia) wykazują kancelarie z wpływem od 2001 do 5000 spraw. Dla przykładu w 2013 r. skuteczność tych kancelarii wynosiła blisko 30%, przy średniej skuteczności egzekucji wszystkich kancelarii na poziomie 22%¹⁸⁷. W 2012 r. ogólna skuteczność egzekucji we wszystkich kategoriach spraw wyniosła 21,60%, przy tym skuteczność egzekucji prowadzonej zgodnie z właściwością wynikającą z Kodeksu postępowania karnego wynosiła 28,5%, a egzekucji z wyboru tylko 14%, a więc była niższa o połowę¹⁸⁸. W 2015 r. skuteczność egzekucji (mierzona jako iloraz liczby spraw załatwionych skutecznie, tj. przez wyegzekwowanie należności, i liczby spraw, w których zakończono postępowanie) w 10% największych kancelarii w kraju wyniosła 14,5%, a skuteczność ogólna 90% pozostałych kancelarii wyniosła 29,9%. Podobne różnice w skuteczności zanotowano w 2014 r.¹⁸⁹

5. Zakres wyboru komornika na gruncie art. 8 u.k.s.e. był szerszy niż w ustawie o komornikach sądowych. Na tle art. 8 ust. 5 i 8 u.k.s.e. uznawano, że prawo wyboru komornika wynikające z art. 8 ust. 5 u.k.s.e., mimo jego nieprecyzyjnej treści, nie ograniczało się wyłącznie do wyboru w zakresie czynności egzekucyjnych, ale odnosiło się również do wszystkich powierzonych komornikom czynności, które nie mają charakteru egzekucyjnego¹⁹⁰. Komornikowi wolno było zatem prowadzić poza rewirem każdą sprawę i podjąć się praktycznie każdej czynności, również tych wymienionych w art. 2 ust. 3 pkt 3 i w ust. 4 u.k.s.e., o ile wierzyciel wyraził taką wolę. Artykuł 10 ust. 1 i 3 u.k.s. eliminuje możliwość prowadzenia poza rewirem spraw innych niż te wymienione w art. 3 ust. 3 pkt 1–2a u.k.s., a więc spraw egzekucyjnych i zabezpieczających. Oznacza to, że komornikowi wolno przyjmować spoza rewiru wyłącznie wnioski o wszczęcie egzekucji, wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia albo wykonanie europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym. Wierzycielowi nie przyznano przeto uprawnienia do wyboru komornika w celu prowadzenia sprawy o wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu spadku lub sporządzanie spisu inwentarza. W sprawach tych, z uwagi na brzmienie art. 8 ust. 1 u.k.s., komornik działa tylko w ramach swojego rewiru. Zakaz działania poza rewirem należy odnieść także do wszystkich czynności wymienionych w art. 3 ust. 4, czyli doręczania korespondencji na zlecenie sądu, sporządzania protokołu stanu faktycznego oraz prowadzenia dobrowolnych licytacji. Uprawnienia komornika wynikające z przysługującego

¹⁸⁶ Tak słusznie M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 10 u.k.s., nb 3.

¹⁸⁷ Zob. A. Antkiewicz, K. Kazimierzczak, Z. Woźniak, *Przyczyny niskiej skuteczności egzekucji sądowej w Polsce*, raport opublikowany na stronie internetowej www.iws.org.pl (dostęp: 11.07.2019 r.), oraz A. Antkiewicz, K. Kazimierzczak, Z. Woźniak, *Skuteczność...*, s. 130–131 i 133.

¹⁸⁸ Zob. Antkiewicz, K. Kazimierzczak, Z. Woźniak, *Skuteczność...*, s. 134–135.

¹⁸⁹ Zob. L. Kujawski, *Pozycja...*, s. 56–57.

¹⁹⁰ Zob. G. Julke, *Interpretacja art. 8 ust. 8 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji*, „Nowa Currenda” 2016/6, s. 37, oraz I. Gil, *Ograniczenia...*, s. 40–41.

mu statusu funkcjonariusza publicznego ograniczają się bowiem do rewiru, w którym komornik został powołany, chyba że art. 10 u.k.s. stanowi inaczej¹⁹¹.

Katalog spraw egzekucyjnych, w których nie przysługuje prawo do wyboru komornika, określa w czterech punktach art. 10 ust. 1 u.k.s. W porównaniu z art. 8 ust. 5 u.k.s.e. w nowej ustawie poszerzeniu uległ zakres spraw, w odniesieniu do których nie jest dopuszczalne ich prowadzenie przez komornika spoza rewiru. W dotychczasowym stanie prawnym wyłączone było prowadzenie przez komornika postępowań poza rewirem jedynie w sprawach o egzekucję z nieruchomości oraz w sprawach, w których przepisy o egzekucji z nieruchomości stosuje się odpowiednio. W uzasadnieniu uchwały z 18.04.2000 r., III CZP 5/00, OSP 2000/11 poz. 165, Sąd Najwyższy wskazał, że przy egzekucji wydania nieruchomości na podstawie art. 1046 § 1 k.p.c. wybór komornika jest dopuszczalny. W nowym stanie prawnym poszerzono katalog wyłączeń o sprawy dotyczące wydania nieruchomości lub wprowadzenia w jej posiadanie oraz o opróżnienie pomieszczeń, w tym lokali mieszkalnych, z osób i rzeczy (art. 10 ust. 1 pkt 2–4 u.k.s.).

6. Na gruncie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji w ostatnim okresie istniała możliwość wyboru komornika na terenie całego kraju. Jednakże według art. 8 ust. 7 tej ustawy komornik nie miał co do zasady możliwości odmowy przyjęcia sprawy spoza rewiru, jeżeli sprawa lub czynności byłyby prowadzone w obszarze właściwości sądu apelacyjnego obejmującego jego rewir. W art. 10 ust. 1 u.k.s. ograniczono możliwość wyboru komornika do obszaru apelacji, w której znajduje się siedziba kancelarii komornika, co jest realizacją postulatów doktryny¹⁹². Uzasadnieniem tej regulacji była m.in. konieczność zapewnienia dostępu do sądu dłużnikowi¹⁹³. Takie rozwiązanie gwarantuje, że ani siedziba kancelarii komornika, ani siedziba sądu sprawującego nad nim nadzór judykacyjny nie będą położone zbyt daleko od miejsca zamieszkania dłużnika. Powyższe oznacza powrót do rozwiązań prawnych znanych z art. 8 ust. 3 u.k.s.e. w brzmieniu sprzed 28.12.2007 r.¹⁹⁴
7. Ustęp 2 komentowanego artykułu nawiązuje do pojęcia rewiru. Zostało ono zdefiniowane w art. 8 ust. 2 u.k.s., w którym wskazano, że rewirem jest obszar właściwości sądu rejonowego, przy którym działa komornik. Rewir należy zatem uznać za obszar, na który rozciąga się władza komornika. Zakres tej władzy wynika każdorazowo z decyzji o powierzeniu komornikowi stanowiska, względnie o wyznaczeniu go zastępcą innego komornika¹⁹⁵.

¹⁹¹ M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 10 u.k.s., teza 9.

¹⁹² Zob. A. Antkiewicz, K. Kazimierzczak, Z. Woźniak, *Skuteczność...*, s. 163–164 i 176.

¹⁹³ M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 10 u.k.s., nb 4.

¹⁹⁴ M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 10 u.k.s., nb 4.

¹⁹⁵ Tak M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 10 u.k.s., teza 6; zob. też komentarz do art. 8 u.k.s., teza 2 niniejszego *Komentarza*.

8. Nie ulega wątpliwości, że podejmowanie czynności poza rewirem przez komornika „wybranego” wadliwie nie skutkuje nieważnością postępowania oraz nieważnością dokonanych czynności¹⁹⁶. Komornik dopuszczający się w stopniu uporczywym lub rażącym prowadzenia spraw z naruszeniem właściwości naraża się nie tylko na odpowiedź dyscyplinarną (art. 222 pkt 5 i 11 u.k.s.), lecz nawet także na odwołanie ze stanowiska (art. 19 ust. 2 pkt 5 i 9 u.k.s.).
9. Artykuł 10 ust. 3 u.k.s. stanowi odpowiednik art. 8 ust. 6 u.k.s.e. Identycznie jak na gruncie poprzednio obowiązującej ustawy, również na tle omawianej regulacji należy przyjąć, że oświadczenie o wyborze komornika powinno zostać złożone w sposób wyraźny i jednoznaczny¹⁹⁷. Skierowanie samego wniosku egzekucyjnego do komornika niewłaściwego według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego nie wystarcza do przyjęcia, że wierzyciel dokonał wyboru komornika. Oświadczenia o wyborze komornika nie można domniemywać z faktu samego złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji (nie jest dopuszczalne złożenie omawianego oświadczenia *per facta concludentia*). Brak stosownego oświadczenia o wyborze komornika oznacza, że nie nastąpił wybór komornika, dlatego komornik powinien stwierdzić swoją niewłaściwość¹⁹⁸.

Oświadczenie, o którym mowa w art. 10 ust. 3 u.k.s., może zarówno być zawarte w treści wniosku egzekucyjnego, jak i zostać dołączone do wniosku jako osobny dokument (pismo)¹⁹⁹. Ustawa nie zawiera bowiem w tym zakresie żadnych szczególnych wskazań. Brak jest podstaw, by rozumieć słowa „wraz z wnioskiem” jako zawierające nakaz złożenia osobnego pisma. Zwrot ten jednak wyklucza możliwość złożenia przez wierzyciela wcześniejszego, blankietowego oświadczenia, w którym domagałby się on przyjmowania przez komornika wszystkich spraw od tegoż wierzyciela, które pochodziłyby spoza rewiru. Oświadczenie, o którym mowa, powinno zatem zawierać dokładne określenie sprawy, której dotyczy²⁰⁰.

Brak pisemnego oświadczenia o wyborze komornika stanowi negatywną przesłankę podjęcia przez niego czynności aż do momentu uzupełnienia tegoż braku. Literalne brzmienie art. 9 ust. 1 u.k.s. *a contrario* sugeruje, że komornik jako niewłaściwy po-

¹⁹⁶ M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 10 u.k.s., nb 7; K. Kazimierzczak [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, s. 78.

¹⁹⁷ A. Marciniak, *Ustawa...*, 2014, komentarz do art. 8, nb 10.

¹⁹⁸ A. Hrycaj, *Egzekucja praktyczna*, Poznań 2003, s. 80; I. Kunicki, *Prawo...*, s. 147; M. Melka, *Wpływ ustaw o komornikach sądowych i kosztach komorniczych na funkcjonowanie kancelarii komorniczych* [w:] *Nowy model zawodu komornika sądowego i finansowania egzekucji sądowej*, red. A. Góra-Błaszczkowska, K. Flaga-Gieruszyńska, I. Gil, Sopot 2018, s. 47; Z. Woźniak, *Organy egzekucyjne, ich właściwość i postępowanie w ogólności. Właściwość miejscowa komornika* [w:] *Wybrane zagadnienia egzekucji sądowej*, red. J. Gołaczyński, LEX 2008; M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 10 u.k.s., nb 8.

¹⁹⁹ Tak np. A. Marciniak, *Ustawa...*, 2014, komentarz do art. 8, nb 10.

²⁰⁰ Tak słusznie M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 10 u.k.s., nb 8.

winien odmówić przyjęcia wadliwie złożonego wniosku, albowiem żaden z przepisów omawianego artykułu nie przewiduje uzupełniania braków wniosku egzekucyjnego, do którego wierzyciel nie załączył oświadczenia wymaganego przez art. 10 ust. 3 u.k.s. Nie zachodzą w tym wypadku również podstawy do stosowania art. 130 i n. k.p.c.²⁰¹ Inaczej, ale nietrafnie twierdzi J. Prasalek, według którego brak oświadczenia o wyborze komornika stanowił brak formalny wniosku o wszczęcie egzekucji²⁰². Według K. Kazimierczaka²⁰³ komornik w takim przypadku powinien zobowiązać wierzyciela do określenia w wyznaczonym terminie, czy dokonuje wyboru komornika, pod rygorem uznania, że wyboru nie dokonano. W razie nieuzupełnienia wniosku w tym zakresie w określonym terminie komornik powinien przekazać sprawę komornikowi właściwemu w trybie art. 10 ust. 10 u.k.s. Należy zwrócić uwagę na to, że przepisy ustawy o komornikach sądowych nie przewidują sankcji na wypadek, gdyby komornik – zamiast od razu wydać postanowienie odmawiające wszczęcia egzekucji wobec braku oświadczenia złożonego na podstawie art. 10 ust. 3 u.k.s. – wezwał wierzyciela do złożenia stosownego oświadczenia. W takim przypadku trudno byłoby z tego powodu czynić komornikowi zarzuty²⁰⁴.

10. Limity postępowań egzekucyjnych. Komornik ma obowiązek odmówić przyjęcia sprawy, jeżeli:

- 1) wniosek dotyczy sprawy spoza jego rewiru, a niewłaściwość komornika nie może być usunięta przez oświadczenie wierzyciela o wyborze komornika, gdyż sprawa nie kwalifikuje się jako możliwa do prowadzenia poza rewirem (dotyczy to spraw, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 3 i 4 oraz ust. 4 pkt 1–3 u.k.s., i spraw wymienionych w art. 10 ust. 1 u.k.s.);
- 2) zachodzą przesłanki negatywne przyjęcia sprawy z wyboru, o których mowa w art. 10 ust. 4–7 u.k.s.

Oznacza to, że jeżeli nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 10 ust. 4–8, komornik ma obowiązek przyjąć sprawę wierzyciela, który złożył formalnie prawidłowe oświadczenie na podstawie art. 10 ust. 3 u.k.s.

Limity spraw do przyjęcia z tzw. wyboru wierzyciela wprowadziła do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji ustawa z 9.04.2015 r., ustanawiając limit 5000 spraw przy skuteczności na poziomie poniżej 35% lub 10 000 spraw dla komorników rozpoczynających działalność oraz wobec tych, którzy posiadali skuteczność powyżej 35%. Ustawa o komornikach sądowych wyznacza nowe limity, obniżając je do poziomu 2500 spraw ogółem przy skuteczności w zakresie prowadzonych przez komornika egzekucji w roku

²⁰¹ Tak słusznie M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 10 u.k.s., nb 8.

²⁰² J. Prasalek [w:] *Ustawa...*, red. M. Simbierowicz, M. Świtkowski, 2018, s. 64.

²⁰³ K. Kazimierczak [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, s. 70.

²⁰⁴ Tak słusznie M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 10 u.k.s., nb 8.

poprzednim do 35% lub 5000 spraw ogółem przy skuteczności powyżej tego pułapu. Rozwiązanie to preferuje małe kancelarie komornicze ze względu na ich większą skuteczność²⁰⁵, co jednak niesłusznie spotkało się z krytyką doktryny²⁰⁶.

Limity wskazane w art. 10 ust. 4 u.k.s. odnoszą się wyłącznie do spraw, które komornik może przyjąć spoza rewiru. Oznacza to, że nawet w wypadku osiągnięcia pułapu 5000 spraw w danym roku komornik może w dalszym ciągu bez żadnych ograniczeń przyjmować sprawy z rewiru. Komornik ma natomiast obowiązek odmówić przyjęcia kolejnych spraw spoza rewiru.

Wskazane w art. 10 ust. 4 u.k.s. limity zostały obniżone o połowę w stosunku do limitów wskazanych w art. 8 ust. 8 u.k.s.e. Nowa regulacja zawiera jednak także pewne *novum*. Wprowadzono bowiem pewną ulgę na korzyść komorników prowadzących małe kancelarie komornicze, w których roczny wpływ spraw ogółem nie przekracza 1000. Takich kancelarii nie dotyczy kryterium zaległości określone w art. 10 ust. 4 pkt 1 u.k.s. Mogą oni zatem przyjmować sprawy z wyboru wierzyciela nawet wówczas, gdy współczynnik zaległości w zakresie prowadzonych przez nich egzekucji przekracza 6 miesięcy²⁰⁷. Komornikom takim trudno bowiem osiągnąć poziom sprawności postępowania poniżej 6 miesięcy.

11. Dokładny sposób ustalania zaległości, o której mowa w ust. 4 pkt 1, oraz skuteczności, o której mowa w ust. 4 pkt 2, określają ust. 5 i 6. Mimo pozornych podobieństw do dotychczasowej regulacji art. 8 ust. 8a u.k.s.e. nowe przepisy zawierają jednak daleko idące odmienności i jednocześnie rozwiewają istniejące dotąd wątpliwości interpretacyjne²⁰⁸.
12. Przy ustalaniu współczynnika zaległości w poprzednim stanie prawnym brało się pod uwagę wszystkie kategorie spraw, tj. zarówno sprawy o egzekucję i zabezpieczenie roszczeń (rejestrowane w repertoriach Km i Kms), jak i inne sprawy oraz czynności (rejestrowane w repertorium Kmn). Jedynym wyjątkiem były sprawy o egzekucję roszczeń powtarzających się (repertorium Kmp). W pierwszej kategorii należało brać pod uwagę zarówno sprawy zakończone przez wyegzekwowanie roszczenia lub przez umorzenie, jak i te, w których nie doszło do skutecznego wszczęcia postępowania, np. na skutek odmowy wszczęcia postępowania lub zwrotu wniosku.

²⁰⁵ Zob. A. Antkiewicz, K. Kazimierzczak, Z. Woźniak, *Przyczyny...*; L. Kujawski, *Pozycja...*, s. 56–57.

²⁰⁶ Zob. K. Kołodko, *Wybrane aspekty nowych ustaw o komornikach sądowych oraz kosztach komorniczych i ich wpływ na sytuację prawną dłużnika* [w:] *Nowy model zawodu komornika sądowego i finansowania egzekucji sądowej*, red. A. Góra-Błaszczkowska, K. Flaga-Gieruszyńska, I. Gil, Sopot 2018, s. 72–74; M. Melka, *Wpływ...*, s. 49.

²⁰⁷ Odmiennie, ale nietrafnie K. Kazimierzczak [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, s. 73.

²⁰⁸ M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 10 u.k.s., nb 11.

W nowej ustawie uregulowano to w odmienny sposób. Przy ustalaniu zaległości bierze się bowiem pod uwagę, stosownie do art. 8 ust. 6 u.k.s., jedynie sprawy egzekucyjne, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2. Pominięto zatem sprawy rejestrowane w repertorium Kmn. Z kategorii spraw o egzekucję i zabezpieczenie roszczeń, poza sprawami o egzekucję świadczeń powtarzających się, wyłącza się również sprawy, w których komornik odmówił wszczęcia egzekucji na podstawie art. 10 ust. 4 i 8 u.k.s., oraz sprawy, w których nastąpił zwrot wniosku (sprawy, w których nie doszło do wszczęcia postępowania egzekucyjnego).

13. Zagadnienia związane z ustalaniem współczynników sprawności i skuteczności prowadzonych postępowań uregulowane są w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 14.12.2018 r. w sprawie zakresu rocznego sprawozdania z działalności komornika sądowego (Dz.U. z 2023 r. poz. 242). Pierwsze sprawozdania zgodnie z tym rozporządzeniem komornicy złożyli w 2020 r. Wszystkie informacje niezbędne do stosowania art. 10 komornicy podają w części statystycznej rocznego sprawozdania z działalności, tj. w tabeli, której treść określono w załączniku nr 3 do wymienionego rozporządzenia (dział 2 tej tabeli). Współczynniki sprawności w 2019 r. były ustalone samodzielnie przez komorników na podstawie danych ze sprawozdań MS-Kom23.
14. Przy ustalaniu skuteczności bierze się pod uwagę dane nie za poprzednie półrocze (jak w przypadku ustalania zaległości), ale za cały rok. Według ust. 5 skuteczność, o której mowa w ust. 4 pkt 2, oblicza się, ustalając procentowy stosunek liczby spraw załatwionych przez całkowite wyegzekwowanie dochodzonego świadczenia w roku poprzednim do liczby spraw, które wpłynęły w roku poprzednim (z wyłączeniem spraw Kmp i spraw wskazanych w ust. 6 pkt 2 i 3, gdyż i w tym przypadku art. 10 ust. 6 u.k.s. ma zastosowanie). Jeżeli ustalony we wskazany sposób wskaźnik skuteczności postępowania przekracza 35%, komornik może przyjmować sprawy z wyboru wierzyciela powyżej 2500 spraw ogółem – do maksymalnego limitu 5000 spraw.

Przesłanki pozwalające na przyjmowanie spraw z wyboru wierzyciela określone w art. 10 ust. 4 pkt 1 i 2 u.k.s. stosuje się kumulatywnie²⁰⁹, dlatego komornik może przyjmować sprawy z wyboru wierzyciela ponad pułap 2500 spraw jedynie pod warunkiem, że jednocześnie w poprzednim półroczu wykazał się zaległością mniejszą niż 6 miesięcy, chyba że łączna liczba spraw, jakie wpłynęły do kancelarii w roku poprzednim, nie przekroczyła 1000.

15. Ustęp 7 komentowanego artykułu stanowi odpowiednik art. 8 ust. 8b u.k.s.e. Stanowi on, że w stosunku do komornika, który rozpoczął działalność, zaległość i skutecz-

²⁰⁹ Tak słusznie M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 10 u.k.s., nb 14, oraz K. Kazimierzak [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, s. 73.

ność, o których mowa w ust. 4, oblicza się dopiero po upływie roku następującego po roku, w którym złożył on ślubowanie. Oznacza to, że w tych latach współczynniki zaległości i skuteczności określone w ust. 4 nie mają do niego zastosowania. Ustęp 7 wprowadza wobec tego komornika odrębny limit spraw, stanowiąc, że w pierwszych 2 latach kalendarzowych działalności komornik nie może przyjąć więcej niż 2500 spraw z wyboru wierzyciela w każdym roku. Podobnie jak i inni komornicy nie ma on oczywiście ograniczeń w przyjmowaniu spraw ze swojego rewiru. Omawiany przepis wyrównuje szanse komorników, którzy dopiero rozpoczynają działalność. Jest on też konsekwencją tego, że dopiero w trzecim roku kalendarzowym działalności takiego komornika możliwe jest ustalenie skuteczności za pełny rok poprzedzający, co jest decydujące dla ustalenia, czy komornikowi wolno przyjmować sprawy z wyboru wierzyciela²¹⁰.

W niepublikowanym piśmie z 19.10.2020 r., nr DWOiP-IV.454.40.2020, Departament Legislacyjny Prawa Cywilnego Ministerstwa Sprawiedliwości dokonał następującej wykładni art. 10 ust. 7 u.k.s.: „Mimo, że na płaszczyźnie literalnej wskazany przepis wydaje się być nieściśły, to jednak odwołanie do wykładni celowościowej pozwala rozwiać pojawiające się na jego gruncie wątpliwości. Należy bowiem zwrócić uwagę, że podstawowym miernikiem, który pozwala ustalić, czy i w jakim zakresie komornik może przyjmować sprawy spoza rewiru, są dane statystyczne zawarte w sprawozdaniu rocznym. Te zaś prowadzone są z uwzględnieniem lat kalendarzowych. Tym samym regulacja, o której mowa w art. 10 ust. 7 u.k.s., zmierza do tego, aby wyniki pracy komornika były obiektywnie mierzalne. Żeby było to możliwe najpierw musi upłynąć niezbędny okres, który pozwoli dokonać oceny sprawności i skuteczności prowadzonych przez komornika sądowego postępowań egzekucyjnych. Nie jest to z natury rzeczy możliwe w tym samym roku kalendarzowym, w którym komornik złożył ślubowanie. Jest to również niemożliwe w roku kolejnym, zważywszy że sposób obliczania danych statystycznych opisany w art. 10 u.k.s. odnosi się do danych historycznych z poprzedniego okresu (tj. z poprzedniego roku i poprzednich półroczy). Tym samym omawiana regulacja ma na celu przyjęcie rozwiązań «pomostowych», które pozwolą w sposób jednnorodny traktować komorników, którzy rozpoczęli dopiero działalność. Tym samym «rok, w którym komornik złożył ślubowanie» należy rozumieć jako dany rok kalendarzowy, a dopiero kolejny pełny rok kalendarzowy po nim następujący stanowić może podstawę stosownych ustaleń w późniejszym okresie. Powyższa treść w pełni koresponduje z art. 10 ust. 7 zdanie drugie u.k.s., w którym ustawodawca przyjął, że w pierwszych 2 latach kalendarzowych działalności komornik może przyjąć z góry określoną maksymalną liczbę spraw. Wynika to z faktu, że pierwszy rok kalendarzowy (tj. rok, w którym nastąpiło mianowanie) jest całkowicie niemiarodajny do dokonywania jakichkolwiek ocen, zaś drugi rok kalendarzowy (tj. rok

²¹⁰ Tak słusznie M. Klonowski [w:] *Ustawa..., red. R. Reiwer*, 2019, komentarz do art. 10 u.k.s., nb 15.

następujący po roku, w którym nastąpiło mianowanie) jest rokiem, w którym po raz pierwszy niezbędne dane są w pełnym zakresie dopiero gromadzone”. Wykładania ta wydaje się trafna. Wynika z niej, że dane statystyczne, które w myśl art. 10 ust. 7 u.k.s. mają posłużyć komornikowi do obliczenia po raz pierwszy zaległości i skuteczności (zgodnie z art. 10 ust. 4 i 5 u.k.s.), mają pochodzić z roku kalendarzowego następującego po roku kalendarzowym, w którym komornik złożył ślubowanie, a nie z roku mającego nastąpić za 2 lata kalendarzowe – licząc od momentu, w którym komornik złożył ślubowanie²¹¹.

16. Ustęp 8 komentowanego artykułu zawiera całkowicie nową regulację, zgodnie z którą komornik wybrany przez wierzyciela może odmówić danemu wierzycielowi przyjęcia sprawy, jeżeli liczba wniosków egzekucyjnych, jakie wpłynęły do kancelarii w danym roku od tego wierzyciela, przekroczyła 100. Chodzi tu o rok kalendarzowy²¹². Jeżeli komornik stwierdzi, że w danym roku od jednego wierzyciela wpłynęło już co najmniej 100 spraw, to może, lecz nie musi, podjąć decyzję o odmowie przyjęcia kolejnych wniosków. Regulacja ta ma służyć ochronie komorników przed sytuacją, gdy na skutek działań jednego wierzyciela masowego lub kilku wierzycieli masowych dany komornik zostaje pozbawiony możliwości przyjmowania spraw z wyboru. Takie działania wierzycieli mogłyby się okazać szczególnie niekorzystne w przypadku składania wniosków w sprawach egzekucyjnych, w których prowadzona wcześniej egzekucja okazała się już bezskuteczna²¹³. Przepis nie zabrania tego, aby w tym samym roku w późniejszym czasie komornik zgodził się przyjąć dodatkowe sprawy od tego samego wierzyciela. Wcześniejsza odmowa przyjęcia wniosku tego nie wyklucza²¹⁴.

Omawiana regulacja nie odnosi się do komornika właściwego miejscowo, który w każdym wypadku zobowiązany jest przyjąć sprawę ze swojego rewiru.

17. Przepisy zawarte w ust. 9 art. 10 u.k.s. stanowią odpowiednik art. 8 ust. 13 u.k.s.e. Zmianie uległ mechanizm przekazania sprawy. W poprzednim stanie prawnym z inicjatywą w tym zakresie występował komornik, a rola wierzyciela ograniczała się do wyrażenia zgody na przekazanie sprawy. W nowej regulacji to wierzyciel staje się inicjatorem procedury przekazania sprawy. Jedynym formalnym wymogiem jest przedłożenie komornikowi prowadzącemu postępowanie egzekucyjne pisemnej zgody nowego komornika, do którego sprawa ma być przekazana, na dalsze jej prowadze-

²¹¹ Wcześniej wątpliwości w tym zakresie zostały omówione przez A. Antkiewicza w artykule: *Prawo wyboru komornika na gruncie ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych*, „Kwartalnik Sądowy Apelacji Gdańskiej” 2020/1–2, s. 90–92, oraz w piśmie Ministerstwa Sprawiedliwości z 11.02.2020 r., DWOiP-IV.454.4.2020, niepubl.

²¹² Tak słusznie M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 10 u.k.s., nb 16.

²¹³ Tak słusznie K. Kazimierczak, *Struktura...*, s. 29–30.

²¹⁴ Tak słusznie M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 10 u.k.s., nb 16.

nie. Wprowadzono równocześnie zasadę, że następce przekazanie sprawy na wniosek wierzyciela może nastąpić jedynie do komornika właściwości ogólnej.

18. Regulacja zawarta w ust. 10 omawianego artykułu stanowi *novum* i ma z założenia przeciwdziałać stwierdzonym w praktyce przypadkom obchodzenia przez wierzycieli przepisów art. 8 u.k.s.e. Działania te polegały na wskazaniu nieaktualnego (niewłaściwego) adresu dłużnika, co sugerowało, że komornik, do którego skierowano egzekucję, jest komornikiem z rewiru. Dopiero po podjęciu pierwszych czynności egzekucyjnych okazywało się, że dłużnik pod podanym adresem nie zamieszkiwał. Mimo to wniosek był traktowany jako złożony do komornika z rewiru, co powodowało swoiste utrwalenie właściwości komornika. W konsekwencji zmuszony on był dalej prowadzić sprawę jako komornik „właściwości ogólnej” ze wszystkimi tego konsekwencjami (w tym np. niemożnością zobowiązania wierzyciela do pokrycia kosztów czynności odbywających się poza rewirem). Omawiany mechanizm mógł też być wykorzystywany do obchodzenia art. 8 u.k.s.e. z uwagi na to, że tak złożone sprawy nie były ewidencjonowane w wykazie „W”²¹⁵.

Dla przekazania sprawy na podstawie ust. 10 u.k.s. niezbędne jest spełnienie dwóch przesłanek: zamieszkiwania przez dłużnika w momencie złożenia wniosku przez wierzyciela poza rewirem komornika, do którego wniosek złożono, i istnienia przesłanek odmowy wszczęcia postępowania, o których mowa w ust. 4. Słusznie zwrócono uwagę, że przyjęte rozwiązanie nie wyklucza możliwości następczego złożenia przez wierzyciela oświadczenia o wyborze komornika i dalszego prowadzenia sprawy przez komornika, do którego złożono wniosek, o ile tylko w momencie złożenia wniosku nie zachodziły przesłanki odmowy wszczęcia postępowania, o których mowa w ust. 4. W tym przypadku komornik nie ma jednak obowiązku czekać, aż wierzyciel wystąpi ze stosownym wnioskiem, i od razu może podjąć czynności zmierzające do przekazania sprawy. W omawianym przypadku odpowiednie zastosowanie ma także ust. 9 art. 10 u.k.s. Jeżeli zatem w danym roku wpłynie do komornika ponad 100 spraw od jednego wierzyciela, to mimo braku przesłanek z ust. 4 komornik może przekazać sprawę do innego komornika w trybie przewidzianym w ust. 10. W przeciwnym razie wierzyciel mógłby z łatwością obejść regulację ust. 9²¹⁶.

Tryb przekazywania sprawy komornikowi z rewiru przez komornika niewłaściwego był analogiczny do trybu przewidzianego w art. 773¹ § 4 k.p.c., który to przepis został już uchylony.

²¹⁵ Zob. A. Pytel, *Właściwość miejscowa komornika sądowego a zasada perpetuatio fori*, PPE 2016/10, s. 6 i 18, oraz M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 10 u.k.s., nb 18.

²¹⁶ M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 10 u.k.s., nb 18.

19. Przepis ust. 11 wyłącza stosowanie art. 775¹ k.p.c., zgodnie z którym komornik, który przyjął wniosek o wszczęcie egzekucji, do prowadzenia której nie jest właściwy według przepisów Kodeksu, nie może odmówić przyjęcia innych wniosków o wszczęcie egzekucji przeciwko temu samemu dłużnikowi, jeżeli następni wierzyciele wnoszą o przeprowadzenie egzekucji według tych samych sposobów co wcześniejsi wierzyciele. Na tle art. 8 u.k.s.e. prezentowano jednolicie pogląd, że przepis art. 775¹ k.p.c. stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 8 ust. 8 u.k.s.e., wprowadzając od niego wyjątek. Oznaczało to, że komornik, który przyjął wniosek o wszczęcie egzekucji, do której prowadzenia nie był właściwy według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, nie mógł odmówić przyjęcia innych wniosków o wszczęcie egzekucji przeciwko temu samemu dłużnikowi, jeżeli następni wierzyciele wnosili o przeprowadzenie egzekucji według tych samych sposobów co wcześniejsi wierzyciele, nawet jeżeli komornik „wyczerpał już limity” spraw przewidziane w art. 8 ust. 8 u.k.s.e.²¹⁷ Pogląd ten nie jest aktualny na gruncie nowych przepisów wobec wyraźnego wyłączenia w art. 10 ust. 11 u.k.s. obowiązywania art. 775¹ k.p.c. Oznacza to, że art. 775¹ k.p.c. nie ma zastosowania wobec komornika prowadzącego egzekucję z wyboru wierzyciela w ramach obszaru swojej apelacji, jeżeli zachodzą po jego stronie przesłanki odmowy wszczęcia egzekucji, o których mowa w art. 10 ust. 4–7 u.k.s. Ma natomiast zastosowanie wobec komornika, do którego wpłynął wniosek o wszczęcie egzekucji przeciwko temu samemu dłużnikowi, jeżeli spełnia on warunki, o których mowa w art. 10 ust. 1 i 4–7 u.k.s.²¹⁸ Pod rządami nowej ustawy art. 775¹ k.p.c. nie może być wykorzystywany jako wyjątek od przepisów przewidujących limity przyjęć spraw do kancelarii komorniczych. Brak możliwości zastosowania tego przepisu oznacza, że zastosowanie znajdzie wówczas art. 773¹ § 1 k.p.c., który w przypadku zbiegu egzekucji do tych samych rzeczy, wierzytelności lub praw nakazuje przekazanie sprawy do komornika właściwego według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego²¹⁹. Zgodnie z art. 773¹ § 2 k.p.c. jeżeli żaden z komorników nie jest właściwy według Kodeksu postępowania cywilnego, komornik, który później wszczął egzekucję, niezwłocznie przekazuje sprawę komornikowi, który pierwszy wszczął egzekucję, o czym zawiadamia wierzyciela. Tak więc w sytuacji, gdy zbieg egzekucji nastąpi między dwoma komornikami z wyboru wierzyciela, w wyniku zbiegu sprawa i tak trafi do jednego z nich również w sytuacji, kiedy przekroczy on limity wskazane w art. 10 ust. 4 u.k.s., w tym limit 5000 spraw²²⁰.

²¹⁷ Tak m.in. J. Jagieła [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, t. 3, *Komentarz. Art. 730–1088*, Warszawa 2015, s. 266; M. Michalska-Marciniak, *Wzajemny stosunek art. 775¹ k.p.c. i art. 8 ust. 8 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji*, PPE 2017/3, s. 6–18. W. Tomalak [w:] *Metodyka...*, red. A. Marciniak, M. Michalska-Marciniak, s. 192–193.

²¹⁸ Tak M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, 2019, komentarz do art. 10, nb 19.

²¹⁹ Tak słusznie K. Kazimierczak, *Struktura...*, s. 37, oraz K. Kazimierczak [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, s. 77.

²²⁰ Tak słusznie K. Kazimierczak [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, s. 77.

20. **Postanowienie o odmowie wszczęcia egzekucji.** W ust. 12 art. 10 u.k.s. umieszczono zapisy stanowiące odpowiednik dotychczasowego art. 8 ust. 9 u.k.s.e. Modyfikacją w stosunku do pierwotnego jest tu pominięcie „innych czynności wchodzących w zakres ustawowych zadań komornika”, co jest konsekwencją tego, że w nowej regulacji nie przewiduje się możliwości prowadzenia poza rewirem spraw innych niż egzekucyjne i zabezpieczające, tj. innych niż wymienione w art. 3 ust. 3 pkt 1–2a u.k.s.

Omawiany przepis zawiera też drugie nowe rozwiązanie, według którego komornik wraz z postanowieniem o odmowie wszczęcia egzekucji od razu doręcza wierzycielowi tytuł wykonawczy i zwraca wniosek egzekucyjny. Rozwiązanie to jest podyktowane tym, że w przypadkach, o których mowa w ust. 4 i 8, nie przysługuje skarga na czynność komornika, a zatem postanowienie komornika jest prawomocne z chwilą wydania. Rozwiązanie to umożliwia wierzycielowi szybsze złożenie wniosku do innego komornika.

21. Według art. 10 ust. 12 zdanie trzecie u.k.s. skarga na czynności komornika nie przysługuje jedynie na postanowienie o odmowie wszczęcia egzekucji, wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia albo wykonanie europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym, wydane na podstawie art. 10 ust. 4 i 8 u.k.s., a więc przez komornika spoza rewiru. Oznacza to, że zarówno na postanowienie komornika właściwego o odmowie przyjęcia sprawy egzekucyjnej (zabezpieczającej), o odmowie przyjęcia wniosku o wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu spadku albo sporządzenie spisu inwentarza, jak i na czynność komornika właściwego o odmowie podjęcia czynności, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1–2 u.k.s., a także na postanowienie komornika niewłaściwego wydane na podstawie art. 10 ust. 7, 9 i 10 u.k.s. skarga przysługuje. Zwrócić jednak należy uwagę na to, że w przypadku sprawy egzekucyjnej (zabezpieczającej), o wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu spadku i o sporządzenie spisu inwentarza, skarga ta służy na mocy ogólnego przepisu art. 767 § 1 k.p.c. (w postępowaniu zabezpieczającym w zw. z art. 743 § 1 k.p.c., a w postępowaniu o zabezpieczenie spadku, zmianę środka zabezpieczenia lub sporządzenie spisu inwentarza spadku w zw. z art. 638² § 4 k.p.c.), natomiast w przypadku czynności komornika, o których mowa w art. 3 ust. 4 pkt 1–2 u.k.s., na podstawie szczególnego przepisu art. 3 ust. 5 u.k.s. Tylko w tym ostatnim przypadku zażalenie na postanowienie sądu nie przysługuje (zob. art. 3 ust. 5 zdanie trzecie u.k.s.). Na rozstrzygnięcia sądu w przedmiocie pozostałych spraw zażalenie służy, gdyż postanowienie sądu w przedmiocie odmowy wszczęcia egzekucji, wykonania tytułów zabezpieczenia, wykonania postanowienia o zabezpieczeniu spadku albo sporządzenia spisu inwentarza kończy postępowanie w sprawie (art. 394 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).
22. Według art. 222 pkt 5 u.k.s. naruszenie właściwości określonej w art. 9 i 10 tej ustawy, w szczególności zasad przyjmowania spraw z wyboru wierzyciela, stanowi odrębny

typ przewinienia dyscyplinarnego (szerzej na ten temat zob. komentarz do art. 222 pkt 5 u.k.s.). Nieuczciwa konkurencja zawodowa związana z pozyskiwaniem wierzycieli stanowi naruszenie zasad etyki zawodowej (przewinienie dyscyplinarne z art. 222 pkt 1 u.k.s.). Według § 19 k.e.z.k.s. komornik ma prawo do informowania o wykonywaniu zawodu oraz prowadzonej kancelarii wyłącznie za pośrednictwem własnej strony internetowej. Informacja o wykonywaniu zawodu oraz prowadzonej kancelarii nie może jednak mieć charakteru oferty ani w żaden inny sposób skłaniać do składania wniosków egzekucyjnych.

23. Według art. 8 u.k.k. jeżeli komornik wybrany przez wierzyciela podejmuje czynności poza rewirem komorniczym, wydatki w postaci diet przysługujących komornikowi oraz osobom zatrudnionym w kancelarii komorniczej i uczestniczącym w tych czynnościach, kosztów przejazdów i noclegów komornika i tych osób oraz kosztów transportu specjalistycznego obciążają wierzyciela, nawet w razie przysługującego mu zwolnienia od kosztów komorniczych. Wydatków tych nie wlicza się do kosztów obciążających dłużnika²²¹. Wierzyciel może wyrazić zgodę na obciążenie go innymi wydatkami. Jeśli tego nie uczyni, wydatki te (tzn. inne niż wymienione w treści art. 8 u.k.k.) obciążają na ogólnych zasadach dłużnika, ponieważ na zasadzie art. 770 § 1 k.p.c. dłużnik zobowiązany jest zwrócić wierzycielowi jedynie koszty niezbędne (konieczne) do celowego przeprowadzenia egzekucji. Przepis art. 8 u.k.k. jest odpowiednikiem art. 8 ust. 11 u.k.s.e. i reguluje w sposób analogiczny obowiązek ponoszenia przez wierzyciela niektórych wydatków – wymienionych w obu przepisach²²².

Artykuł 8 ust. 12 u.k.s.e. regulował postępowanie komornika dotyczące zaliczki uiszczonej przez wierzyciela na poczet wydatków określonych w art. 8 ust. 11 u.k.s.e., nakazując komornikowi wybranemu przez wierzyciela, który przekazywał sprawę innemu komornikowi, zwrócić wierzycielowi niewykorzystaną zaliczkę lub jej część w terminie 7 dni od dnia uprawomocnienia się postanowienia o przekazaniu sprawy. Kwestii tej nie dotyczy obecnie art. 10 u.k.s., albowiem została ona uregulowana w art. 16 ust. 3 u.k.k., według którego komornik wybrany przez wierzyciela, który przekazał sprawę innemu komornikowi, zwraca wierzycielowi niewykorzystaną zaliczkę albo jej część w terminie 7 dni od dnia uprawomocnienia się postanowienia o przekazaniu sprawy. *Prima vista* jest to regulacja identyczna z tą, która była zawarta w art. 8 ust. 12 u.k.s.e. Szczegółowe porównanie obu przepisów prowadzi jednak do wniosku,

²²¹ Co oznacza, że nie można nimi obciążać dłużnika w toku sprawy ani w końcowym rozliczeniu na podstawie art. 770 § 1 i 2 k.p.c., albowiem nie są to koszty niezbędne do celowego przeprowadzenia egzekucji – zob. Z. Merchel [w:] A. Antkiewicz, Z. Merchel, *Ustawa...*, s. 65; wierzyciel, dokonując wyboru komornika, ponosi definitywnie te wydatki – zob. P. Banasik [w:] *Ustawa...*, red. J. Świeczkowski, komentarz do art. 8, nb 7.

²²² Co do pojęć diety, kosztów przejazdu, kosztów transportu specjalistycznego – zob. komentarz do art. 6 u.k.k. (np. w powołanym wyżej komentarzu A. Antkiewicza, Z. Merchla, *Ustawa...*).

że zakres zastosowania art. 16 ust. 3 u.k.k. jest znacznie szerszy, albowiem dotyczy wszystkich zaliczek uiszczonych przez wierzyciela, a nie tylko zaliczek na poczet wydatków określonych w art. 8 ust. 11 u.k.s.e. Stan prawny w omawianej kwestii nie uległ jednak znacznej zmianie, albowiem do 31.12.2018 r. obowiązywał § 24 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 20.12.2005 r. w sprawie określenia szczegółowych przepisów o biurowości i ewidencji operacji finansowych kancelarii komorniczych (Dz.U. z 2014 r. poz. 1625, nie obowiązuje), który stanowił, że jeżeli komornik stwierdza swą niewłaściwość, przekazuje akta właściwemu organowi egzekucyjnemu i zwraca wierzycielowi niewykorzystaną część zaliczki na wydatki. Przepis ten obejmował zatem wszystkie zaliczki, w tym zaliczki uiszczone na poczet wydatków określonych w art. 8 ust. 11 u.k.s.e. Powołany paragraf rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 20.12.2005 r. nie zakreślał jednak terminu na zwrot zaliczki, w przeciwieństwie do art. 8 ust. 12 u.k.s.e. i art. 16 ust. 3 u.k.k.

24. W ustawowej regulacji wyboru komornika wyeliminowano normę zawartą w art. 8 ust. 10 u.k.s.e., a więc obowiązek komornika wybranego przez wierzyciela powiadamiania komornika właściwego według Kodeksu postępowania cywilnego o wszczęciu egzekucji, wykonaniu postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia lub europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym. Obowiązek ten wydawał się zbędny, nie do końca też było wiadomo, czemu miał służyć, dlatego nowe rozwiązanie wydaje się uzasadnione.
25. **Zasada *perpetuatio fori*. Przeniesienie treści art. 8 ust. 14 u.k.s.e. do Kodeksu postępowania cywilnego.** W art. 8 ust. 14 u.k.s.e. wyrażono zasadę utrwalenia się właściwości komornika sądowego. Według tego przepisu komornik właściwy do prowadzenia egzekucji, zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego, w chwili wszczęcia postępowania pozostawał właściwy do jego ukończenia, choćby podstawy właściwości zmieniły się w toku sprawy. Artykuł 10 u.k.s. nie zawiera tej regulacji, albowiem została ona przeniesiona do Kodeksu postępowania cywilnego i umieszczona w przepisach ogólnych dotyczących postępowania egzekucyjnego, w dziale, w którym unormowano m.in. właściwość organów egzekucyjnych. Regulacja ta została dosłownie powtórzona w treści art. 763³ § 1 k.p.c., gdzie jest jej bardziej odpowiednie miejsce²²³.

²²³ Omówienie tej zasady zob. R. Flejszar, *Utrwalenie właściwości komornika...*, s. 17–43.

ROZDZIAŁ 2

Powoływanie i odwoływanie komorników

Art. 11. [Wymagania na stanowisku komornika]

1. Na stanowisko komornika może zostać powołana osoba, która:
 - 1) posiada obywatelstwo polskie;
 - 2) ma pełną zdolność do czynności prawnych;
 - 3) jest nieskazitelnego charakteru;
 - 4) nie była karana za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe;
 - 5) nie jest podejrzana o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe;
 - 6) ukończyła wyższe studia prawnicze w Rzeczypospolitej Polskiej i uzyskała tytuł magistra prawa lub zagraniczne studia prawnicze uznane w Rzeczypospolitej Polskiej;
 - 7) jest zdolna, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków komornika;
 - 8) odbyła aplikację komorniczą, zwaną dalej „aplikacją”;
 - 9) złożyła egzamin komorniczy;
 - 10) pracowała w charakterze asesora przez okres co najmniej 2 lata;
 - 11) ukończyła 28 lat.
2. Wymogi, o których mowa w ust. 1 pkt 8–10, nie dotyczą osób, które:
 - 1) uzyskały tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych;
 - 2) po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk prawnych przez okres co najmniej 4 lat, w okresie nie dłuższym niż 6 lat przed dniem złożenia wniosku o powołanie na stanowisko komornika, były zatrudnione na podstawie umowy o pracę na stanowiskach związanych ze stosowaniem lub tworzeniem prawa;
 - 3) zajmowały stanowisko sędziego lub prokuratora;
 - 4) zajmowały stanowisko asesora sądowego przez okres co najmniej 2 lat;

- 5) zajmowały stanowisko referendarza sądowego przez okres co najmniej 2 lat;
 - 6) wykonywały zawód adwokata, radcy prawnego lub notariusza przez okres co najmniej 2 lat;
 - 7) zajmowały stanowisko radcy Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej przez okres co najmniej 2 lat.
3. Wymogi, o których mowa w ust. 1 pkt 8 i 9, nie dotyczą osób, które ukończyły aplikację sędziowską, prokuratorską, adwokacką, radcowską lub notarialną i zdały egzamin sędziowski, prokuratorski, adwokacki, radcowski lub notarialny, oraz osób, które były zatrudnione na stanowisku referendarza sądowego.
4. Wymóg, o którym mowa w ust. 1 pkt 8, nie dotyczy osób:
- 1) które w okresie nie dłuższym niż 6 lat przed dniem złożenia wniosku o dopuszczenie do egzaminu komorniczego przez okres co najmniej 3 lat wykonywały obowiązki aplikanta sądowego i aplikanta prokuratorskiego lub były zatrudnione na stanowisku asystenta prokuratora, starszego asystenta prokuratora, asystenta sędziego, starszego asystenta sędziego lub były zatrudnione w Sądzie Najwyższym, Naczelnym Sądzie Administracyjnym, Trybunale Konstytucyjnym lub międzynarodowym organie sądowym, w szczególności Trybunale Sprawiedliwości Unii Europejskiej lub Europejskim Trybunale Praw Człowieka, i wykonywały zadania odpowiadające czynnościom asystenta sędziego;
 - 2) które po ukończeniu wyższych studiów prawnych przez okres co najmniej 3 lat, w okresie nie dłuższym niż 6 lat przed dniem złożenia wniosku o dopuszczenie do egzaminu komorniczego, wykonywały, na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej, wymagające wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związane ze świadczeniem pomocy prawnej przez adwokata lub radcę prawnego w kancelarii adwokackiej, zespole adwokackim, spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej, komandytowej lub komandytowo-akcyjnej, o której mowa w art. 4a ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2022 r. poz. 1184 i 1268), lub kancelarii radcy prawnego, spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej, komandytowej lub komandytowo-akcyjnej, o której mowa w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1166);
 - 3) które po ukończeniu wyższych studiów prawnych przez okres co najmniej 3 lat, w okresie nie dłuższym niż 6 lat przed dniem złożenia wniosku o dopuszczenie do egzaminu komorniczego, wykonywały, na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej, wymagające wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związane z czynnościami wykonywanymi przez notariusza w kancelarii notarialnej;
 - 4) które w terminie określonym w art. 16 nie złożyły wniosku o powołanie na stanowisko komornika.
5. Okresy zatrudnienia, o których mowa w ust. 4 pkt 1–3, ustala się jako sumę okresów obliczonych z zachowaniem proporcjonalności ich wymiaru.

1. W art. 11 u.k.s. ustawodawca określił wymagania, jakie powinna spełniać osoba powołana na stanowisko komornika sądowego.
2. Jak wynika z ust. 1 pkt 1, na stanowisko komornika sądowego może zostać powołana osoba, która przede wszystkim posiada obywatelstwo polskie. Zasady, warunki oraz tryb nabywania i utraty obywatelstwa polskiego, potwierdzania jego posiadania lub utraty określa ustawa z 2.04.2009 r. o obywatelstwie polskim (Dz.U. z 2023 r. poz. 1989). Zgodnie z nią obywatelstwo polskie nabywa się: z mocy prawa, przez nadanie obywatelstwa polskiego, przez uznanie za obywatela polskiego lub przez przywrócenie obywatelstwa polskiego. Wymóg legitymowania się przez kandydatów na komorników sądowych i samych komorników sądowych obywatelstwem polskim jest zgodny z prawem Unii Europejskiej, gdyż zasada swobody przemieszczania się i podejmowania zatrudnienia została wyłączona w odniesieniu do stanowisk, które wiążą się bezpośrednio lub pośrednio z udziałem w wykonywaniu władzy publicznej lub obowiązkami, których celem jest ochrona ogólnych interesów państwa lub władz publicznych. Zauważyć przy tym należy, że komentowana ustawa nie zawiera wymogu posiadania wyłącznie obywatelstwa polskiego, stąd nie ma przeszkód do powoływania na stanowisko komornika osoby, która poza obywatelstwem polskim legitymuje się także obywatelstwem innych państw¹.
3. Kolejna przesłanka przewidziana w ust. 1 pkt 2 to zdolność do czynności prawnych rozumiana jako kwalifikacja osoby do dokonywania swoistych działań konwencjonalnych, jakimi są czynności prawne, którą osoby te uzyskują dopiero po osiągnięciu odpowiedniej dojrzałości umysłowej, niezbędnej do podejmowania decyzji co do kształtowania wiążących je stosunków prawnych, a tracą z kolei w razie zaniku tej cechy². Tym samym pełną zdolność do czynności prawnych mają pełnoletnie, nieubezwłasnowolnione osoby fizyczne.
4. W pkt 3 wprowadzono przesłankę „nieskazitelnego charakteru” w miejsce dotychczasowej przesłanki „nieposzlakowanej opinii” jako miernik obiektywny wobec kandydata na komornika. Nieskazitelny charakter to całokształt cech indywidualnych, zdarzeń i okoliczności składających się na wizerunek osoby pełniącej obowiązki funkcjonariusza publicznego³. Zauważyć trzeba, że nie ma legalnej definicji nieskazitelnego charakteru. Jest to pojęcie abstrakcyjne dążące do pewnego ideału, na który składają się przede wszystkim: uczciwość, sumienność, pracowitość, cierpliwość oraz wysoka kultura osobista⁴. Przez nieskazitelność charakteru należy rozumieć takie cechy

¹ J. Stelina [w:] *Ustawa...*, red. J. Świeczkowski, LEX 2012, komentarz do art. 10.

² Z. Radwański, A. Olejniczak, *Prawo cywilne. Część ogólna*, Warszawa 2017, s. 139.

³ VIII kadencja, druk sejm. nr 1582.

⁴ Zob. K. Sadowski, O.M. Piaskowska, D. Kotłowski, *Asystent sędziego w sądzie powszechnym*, Warszawa 2010, s. 34 i n.

charakteru, jak szlachetność, prawość i uczciwość, które powinny składać się na wizerunek osób wykonujących zawody zaufania publicznego. Nie chodzi tutaj o wiedzę i profesjonalizm tych osób, ale o ich postawę etyczno-moralną. Ocenie powinno podlegać ich postępowanie i zachowanie w sferze zarówno zawodowej, jak i prywatnej w dłuższym okresie. Spełnienie przesłanki nieskazitelności charakteru należy badać, mając na uwadze opinie dotyczące danej osoby w dłuższym okresie⁵. Dokonana przez ustawodawcę zmiana polega na tym, że wprowadzona cecha odnosi się do rzeczywistych właściwości danego kandydata, podczas gdy „nieposzlakowana opinia” dotyczy jedynie przekonań środowiska, w praktyce komorniczego, o opiniowanym. Zmiana ta dostosowuje omawianą przesłankę do funkcjonujących już regulacji zawartych w Prawie o ustroju sądów powszechnych (dotyczących sędziów i referendarzy sądowych), Prawie o prokuraturze, Prawie o adwokaturze oraz Prawie o notariacie. Utrzymywanie dotychczasowego kształtu regulacji w tym przedmiocie jest bezcelowe i stanowiłoby niczym nieuzasadniony wyjątek od zasad naboru do szeroko rozumianych zawodów prawniczych⁶.

5. Na stanowisko komornika może zostać powołana osoba, która nie była karana za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe oraz nie jest podejrzana o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe, co wynika wprost z pkt 4 i 5. Wskazać należy, że za osobę, która nie była karana za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, uznaje się także osobę, wobec której nastąpiło zatarcie skazania. Oznacza to, że z chwilą zatarcia skazania uważa się je za niebyłe, a sam wpis o skazaniu usuwa się z rejestru skazanych. Podstawą stwierdzenia niekaralności kandydata na komornika sądowego jest zaświadczenie o niekaralności z Krajowego Rejestru Karnego. Zaświadczenie to uzyskuje Minister Sprawiedliwości przed powołaniem osoby zainteresowanej na stanowisko komornika sądowego na podstawie art. 14 u.k.s. Natomiast za podejrzaną o popełnienie przestępstwa uważa się osobę, co do której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów albo której bez wydania takiego postanowienia przedstawiono zarzut w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego. Jeśli chodzi o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego, są to przestępstwa ścigane przez oskarżyciela publicznego, którym jest prokurator lub inny organ państwowy z mocy szczególnych przepisów ustawy. Przestępstwa te mogą być ścigane z urzędu oraz na wniosek. Jednakże większość przestępstw z oskarżenia publicznego należy do grupy przestępstw ściganych z urzędu. W przestępstwach ściganych na wniosek oskarżenie publiczne jest uzależnione od wniosku pokrzywdzonego lub innego organu. Przeciwnieństwem przestępstw publicznoskargowych są przestępstwa prywatnoskargowe, czyli ścigane z oskarżenia prywatnego, które wymagają wniesienia oskarżenia przez pokrzywdzonego.

⁵ Zob. wyrok WSA w Warszawie z 10.09.2009 r., VI SA/Wa 669/09, LEX nr 651020.

⁶ VIII kadencja, druk sejm. nr 1582.

W myśl art. 13 ust. 1 pkt 4 u.k.s. do wniosku o powołanie na stanowisko komornika zainteresowany załącza m.in. oświadczenie, że nie jest przeciwko niemu prowadzone postępowanie o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe.

6. Zgodnie z pkt 6 aby zostać powołanym na stanowisko komornika sądowego, należy ukończyć wyższe studia prawnicze w Rzeczypospolitej Polskiej i uzyskać tytuł magistra prawa lub zagraniczne studia prawnicze uznane w Rzeczypospolitej Polskiej. W celu podwyższenia poziomu merytorycznego komorników przyjęto bez wyjątków zasadę, że osoba wykonująca zawód komornika sądowego, której przysługuje status funkcjonariusza publicznego i status organu egzekucyjnego, musi być prawnikiem. Dotychczasowa regulacja przewidywała możliwość wykonywania zawodu komornika przez osoby niebędące prawnikami, co należy ocenić zdecydowanie krytycznie⁷.
7. Kandydat na stanowisko komornika sądowego musi być zdolny, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków komornika, co wynika wprost z pkt 7. W tym zakresie warunkiem dopuszczalności zgłoszenia się kandydata jest dołączenie zaświadczenia, o którym mowa w art. 13 ust. 1 pkt 6 u.k.s. Stan zdrowia według definicji Światowej Organizacji Zdrowia działającej w ramach systemu Narodów Zjednoczonych to nie tylko całkowity brak choroby czy niepełnosprawności, ale także stan pełnego, fizycznego, umysłowego i społecznego dobrostanu (dobrego samopoczucia). Tym samym oznacza to, że niektóre choroby fizyczne bądź niepełnosprawność (osoba głuchoniema, niewidoma) mogą uniemożliwiać pracę na stanowisku komornika sądowego.
8. Ustawodawca wymaga – w pkt 8, 9 i 10 – aby osoba ubiegająca się o stanowisko komornika sądowego odbyła aplikację komorniczą, złożyła egzamin komorniczy oraz pracowała w charakterze asesora przez okres co najmniej 2 lat. Jednakże zauważyć trzeba, że wymóg ukończenia aplikacji komorniczej i zdania egzaminu komorniczego, a także pracy w charakterze asesora komorniczego nie ma charakteru bezwzględnego, gdyż ustawa zwalnia pewne kategorie osób, które ukończyły inne aplikacje prawnicze i zdały wymagany, kończący je egzamin zawodowy. W tym miejscu tylko przykładowo należy wskazać, że dotyczy to osób, które zajmowały stanowisko sędziego lub prokuratora, stanowisko asesora sądowego przez okres co najmniej 2 lat, stanowisko referendarza sądowego przez okres co najmniej 2 lat, wykonywały zawód adwokata, radcy prawnego lub notariusza przez okres co najmniej 2 lat lub też zajmowały stanowisko radcy Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej przez okres co najmniej 2 lat. Ponadto ustawodawca dopuszcza, aby powyższe wymogi nie dotyczyły także osób, które uzyskały tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych, oraz osób, które po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk

⁷ VIII kadencja, druk sejm. nr 1582.

prawnych przez co najmniej 4 lata, w okresie nie dłuższym niż 6 lat przed dniem złożenia wniosku o powołanie na stanowisko komornika, były zatrudnione na podstawie umowy o pracę na stanowiskach związanych ze stosowaniem lub tworzeniem prawa.

9. Ostatnią przesłanką wskazaną w pkt 11 jest cenzus wieku. Obecnie aby zostać powołanym na stanowisko komornika sądowego, trzeba mieć ukończone 28 lat. Jak wynika z uzasadnienia projektu ustawy, w porównaniu z dotychczasową regulacją podniesiono granicę minimalnego wieku (z 26 na 28 lat), co jest podyktowane m.in. tym, że komornik jako funkcjonariusz publiczny wyposażony jest w daleko idące kompetencje o charakterze władczym, co wymaga posiadania pewnego doświadczenia życiowego. Takie rozwiązanie jest zbliżone do unormowań dotyczących dolnej granicy wieku sędziego⁸. Wprowadzoną zmianę należy oceniać jak najbardziej pozytywnie, gdyż ważne jest nie tylko posiadane wykształcenie, lecz także doświadczenie życiowe, które co do zasady powinno nabywać się wraz z upływem lat. Doświadczenie życiowe to także znajomość stosunków społecznych, a także motywów postępowania ludzi w kontekście wykonywanego zawodu.
10. W ust. 2 komentowanego artykułu ustawodawca wprowadził wyjątki do ściśle określonych kategorii osób, od których nie są wymagane odbycie aplikacji komorniczej, złożenie egzaminu komorniczego ani praca w charakterze asesora przez okres co najmniej 2 lata, aby móc wykonywać zawód komornika sądowego. Tym samym powyższe wymogi nie dotyczą osób, które uzyskały tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych, a także osób, które po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk prawnych przez okres co najmniej 4 lat, w okresie nie dłuższym niż 6 lat przed dniem złożenia wniosku o powołanie na stanowisko komornika, były zatrudnione na podstawie umowy o pracę na stanowiskach związanych ze stosowaniem lub tworzeniem prawa. Wskazane wyżej wymogi nie dotyczą również osób, które zajmowały stanowisko sędziego lub prokuratora, stanowisko asesora sądowego przez okres co najmniej 2 lat, stanowisko referendarza sądowego przez okres co najmniej 2 lat, wykonywały zawód adwokata, radcy prawnego lub notariusza przez okres co najmniej 2 lat lub zajmowały stanowisko radcy Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej przez okres co najmniej 2 lat.
11. W myśl ust. 3 wymóg odbycia aplikacji komorniczej i złożenia egzaminu komorniczego nie dotyczy osób, które ukończyły aplikację sędziowską, prokuratorską, adwokacką, radcowską lub notarialną i zdały egzamin sędziowski, prokuratorski, adwokacki, radcowski lub notarialny, oraz osób, które były zatrudnione na stanowisku referendarza sądowego.

⁸ VIII kadencja, druk sejm. nr 1582.

12. Zgodnie z ust. 4 wymóg odbycia aplikacji komorniczej nie dotyczy osób, które w okresie nie dłuższym niż 6 lat przed dniem złożenia wniosku o dopuszczenie do egzaminu komorniczego przez okres co najmniej 3 lat wykonywały obowiązki aplikanta sądowego i aplikanta prokuratorskiego lub były zatrudnione na stanowisku asystenta prokuratora, starszego asystenta prokuratora, asystenta sędziego, starszego asystenta sędziego lub były zatrudnione w Sądzie Najwyższym, Naczelnym Sądzie Administracyjnym, Trybunale Konstytucyjnym lub międzynarodowym organie sądowym, w szczególności w Trybunale Sprawiedliwości Unii Europejskiej lub Europejskim Trybunale Praw Człowieka, i wykonywały zadania odpowiadające czynnościom asystenta sędziego; po ukończeniu wyższych studiów prawnych przez okres co najmniej 3 lat, w okresie nie dłuższym niż 6 lat przed dniem złożenia wniosku o dopuszczenie do egzaminu komorniczego, wykonywały, na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej, wymagające wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związane ze świadczeniem pomocy prawnej przez adwokata lub radcę prawnego w kancelarii adwokackiej, zespole adwokackim, spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej, komandytowej lub komandytowo-akcyjnej, o której mowa w art. 4a ust. 1 pr. adw., lub kancelarii radcy prawnego, spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej, komandytowej lub komandytowo-akcyjnej, o której mowa w art. 8 ust. 1 u.r.p.; po ukończeniu wyższych studiów prawnych przez okres co najmniej 3 lat, w okresie nie dłuższym niż 6 lat przed dniem złożenia wniosku o dopuszczenie do egzaminu komorniczego, wykonywały, na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej, wymagające wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związane z czynnościami wykonywanymi przez notariusza w kancelarii notarialnej, a także osób, które w terminie określonym w art. 16 u.k.s. nie złożyły wniosku o powołanie na stanowisko komornika. W myśl art. 16 u.k.s. wniosek o powołanie na stanowisko komornika można złożyć w terminie 5 lat od odbycia asesury komorniczej.
13. Jak wynika z ust. 5 komentowanego artykułu, okresy zatrudnienia, o których mowa w ust. 4 pkt 1–3, ustala się jako sumę okresów obliczonych z zachowaniem proporcjonalności ich wymiaru. Oznacza to, że zgodnie z literalnym brzmieniem ustawy przedmiotowa zasada dotyczy osób, które w okresie nie dłuższym niż 6 lat przed dniem złożenia wniosku o dopuszczenie do egzaminu komorniczego przez okres co najmniej 3 lat wykonywały obowiązki aplikanta sądowego i aplikanta prokuratorskiego lub były zatrudnione na stanowisku asystenta prokuratora, starszego asystenta prokuratora, asystenta sędziego, starszego asystenta sędziego lub były zatrudnione w Sądzie Najwyższym, Naczelnym Sądzie Administracyjnym, Trybunale Konstytucyjnym lub międzynarodowym organie sądowym, w szczególności w Trybunale Sprawiedliwości Unii Europejskiej lub Europejskim Trybunale Praw Człowieka, i wykonywały zadania odpowiadające czynnościom asystenta sędziego; po ukończeniu wyższych studiów prawnych przez okres co najmniej 3 lat, w okresie nie dłuższym niż 6 lat przed dniem złożenia wniosku o dopuszczenie do egzaminu komorniczego, wykonywały, na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej, wymagające wiedzy

prawniczej czynności bezpośrednio związane ze świadczeniem pomocy prawnej przez adwokata lub radcę prawnego w kancelarii adwokackiej, zespole adwokackim, spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej, komandytowej lub komandytowo-akcyjnej, o której mowa w art. 4a ust. 1 pr. adw., lub kancelarii radcy prawnego, spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej, komandytowej lub komandytowo-akcyjnej, o której mowa w art. 8 ust. 1 u.r.p.; po ukończeniu wyższych studiów prawniczych przez okres co najmniej 3 lat, w okresie nie dłuższym niż 6 lat przed dniem złożenia wniosku o dopuszczenie do egzaminu komorniczego, wykonywały, na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej, wymagające wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związane z czynnościami wykonywanymi przez notariusza w kancelarii notarialnej.

Niemniej jednak powstaje również pytanie, jak należy obliczać okresy zatrudnienia osób, które uzyskały tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych, a także osób, które po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk prawnych przez okres co najmniej 4 lat, w okresie nie dłuższym niż 6 lat przed dniem złożenia wniosku o powołanie na stanowisko komornika, były zatrudnione na podstawie umowy o pracę na stanowiskach związanych ze stosowaniem lub tworzeniem prawa, o których mowa w art. 11 ust. 2 pkt 2 u.k.s. Wskazać należy, że 4-letni okres zatrudnienia w ramach stosunku pracy, o którym mowa powyżej, ustala się również jako sumę okresów pracy obliczonych z zachowaniem proporcjonalności ich wymiaru.

Art. 12. [Powołanie komornika; informowanie o zwolnionym stanowisku komorniczym]

1. Minister Sprawiedliwości na wniosek zainteresowanego powołuje go na stanowisko komornika, w drodze decyzji, po zasięgnięciu opinii rady właściwej izby komorniczej o zainteresowanym. Rada izby komorniczej nie ma statusu strony w toczącym się postępowaniu administracyjnym.

2. Minister Sprawiedliwości może odmówić powołania na stanowisko komornika, jeżeli utworzenie nowej kancelarii w rewirze objętym wnioskiem nie jest celowe lub liczba komorników działających w danym rewirze jest wystarczająca. Oceny tej Minister Sprawiedliwości dokonuje, uwzględniając potrzebę prawidłowego i sprawnego wykonywania czynności, o których mowa w art. 3, stan zaległości i wielkość wpływu spraw w danym rewirze. Minister Sprawiedliwości może odmówić powołania na stanowisko komornika, zwłaszcza gdy na skutek powołania komornika średnia liczba spraw w danym rewirze byłaby niższa niż 1000 spraw przypadających na jednego komornika. Średnią liczbę spraw oblicza się, dzieląc liczbę spraw, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1–2a, z wyłączeniem spraw z wyboru wierzyciela, które wpłynęły do wszystkich komorników w tym rewirze w roku kalendarzowym poprzedzającym złożenie wniosku o powołanie na stanowisko komornika, przez

liczbę komorników, co do których wydano decyzję o powołaniu na stanowisko komornika w rewirze na dzień rozpoznawania wniosku, powiększoną o jeden.

3. Ogłoszenie o zwolnionym stanowisku komornika Minister Sprawiedliwości udostępnia niezwłocznie w Biuletynie Informacji Publicznej, chyba że powołanie nowego komornika na zwolnione stanowisko nie jest celowe. W ogłoszeniu wskazuje się rewir, imię, nazwisko, numer porządkowy oraz siedzibę i adres kancelarii dotychczasowego komornika oraz zaznacza się, że osoba, która zostanie powołana na stanowisko komornika, przejmie prowadzenie spraw dotychczas prowadzonych i niezakończonych przez tego komornika. Wnioski o powołanie na zwolnione stanowisko składa się do Ministra Sprawiedliwości w terminie miesiąca od dnia wskazanego w ogłoszeniu.

4. Minister Sprawiedliwości przesyła odpisy wniosków, o których mowa w ust. 1 i 3, wraz z załącznikami, radzie właściwej izby komorniczej w celu wyrażenia opinii w terminie 21 dni. Brak opinii nie stanowi przeszkody do nadania wnioskowi dalszego biegu.

5. W tym samym czasie zainteresowany może ubiegać się o powołanie tylko na jedno stanowisko komornika.

6. Minister Sprawiedliwości pozostawia bez rozpoznania wnioski złożone po terminie, o którym mowa w ust. 3, wszystkie wnioski zainteresowanego w przypadku złożenia wniosków o powołanie na więcej niż jedno stanowisko komornika, a także wnioski, do których nie załączono dokumentów, o których mowa w art. 13.

1. Zgodnie z literalnym brzmieniem ust. 1 postępowanie w przedmiocie powołania na stanowisko komornika sądowego inicjowane jest przez kandydata, który składa wniosek do Ministra Sprawiedliwości. Tym samym na wniosek zainteresowanego Minister Sprawiedliwości powołuje kandydata na stanowisko komornika, w drodze decyzji, po zasięgnięciu opinii rady właściwej izby komorniczej o zainteresowanym. Rada izby komorniczej nie ma statusu strony w toczącym się postępowaniu administracyjnym. Do postępowania stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego.
2. W ust. 2 ustawodawca przewidział, że Minister Sprawiedliwości może odmówić powołania na stanowisko komornika przede wszystkim w przypadku, gdy utworzenie nowej kancelarii w rewirze objętym wnioskiem nie jest celowe albo liczba komorników działających w danym rewirze jest wystarczająca. Jednakże należy zauważyć, że decyzja Ministra Sprawiedliwości nie jest dowolna, dokonuje on oceny, uwzględniając potrzebę prawidłowego i sprawnego wykonywania czynności, o których mowa w art. 3, stan zaległości, a także wielkość wpływu spraw w danym rewirze.
3. Ustawodawca przewidział również, że Minister Sprawiedliwości może odmówić powołania na stanowisko komornika, zwłaszcza gdy na skutek powołania komornika średnia liczba spraw w danym rewirze byłaby niższa niż 1000 spraw przypadających na jednego komornika. Wskazać trzeba, że średnią liczbę spraw oblicza się, dzieląc

liczbę spraw, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2, z wyłączeniem spraw z wyboru wierzyciela, które wpłynęły do wszystkich komorników w tym rewirze w roku kalendarzowym poprzedzającym złożenie wniosku o powołanie na stanowisko komornika, przez liczbę komorników, co do których wydano decyzję o powołaniu na stanowisko komornika w rewirze na dzień rozpoznawania wniosku, powiększoną o jeden.

4. W myśl ust. 3 Minister Sprawiedliwości udostępnia niezwłocznie w Biuletynie Informacji Publicznej ogłoszenie o zwolnionym stanowisku komornika, chyba że powołanie nowego komornika na zwolnione stanowisko nie jest celowe. W przedmiotowym ogłoszeniu wskazuje się rewir, imię, nazwisko, numer porządkowy oraz siedzibę i adres kancelarii dotychczasowego komornika oraz zaznacza się, że osoba, która zostanie powołana na stanowisko komornika, przejmie prowadzenie spraw dotychczas prowadzonych i niezakończonych przez tego komornika. Wnioski o powołanie na zwolnione stanowisko składa się do Ministra Sprawiedliwości w terminie miesiąca od dnia wskazanego w ogłoszeniu.
5. Do obliczenia terminu znajdzie tutaj zastosowanie art. 57 § 3 k.p.a., zgodnie z którym terminy określone w miesiącach kończą się z upływem tego dnia w ostatnim miesiącu, który odpowiada początkowemu dniowi terminu, a gdyby takiego dnia w ostatnim miesiącu nie było – w ostatnim dniu tego miesiąca. Z literalnego brzmienia przepisu wynika, że kandydat na stanowisko komornika sądowego może złożyć swój wniosek bezpośrednio w biurze podawczym Ministerstwa Sprawiedliwości. Jednakże termin miesięczny będzie zachowany, jeżeli przed jego upływem wniosek – zgodnie z art. 57 § 5 k.p.a. – zostanie wysłany w formie dokumentu elektronicznego do organu administracji publicznej, a nadawca otrzyma urzędowe poświadczenie odbioru, zostanie nadany w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z 23.11.2012 r. – Prawo pocztowe (Dz.U. z 2023 r. poz. 1640), a także złożony w polskim urzędzie konsularnym, złożony przez żołnierza w dowództwie jednostki wojskowej lub przez członka załogi statku morskiego kapitanowi statku (art. 57 § 5 k.p.a.).
6. Zgodnie z ust. 4 Minister Sprawiedliwości przesyła odpisy wniosków, o których mowa w ust. 1 i 3, wraz z załącznikami, radzie właściwej izby komorniczej w celu wyrażenia opinii w terminie 21 dni. Brak opinii nie stanowi przeszkody do nadania wnioskowi dalszego biegu.
7. Ustawodawca w ust. 5 zastrzegł, że w tym samym czasie zainteresowany może ubiegać się o powołanie tylko na jedno stanowisko komornika. Oznacza to, że w przypadku złożenia przez zainteresowanego więcej niż jednego wniosku Minister Sprawiedliwości pozostawi je bez rozpoznania, co wynika wprost z ust. 6. Dopiero po prawomocnym zakończeniu procedury o powołanie na stanowisko komornika zainteresowany może składać kolejne wnioski.

8. W myśl ust. 6 Minister Sprawiedliwości pozostawia bez rozpoznania wnioski złożone po terminie, o którym mowa w ust. 3, wszystkie wnioski zainteresowanego w przypadku złożenia wniosków o powołanie na więcej niż jedno stanowisko komornika, a także wnioski, do których nie załączono dokumentów, o których mowa w art. 13. Tym samym Minister Sprawiedliwości pozostawia bez rozpoznania wnioski złożone po upływie miesięcznego terminu określonego w ust. 3, wszystkie wnioski zainteresowanego w przypadku złożenia wniosków o powołanie na więcej niż jedno stanowisko komornika, a także w przypadku gdy zainteresowany nie dołączył m.in. życiorysu; oświadczenia, że nie jest przeciwko niemu prowadzone postępowanie o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe; oświadczenia, że nie toczyło się i nie toczy przeciwko niemu postępowanie dyscyplinarne; czy też zaświadczenia potwierdzającego, że jest zdolny, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków komornika.

Art. 13. [Dokumenty i oświadczenia dołączane do wniosku o powołanie na stanowisko komornika]

1. Do wniosku o powołanie na stanowisko komornika zainteresowany załącza:
 - 1) życiorys;
 - 2) dokumenty potwierdzające spełnienie wymogów, o których mowa w art. 11 ust. 1 pkt 1 i 6;
 - 3) dokumenty potwierdzające spełnienie wymogów, o których mowa w art. 11 ust. 1 pkt 8–11, albo dokumenty potwierdzające zaistnienie okoliczności, o których mowa w art. 11 ust. 2–4;
 - 4) oświadczenie, że nie jest przeciwko niemu prowadzone postępowanie o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe;
 - 5) oświadczenie, że nie toczyło się i nie toczy przeciwko niemu postępowanie dyscyplinarne;
 - 6) zaświadczenie potwierdzające, że jest zdolny, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków komornika.
2. Oświadczenia, o których mowa w ust. 1 s 4 i 5, składa się pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Składający oświadczenie zamieszcza w nim klauzulę następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.”. Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.
3. Do wydania zaświadczenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 6, stosuje się odpowiednie przepisy określające zasady wydawania zaświadczeń dla kandydatów na stanowisko sędziowskie.
4. Do wniosku, o którym mowa w ust. 1, zainteresowany może załączyć opinie, świadectwa i zaświadczenia.
5. Do wniosku, o którym mowa w ust. 1, zainteresowany urodzony przed dniem 1 sierpnia 1972 r. załącza również oświadczenie, o którym mowa w art. 7 ust. 1 usta-

wy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2023 r. poz. 342, 497 i 1195), albo informację, o której mowa w art. 7 ust. 3a tej ustawy.

1. Komentowany artykuł określa warunki formalne wniosku zainteresowanego o powołanie na stanowisko komornika. Ustawodawca przewidział złożenie dokumentów obligatoryjnych wskazanych w ust. 1 i 5 oraz fakultatywnych określonych w ust. 4.
2. Zgodnie z art. 13 ust. 1 pkt 1 do wniosku o powołanie na stanowisko komornika zainteresowany załącza przede wszystkim życiorys. Z przepisów ustawy nie wynika, aby życiorys musiał być napisany własnoręcznie. Tym samym to do uznania zainteresowanego będzie należało, czy przedstawi życiorys napisany własnoręcznie czy też pismem maszynowym lub w formie wydruku komputerowego.
3. Zgodnie z pkt 2 zainteresowany musi dołączyć dokumenty potwierdzające spełnienie wymogów, o których mowa w art. 11 ust. 1 pkt 1 i 6, czyli dokument potwierdzający posiadanie obywatelstwa polskiego oraz dokument poświadczający ukończenie wyższych studiów prawnych w Rzeczypospolitej Polskiej i uzyskanie tytułu magistra prawa lub zagranicznych studiów prawnych uznanych w Rzeczypospolitej Polskiej. Jeśli chodzi o dokument potwierdzający posiadanie obywatelstwa polskiego, to zainteresowany uczyni zadość temu wymaganiu np. przez złożenie uwierzytelnionej fotokopii dowodu osobistego lub paszportu. Natomiast w przypadku dokumentu poświadczającego ukończenie wyższych studiów prawnych w Rzeczypospolitej Polskiej i uzyskanie tytułu magistra prawa lub zagranicznych studiów prawnych uznanych w Rzeczypospolitej Polskiej należy przedłożyć odpis dyplomu ukończenia szkoły wyższej lub zaświadczenie o nostryfikacji tytułu zawodowego uzyskanego na zagranicznych studiach prawnych.
4. Jeśli chodzi o dokumenty wskazane w pkt 3 potwierdzające spełnienie wymogów, o których mowa w art. 11 ust. 1 pkt 8–11, czyli odbycie aplikacji komorniczej, złożenie egzaminu komorniczego, pracę w charakterze asesora przez okres co najmniej 2 lat i ukończenie 28 lat, albo dokumenty potwierdzające zaistnienie okoliczności, o których mowa w art. 11 ust. 2–4, czyli posiadanie pełnej zdolności do czynności prawnych, posiadanie nieskazitelnego charakteru i niebycie karanym za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, to kolejno zainteresowany powinien dołączyć: zaświadczenia wydawane przez właściwą radę izby komorniczej potwierdzające odbycie aplikacji komorniczej i złożenie egzaminu komorniczego, świadectwo pracy lub inne zaświadczenie potwierdzające zatrudnienie w charakterze asesora oraz uwierzytelnioną fotokopię dowodu osobistego lub paszportu potwierdzającą ukończenie 28 lat. Jeśli zaświadczenia wydawane przez właściwą radę izby komorniczej albo świadectwo pracy lub inne

zaświadczenie potwierdzające zatrudnienie nie będą składane w oryginale, należy złożyć notarialnie poświadczony odpis.

5. W myśl pkt 4 zainteresowany musi również złożyć oświadczenie, że nie jest przeciwko niemu prowadzone postępowanie o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe. Oznacza to, że zainteresowany ubiegający się o stanowisko komornika sądowego musi potwierdzić przez złożenie pisemnego oświadczenia, że nie jest przeciwko niemu prowadzone postępowanie o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe. Zgodność oświadczenia z rzeczywistością, pod groźbą odpowiedzialności karnej, potwierdza zainteresowany własnoręcznym podpisem.
6. Wymóg złożenia oświadczenia, że nie toczyło się i nie toczy przeciwko niemu postępowanie dyscyplinarne, wynika z pkt 5. Również to oświadczenie jest składane przez zainteresowanego w formie pisemnej.
7. Zgodnie z pkt 6 należy także złożyć zaświadczenie potwierdzające zdolność, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków komornika. W myśl ust. 3 do wydania tego zaświadczenia stosuje się odpowiednio przepisy określające zasady wydawania zaświadczeń dla kandydatów na stanowisko sędziowskie. Zastosowanie w tym przypadku znajdzie art. 57 § 10 p.u.s.p., a przede wszystkim rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 19.09.2014 r. w sprawie badań lekarskich i psychologicznych kandydatów do objęcia urzędu sędziego (Dz.U. z 2018 r. poz. 619).
8. Jak wynika z ust. 2 oświadczenia, o których mowa w ust. 1 pkt 4 i 5, czyli oświadczenie, że nie jest przeciwko niemu prowadzone postępowanie o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe, oraz oświadczenie, że nie toczyło się i nie toczy przeciwko niemu postępowanie dyscyplinarne, składa się pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Składający oświadczenie zamieszcza w nim klauzulę następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia”. Tym samym klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.
9. W myśl ust. 4 do wniosku o powołanie na stanowisko komornika zainteresowany może załączyć opinie, świadectwa i zaświadczenia. Można do nich zaliczyć przede wszystkim świadectwa ukończenia kursów, studiów podyplomowych czy też różne zaświadczenia potwierdzające nabyte umiejętności.
10. Zgodnie z ust. 5 do wniosku o powołanie na stanowisko komornika zainteresowany urodzony przed 1.08.1972 r. załącza również oświadczenie, o którym mowa w art. 7 ust. 1 ustawy z 18.10.2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bez-

pieczęstwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów (Dz.U. z 2023 r. poz. 342 ze zm.), albo informację, o której mowa w art. 7 ust. 3a tej ustawy.

Art. 14. [Informacja z Krajowego Rejestru Karnego]

Minister Sprawiedliwości zasięga z Krajowego Rejestru Karnego aktualnej informacji o zainteresowanym powołaniem na stanowisko komornika.

1. Ustawodawca nałożył na Ministra Sprawiedliwości obowiązek zasięgnięcia z Krajowego Rejestru Karnego aktualnej informacji o zainteresowanym powołaniem na stanowisko komornika. Tym samym podstawą stwierdzenia niekaralności kandydata na komornika sądowego jest zaświadczenie o niekaralności z Krajowego Rejestru Karnego.
2. Zaświadczenie to uzyskuje Minister Sprawiedliwości przed powołaniem osoby zainteresowanej na stanowisko komornika sądowego. Uzyskiwanie informacji z Krajowego Rejestru Karnego reguluje ustawa z 24.05.2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym (Dz.U. z 2023 r. poz. 1068 ze zm.). Rejestr prowadzony jest przez Ministra Sprawiedliwości.

Art. 15. [Utworzenie lub objęcie kancelarii komorniczej]

1. W terminie miesiąca od dnia zawiadomienia o tym, że decyzja o powołaniu na stanowisko komornika jest ostateczna, komornik jest obowiązany utworzyć albo objąć kancelarię i zgłosić ten fakt Ministrowi Sprawiedliwości. W przypadku utworzenia kancelarii, w zgłoszeniu, o którym mowa w zdaniu pierwszym, komornik podaje również jej adres.
2. O utworzeniu albo objęciu kancelarii i jej adresie komornik zawiadamia prezesa właściwego sądu rejonowego, który w terminie 14 dni sprawdza, czy kancelaria spełnia wymogi przewidziane w przepisach prawa oraz zapewnia możliwość samodzielnego i niezależnego wykonywania zadań, o których mowa w art. 3. O wyniku przeprowadzonych czynności sprawdzających prezes właściwego sądu rejonowego niezwłocznie zawiadamia Ministra Sprawiedliwości.
3. Komornik zgłasza Ministrowi Sprawiedliwości i prezesowi właściwego sądu rejonowego każdą zmianę adresu kancelarii w terminie 14 dni od dnia tej zmiany.
4. Minister Sprawiedliwości, w uzasadnionych przypadkach, może przedłużyć termin, o którym mowa w ust. 1. Na postanowienie Ministra Sprawiedliwości w tym przedmiocie nie przysługuje zażalenie.
5. W przypadku nieutworzenia albo nieobjęcia kancelarii w terminie, o którym mowa w ust. 1 albo 4, powołanie na stanowisko komornika traci moc. Okoliczność tę stwierdza Minister Sprawiedliwości.

1. Zgodnie z art. 15 ust. 1 komornik jest obowiązany utworzyć albo objąć kancelarię i zgłosić ten fakt Ministrowi Sprawiedliwości w terminie miesiąca od dnia zawiadomienia o tym, że decyzja o powołaniu na stanowisko komornika jest ostateczna.
2. Zauważyć trzeba, że termin miesięczny na utworzenie lub objęcie kancelarii i powiadomienie o tym ministra, przewidziany przez ust. 1, jest terminem materialnoprawnym, gdyż jego upływ rodzi z mocy prawa skutki określone w ust. 5. Powstaje zatem pytanie, od jakiej chwili termin ten zaczyna biec. Komentowany przepis mówi, że „od dnia zawiadomienia o powołaniu”. Zatem komornik zostaje powiadomiony o powołaniu z chwilą doręczenia mu decyzji o powołaniu. To znaczy, że od tej daty powinien rozpocząć się bieg terminu zakreślonego w art. 15 ust. 1⁹. Natomiast w przypadku utworzenia kancelarii w zgłoszeniu komornik podaje również jej adres.
3. W myśl ust. 2 komornik zobowiązany jest powiadomić prezesa właściwego sądu rejonowego o utworzeniu albo objęciu kancelarii i jej adresie. Zauważyć należy, że ustawodawca nie wskazał terminu, w którym komornik powinien powiadomić prezesa sądu. Natomiast ustawodawca przewidział termin 14-dniowy na sprawdzenie przez prezesa sądu, czy kancelaria spełnia wymogi przewidziane w przepisach prawa oraz zapewnia możliwość samodzielnego i niezależnego wykonywania zadań, o których mowa w art. 3. Do zadań tych zalicza się wykonywanie orzeczeń sądowych w sprawach o roszczenia pieniężne i niepieniężne oraz zabezpieczenie roszczeń, w tym europejskich nakazów zabezpieczenia na rachunku bankowym, z uwzględnieniem wyjątków przewidzianych w Kodeksie postępowania cywilnego; wykonywanie innych tytułów wykonawczych oraz tytułów egzekucyjnych, które podlegają wykonaniu w drodze egzekucji sądowej bez zaopatrywania ich w klauzulę wykonalności; wykonywanie postanowień o zabezpieczeniu spadku lub sporządzanie spisu inwentarza oraz wykonywanie zadań określonych w innych ustawach.

O wyniku przeprowadzonych czynności sprawdzających prezes właściwego sądu rejonowego niezwłocznie zawiadamia Ministra Sprawiedliwości.

4. Ustawodawca zobowiązał komornika w ust. 3, aby zgłaszał Ministrowi Sprawiedliwości i prezesowi właściwego sądu rejonowego każdą zmianę adresu kancelarii w terminie 14 dni od dnia dokonania zmiany.
5. Zgodnie z ust. 4 w uzasadnionych przypadkach Minister Sprawiedliwości może przedłużyć termin miesięczny, w którym komornik jest obowiązany utworzyć albo objąć kancelarię. Niemniej jednak ustawodawca nie wskazuje, co należy rozumieć przez uza-

⁹ Zob. postanowienie WSA w Warszawie z 21.01.2011 r., VI SA/Wa 2190/10, LEX nr 954815, oraz wyrok WSA w Warszawie z 22.06.2015 r., VI SA/Wa 2582/14, LEX nr 1972739.

sadnione przypadki. Należy przypuszczać, że chodzi tutaj przede wszystkim o wszelkie zdarzenia losowe. Wydaje się, że przedłużenie terminu może nastąpić na wniosek powołanego komornika zgłoszony przed upływem terminu, jak również z urzędu. Dokonując przedłużenia terminu, Minister Sprawiedliwości wydaje postanowienie, na które nie przysługuje zażalenie.

6. W myśl ust. 5 w przypadku nieutworzenia albo nieobjęcia kancelarii w terminie, o którym mowa w ust. 1 albo 4, powołanie na stanowisko komornika traci moc. Okoliczność tę stwierdza Minister Sprawiedliwości. Tym samym jeśli komornik w terminie miesięcznym lub w terminie wynikającym z jego przedłużenia nie utworzy kancelarii lub jej nie obejmie, następuje wygaśnięcie stosunku administracyjnoprawnego nawiązanego na podstawie powołania komornika.

Art. 16. [Termin złożenia wniosku o powołanie na stanowisko komornika]

Wniosek o powołanie na stanowisko komornika można złożyć w terminie 5 lat od odbycia asesury komorniczej.

Ustawodawca przewidział, że asesor komorniczy może ubiegać się o stanowisko komornika jedynie w terminie 5 lat od odbycia asesury komorniczej. Wynika to z faktu, że z upływem lat zmniejsza się zasób wiedzy oraz umiejętności kandydata na komornika sądowego. Tym samym z uwagi na szeroko rozumiane względy ustawodawca blokuje dostęp do zawodu komornika sądowego osobom, które nie złożą wniosku o powołanie na stanowisko komornika po upływie 5 lat od odbycia asesury.

Art. 17. [Zawiadomienie o zgłoszeniu przez komornika utworzenia lub objęcia kancelarii; ślubowanie komornika]

1. Po uzyskaniu od prezesa właściwego sądu rejonowego informacji potwierdzających spełnienie przez kancelarię wymogów, o których mowa w art. 15 ust. 2, Minister Sprawiedliwości zawiadamia o tym fakcie prezesa właściwego sądu apelacyjnego.
2. W terminie 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia, prezes właściwego sądu apelacyjnego odbiera od komornika ślubowanie według następującej roty:
„Ślubuję uroczyście jako komornik powierzone mi obowiązki wypełniać zgodnie z prawem i sumieniem, dochować tajemnicy prawnie chronionej, w postępowaniu swym kierować się zasadami uczciwości, godności i honoru.”
3. Składający ślubowanie może dodać na końcu zwrot: „Tak mi dopomóż Bóg.”
4. Prezes właściwego sądu apelacyjnego zawiadamia Ministra Sprawiedliwości, prezesa właściwego sądu okręgowego, prezesa właściwego sądu rejonowego oraz radę właściwej izby komorniczej o odebraniu od komornika ślubowania.

5. Jeżeli komornik odmówi złożenia ślubowania lub z własnej winy niełoży go we wskazanym terminie, powołanie na stanowisko komornika traci moc. Okoliczność tę stwierdza Minister Sprawiedliwości.

6. Z dniem złożenia ślubowania komornik uzyskuje prawo wykonywania czynności, o których mowa w art. 3. Z tym dniem nawiązuje się stosunek podległości służbowej komornika wobec prezesa właściwego sądu rejonowego.

1. Po przeprowadzonych czynnościach sprawdzających o ich wyniku prezes właściwego sądu rejonowego niezwłocznie zawiadamia Ministra Sprawiedliwości.
2. Zgodnie z art. 17 ust. 1 u.k.s. po uzyskaniu od prezesa właściwego sądu rejonowego informacji potwierdzających spełnienie przez kancelarię wymogów przewidzianych w przepisach prawa oraz zapewnienie możliwości samodzielnego i niezależnego wykonywania zadań, o których mowa w art. 3, Minister Sprawiedliwości zawiadamia o tym fakcie prezesa właściwego sądu apelacyjnego.
3. W myśl ust. 2–4 w terminie 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia od Ministra Sprawiedliwości prezes właściwego sądu apelacyjnego odbiera od komornika ślubowanie według roty określonej w ustawie. Następnie prezes właściwego sądu apelacyjnego ma obowiązek zawiadomić Ministra Sprawiedliwości, prezesa właściwego sądu okręgowego, prezesa właściwego sądu rejonowego oraz radę właściwej izby komorniczej o odebraniu od komornika ślubowania.
4. Zgodnie z ust. 5 jeżeli komornik odmówi złożenia ślubowania lub z własnej winy niełoży go we wskazanym terminie, powołanie na stanowisko komornika traci moc. Okoliczność tę stwierdza Minister Sprawiedliwości. Ma to charakter deklaratoryjny.
5. Z dniem złożenia ślubowania komornik uzyskuje prawo do wykonywania czynności, o których mowa w art. 3. Z tym dniem nawiązuje się stosunek podległości służbowej komornika wobec prezesa właściwego sądu rejonowego, co wynika z ust. 6.

Art. 18. [Zawieszenie komornika w czynnościach]

1. Minister Sprawiedliwości zawiesza komornika w czynnościach, jeżeli:
 - 1) przeciwko komornikowi wszczęto postępowanie o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe, z wyjątkiem przypadku, o którym mowa w ust. 2 pkt 3;
 - 2) przy wszczęciu lub w toku postępowania o częściowe albo całkowite ubezwłasnowolnienie komornika ustanowiono doradcę tymczasowego;
 - 3) nieusprawiedliwiona nieobecność komornika trwa dłużej niż 7 dni albo jeżeli mimo przesłanek, o których mowa w art. 43 ust. 1, w terminie 7 dni od dnia ich zaistnienia komornik nie wystąpił o wyznaczenie zastępcy.

2. Minister Sprawiedliwości może zawiesić komornika w czynnościach, jeżeli:
 - 1) wniósł o to sam komornik z powodu długotrwałej choroby lub innych ważnych przyczyn;
 - 2) przeciwko komornikowi wszczęto postępowanie o nieumyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub nieumyślne przestępstwo skarbowe;
 - 3) przeciwko komornikowi wniesiono akt oskarżenia w trybie art. 55 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1375, z późn. zm.), w którym zarzucono mu popełnienie przestępstwa, o którym mowa w ust. 1 pkt 1;
 - 4) prezes właściwego sądu złożył wniosek o odwołanie komornika z zajmowanego stanowiska lub Minister Sprawiedliwości z urzędu wszczął postępowanie w przedmiocie odwołania komornika z zajmowanego stanowiska w przypadkach, o których mowa w art. 19 ust. 1 pkt 3 i 4;
 - 5) przeciwko komornikowi wszczęto postępowanie dyscyplinarne, w którym zażądano orzeczenia kary wydalenia ze służby komorniczej albo mimo braku wniosku orzeczono wobec komornika taką karę.
3. Na postanowienie Ministra Sprawiedliwości o zawieszeniu komornika w czynnościach przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie, w terminie 7 dni od dnia doręczenia postanowienia. Do rozpoznania zażalenia stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego o środkach odwoławczych. Przepisów o środkach zapobiegawczych nie stosuje się.
4. Wniesienie zażalenia na postanowienie o zawieszeniu komornika w czynnościach nie wstrzymuje jego wykonania.
5. Sąd rozpoznaje zażalenie na postanowienie o zawieszeniu komornika w czynnościach na rozprawie w składzie 3 sędziów.
6. W trakcie zawieszenia komornika w czynnościach:
 - 1) komornik nie ma prawa dokonywać jakichkolwiek czynności wymienionych w art. 3 ani asystować przy tych czynnościach innemu komornikowi lub zastępcy komornika, również w charakterze świadka;
 - 2) komornik nie ma prawa przebywać w pomieszczeniach kancelarii, mieć wglądu w akta prowadzonych spraw oraz dokumentację, o której mowa w art. 156;
 - 3) komornik ma prawo uzyskiwać informacje o należnym mu na podstawie art. 48 ust. 2 dochodzie jedynie za pośrednictwem prezesa właściwego sądu rejonowego;
 - 4) komornik zostaje z mocy prawa zawieszony w pełnieniu wszelkich funkcji w samorządzie komorniczym.
7. Minister Sprawiedliwości może w każdym stanie sprawy uchylić postanowienie o zawieszeniu komornika w czynnościach, z wyjątkiem postanowienia wydanego na podstawie ust. 1 pkt 1. Na postanowienie oddalające wniosek o uchylenie prawomocnego postanowienia o zawieszeniu komornika w czynnościach zażalenie nie

przysługuje, z wyjątkiem postanowienia wydanego na podstawie ust. 1 pkt 3. Przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio.

8. Zawieszenie komornika w czynnościach ustaje z dniem:

- 1) prawomocnego zakończenia postępowania, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 i ust. 2 pkt 2–5, chyba że zawieszenie zostało uchylone wcześniej;
- 2) oddalenia wniosku o odwołanie komornika z zajmowanego stanowiska ostateczną decyzją, umorzenia postępowania, stwierdzenia braku podstaw do odwołania, a w przypadku odwołania komornika z zajmowanego stanowiska ostateczną decyzją – z dniem upływu terminu do wniesienia skargi do sądu administracyjnego lub prawomocnego oddalenia skargi;
- 3) oddalenia lub odrzucenia wniosku o ubezwłasnowolnienie albo umorzenia postępowania lub uchylecia postanowienia o ustanowieniu doradcy tymczasowego;
- 4) wskazanym we wniosku złożonym w tym przedmiocie przez komornika w przypadku, o którym mowa w ust. 2 pkt 1.

1. W art. 18 określono przesłanki zawieszenia komornika w czynnościach, co stanowi rozwinięcie i doprecyzowanie dotychczas obowiązujących regulacji. W szczególności odstąpiono od automatyzmu w zawieszeniu komornika w czynnościach w razie wniesienia przeciwko niemu subsydiarnego aktu oskarżenia w trybie art. 55 § 1 k.p.k. Niezależnie od tego w sposób precyzyjny określono tryb odwoławczy od postanowienia Ministra Sprawiedliwości w przedmiocie zawieszenia w czynnościach. Ponadto odrębną przesłanką zawieszenia w czynnościach stało się wszczęcie przeciwko komornikowi postępowania dyscyplinarnego – niezależnie od osoby oskarżyciela, przy czym warunkiem dopuszczalności zawieszenia w czynnościach na tej podstawie jest to, że zażądano orzeczenia kary wydalenia ze służby komorniczej albo też mimo braku wniosku orzeczono wobec komornika taką karę. Takie rozwiązanie gwarantuje, że uprawnienie do zawieszenia komornika w czynnościach nie będzie nadużywane i następować będzie z uwzględnieniem interesu publicznego¹⁰.
2. Ustawodawca przewidział okoliczności, kiedy Minister Sprawiedliwości obligatoryjnie lub fakultatywnie zawiesza bądź może zawiesić komornika sądowego w czynnościach. Zgodnie z ust. 1 Minister Sprawiedliwości ma obowiązek zawiesić komornika sądowego w czynnościach, jeżeli przeciwko komornikowi wszczęto postępowanie o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe. Spowodowane to jest tym, że komornik sądowy zobowiązany jest do posiadania nieposzlakowanej opinii. Jedynie w przypadku, o którym mowa w ust. 2 pkt 3 (wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia), Minister Sprawiedliwości nie ma obowiązku zawieszenia komornika sądowego.

¹⁰ VIII kadencja, druk sejm. nr 1582.

3. Obowiązkowe jest również zawieszenie przez Ministra Sprawiedliwości komornika sądowego przy wszczęciu lub w toku postępowania o częściowe albo całkowite ubezwłasnowolnienie komornika i ustanowienie doradcy tymczasowego. Postępowanie o ubezwłasnowolnienie regulowane jest w art. 544–560¹ k.p.c. Zauważyć trzeba, że ustanowienie komornikowi sądowemu doradcy tymczasowego przy wszczęciu lub w toku postępowania o częściowe albo całkowite ubezwłasnowolnienie skutkuje ograniczeniem zdolności do czynności prawnych takiej osoby. Można porównać to z osobą ubezwłasnowolnioną częściowo.
4. Ostatnią obligatoryjną przesłanką zawieszenia komornika sądowego przez Ministra Sprawiedliwości jest nieusprawiedliwiona nieobecność komornika trwająca dłużej niż 7 dni albo jeżeli mimo przesłanek, o których mowa w art. 43 ust. 1, w terminie 7 dni od dnia ich zaistnienia komornik nie wystąpił o wyznaczenie zastępcy. W myśl art. 43 ust. 1 w przypadku niemożności wykonywania obowiązków z powodu wyczerpania, choroby albo innej usprawiedliwionej nieobecności prezes właściwego sądu rejonowego, na wniosek komornika zawierający wskazanie przyczyny nieobecności, jej okresu oraz osoby zastępcy, wyznacza, w drodze zarządzenia, zastępcę komornika. O wyznaczeniu zastępcy komornika prezes właściwego sądu rejonowego zawiadamia za pośrednictwem poczty elektronicznej radę właściwej izby komorniczej, przesyłając kopię wniosku komornika wraz z załącznikami. Ustawodawca uznał, że jeśli komornik nie jest obecny w kancelarii, a tym samym nie usprawiedliwia swojej nieobecności ani nie zawiadamia o zaistniałej sytuacji prezesa sądu rejonowego, tym samym uniemożliwia niezwłoczne ustanowienie swojego zastępcy. Może to doprowadzić do negatywnych skutków prowadzonych postępowań z jednoczesną szkodą dla wierzycieli.
5. W ust. 2 wskazane są fakultatywne przesłanki zawieszenia komornika sądowego przez Ministra Sprawiedliwości. Przede wszystkim komornik sądowy może zostać zawieszony, gdy wniósł o to sam komornik z powodu długotrwałej choroby lub innych ważnych przyczyn. Do innych przyczyn należy przede wszystkim zaliczyć szeroko rozumiane zdarzenia losowe.
6. Kolejną przesłanką fakultatywną zawieszenia komornika jest wszczęcie przeciwko komornikowi postępowania o nieumyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub nieumyślne przestępstwo skarbowe. Zauważyć należy, że popełnienie przez komornika sądowego takiego przestępstwa może spowodować jego zawieszenie. Jednakże należy się zastanowić, czy popełnienie przez komornika sądowego jednego z powyższych przestępstw powoduje utratę przez niego przymiotów koniecznych do wykonywania zawodu i prawidłowego wykonywania obowiązków. Oczywiście, że nie, tym samym Minister Sprawiedliwości powinien każdy przypadek rozpoznawać bardzo wnikliwie po zapoznaniu się z pełnym materiałem dowodowym.

7. Minister Sprawiedliwości może również zawiesić komornika w czynnościach, jeżeli przeciwko komornikowi sądowemu wniesiono akt oskarżenia w trybie art. 55 § 1 k.p.k., w którym zarzucono mu popełnienie przestępstwa, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, czyli przeciwko komornikowi wszczęto postępowanie o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe. Wniesienie przeciwko komornikowi sądowemu subsydiarnego aktu oskarżenia, w którym zarzucono mu popełnienie umyślnego przestępstwa ściganego z oskarżenia publicznego, może również skutkować zawieszeniem komornika sądowego przez Ministra Sprawiedliwości.
8. Zawieszenie komornika sądowego może również nastąpić, jeżeli prezes właściwego sądu złożył wniosek o odwołanie komornika z zajmowanego stanowiska lub Minister Sprawiedliwości z urzędu wszczął postępowanie w przedmiocie odwołania komornika z zajmowanego stanowiska w przypadkach, o których mowa w art. 19 ust. 1 pkt 3 i 4, czyli spowodował niedobór finansowy, polegający na wydatkowaniu środków podlegających dokumentacji na działalność niezgodną z ich przeznaczeniem, w wysokości przekraczającej 15 000 zł bądź nie zawarł umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej lub utracił to ubezpieczenie z zawinionych przez siebie przyczyn.
9. W ust. 3–5 ustawodawca przewidział, że na postanowienie Ministra Sprawiedliwości o zawieszeniu komornika w czynnościach przysługuje zażalenie, które składa się do Sądu Okręgowego w Warszawie w terminie 7 dni od dnia doręczenia postanowienia. Do rozpoznania zażalenia stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego o środkach odwoławczych. Jednocześnie ustawodawca wyraźnie wskazał, że nie stosuje się przepisów o środkach zapobiegawczych. Wskazać trzeba, że w wyroku z 25.07.2012 r., K 14/10, OTK-A 2012/7, poz. 83, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że powierzenie przez ustawodawcę kontroli postanowień ministra o zawieszeniu komornika w czynnościach sądowi powszechnemu (Sądowi Okręgowemu w Warszawie), w której do rozpoznania zażalenia stosuje się właściwe przepisy Kodeksu postępowania karnego, oznacza, iż ustawodawca przekazał sprawę mającą swój początek w postępowaniu administracyjnym do rozpoznania w postępowaniu przed sądem powszechnym. Takie ukształtowanie kontroli postanowienia ministra ma ważne konsekwencje. Jako że kontrola działalności administracji publicznej zgodnie z art. 184 Konstytucji RP należy do właściwości sądów administracyjnych, rozpoznanie zażalenia na postanowienie Ministra Sprawiedliwości przez Sąd Okręgowy w Warszawie nie może sprowadzać się do tego rodzaju kontroli. Rozpoznanie zażalenia przez ten sąd na podstawie przepisów Kodeksu postępowania karnego będzie polegać w istocie na przejściu sprawy do dalszego załatwienia.
10. Wniesienie zażalenia na postanowienie o zawieszeniu komornika w czynnościach nie wstrzymuje – z mocy samego prawa – jego wykonania. Jednakże sąd na mocy art. 462 k.p.k. może wstrzymać wykonanie tego postanowienia.

11. Sąd rozpoznaje zażalenie na postanowienie o zawieszeniu komornika sądowego w czynnościach na rozprawie w składzie trzech sędziów.
12. Ustawodawca w ust. 6 wprowadził liczne obostrzenia względem zawieszonego komornika sądowego. Przede wszystkim w trakcie zawieszenia komornika sądowego w czynnościach nie ma on prawa dokonywać jakichkolwiek czynności wymienionych w art. 3 u.k.s. ani asystować przy tych czynnościach innemu komornikowi lub zastępcy komornika, również w charakterze świadka. Ponadto komornik sądowy nie ma prawa przebywać w pomieszczeniach kancelarii, mieć wglądu w akta prowadzonych spraw oraz dokumentację. Jednocześnie zostaje z mocy prawa zawieszony w pełnieniu wszelkich funkcji w samorządzie komorniczym. Natomiast w okresie zawieszenia ma prawo uzyskiwać informacje o należnym mu dochodzie jedynie za pośrednictwem prezesa właściwego sądu rejonowego.
13. Minister Sprawiedliwości, w myśl ust. 7, może w każdym stanie sprawy uchylić postanowienie o zawieszeniu komornika w czynnościach, z wyjątkiem postanowienia, które zostało wydane ze względu na wszczęcie przeciwko komornikowi sądowemu postępowania o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe. Zauważyć trzeba, że Minister Sprawiedliwości może uchylić nawet postanowienie o zawieszeniu komornika sądowego, które uzyskało przymiot prawomocności. Uchylenie postanowienia może nastąpić na wniosek zainteresowanego komornika sądowego albo z urzędu. Jednakże należy się zastanowić, czy takiego wniosku nie może złożyć także prezes właściwego sądu będący organem nadzoru. Wydaje się, że odpowiedź na tak postawione pytanie będzie twierdząca, gdyż ustawodawca nie sprecyzował, kto może złożyć przedmiotowy wniosek. Na postanowienie oddalające wniosek o uchylenie prawomocnego postanowienia o zawieszeniu komornika w czynnościach zażalenie nie przysługuje, z wyjątkiem postanowienia wydanego na podstawie ust. 1 pkt 3, czyli w związku z nieusprawiedliwioną nieobecnością.
14. Przesłanki ustania zawieszenia komornika sądowego w czynnościach służbowych zostały przewidziane w ust. 8. Zawieszenie komornika sądowego w czynnościach ustaje z dniem prawomocnego zakończenia postępowania karnego, karnoskarbowego lub postępowania dyscyplinarnego, w którym żądano orzeczenia kary wydalenia ze służby, lub zakończonego karą wydalenia ze służby, czy postępowania o odwołanie komornika sądowego ze stanowiska wszczętego z urzędu lub na wniosek prezesa właściwego sądu. Ponadto zawieszenie komornika sądowego w czynnościach ustaje również z dniem oddalenia wniosku o odwołanie komornika z zajmowanego stanowiska ostateczną decyzją, umorzenia postępowania, stwierdzenia braku podstaw do odwołania, a w przypadku odwołania komornika z zajmowanego stanowiska ostateczną decyzją – z dniem upływu terminu do wniesienia skargi do sądu administracyjnego lub prawomocnego oddalenia skargi, a także z dniem oddalenia lub odrzucenia wniosku o ubezwłasno-

wolnienie albo umorzenia postępowania lub uchylenia postanowienia o ustanowieniu doradcy tymczasowego. Zawieszenie komornika sądowego w czynnościach ustaje także z dniem wskazanym we wniosku złożonym w tym przedmiocie przez komornika, w przypadku gdy o zawieszenie wniósł sam komornik sądowy z powodu długotrwałej choroby lub innych ważnych przyczyn.

Art. 19. [Odwołanie komornika z zajmowanego stanowiska]

1. Minister Sprawiedliwości z urzędu odwołuje, w drodze decyzji, komornika z zajmowanego stanowiska, jeżeli komornik:

- 1) z powodu choroby lub utraty sił został uznany przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za całkowicie niezdolnego do pełnienia obowiązków komornika lub bez uzasadnionej przyczyny odmówił poddania się badaniu, o którym mowa w art. 26;
- 2) ukończył 65. rok życia;
- 3) spowodował niedobór finansowy, polegający na wydatkowaniu środków podlegających dokumentacji na działalność niezgodną z ich przeznaczeniem, w wysokości przekraczającej 15 000 złotych;
- 4) nie zawarł umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, zgodnie z przepisami wykonawczymi wydanymi na podstawie art. 37 ust. 4, lub utracił to ubezpieczenie z zawinionych przez siebie przyczyn.

2. Minister Sprawiedliwości, z urzędu lub na wniosek prezesa właściwego sądu rejonowego, prezesa właściwego sądu okręgowego lub prezesa właściwego sądu apelacyjnego, odwołuje, w drodze decyzji, komornika z zajmowanego stanowiska, jeżeli komornik:

- 1) nie wykonał zarządzeń, o których mowa w art. 176 ust. 3;
 - 2) nie wykonał zaleceń powizytacyjnych sędziego wizytatora;
 - 3) uporczywie lub rażąco nie stosuje się do orzeczeń sądu wydawanych w trybie nadzoru judykacyjnego;
 - 4) uporczywie lub rażąco narusza przepisy w zakresie ustalenia wysokości opłat;
 - 5) uporczywie lub rażąco narusza przepisy o dopuszczalności przyjmowania spraw z wyboru wierzyciela;
 - 6) uporczywie lub rażąco narusza przepisy o dopuszczalności powierzania czynności asesorum;
 - 7) uporczywie lub rażąco narusza zasady korzystania z prawa do nieobecności, usprawiedliwiania tych nieobecności albo korzystania z wyznaczonego zastępcy określone w art. 39–41 i art. 43;
 - 8) podejmował czynności w okresie zawieszenia w czynnościach komornika;
 - 9) dopuścił się innego uporczywego lub rażącego naruszenia przepisów prawa.
- 3. Minister Sprawiedliwości, w przypadku prawomocnego skazania komornika za nieumyślne przestępstwo lub nieumyślne przestępstwo skarbowe, może, w drodze**

decyzji, odwołać go z zajmowanego stanowiska, mając na uwadze interes publiczny i dobro wymiaru sprawiedliwości.

4. Odwołanie komornika z zajmowanego stanowiska w przypadkach, o których mowa w ust. 2 i 3, następuje po uprzednim wysłuchaniu komornika, chyba że nie jest to możliwe, oraz zasięgnięciu opinii rady właściwej izby komorniczej, która przedstawia opinię w terminie 21 dni od dnia otrzymania wniosku o wyrażenie opinii. Nieprzedstawienie opinii w tym terminie przez radę właściwej izby komorniczej nie wstrzymuje wydania decyzji w przedmiocie odwołania komornika z zajmowanego stanowiska. Rada właściwej izby komorniczej nie ma statusu strony w toczącym się postępowaniu administracyjnym.

1. W art. 19 ust. 1 u.k.s. uporządkowano kwestie związane z odwoływaniem przez Ministra Sprawiedliwości komornika z zajmowanego stanowiska¹¹. Minister Sprawiedliwości z urzędu odwołuje, w drodze decyzji, komornika z zajmowanego stanowiska, jeżeli komornik z powodu choroby lub utraty sił został uznany przez lekarza orzecznika ZUS za całkowicie niezdolnego do pełnienia obowiązków komornika lub bez uzasadnionej przyczyny odmówił poddania się badaniu, o którym mowa w art. 26 u.k.s., przeprowadzanemu przez lekarza orzecznika ZUS w celu ustalenia trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków komornika.
2. Kolejną przesłanką odwołania z urzędu komornika sądowego jest ukończenie 65. roku życia.
3. Zgodnie z wyrokiem wydanym w poprzednim stanie prawnym, jednak dalej zachowującym aktualność, ukończenie 65 lat życia dotyczy zarówno kobiet, jak i mężczyzn, jest terminem prawa materialnego i nie ma żadnego związku z art. 57 k.p.a., jako że określony został w ustawie o komornikach sądowych. Upływ terminu prawa materialnego wywołuje skutek prawny w postaci wygaśnięcia praw lub obowiązków o charakterze materialnym. Nie ma więc możliwości przedłużania zatrudnienia komornika¹².
4. Ustawodawca wskazał, że rozwiązanie dotyczące obniżenia górnej granicy wieku komornika jest uzasadnione szczególnymi okolicznościami towarzyszącymi wykonywaniu przez komornika sądowego czynności w terenie. Nie bez znaczenia jest bowiem stan fizyczny (kondycja) funkcjonariusza publicznego w odniesieniu do warunków oraz ryzyka związanego z osobistym wykonywaniem tego typu czynności. Stąd też zawód komornika sądowego wymaga poza wysokimi kwalifikacjami prawniczymi również szczególnie dobrej kondycji fizycznej i odporności psychofizycznej, która z wiekiem systematycznie się obniżają. Komornik sądowy jest funkcjonariuszem

¹¹ VIII kadencja, druk sejm. nr 1582.

¹² Wyrok NSA z 9.03.2011 r., II GSK 363/10, LEX nr 1080124.

publicznym i wykonuje powierzone mu przez państwo zadania, będąc, jako organ egzekucyjny w sprawach cywilnych, organem władzy publicznej. Działając w ramach określonych ustawowo kompetencji, realizuje jedno z głównych zadań państwa, jakim jest zapewnienie przestrzegania prawa przez przymusowe wprowadzanie wyroków sądowych w życie. Pozwala to określić go jako pomocniczy organ wymiaru sprawiedliwości. Biorąc pod uwagę powyższe oraz specyfikę zawodu komornika sądowego, należy stwierdzić, że uzasadnione przypuszczenie, iż osiągnięcie pewnego wieku (65 lat) uniemożliwi sprostanie przewidzianym ustawowo obowiązkom, a także wpłynie negatywnie na prawidłowy przebieg postępowania egzekucyjnego, jest przesłanką odwołania komornika z urzędu, która nie może zostać uznana za dyskryminującą. Przyjęte rozwiązanie ma na celu przede wszystkim zapewnienie ochrony praw i interesów stron postępowania egzekucyjnego, znajdując tym samym uzasadnienie w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, przewidującym, że ograniczenia w zakresie korzystania z wolności i praw mogą być ustanawiane wyłącznie, gdy są konieczne w demokratycznym państwie m.in. dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, wolności i praw innych osób¹³.

5. Minister Sprawiedliwości z urzędu odwołuje również komornika sądowego z zajmowanego stanowiska, jeżeli spowodował on niedobór finansowy polegający na wydatkowaniu środków podlegających dokumentacji na działalność niezgodną z ich przeznaczeniem, w wysokości przekraczającej 15 000 zł. Jak wynika z uzasadnienia dołączonego do projektu ustawy, jeżeli chodzi o spowodowanie niedoboru finansowego, to każdy przypadek niedoboru może świadczyć o wydatkowaniu środków podlegających dokumentacji na działalność niezgodną z ich przeznaczeniem, co stanowi samoistny delikt dyscyplinarny. W sytuacji jednak gdy przekroczona zostaje kwota 15 000 zł (tj. czterokrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia), zachodzi poważne ryzyko, że komornik nie będzie w stanie tej kwoty uzupełnić z własnych środków, co w konsekwencji może zagrozić środkom należnym wierzycielom i budżetowi państwa¹⁴.
6. Również w przypadku gdy komornik sądowy nie zawarł umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zgodnie z przepisami wykonawczymi wydanymi na podstawie art. 37 ust. 4 u.k.s. lub utracił to ubezpieczenie z zawinionych przez siebie przyczyn, Minister Sprawiedliwości z urzędu odwołuje go z zajmowanego stanowiska. W myśl art. 37 ust. 4 u.k.s. minister właściwy do spraw instytucji finansowych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Komorniczej oraz Polskiej Izby Ubezpieczeń, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy zakres ubezpieczenia obowiązkowego, o którym mowa w ust. 1, termin powstania obowiązku ubezpieczenia oraz minimalną sumę gwarancyjną, biorąc w szczególności pod uwagę

¹³ VIII kadencja, druk sejm. nr 1582.

¹⁴ VIII kadencja, druk sejm. nr 1582.

specyfikę i zakres realizowanych zadań. Powyższe zostało wykonane poprzez wydanie rozporządzenia Ministra Finansów z 25.06.2019 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej komorników sądowych (Dz.U. poz. 1321).

7. Zgodnie z art. 37 ust. 1–3 u.k.s. komornik sądowy jest obowiązany do zawarcia umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody, które mogą zostać wyrządzone w związku z wykonywaniem czynności komorniczych. Ponadto prezes właściwego sądu rejonowego kontroluje spełnienie obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej w ramach kontroli, o której mowa w art. 176 ust. 1 u.k.s. Spełnienie tego obowiązku ustala się na podstawie okazanej przez komornika polisy lub innego dokumentu ubezpieczenia, potwierdzającego zawarcie umowy. Natomiast w przypadku stwierdzenia niespełnienia tego obowiązku prezes właściwego sądu rejonowego niezwłocznie informuje o tym Ministra Sprawiedliwości.
8. Zgodnie z art. 19 ust. 2 u.k.s. rozszerzono katalog podmiotów uprawnionych do złożenia wniosku o odwołanie komornika ze stanowiska o prezesa właściwego sądu rejonowego, co pozostaje w zgodzie z instytucją nadzoru odpowiedzialnego, stanowiąc istotny jej element. W wypadku rażącego lub uporczywego naruszenia prawa przez komornika wprowadzono także możliwość odwołania komornika z urzędu przez Ministra Sprawiedliwości, co stanowi rozwinięcie dotychczas przysługujących Ministrowi Sprawiedliwości uprawnień do odwołania komornika z urzędu w wypadkach, o których mowa w art. 19 ust. 1 (tożsamy z uprawnieniami z art. 15a ust. 1 u.k.s.e.). Regulacja ta ma na celu pełniejsze i efektywniejsze sprawowanie przez niego nadzoru zwierzchniego nad komornikami i związanego z tym obowiązku niezwłocznego reagowania na wszelkie sytuacje poważnego naruszenia praworządności lub mogące stwarzać ryzyko dalszych naruszeń prawa. Uprawnienie to jest lustrzanym odbiciem uprawnień przysługujących prezesowi sądu apelacyjnego w stosunku do asesorów komorniczych. Jednocześnie w artykule tym rozszerzono i sprecyzowano katalog przesłanek stanowiących podstawę odwołania komornika ze stanowiska, co pozostaje w zgodzie z postulatami zwiększenia nadzoru administracyjnego nad komornikami sądowymi¹⁵.
9. W przypadku wystąpienia przesłanek zawartych w komentowanym ustępie odwołanie komornika sądowego jest obligatoryjne. Tym samym Minister Sprawiedliwości, z urzędu lub na wniosek prezesa właściwego sądu rejonowego, prezesa właściwego sądu okręgowego lub prezesa właściwego sądu apelacyjnego, odwołuje, w drodze decyzji, komornika sądowego z zajmowanego stanowiska, jeżeli komornik nie wykonał zarządzeń, o których mowa w art. 176 ust. 3, zgodnie z którym w ramach prowadzonej kontroli prezes właściwego sądu rejonowego jest uprawniony do żądania od komor-

¹⁵ VIII kadencja, druk sejm. nr 1582.

nika wyjaśnień oraz wydawania zarządzeń, których nieprzestrzeganie może stanowić podstawę wszczęcia postępowania dyscyplinarnego lub odwołania komornika z zajmowanego stanowiska.

10. Odwołanie komornika sądowego następuje również wówczas, gdy nie wykonał on załoceń powizytacyjnych sędziego wizytatora.
11. W kolejnych punktach ustawodawca posługuje się pojęciami uporczywości oraz m.in. rażącego naruszenia przepisów. Przez uporczywość należy rozumieć stan lub działania utrzymujące się przez dłuższy okres lub ciągle powtarzające się. Natomiast określenie „rażący” oznacza działanie lub zaniechanie o cechach ujemnych, uderzające, wyraźne oraz bardzo duże. Oznacza to, że Minister Sprawiedliwości odwołuje, w drodze decyzji, komornika sądowego z zajmowanego stanowiska, jeżeli komornik uporczywie lub rażąco nie stosuje się do orzeczeń sądu wydawanych w trybie nadzoru judykacyjnego, uporczywie lub rażąco narusza przepisy w zakresie ustalenia wysokości opłat, uporczywie lub rażąco narusza przepisy o dopuszczalności przyjmowania spraw z wyboru wierzyciela, uporczywie lub rażąco narusza przepisy o dopuszczalności powierzania czynności asesorum, uporczywie lub rażąco narusza zasady korzystania z prawa do nieobecności, usprawiedliwiania tych nieobecności albo korzystania z wyznaczonego zastępcy, podejmuje czynności w okresie zawieszenia w czynnościach komornika lub dopuszcza się innego uporczywego lub rażącego naruszenia przepisów prawa.
12. Zgodnie z ust. 3 Minister Sprawiedliwości w przypadku prawomocnego skazania komornika za nieumyślne przestępstwo lub nieumyślne przestępstwo skarbowe może, w drodze decyzji, odwołać go z zajmowanego stanowiska, mając na uwadze interes publiczny i dobro wymiaru sprawiedliwości. W stosunku do poprzednio obowiązującego stanu prawnego ustawodawca dodał określenia „interes publiczny” oraz „dobro wymiaru sprawiedliwości”. Odwołanie komornika sądowego przez Ministra Sprawiedliwości z zajmowanego stanowiska jest fakultatywne.
13. W myśl ust. 4 odwołanie komornika z zajmowanego stanowiska w przypadkach, o których mowa w ust. 2 i 3, następuje po uprzednim wysłuchaniu komornika, chyba że nie jest to możliwe. Z komentowanego przepisu wynika wprost, że odwołanie komornika sądowego nie jest uzależnione od zasięgnięcia opinii samorządu komorniczego. Niemniej jednak wystąpienie o taką opinię przez Ministra Sprawiedliwości jest ustawowym obowiązkiem. Skutkuje to tym, że ewentualne naruszenie tego obowiązku przez Ministra Sprawiedliwości może doprowadzić do uznania decyzji o odwołaniu komornika sądowego za niezgodną z prawem. Natomiast nienadesłanie opinii przez radę właściwej izby komorniczej w powyższym terminie od otrzymania wniosku o wyrażenie opinii nie wstrzymuje wydania decyzji w przedmiocie odwołania komornika.

Odwołanie komornika przez Ministra Sprawiedliwości bez tej opinii nie stanowi podstawy do uznania takiej decyzji za naruszającą prawo.

14. W stosunku do poprzedniego stanu prawnego dodano, że rada właściwej izby komorniczej nie ma statusu strony w toczącym się postępowaniu administracyjnym.

Art. 20. [Wygaśnięcie powołania na stanowisko komornika]

1. Powołanie na stanowisko komornika wygasa z mocy prawa, jeżeli komornik:

- 1) zmarł;
- 2) zrezygnował z pełnienia obowiązków komornika;
- 3) został prawomocnie ukarany karą dyscyplinarną wydalenia ze służby komorniczej;
- 4) został prawomocnie skazany za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 5) został prawomocnie ubezwłasnowolniony częściowo albo całkowicie;
- 6) utracił obywatelstwo polskie.

2. O wygaśnięciu powołania na stanowisko komornika z mocy prawa Minister Sprawiedliwości zawiadamia komornika, prezesa właściwego sądu apelacyjnego, prezesa właściwego sądu rejonowego oraz radę właściwej izby komorniczej.

1. W art. 20 u.k.s. podjęto próbę uporządkowania przepisów dotyczących wygaśnięcia powołania na stanowisko komornika sądowego z mocy samego prawa. Zgodnie z ust. 1 tego artykułu powołanie na stanowisko komornika sądowego wygasa z mocy prawa, jeżeli komornik: zmarł, zrezygnował z pełnienia obowiązków komornika, został prawomocnie ukarany karą dyscyplinarną wydalenia ze służby komorniczej, został prawomocnie skazany za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe, został prawomocnie ubezwłasnowolniony częściowo albo całkowicie lub utracił obywatelstwo polskie. Niemniej jednak należy zauważyć, że w powyższym katalogu co najmniej dyskusyjne jest wskazanie śmierci komornika jako przesłanki wygaśnięcia powołania na stanowisko komornika sądowego z mocy samego prawa. Wydaje się, że jest to regulacja całkowicie zbędna i niepotrzebna, gdyż w chwili śmierci komornika sądowego wygasa powołanie i zwalnia się zajmowane przez niego stanowisko.
2. W myśl ust. 2 o wygaśnięciu powołania na stanowisko komornika z mocy prawa Minister Sprawiedliwości zawiadamia komornika, prezesa właściwego sądu apelacyjnego, prezesa właściwego sądu rejonowego oraz radę właściwej izby komorniczej. W przepisie tym umknęło ustawodawcy, aby wyłączyć pkt 1 z ust. 1, gdyż zgodnie z literalnym brzmieniem ust. 2 Minister Sprawiedliwości ma obowiązek zawiadamiać o wygaśnięciu powołania na stanowisko komornika zmarłego komornika sądowego, czyli jego samego.

Art. 21. [Rezygnacja komornika z pełnienia obowiązków]

1. Rezygnacja komornika z pełnienia obowiązków następuje z dniem wskazanym w oświadczeniu o rezygnacji, przy czym dzień ten nie może przypadać wcześniej niż miesiąc ani później niż 3 miesiące od dnia złożenia Ministrowi Sprawiedliwości oświadczenia o rezygnacji. W przypadku oznaczenia przez komornika dnia przypadającego wcześniej niż miesiąc od dnia złożenia oświadczenia o rezygnacji lub braku jego oznaczenia, rezygnacja staje się skuteczna z upływem miesiąca od dnia jej złożenia. W przypadku oznaczenia przez komornika dnia przypadającego później niż 3 miesiące od dnia złożenia oświadczenia o rezygnacji, rezygnacja następuje z upływem 3 miesięcy od dnia jej złożenia.

2. O przyjęciu rezygnacji Minister Sprawiedliwości zawiadamia komornika, prezesa właściwego sądu apelacyjnego, prezesa właściwego sądu rejonowego oraz radę właściwej izby komorniczej, informując jednocześnie o dniu, z którym rezygnacja staje się skuteczna. W przypadku skutecznego uchylenia się przez komornika od skutków złożonej rezygnacji Minister Sprawiedliwości zawiadamia o tym fakcie komornika, prezesa właściwego sądu apelacyjnego, prezesa właściwego sądu rejonowego oraz radę właściwej izby komorniczej.

1. W artykule tym uszczegółowiono oraz doprecyzowano czas rezygnacji komornika sądowego z zajmowanego stanowiska.
2. Zgodnie z ust. 1 rezygnacja komornika sądowego z pełnienia obowiązków następuje z dniem wskazanym w oświadczeniu o rezygnacji. Niemniej jednak dzień ten nie może przypadać wcześniej niż miesiąc ani później niż 3 miesiące od dnia złożenia Ministrowi Sprawiedliwości oświadczenia o rezygnacji. Ustawodawca przewidział, że w przypadku oznaczenia przez komornika dnia przypadającego wcześniej niż miesiąc od dnia złożenia oświadczenia o rezygnacji lub braku jego oznaczenia rezygnacja staje się skuteczna z upływem miesiąca od dnia jej złożenia. Natomiast w przypadku oznaczenia przez komornika dnia przypadającego później niż 3 miesiące od dnia złożenia oświadczenia o rezygnacji rezygnacja następuje z upływem 3 miesięcy od dnia złożenia oświadczenia. Z literalnego brzmienia przepisu wynika, że złożenie oświadczenia nie wymaga dołączenia jakiegokolwiek uzasadnienia ze strony komornika sądowego. Do obliczania terminów stosuje się art. 57 k.p.a. Zgodnie z § 5 tego przepisu termin uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem pismo zostało: wysłane w formie dokumentu elektronicznego do organu administracji publicznej, a nadawca otrzymał urzędowe poświadczenie odbioru; nadane w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu Prawa pocztowego; złożone w polskim urzędzie konsularnym.
3. W myśl ust. 2 o przyjęciu rezygnacji Minister Sprawiedliwości zawiadamia komornika, prezesa właściwego sądu apelacyjnego, prezesa właściwego sądu rejonowego oraz radę

właściwej izby komorniczej, informując jednocześnie o dniu, z którym rezygnacja staje się skuteczna. Natomiast w przypadku skutecznego uchylenia się przez komornika od skutków złożonej rezygnacji Minister Sprawiedliwości zawiadamia o tym fakcie komornika, prezesa właściwego sądu apelacyjnego, prezesa właściwego sądu rejonowego oraz radę właściwej izby komorniczej. Aby uchylene się przez komornika sądowego od skutków złożonej rezygnacji było skuteczne, konieczne będzie odwołanie się do przepisów art. 84–88 k.c., dotyczących możliwości uchylenia się od skutków złożenia oświadczenia woli. Ustawodawca nie przewidział, w jakim terminie będzie możliwe skuteczne uchylene się przez komornika sądowego od skutków złożonej rezygnacji.

Art. 22. [Odsunięcie komornika od wykonywania czynności]

1. W przypadku stwierdzenia oczywistego i rażącego naruszenia przepisów prawa, prezes właściwego sądu rejonowego, w drodze zarządzenia, odsuwa komornika od wykonywania czynności na okres do 30 dni. W tym okresie prezes właściwego sądu rejonowego występuje do Ministra Sprawiedliwości z wnioskiem o odwołanie komornika z zajmowanego stanowiska.

2. Prezes właściwego sądu rejonowego niezwłocznie zawiadamia prezesa właściwego sądu apelacyjnego o odsunięciu komornika od wykonywania czynności.

3. Do komornika odsuniętego od wykonywania czynności stosuje się odpowiednio przepisy o komorniku zawieszonym w czynnościach.

1. W art. 22 u.k.s., realizując dalej zasadę wzmocnienia prezesa sądu rejonowego jako podstawowego ogniwa nadzoru administracyjnego, wprowadzono nową instytucję odsunięcia komornika od wykonywania czynności, co wiązać się powinno ze złożeniem przez prezesa tego sądu wniosku do Ministra Sprawiedliwości o odwołanie komornika ze stanowiska. Rozwiązanie takie powinno służyć podkreśleniu zasady, że reakcja na stwierdzone oczywiste i rażące naruszenie przepisów prawa powinna następować natychmiast na podstawowym szczeblu nadzoru, w miejscu, gdzie do tych naruszeń doszło. Omawiane rozwiązanie jest analogiczne do instytucji odsunięcia sędziego od wykonywania obowiązków sędziowskich znanej z art. 130 p.u.s.p.¹⁶
2. Ustawodawca przewidział, że w przypadku stwierdzenia oczywistego i rażącego naruszenia przepisów prawa prezes właściwego sądu rejonowego, w drodze zarządzenia, odsuwa komornika od wykonywania czynności na okres do 30 dni. Jednocześnie w tym okresie prezes właściwego sądu rejonowego występuje do Ministra Sprawiedliwości z wnioskiem o odwołanie komornika z zajmowanego stanowiska. Natomiast

¹⁶ VIII kadencja, druk sejm. nr 1582; zob. także N. Stojanowska [w:] *Ustawa...*, red. G. Sikorski, komentarz do art. 22, s. 113 i n.

prezes właściwego sądu rejonowego niezwłocznie zawiadamia prezesa właściwego sądu apelacyjnego o odsunięciu komornika od wykonywania czynności. Do komornika sądowego, który został odsunięty od wykonywania czynności, stosuje się odpowiednio przepisy o komorniku zawieszonym w czynnościach.

Art. 23. [Przeniesienie komornika do innego rewiru]

Minister Sprawiedliwości może przenieść komornika, na jego wniosek, na stanowisko komornika do innego rewiru, jeżeli przemawiają za tym potrzeby prawidłowego i sprawnego prowadzenia czynności, o których mowa w art. 3, lub uzasadniony interes komornika. Przeniesienie oznacza prawo utworzenia nowej kancelarii lub objęcia kancelarii po komorniku odwołanym, przeniesionym lub komorniku, którego powołanie wygasło z mocy prawa, o ile ogłoszenie o zwolnionym stanowisku komornika, o którym mowa w art. 12 ust. 3, okazało się w tych przypadkach bezskuteczne.

1. W art. 23 ustawy zrezygnowano z dotychczasowego rozwiązania, że Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Komorniczej oraz prezesa właściwego sądu apelacyjnego, może przenieść komornika, za jego zgodą lub na jego wniosek, na stanowisko komornika w innym rewirze komorniczym.
2. W obecnym brzmieniu Minister Sprawiedliwości może przenieść komornika, na jego wniosek, na stanowisko komornika do innego rewiru, jeżeli przemawiają za tym potrzeby prawidłowego i sprawnego prowadzenia czynności komorniczych lub uzasadniony interes komornika. Przeniesienie komornika sądowego oznacza prawo do utworzenia nowej kancelarii lub objęcia kancelarii po komorniku odwołanym, przeniesionym lub komorniku, którego powołanie wygasło z mocy prawa, o ile ogłoszenie o zwolnionym stanowisku komornika, o którym mowa w art. 12 ust. 3, okazało się w tych przypadkach bezskuteczne.

Art. 24. [Ponowne powołanie na stanowisko komornika]**1. W przypadku:**

- 1) odwołania komornika z zajmowanego stanowiska z przyczyn, o których mowa w art. 19 ust. 1 pkt 4, lub
 - 2) wygaśnięcia powołania na stanowisko komornika z mocy prawa z przyczyn, o których mowa w art. 20 ust. 1 pkt 2 i 4–6
- osoba może zostać ponownie powołana na stanowisko komornika, jeżeli spełnia wymogi określone w art. 11 ust. 1 pkt 1–7.
- 2. Jeżeli osoba, o której mowa w ust. 1, co najmniej przez 10 lat nie wykonywała zawodu, może zostać ponownie powołana na stanowisko komornika po złożeniu egzaminu komorniczego.**

1. W artykule tym ustawodawca przewidział możliwość ponownego powołania na stanowisko komornika sądowego w ściśle określonych przypadkach pod warunkiem spełnienia określonych wymogów. Wymogami tymi są przesłanki powołania na stanowisko komornika sądowego, zgodnie z którymi na stanowisko to może zostać powołana osoba, która: posiada obywatelstwo polskie; ma pełną zdolność do czynności prawnych; jest nieskazitelnego charakteru; nie była karana za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe; nie jest podejrzana o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe; ukończyła wyższe studia prawnicze w Rzeczypospolitej Polskiej i uzyskała tytuł magistra prawa lub zagraniczne studia prawnicze uznane w Rzeczypospolitej Polskiej oraz jest zdolna, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków komornika.
2. Zgodnie z ust. 1 w przypadku odwołania komornika sądowego z zajmowanego stanowiska, gdy nie zawarł on umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej lub utracił to ubezpieczenie z zawinionych przez siebie przyczyn, a także w przypadku wygaśnięcia powołania na stanowisko komornika sądowego z mocy prawa, gdy komornik zrezygnował z pełnienia obowiązków komornika, został prawomocnie skazany za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe, został prawomocnie ubezwłasnowolniony częściowo albo całkowicie lub utracił obywatelstwo polskie, może być on ponownie powołany na stanowisko komornika sądowego.
3. W ust. 2 ustawodawca zawarł obostrzenie, że jeżeli osoba ubiegająca się o ponowne powołanie na stanowisko komornika sądowego co najmniej przez 10 lat nie wykonywała zawodu, może zostać ponownie powołana na stanowisko komornika sądowego po uprzednim złożeniu egzaminu komorniczego. Tym samym uznano, że czas przerwy 10 lat jest maksymalnym okresem, który daje rękojmię prawidłowego wykonywania czynności komornika sądowego.

ROZDZIAŁ 3

Prawa i obowiązki komorników

Art. 25. [Podstawowe obowiązki komornika; delegacja ustawowa – minimum szkoleniowe komorników i asesorów]

1. Komornik jest obowiązany postępować zgodnie z przepisami prawa, orzeczeniami sądu wydanymi w trybie nadzoru judykacyjnego, zarządzeniami lub zaleceniami uprawnionych organów nadzoru administracyjnego, złożonym ślubowaniem i zasadami etyki zawodowej oraz podnosić kwalifikacje zawodowe.

2. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Dyrektora Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury oraz Krajowej Rady Komorniczej, określi, w drodze rozporządzenia, minimum szkoleniowe komorników i asesorów oraz sposób dokumentowania wykonywania przez nich obowiązku podnoszenia kwalifikacji zawodowych, uwzględniając efektywność wykonywania tego obowiązku oraz funkcjonujące systemy punktowe.

1. Artykuł 25 u.k.s. wymienia katalog podstawowych obowiązków komornika – funkcjonariusza publicznego, będącego jednocześnie organem władzy publicznej, w związku z czym prowadzona przez niego egzekucja jest aktem władzy państwa¹. Katalog ten obejmuje: postępowanie zgodne z przepisami prawa, orzeczeniami sądu wydanymi w trybie nadzoru judykacyjnego, zarządzeniami, zaleceniami organów nadzoru administracyjnego, złożonym ślubowaniem, kodeksem etyki zawodowej. Nadto sprecyzowany został ustawowy obowiązek podnoszenia przez komorników kwalifikacji zawodowych.
2. Komornik jako organ władzy publicznej jest obowiązany działać na podstawie i w granicach prawa (art. 7 Konstytucji RP). Zgodnie z art. 87 Konstytucji RP źródłami prawa powszechnie obowiązującego w Polsce są: konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy

¹ Tak wyrok WSA w Łodzi z 6.07.2016 r., I SA/Łd 408/16, LEX nr 2079756.

międzynarodowe oraz rozporządzenia, a także prawo Unii Europejskiej od daty wejścia Polski do Unii Europejskiej.

3. W świetle art. 87 Konstytucji RP nie budzi wątpliwości, iż komornicy obowiązani są do przestrzegania rozporządzeń (w odniesieniu do ustawy o komornikach sądowych – wydanych przez Ministra Sprawiedliwości). Przede wszystkim wiąże się to z zasadą zaufania obywateli do prawa. Komornik nie może uznać, iż wydane rozporządzenie przez uprawniony do tego organ (posiadający kompetencję do jego wydania) jest aktem, który go nie obowiązuje². Obowiązek przestrzegania prawa przez komornika sądowego wynika z zaufania do urzędu oraz godności organów egzekucyjnych w opinii społeczeństwa.
4. Komornik, prowadząc postępowanie egzekucyjne, wkracza w delikatną sferę prywatności jednostki, a także w jej relacje społeczne oraz ekonomiczne. W związku z tym szczególnie uzasadnione jest działanie na podstawie i w granicach prawa przez komornika, jednocześnie prowadzenie postępowania zgodnie z wnioskiem wierzyciela³, rozważenie przy tym, czy wierzyciel nie ma na celu obejścia prawa przez składane przez siebie wnioski, np. złożenie wniosku o podjęcie zawieszonego postępowania i jednocześnie zawieszenie. Wnioski zmierzające do obejścia prawa oraz nadużycia przez wierzyciela jego dominującej w postępowaniu egzekucyjnym pozycji nie powinny obligować komornika do realizowania wniosku. Komornik w takiej sytuacji stałby się narzędziem, dzięki któremu naruszenie prawa byłoby możliwe. Jako organ władzy publicznej komornik powinien stać na straży praworządności.
5. Przestrzeganie prawa i działanie w jego granicach ma na celu regulację przeciwną do praktyk stosowanych w dawnych czasach, np. w XVI w., kiedy popularna była forma samopomocy w celu wykonania wyroków sądowych⁴.
6. Komornik obowiązany jest postępować zgodnie z orzeczeniami sądu wydanymi w trybie nadzoru judykacyjnego oraz zarządzeniami. Artykuł 165 u.k.s. wskazuje na formy nadzoru: nadzór judykacyjny, administracyjny i samorządowy. Każda z wymienionych form nadzoru jest przewidziana dla innych podmiotów. Jednocześnie zakres kompetencji podmiotów nadzoru sądowego i administracyjnego nie może się krzyżować, są to kompetencje rozdzielne. Podstawowym elementem nadzoru judykacyjnego jest skarga na czynności komornika z art. 767 k.p.c. oraz zarzuty do planu podziału (art. 1027 k.p.c.). Skarga przysługuje w zasadzie na każdą czynność komornika, a także brak dokonania czynności (zaniechanie). Wyjątki są określone w ustawie, np. na plan

² Tak S. Gajewski, A. Jakubowski, *Nieakt w prawie administracyjnym*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2013/6, s. 73–88.

³ Np. wyrok SA we Wrocławiu z 6.04.2016 r., I ACa 152/16, LEX nr 2432028.

⁴ Por. W. Tomalak, *Status ustrojowy i procesowy komornika sądowego*, Warszawa 2014, s. 31–36.

podziału przysługują zarzuty, na czynności komornika w toku licytacji przysługuje szczególny rodzaj skargi z art. 986 k.p.c.

7. Skarga, która powinna podlegać odrzuceniu z uwagi na niewniesienie opłaty od skargi bądź uchybienie terminowi, może wywołać skutki dla skarżącego. Sąd w wyniku wniesienia skargi może spostrzec uchybienia komornika i wydać mu zarządzenia na mocy art. 759 § 2 k.p.c. Uchybienia w postępowaniu komornika mogą zgłaszać zarówno strony postępowania, uczestnicy, jak i inne podmioty (np. inni komornicy w razie spostrzeżenia uchybień).
8. Sąd na podstawie stosowanego nadzoru judykacyjnego może oceniać czynność komornika (lub bezczynność) pod kątem jej zasadności i zgodności z prawem⁵. Jak słusznie wskazuje A. Marciniak⁶: „działania nadzorcze sądu stosowane z urzędu powinny mieć charakter wyjątkowy, stosowany zwłaszcza w wypadku, gdy zawodzi inicjatywa stron postępowania egzekucyjnego i osób trzecich”. W przeciwnym razie komornik nie będzie organem prowadzącym postępowanie egzekucyjne, to sąd bowiem poprzez wydawane przez siebie zarządzenia będzie kierował postępowaniem. *Nota bene* od momentu wejścia w życie ustawy o komornikach sądowych sąd ma możliwość stosowania wytknięć. Ta regulacja może mieć pozytywny wpływ na działanie komorników, którzy w obawie przed wytknięciem, o którym informacja trafi do akt osobowych komornika, będą prowadzili postępowania egzekucyjne z większą dbałością o formalną poprawność. Wydaje się to istotny element dla komorników nowych na rynku, którzy z reguły są mniej doświadczeni. Nieprzychylny rynek, który często, szczególnie w małych miejscowościach, zdominowany jest przez doświadczonych komorników, może być powodem do zachowań poczytywanych za skrajne lub nieprzewidzianych przez przepisy prawa (np. wysyłka korespondencji do wierzyciela drogą e-mail, choć aktualnie brak jest przepisów prawa, które dopuszczałyby taką możliwość).
9. Nadzór administracyjny jest jedną z trzech form nadzoru – obok nadzoru sądowego i samorządowego. Artykuł 167 u.k.s. w sposób wyczerpujący wskazuje podmioty, które sprawują nadzór administracyjny: Minister Sprawiedliwości, prezesi właściwych sądów apelacyjnych, prezesi właściwych sądów okręgowych, prezesi właściwych sądów rejonowych. Wskazać należy, iż projektodawcy nowych regulacji w uzasadnieniu projektu ustawy wskazywali, iż ciężar nadzoru administracyjnego został przesunięty na prezesa sądu rejonowego właściwego według siedziby komornika. Wynika to z tego, że prezesi sądów rejonowych są najlepiej zorientowani w działalności komorników działających przy sądzie rejonowym. W związku z tym najłatwiej i najskuteczniej mogą sprawować

⁵ Np. G. Julke, *Nadzór administracyjny sądu rejonowego nad działalnością komornika sądowego*, PPE 2006/11, s. 51.

⁶ A. Marciniak, *Nadzór judykacyjny nad czynnościami komornika*, PPE 2006/11, s. 13.

kontrolę nad komornikiem, która związana jest z formalną poprawnością działalności komornika.

10. Ustawa o komornikach sądowych wprowadziła nadzór odpowiedzialny prezesa sądu rejonowego. Szczególna pozycja tego organu w aspekcie nadzoru administracyjnego została podkreślona przez wprowadzenie regulacji wskazującej na odpowiedzialność służbową prezesa sądu rejonowego w przypadku niewywiązywania się z obowiązku nadzoru nad komornikami.
11. Podmioty wymienione w art. 167 u.k.s. nie mogą wkraczać w sferę merytorycznych działań komornika sądowego. W przypadku dostrzeżenia uchybień merytorycznych lub naruszenia prawa mogą zwrócić się do sądu w celu wydania zarządzeń komornikowi. Jest to regulacja, która uwypukla dychotomiczność funkcji organów nadzoru sądowego i administracyjnego. Organy nadzoru administracyjnego sprawują funkcje kontrolne nad rzetelnością i szybkością działań komorników, nad przestrzeganiem godzin urzędowania, kulturą pracy komornika, oceniają prawidłowość działania kancelarii pod kątem rachunkowo-księgowym. Trafnie wskazuje się w literaturze, że do prawidłowego funkcjonowania obok siebie nadzoru judykacyjnego i administracyjnego niezbędny jest odpowiedni poziom merytoryczny sędziów, referendarzy sądowych i prezesów sądów, a także klarowne ukształtowanie przepisów prawa z zakresu postępowania egzekucyjnego⁷.
12. Rota ślubowania odbieranego od komornika przez prezesa właściwego sądu apelacyjnego została określona w art. 17 ust. 2 u.k.s. i jest zbieżna z brzmieniem ślubowania z ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (art. 14 u.k.s.e.). Komornik przez złożenie ślubowania o określonej ustawowo treści zobowiązuje się do wykonywania obowiązków komorniczych zgodnie z prawem, sumieniem, wskazuje, że będzie kierować się uczciwością, godnością i honorem. Nadto ma dochowywać tajemnicy prawnie chronionej. Postępowanie zgodnie z rotą jest dla komornika obowiązkiem prawnym w związku z brzmieniem art. 17 u.k.s. Komornik powinien postępować zgodnie z prawem i obowiązującymi normami, szczególnie podkreślony został obowiązek dochowania tajemnicy prawnie chronionej, dotyczący ustawy z 5.08.2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz.U. z 2023 r. poz. 756 ze zm.). Przy piastowaniu urzędu osoba powołana na stanowisko komornika powinna również postępować zgodnie z powszechnie obowiązującymi normami moralnymi, które przypisywane są podmiotom pełniącym funkcje w szeroko pojętym wymiarze sądownictwa, np. uczciwość, honor, godność, etyka, prawność.

⁷ Por. M. Krakowiak, *Nadzór nad komornikami sądowymi a sprawność postępowania egzekucyjnego* [w:] *Ak-sjologia egzekucji sądowej. W poszukiwaniu optymalnego poziomu ochrony praw wierzyciela i dłużnika w postępowaniu egzekucyjnym i upadłościowym*, red. S. Cieślak, Sopot 2022, s. 64.

13. Zadaniem samorządu komorniczego jest ustalenie zasad etyki zawodowej oraz jej rozpowszechnianie w środowisku komorniczym. Obecnie obowiązującym Kodeksem Etyki Zawodowej Komornika jest uchwała nr 1603/V Krajowej Rady Komorniczej z 6.09.2016 r. Zgodnie z § 2 k.e.z.k.s. uchybienie zasadom etyki komorniczej jest sprzeczne z dobrem wymiaru sprawiedliwości oraz narusza powagę i godność urzędu. Stanowi podstawę odpowiedzialności dyscyplinarnej. Kodeks Etyki Zawodowej Komornika dostępny jest na stronie internetowej www.komornik.pl.
14. Komornik powinien podnosić kwalifikacje zawodowe. Jest to obowiązek prawny, został sprecyzowany w art. 25 u.k.s. Regulacja ta jest wyrazem dbałości ustawodawcy o wysoki poziom merytoryczny komorników sądowych, co powinno przekładać się na jakość prowadzonych postępowań egzekucyjnych. Edukacja w zakresie egzekucji powinna skutkować mniejszą liczbą wydawanych zarządzeń w trybie art. 759 § 2 k.p.c., jak również pozytywnymi wynikami kontroli w ramach nadzoru administracyjnego.
15. Komornicy na gruncie ustawy z 1997 r. byli zobowiązani (art. 16 u.k.s.e.) do podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Z uwagi na brak szczegółowych regulacji był to obowiązek o charakterze blankietowym. Podnoszenie kwalifikacji na gruncie poprzedniej regulacji było raczej obowiązkiem o charakterze etyczno-moralnym, tylko komornik mógł bowiem ocenić aktualny stan swojej wiedzy i w odpowiedni sposób (określony wyłącznie przez siebie) zadbać o jej uzupełnienie. Artykuł 25 ust. 2 u.k.s. wprowadza system punktowy podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Tego typu ocena obowiązuje w innych środowiskach prawniczych, np. adwokackim. Co prawda nie należy uważać systemu punktowego za prawidłowy sposób oceny kwalifikacji komornika, jak również prawnika w ogólności, nie można bowiem dzięki niemu ocenić doświadczenia i wiedzy. Niemniej jednak system punktowy będzie w sposób jednorodny oceniać aspekt podnoszenia kwalifikacji zawodowych i zaangażowanie, w przeciwieństwie do art. 16 u.k.s.e. Krajowa Rada Komornicza organizuje dla komorników obowiązkowe szkolenia, podczas których wykorzystywane są polecenia powizytacyjne oraz wnioski z wizytacji (art. 194 ust. 3 u.k.s.).
16. Ustawodawca wprowadził delegację ustawową Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia w sprawie minimum szkoleniowego komorników i asesorów, sposobu dokumentowania spełniania tego obowiązku i jego efektywności. Minister Sprawiedliwości wydał rozporządzenie z 24.01.2019 r. w sprawie minimum szkoleniowego komorników sądowych i asesorów komorniczych oraz sposobu dokumentowania przez nich obowiązku podnoszenia kwalifikacji zawodowych. W cyklu szkoleniowym komornik i asesor są zobowiązani do zdobycia 40 punktów, z tym wyjątkiem, że asesor w pierwszych dwóch cyklach szkoleniowych musi zdobyć 60 punktów. Cykl szkoleniowy trwa 2 lata (§ 17 r.m.s.k.). Wypełnianie obowiązku podnoszenia kwalifikacji odbywać się będzie przez rozwój zawodowy lub naukowy. Rozwój zawodowy oznacza udział

w szkoleniach, wykładach, seminariach w charakterze zarówno biernym (słuchacz), jak i czynnym (wykładowca) przez np. samorząd zawodowy, organizacje zrzeszające prawników (§ 7 r.m.s.k.). Rozwój naukowy związany jest m.in. z publikacją głos, artykułów, uzyskaniem stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk prawnych, profesora. Za udział w szkoleniach czy konferencjach wydawane jest zaświadczenie, które jest potwierdzeniem obecności komornika lub asesora na wydarzeniu. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie minimum szkoleniowego komorników sądowych i asesorów komorniczych oraz sposobu dokumentowania wykonywania przez nich obowiązku podnoszenia kwalifikacji zawodowych zawiera tabelę punktową, która wskazuje liczbę punktów za każde wymienione w rozporządzeniu formy aktywności komornika sądowego i asesora komorniczego.

17. Próg punktowy (40 punktów w ciągu 2-letniego cyklu) nie jest wymagający. Za jedną godzinę lekcyjną szkolenia, organizowanego przez np. samorząd komorniczy czy prezesów sądów powszechnych, komornicy i asesory otrzymują dwa punkty, co oznacza, iż w ciągu 2 lat będą musieli uczestniczyć w 20 godzinach szkoleń (asesor w dwóch pierwszych cyklach szkoleniowych musi zdobyć 60 punktów). Z kolei udział w konferencji naukowej w charakterze słuchacza wiąże się ze zdobyciem 5 punktów, a publikacja artykułu w czasopiśmie prawniczym to 10 punktów. Uzyskanie stopnia naukowego doktora nauk prawnych wiąże się z większą liczbą punktów (60 punktów), natomiast ukończenie studiów podyplomowych z zakresu prawa pozwala na zdobycie 30 punktów szkoleniowych. Rozporządzenie w sposób rzetelny wskazuje na podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz odpowiednio rozdziela liczbę punktów pomiędzy formami aktywności zawodowej grupy, a także nie obciąża w dużym stopniu komorników, którzy muszą wykonywać również czynności *stricto* zawodowe.
18. Komornicy sądowi oraz asesory sądowi powinni przedłożyć zaświadczenia o aktywnościach zawodowych oraz naukowych właściwej radzie izby komorniczej.

Art. 26. [Skierowanie komornika na badanie lekarskie]

Minister Sprawiedliwości, prezes właściwego sądu rejonowego, prezes właściwego sądu okręgowego, prezes właściwego sądu apelacyjnego albo rada właściwej izby komorniczej, z urzędu lub na wniosek zainteresowanego, może skierować komornika na badanie przeprowadzane przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w celu ustalenia trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków komornika. Koszty badania pokrywa podmiot kierujący na badanie.

1. Jednym z warunków powołania na stanowisko komornika jest zdolność, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków komornika, o czym stanowi art. 11 ust. 1

pkt 7 u.k.s. Kandydat wykazuje spełnienie tego warunku przez złożenie zaświadczenia lekarskiego, które wydawane jest w takim samym trybie jak w przypadku kandydatów na stanowisko sędziowskie (art. 13 ust. 1 pkt 6 i ust. 3 u.k.s.). W toku służby stan zdrowia komornika nie podlega systematycznej kontroli na zasadach analogicznych do zasad obowiązujących pracowników, choć wydaje się, że wprowadzenie okresowych badań komorników byłoby trafnym rozwiązaniem, skoro ustawodawca uczynił stan zdrowia jednym z warunków powołania na stanowisko komornika.

2. Komentowany przepis ma na celu stworzenie ram proceduralnych kontroli stanu zdrowia komornika pod kątem zdolności do pełnienia służby. Spowodowana chorobą lub utratą sił całkowita niezdolność do pełnienia obowiązków przez komornika stanowi bowiem podstawę do jego odwołania przez Ministra Sprawiedliwości. Okoliczności te stwierdza lekarz orzecznik ZUS po przeprowadzeniu badania (art. 19 ust. 1 pkt 1 u.k.s.). Orzeczenie lekarza orzecznika ZUS jest niezbędnym i zarazem wystarczającym dowodem w procedurze odwoławczej⁸.
3. Badanie przez lekarza orzecznika ZUS odbywa się na podstawie skierowania. Organami uprawnionymi do jego wystawienia są Minister Sprawiedliwości oraz prezesi właściwego sądu rejonowego, okręgowego lub apelacyjnego albo właściwa rada izby komorniczej. Wystawienie skierowania może również nastąpić na wniosek zainteresowanego komornika. Podmioty uprawnione do wystawienia skierowania nie są związane wnioskiem komornika.
4. Celem skierowania jest ustalenie, czy komornik jest trwale niezdolny do pełnienia obowiązków. Oznaczenie w ten sposób celu badania wskazuje jednocześnie na przesłanki, którymi powinny kierować się uprawnione podmioty, wystawiając skierowanie na badanie przez lekarza orzecznika ZUS. Okoliczności muszą zatem wskazywać na niezdolność komornika do pełnienia służby, a ponadto świadczyć o tym, że niezdolność ta nie ma charakteru przemijającego, lecz trwały. Z reguły przesłanki te będą spełnione w przypadku choroby komornika, której końca, choćby w przybliżeniu, nie można przewidzieć.

Na marginesie wskazać należy, że druga z wymienionych przesłanek powinna być uwzględniana podczas wykładni art. 19 ust. 1 pkt 1 u.k.s. Przepis ten nie wymaga, aby całkowita niezdolność do pełnienia obowiązków komornika, skutkująca odwołaniem go z zajmowanego stanowiska, miała charakter trwały. Łączne odczytanie tego

⁸ Na tle spraw o przeniesienie sędziego w stan spoczynku podnosi się jednak, że orzeczenie lekarza orzecznika ZUS nie jest decyzją administracyjną, korzystającą z przymiotu prawomocności i wiążącą uprawnione organy. Jest ono jedynie środkiem dowodowym, a jego moc dowodowa podlega ocenie przy podejmowaniu decyzji w kontekście całokształtu materiału dowodowego sprawy (zob. wyrok SN z 4.02.2015 r., III KRS 72/14, LEX nr 1729667).

przepisu z art. 26 u.k.s., przy uwzględnieniu treści art. 24 u.k.s., który nie dopuszcza możliwości ponownego powołania na stanowisko komornika w przypadku ustania całkowitej niezdolności do pełnienia obowiązków, uzasadnia stanowisko, że podstawą odwołania komornika może być tylko stwierdzona orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS trwała całkowita niezdolność do pełnienia obowiązków.

5. Badanie zdolności komornika do pełnienia obowiązków pod względem stanu zdrowia i wydanie orzeczenia przez lekarza orzecznika ZUS nie następuje w ramach postępowania (administracyjnego) w sprawie o świadczenia z ubezpieczenia społecznego. Wydanie orzeczenia przez lekarza orzecznika ma charakter zadania powierzonego Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych na podstawie innych ustaw w rozumieniu art. 71 ust. 1 ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1230 ze zm.). Oznacza to, że procedura kierowania komornika na badania i wydania orzeczenia o zdolności do pełnienia obowiązków komornika nie podlega, wbrew często wypowydanym poglądom, przepisom rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z 14.12.2004 r. w sprawie orzekania o niezdolności do pracy (Dz.U. Nr 273, poz. 2711 ze zm.), gdyż dotyczy ono postępowania w sprawach o świadczenia z ubezpieczenia społecznego⁹.
6. Z art. 26 u.k.s. nie wynika możliwość kwestionowania orzeczenia lekarza orzecznika ZUS. Należy uznać to za wadę regulacji, gdyż komornikowi, a także podmiotom uprawnionym do wystawienia skierowania należało zapewnić możliwość wniesienia sprzeciwu do komisji lekarskiej ZUS¹⁰.
7. Nie ma natomiast przeszkód, aby na etapie orzeczniczym komornik i podmioty uprawnione do wystawienia skierowania składali wnioski, które mogą oddziaływać na ocenę lekarza orzecznika ZUS. W grę wchodzić może wnioskowanie o zapoznanie się z dalszą dokumentacją medyczną lub skierowanie na dodatkowe badania. Działania te mogą być podejmowane również po wydaniu orzeczenia przez lekarza orzecznika ZUS, lecz wówczas ich celem będzie skłonienie uprawnionego organu do wystawienia skierowania na ponowne badanie. Taki tok postępowania należy uznać za dopuszczalny, skoro art. 26 u.k.s. nie dopuszcza innej drogi weryfikacji orzeczenia lekarza orzecznika ZUS¹¹.
8. W ramach procedury orzeczniczej lekarz orzecznik ZUS może również z własnej inicjatywy zlecić kolejne badania lub konsultacje, czemu komornik jest zobowiązany się podporządkować. Badanie przeprowadzone w trybie art. 26 u.k.s. obejmuje bowiem

⁹ Por. wyroki SN: z 19.01.2005 r., III KRS 9/04, OSNP 2005/12, poz. 182; i z 10.05.2006 r., III KRS 3/06, OSNP 2007/11–12, poz. 177.

¹⁰ Odmienne M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, red. R. Reiwer, komentarz do art. 26 u.k.s., teza 8.

¹¹ Por. wyrok SN z 24.01.2012 r., III KRS 28/11, OSNP 2012/23–24, poz. 300.

przeprowadzenie wszystkich badań i konsultacji, które lekarz orzecznik ZUS uzna za konieczne.

9. Zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 1 u.k.s. w przypadku odmowy poddania się badaniu przez komornika bez uzasadnionej przyczyny Minister Sprawiedliwości z urzędu odwołuje komornika w drodze decyzji z zajmowanego stanowiska.
10. Koszty badania pokrywa podmiot kierujący na badanie, choćby badanie było wynikiem inicjatywy komornika. W praktyce wykonanie badania przez lekarza orzecznika następuje w ramach cywilnoprawnej umowy zlecenia zawartej pomiędzy podmiotem wystawiającym skierowanie a Zakładem Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 27. [Możliwość zwolnienia komornika z obowiązku zachowania tajemnicy służbowej]

1. Komornik jest obowiązany zachować w tajemnicy okoliczności sprawy, o których powziął wiadomość ze względu na wykonywane czynności.

2. Obowiązek, o którym mowa w ust. 1, trwa także po odwołaniu komornika z zajmowanego stanowiska albo wygaśnięciu powołania na stanowisko komornika z mocy prawa.

3. Obowiązek, o którym mowa w ust. 1, ustaje, gdy komornik składa zeznanie jako świadek lub strona przed sądem lub prokuratorem, chyba że ujawnienie tajemnicy zagraża dobru państwa. W tym przypadku od obowiązku może zwolnić komornika Minister Sprawiedliwości.

4. W postępowaniu dyscyplinarnym oraz postępowaniu o odwołanie komornika z zajmowanego stanowiska w trybie przewidzianym w art. 19 ust. 2 przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio.

1. Artykuł 27 statuuje zasadę zachowania w tajemnicy wszystkich okoliczności sprawy, o których komornik powziął wiadomość ze względu na wykonywane czynności. Jest to fundamentalny obowiązek komornika jako funkcjonariusza publicznego, kształtujący poziom zaufania obywateli do organów dysponujących władztwem publicznym. W ramach podejmowanych czynności komornik jest depozytariuszem określonych informacji, których pozyskanie uwarunkowane jest gwarancją ich bezpieczeństwa.

2. **Pojęcie tajemnicy służbowej.** Elementem konstruktywnym tajemnicy komorniczej jest odniesienie waloru niejawności do wiadomości o danym fakcie. Fakcie, o którym informacje pozyskał komornik w związku z wykonywaniem zawodu. Komornik, realizując uprawnienia, wkracza w prawa i wolności innych, a nałożenie na niego obowiązku zachowania tajemnicy służbowej stanowi gwarancję zachowania minimum